

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่เกี่ยวข้องกับ
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร ในอำเภอรังแกะ จังหวัดนราธิวาส
The Socio - economic Factors and Working Culture in Para-rubber Plantation in relating to
Environmental and Health Impacts of Para-rubber Smallholders
in Amphoe Rangae,Changwat Narathiwat

ฮาฟิซา เมะมิง

Hafisa Mohming

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Science in Agricultural Development
Prince of Songkla University

2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในส่วน
 ยางพาราที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
 ของเกษตรกร ในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ผู้เขียน นางสาวฮาฟีซา เมาะมิง

สาขาวิชา พัฒนาการเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	คณะกรรมการสอบ
..... (รองศาสตราจารย์ศิริจิต พุ่งหว่า)ประธานกรรมการ (รองศาสตราจารย์ ดร.สมยศ พุ่งหว่า)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมกรรมการ (รองศาสตราจารย์ศิริจิต พุ่งหว่า)
..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสมอใจ ชื่นจิตต์)กรรมการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสมอใจ ชื่นจิตต์)
..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงอรุณ อิศระมาลัย)กรรมการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงอรุณ อิศระมาลัย)
กรรมการ (รองศาสตราจารย์ ดร.รัตติยา สาและ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
 ส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร.เกริกชัย ทองหนู)
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวน ยางพาราที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของ เกษตรกร ในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
ผู้เขียน	นางสาวฮาฟิซา เมาะมิง
สาขาวิชา	พัฒนาการเกษตร
ปีการศึกษา	2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานของเกษตรกรชาวสวนยางที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของเกษตรกรในตำบลมะรือโบตก อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพร่วมกับการศึกษาเชิงปริมาณ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพจำนวน 15 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ จำนวน 158 ครัวเรือน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีอย่างง่าย แบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกร

ผลการศึกษา พบว่า วัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยาง ก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ต่อพืช สัตว์ ดิน น้ำ และด้านสุขภาพ คือ ด้านร่างกาย สุขภาพจิต สังคมและจิตวิญญาณ โดยศึกษาจากการปฏิบัติงานของเกษตรกรตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสมของการทำสวนยาง (GAP) ระดับความรู้ความเข้าใจในการทำสวนยาง ระดับความพอใจในอาชีพการทำสวนยาง ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและต่อสุขภาพของเกษตรกร จากการศึกษาความสัมพันธ์เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติกับที่ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พบตัวแปร 3 ตัวแปร คือ การปฏิบัติงานในสวนยางพารา ความรู้ความเข้าใจ ความพอใจในอาชีพ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพ พบตัวแปร 4 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับผลกระทบด้านสุขภาพ ได้แก่ จำนวนแรงงานในสวนยาง การปฏิบัติงานในสวนยางพารา ความรู้ความเข้าใจ ความพอใจในอาชีพ มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลกระทบด้านสุขภาพ

เพื่อลดปัญหาดังกล่าว ควรปรับรูปแบบการปฏิบัติงานในสวนยางให้เหมาะสม โดยการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานในขั้นตอนการผลิตให้ถูกวิธี รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้สารเคมี ที่ทำให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ

Thesis Title The Socio - economic Factors and Working Culture in Para-rubber
Plantation in relating to Environmental and Health Impacts of Para-rubber
Smallholders in Amphoe Rangae,Changwat Narathiwat

Author Miss Hafisa Mohming

Major Program Agricultural Development

Academic Year 2007

ABSTRACT

This research aimed to study the impacts of The Socio - economic Factors and Working Culture in Para-rubber Plantation in relating to Environmental and Health Impacts of Para-rubber Smallholders in Tumbon Maroebotok, Amphoe Rangae, Changwat Narathiwat. Research data were collected using both qualitative and quantitative methods. The qualitative data were collected from 15 families while the quantitative data were collected from 158 families using simple sampling and specified sampling. Research data were collected by means of interviews.

Regarding general practice in para-rubber production process, it was found that the research subjects has an impact on both their living environment including plants, animals, soil, water and their health including physical, mental, social and spiritual health. Results concerning the general Good Agricultural Practice for Para Rubber (GAP) production process, the level of understanding in rubber production and they were contented with their rubber production career and The impact of para-rubber production process on environment and the farmers' health. Results concerning relationship between socio-economic and working culture of the farmers and the environmental impact, it was found 3 variables revealed the research subjects' practice in para-rubber production process, understanding in rubber production process and their content on their rubber production career were correlated with the environmental impact.

Regarding the health impact, it was found 4 variables revealed that the number of workers, the content in their production process, The knowledge and understanding in the

working process and their rubber production career was found conversely correlated with the farmers' health.

To reduce the above mentioned problems the improvement and adjustment of para-rubber production process should be done. The knowledge and better understanding in forms and process in rubber production process, as well as in latex transforming process should be promoted. Finally, effect of chemicals used in the rubber production process to the environment and the farmers' health should be informed.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ศิริจิต พุ่งหว่า รองศาสตราจารย์ดร.แสงอรุณ อิศระมาลัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์เสมอใจ ชื่นจิตต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษารวมถึงแนะนำข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำวิจัย ขอกราบขอบพระคุณกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ และแนวความคิดเพื่อปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเกษตรกรในพื้นที่ตำบลมะระหรือโปกก ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล เพื่อทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ พี่ๆ เพื่อนๆ และรุ่นน้องภาควิชาพัฒนาการเกษตรทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจ ให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบคุณบิดา มารดาและคนในครอบครัว ที่คอยสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจให้คำแนะนำ เป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญที่สุดในการศึกษาครั้งนี้มาโดยตลอด ขอขอบคุณกำลังใจสำคัญที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา คุณความดีหรือประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นความกตัญญู แด่คุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ฮาฟิซา เมาะมิง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(3)
Abstract.....	(4)
กิตติกรรมประกาศ.....	(6)
สารบัญ.....	(7)
รายการตาราง.....	(9)
รายการภาพประกอบ.....	(11)
บทที่	
1. บทนำ.....	
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
2. การตรวจเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการปฏิบัติงาน.....	4
ระบบการทำสวนยางพารา ตามหลักเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับยางพารา.....	7
ความหมายของสุขภาพ.....	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แบบจำลองกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	18
สมมุติฐานในการวิจัย.....	19
3. วิธีการวิจัย.....	20
สถานที่ทำการวิจัย.....	20
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	20
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	21
การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	22
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	22
นियามศัพท์.....	23

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. สถานที่ทำการวิจัย.....	25
สภาพทั่วไปของอำเภอระแงะ.....	25
สภาพทั่วไปของตำบลมะรือโบตก.....	28
5. ผลของการวิจัย	
การศึกษาเชิงคุณภาพ ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนของเกษตรกร และการผลิต	
ยางพาราของ เกษตรกรชาวสวนยาง.....	39
ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร.....	39
ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการผลิตยางพารา.....	42
การผลิตยางพาราที่ส่งผลด้านสิ่งแวดล้อม.....	47
การผลิตยางพาราที่ส่งผลด้านสุขภาวะ.....	48
ลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่	
เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาวะของเกษตรกร.....	53
ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรชาวสวนยาง.....	53
วัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพารา ของเกษตรกร.....	61
ความรู้ความเข้าใจ และความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพาราของเกษตรกร.....	79
ผลการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และผลกระทบด้านสุขภาวะของเกษตรกร.....	85
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานใน	
สวนยางพาราของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาวะ	
ของเกษตรกรในการทำสวนยางพารา.....	101
6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	105
สรุปผลการวิจัย.....	105
ข้อเสนอแนะ.....	111
เอกสารอ้างอิง.....	113
ภาคผนวก.....	124
ก. เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับยางพารา	124
ข แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยชุดที่ 1	140
ค แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยชุดที่ 2	147
ประวัติผู้เขียน.....	172

รายการตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา.....	21
2	ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร.....	54
3	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการใช้แรงงานในครัวเรือน.....	55
4	พื้นที่ถือครองและพื้นที่ทำการเกษตร.....	56
5	รายได้และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเกษตรกร.....	57
6	หนี้สินในครัวเรือนเกษตรกรและแหล่งเงินกู้.....	58
7	การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร.....	59
8	ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร.....	61
9	ประสบการณ์ในการทำสวนยางพาราและการเรียนรู้วิธีการทำสวนยาง.....	62
10	พื้นที่สวนยางที่เกษตรกรกรีดยาง.....	63
11	การปลูกยางและการดูแลรักษา.....	64
12	แสดงเวลาในการกรีดยาง.....	66
13	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในสวนยาง.....	67
14	แสดงระบบการกรีดยาง.....	68
15	การปฏิบัติงานของเกษตรกรในขั้นตอนการเตรียมพื้นที่.....	70
16	การปฏิบัติงานของเกษตรกรในขั้นตอนการปลูกยางพารา.....	71
17	การปฏิบัติงานของเกษตรกรในขั้นตอนการให้ปุ๋ยยางพารา.....	72
18	การปฏิบัติงานของเกษตรกรในขั้นตอนการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช.....	73
19	การปฏิบัติงานของเกษตรกรด้านพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช.....	74
20	การปฏิบัติงานของเกษตรกรในขั้นตอนการกรีดยาง.....	75
21	การปฏิบัติงานของเกษตรกรในการแปรรูปยางแผ่น.....	76
22	แสดงคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของการปฏิบัติงาน ตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสม.....	78
23	แสดงระดับความรู้ความเข้าใจในการทำสวนยางของเกษตรกร.....	81
24	แสดงระดับความพอใจในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราของเกษตรกร.....	84
25	แสดงผลกระทบต่อดิน จากการปฏิบัติงานในสวนยางพารา.....	86
26	แสดงผลกระทบต่อแหล่งน้ำ จากการปฏิบัติงานในสวนยางพารา.....	87

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
27	แสดงผลกระทบต่อพืช จากการปฏิบัติงานในสวนยางพารา.....	88
28	แสดงผลกระทบต่อแหล่งสัตว์ จากการปฏิบัติงานในสวนยางพารา.....	89
29	การปฏิบัติงานในสวนยางโดยรวมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของ สิ่งแวดล้อม.....	90
30	แสดงระดับระดับอาการที่เกิดขึ้นกับสภาวะสุขภาพทางกายของเกษตรกร.....	93
31	แสดงระดับระดับอาการที่เกิดขึ้นกับสภาวะสุขภาพทางด้านจิตใจของเกษตรกร.....	95
32	แสดงระดับระดับอาการที่เกิดขึ้นกับสภาวะสุขภาพทางด้านสังคมของเกษตรกร.....	97
33	แสดงระดับระดับอาการที่เกิดขึ้นกับสภาวะสุขภาพทางด้านจิตวิญญาณของเกษตรกร	99
34	แสดงผลกระทบโดยรวมจากการปฏิบัติงานต่อสุขภาพของเกษตรกร.....	100
35	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมการปฏิบัติงานกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร.....	104

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	18
2	แผนที่อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส.....	26
3	แผนที่ตำบลมะรือโบตก อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส.....	29
4	แผนที่แสดงลักษณะชุดดินตำบลมะรือโบตก อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส.....	34
5	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลมะรือโบตก อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส.....	36
6	ภาพสรุปผลจากการปฏิบัติงานในสวนยางพารา	52

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา ประเทศไทยสามารถผลิตยางธรรมชาติและส่งออกมาเป็นอันดับหนึ่งของโลก (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2543) จากการศึกษาของกรมวิชาการเกษตร (2536) เรื่องการผลิตยางธรรมชาติของไทย พบว่ามีอัตราการขยายตัวประมาณร้อยละ 10 ต่อปี ซึ่งนับว่าเป็นอัตราการขยายตัวค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศผู้ผลิตรายอื่น ในปี พ.ศ. 2545 ประเทศไทยมีเนื้อที่ปลูกยางประมาณ 12.4 ล้านไร่ ผลผลิตร้อยละ 90 มาจากภาคใต้ ที่เหลืออยู่ในภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สถาบันวิจัยยาง, 2546) ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในภาคใต้ ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรจนสามารถทำให้เศรษฐกิจของภาคใต้โดยรวมดีกว่าหลายๆภาคของประเทศ ในปัจจุบันพบว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราประสบปัญหาความเสื่อมถอยของระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม จากการที่ยางพาราเข้าไปแทนที่ป่าสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ซึ่งมีความหลากหลายทางพันธุกรรมและความสามารถในการรักษาคุณค่าทางธรรมชาติได้ดี ในขณะที่การเข้ามาแทนที่ของการปลูกยางพาราส่วนใหญ่เป็นการปลูกแบบพืชเชิงเดี่ยว การกระทำเช่นนี้นอกจากเป็นการลดความหลากหลายทางพันธุกรรมยังส่งผลกระทบต่ออย่างอื่นตามมาอีกด้วย เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ส่งผลก่อให้เกิดการทำลายในระบบห่วงโซ่อาหาร (อูยर्थ นิสสภ และคณะ, 2537) ซึ่งจากการที่ระบบนิเวศน์ขาดห่วงโซ่อาหาร และธาตุอาหารถูกเคลื่อนย้ายออกจากระบบ ย่อมทำให้เกิดการขาดดุลในระบบนิเวศน์สวนยาง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมในระบบนั้น (วนิตย์ จำบุญกุล , 2545)

นอกจากผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศน์แล้ว ระบบการผลิตยางพารายังส่งผลกระทบต่อระบบสุขภาพของเกษตรกรชาวสวนยางอีกด้วย เป็นที่ทราบกันดีว่าเกษตรกรชาวสวนยางมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แตกต่างจากเกษตรกรประเภทอื่นๆ ในด้านกิจกรรมการผลิต ระยะเวลาในการเก็บเกี่ยว การแปรรูปซึ่งต้องกระทำด้วยตนเอง รวมถึงเวลาพักผ่อนที่มีจำกัด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกษตรกรต้องทำต่อเนื่องเกือบทุกวัน จากการศึกษาของแววสุดา หนูอุไร (2542) เกี่ยวกับผลกระทบด้านสุขภาพทางกายและจิตใจของเกษตรกรชาวสวนยางพบว่า ผลกระทบต่อร่างกายที่เป็นผลเสียที่เกษตรกรชาวสวนยางได้รับ คือ การพักผ่อนไม่เพียงพอ ทำให้ร่างกายอ่อนเพลียมีอาการปวดเมื่อย

ตามร่างกายเพราะต้องแบกหามและหิวน้ำย่างกินกำลัง จากความสูงต่ำของหน้าียง การกินอาหารไม่เป็นเวลาทำให้เกิดโรคกระเพาะอาหาร ซึ่งมักเกิดกับบุคคลที่กรีดยางเป็นจำนวนมาก ผลกระทบที่เกิดกับระบบสายตา เนื่องจากในขณะที่กรีดยางต้องใช้แสงสว่างจากตะเกียงแก๊ส ผลของแสงสว่างที่ไม่เพียงพอทำให้สายตาผิดปกติ ในสวนยางที่มีลักษณะเป็นป่ายาง มีสัตว์มีพิษอาศัยอยู่มาก โดยเฉพาะยุงก้นปล่องที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดไข้มาเลเรีย ซึ่งชาวสวนยางเป็นกันมากในอดีต นอกจากนี้ ฌรงค์ เบ็ญสอาด (2545) ยังพบว่า อวัยวะที่เกิดอาการปวดมากจากการกรีดยาง คือ หลังส่วนล่าง มือหรือข้อมือและขา ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางยังต้องเผชิญกับการใช้สารเคมีต่างๆ โดยเฉพาะกรดซัลฟูริก สารเคมีกำจัดวัชพืช ปัญหากลิ่นเหม็นของยางแผ่นดิบและความไม่ปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ประจวบกับผลกระทบเกี่ยวกับพิษจากการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่ส่งผลต่อสุขภาพอนามัยอันเป็นสาเหตุให้เกิดความเสี่ยงต่อการเป็นโรคต่างๆมากมายและส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางจิตใจของเกษตรกร อีกทั้งเมื่อเกษตรกรประสบปัญหาในเรื่องของราคาผลผลิตและปัญหาศัตรูหรือโรคยางพาราที่เกิดกับต้นยาง ทำให้ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ส่งผลให้เกษตรกรขาดรายได้ เมื่อรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ทำให้เกษตรกรซึ่งมักมีภาระหนี้สิน ส่งผลให้เกิดความทุกข์ใจ ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิต จากข้อมูลกรมสุขภาพจิต (2541) มีรายงานเกี่ยวกับภาวะความแปรปรวนทางจิตของเกษตรกรชาวสวนยางสูงถึงร้อยละ 6 ในขณะที่อัตราป่วยของผู้ป่วยระดับประเทศมีเพียงร้อยละ 2.3

ผลกระทบด้านสุขภาพที่กล่าวมาข้างต้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตยางพาราที่ละเลยถึงวิธีการทำงานที่ถูกต้องโดยขาดการใส่ใจเรื่องสุขภาพในการป้องกันตนเองจากสารเคมีหรืออุบัติเหตุจากการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ชาวสวนยางปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยอาจเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆต่อตัวเกษตรกรเอง รวมไปถึงด้านสิ่งแวดล้อมด้วย โดยเฉพาะเกษตรกรชาวไทยมุสลิมในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นในการใช้ภาษามลายูท้องถิ่น ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันเป็นส่วนใหญ่ มีการอ่านพูดเขียนภาษาไทยได้น้อย เมื่อมีการถ่ายทอดความรู้ในด้านต่างๆจากเจ้าหน้าที่ไม่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่น เช่น หลักการในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่ถูกวิธี เกษตรกรอาจเข้าใจความหมายที่คลาดเคลื่อนไป เนื่องจากการสื่อสารของทั้งสองฝ่ายบกพร่อง ส่งผลให้เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกวิธี ทำให้การปฏิบัติงานไม่ถูกต้อง เช่น ไม่อ่านฉลากก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การไม่ป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมี ขาดการดูแลรักษาเอาใจใส่สุขภาพ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในการศึกษาถึงผลกระทบที่เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพารา ด้านกระบวนการผลิตยางพารา ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของ

เกษตรกรชาวสวนยาง เพื่อเป็นแนวทางในการช่วยกันป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นกับสุขภาพของเกษตรกรชาวสวนยางรวมถึงสิ่งแวดล้อมภายในสวนยางต่อไป

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

2.1 ศึกษาวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร

2.2 ศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราของเกษตรกร

2.3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 นำผลการวิจัย ไปใช้ในการแก้ไขปัญหา ค้นหาแนวทางและวิธีการปฏิบัติงานในสวนยาง เพื่อลดผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม จากการปฏิบัติงานในสวนยางพาราของเกษตรกรให้ลดลง

3.3 นำผลการวิจัยที่ได้ใช้เป็นแนวทางนำไปสู่การวิจัยในสาขาต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการต่างๆที่เกี่ยวกับระบบการทำสวนยางที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางต่อไปในอนาคต

บทที่ 2

การตรวจเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยเรื่องวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกรในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ได้ตรวจสอบเอกสารดังนี้ คือ (1) แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการปฏิบัติงาน (2) ระบบการผลิตยางพารา ตามหลักเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับยางพารา (GAP) (3) ความหมายของสุขภาพ (4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการปฏิบัติงาน

พระยาอนุมานราชชนหรือเสฐียร โกเศศ (2513) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า เป็นพฤติกรรม วาจา ท่าทีและกิจกรรม รวมทั้งสิ่งที่ผลิตขึ้นจากกิจกรรม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการแสดงออกของใจ วัฒนธรรมประจักษ์แก่เราได้ก็ทั้งที่ตัวคนและสังคมที่ตนสร้างขึ้นเท่านั้นซึ่งสอดคล้องกับ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2537) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นแนวทางในการแสดงออกของวิถีชีวิตทั้งปวงที่บุคคลของกลุ่มชนคิดเพื่อทำเป็นต้นแบบหรือเสริมต่อขึ้น แล้วคนส่วนใหญ่ของกลุ่มชนยอมรับสืบทอดจนกระทั่งสิ่งนั้นส่งผลต่อนิสัยของการคิด การเชื่อถือและการกระทำของคนหมู่มากแห่งกลุ่มชนนั้นๆ ประเวศ วะสี (2537) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมยังรวมถึงการปฏิบัติหรือวิถีชีวิตของชุมชนหรือสังคมซึ่งได้มาจากประสบการณ์จริง เลือกลงมือ ลงมือใช้และถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติ สืบต่อกันมา ทั้งนี้ ศันติสมบัติ (2540) ได้สรุปถึงวัฒนธรรมว่า เป็นสัญลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของกลุ่ม ช่วยให้อำนาจหรือชุมชนมีความแตกต่างหรือโดดเด่นเฉพาะตัวเป็นเครื่องเชื่อมโยงสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกของกลุ่มหรือชุมชนนั้นๆ ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมมิใช่พฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ แต่เป็นระบบความเชื่อและค่านิยมทางสังคมซึ่งอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของมนุษย์ วัฒนธรรมจึงเป็นวิถีการดำเนินชีวิต (way of life) ของคนในสังคมและ เสรี พงศ์พิศ (2546) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบทั้งชุดของสังคมหรือกลุ่มทางสังคม อันได้แก่ องค์ประกอบทางจิตวิญญาณ ทางวัตถุ ทางความคิดและทางอารมณ์ วัฒนธรรมมิได้หมายถึงแต่เพียงศิลปะและอักษร หากแต่รวมถึงวิถีแห่งชีวิตแบบต่างๆ สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ระบบคุณค่าประเพณีและความเชื่อ ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำกล่าวของปุนนิยบุคคลในโครงการพบกันครึ่งทาง (2540) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ

วิธีคิด คุณค่าและอุดมการณ์ของสังคมที่มนุษย์สร้างสรรค์และสั่งสมขึ้นมา เพื่อแสดงถึงจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและธรรมชาติซึ่งมีอยู่หลากหลายซับซ้อน แตกต่างออกไปตามท้องถิ่น

จากทฤษฎีของนักวิชาการข้างต้นสามารถสรุปความหมายของวัฒนธรรมได้ว่า เป็นพฤติกรรมที่สืบทอดกันมา ที่แสดงออกมาจากบุคคลหรือกลุ่มคน ที่ปรากฏให้เห็นในรูปแบบของวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อให้เกิดกิจกรรมทางสังคมหรือการทำงานของมนุษย์ที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากประสบการณ์จริง ซึ่งประจักษ์แก่เราได้โดยการกระทำและสิ่งของที่มีมนุษย์คิดค้นขึ้น วัฒนธรรมในแต่ละที่มีความแตกต่างกัน โดยมีองค์ประกอบของวัฒนธรรม 3 ประการ คือ องค์ความรู้ (knowledge) องค์พฤติกรรม (behaviour) และองค์ผลผลิต (artifacts) วัฒนธรรมทุกประเภทมีองค์ประกอบครบทั้ง 3 ประการนี้ ซึ่งวัฒนธรรมการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมโดยรวม นอกจากนี้ พระยานุমানราชชน (2514) ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) วัฒนธรรมทางวัตถุ เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสุขทางกายเพื่อให้อยู่ดีกินดี มีความสะดวกสบายในการครองชีพ วัฒนธรรมประเภทนี้ได้แก่ สิ่งจำเป็นเบื้องต้นในชีวิตมนุษย์นั้น คือ ปัจจัย 4 นั้นเอง และรวมทั้งสิ่งอื่นๆ (2) วัฒนธรรมทางจิตใจ สิ่งที่ทำให้ปัญญาและจิตใจมีความเจริญงอกงาม ได้แก่ การศึกษาวิชาความรู้ทางปัญญา จรรยาและระเบียบประเพณี ซึ่งวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ในหลายๆระดับ ซึ่งอาจกล่าวได้ดังนี้ ในระดับปัจเจกบุคคล อิทธิพลของวัฒนธรรมมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของคน ฉะนั้นการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคลต้องมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคม วัฒนธรรมเป็นเรื่องความเชื่อ ค่านิยมทางสังคมที่มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้นๆ หากกล่าวในระดับกลุ่มคน วัฒนธรรมเป็นสัญลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของกลุ่ม ช่วยให้กลุ่มหรือชุมชนมีความแตกต่างหรือโดดเด่นเฉพาะตัว เป็นตัวเชื่อมโยงสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกของกลุ่มหรือชุมชนนั้นๆ สังคมใดขาดและสูญเสียทางวัฒนธรรม สังคมนั้นก็อาจขาดเอกภาพหรือขาดความเชื่อถือและสังคมเกิดปัญหา (อมรา พงศาพิชญ์, 2525) วัฒนธรรมเป็นแบบแผนอันมั่นคงของความคิดและการปฏิบัติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อสังคม โดยที่วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการอบรมให้รู้จักระเบียบของสังคมและได้สร้างแบบมาตรฐานพฤติกรรมให้กับสมาชิกในสังคมด้วย ส่วนในระดับประเทศ วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของชาติของแต่ละประเทศ เป็นเครื่องบ่งบอกความเป็นประเทศที่เจริญของประเทศนั้นๆ ซึ่งเห็นมากหรือน้อยเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมเป็นประการสำคัญ (บรรจง ชูสกุลชาติ, 2526)

หากมองถึงการทำงานและวัฒนธรรมการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความคิด ความเชื่อและพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ เมื่อกล่าวถึงพฤติกรรมหนึ่งซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่

กลายเป็นวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาหรืออาจกลายเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์เพื่อให้ได้มาในสิ่งต่างๆที่มนุษย์ต้องการนั้นก็คือการทำงาน ไพอศาล ไกรสิทธิ์ (2535) กล่าวว่าการทำงานเป็นการใช้ความสามารถทั้งทางกายและสมอง ที่มีจุดหมายเพื่อการผลิตสินค้าหรือการบริการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์และต่อตนเองไม่ว่าการทำงานนั้นได้รับค่าตอบแทนเป็นตัวเงินหรือไม่ นอกจากนี้คูดิต หวันเหล็ม (2530) ได้กล่าวถึงการทำงานว่าเป็นการใช้ความสามารถทั้งทางกายและสมอง เพื่อปฏิบัติงานตามหน้าที่ และความรับผิดชอบให้บรรลุเป้าประสงค์ สามารถสนองความต้องการทางสังคมได้ ส่วนสุภาภย์ อินทองคง (2540) ได้อธิบายถึงการทำงานว่าเป็นพฤติกรรมประการหนึ่งของมนุษย์ที่เกิดจากความต้องการแสวงหาปัจจัยในการดำรงชีวิต คือ ความต้องการจำเป็นพื้นฐานและที่ตามมาเป็นตัวผลักดันให้มนุษย์กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยวิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อให้ได้ปัจจัยที่ปรารถนานั้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการทำงานนั้นเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมก็เป็นได้ วัฒนธรรมการทำงานเป็นแบบแผนวิธีดำเนินชีวิตซึ่งคนไทยจำนวนมากประพฤติปฏิบัติเหมือนกัน ในการทำกิจการงานและครอบคลุมถึงกิจการงานทุกลักษณะ ตั้งแต่งานบ้าน งานในไร่นา งานราชการ งานธุรกิจ งานบริการ ฯลฯ โดยกล่าวถึงเฉพาะพื้นฐานทั่วไปในการประพฤติปฏิบัติซึ่งมีอยู่ร่วมกันในการทำงานทุกอย่าง แม้ว่าวิธีการทำสำหรับงานแต่ละอย่างแตกต่างกันในรายละเอียดก็ตาม (เจเลียว บุรีภักดี, 2530) ซึ่ง สุภาภย์ อินทองคง (2540) ได้แบ่งวัฒนธรรมการปฏิบัติงานออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) ส่วนที่เป็นจิตวิสัย ได้แก่ วัฒนธรรมการที่ช่วยเพิ่มความเข้มแข็งด้านจิตใจให้ผู้ทำงานมีคุณลักษณะ คุณสมบัติหรือคุณธรรมที่ช่วยให้มนุษย์ทำงานได้มากขึ้น คุณลักษณะที่ว่านั้น อาจเกิดหรือได้มาแต่กำเนิดหรือสายเลือดหรือได้มาจากภายหลัง ที่เรียกว่า วัฒนธรรม เพราะเป็นสิ่งที่มีส่วนช่วยให้คนทำงานได้สำเร็จ เช่น ความรักงาน ความพอใจในงานที่ทำ ความเพียรพยายามในการทำงาน รวมทั้งความรู้ความเข้าใจในลักษณะงานและขั้นตอนวิธีการ (2) ส่วนที่เป็นวัตถุวิสัย ได้แก่ วัฒนธรรมการทำงานที่เป็นเรื่องความรู้ ความเข้าใจและทักษะเฉพาะงานนั้นๆ เช่น ขั้นตอน วิธีการและอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้

จากความหมายต่างๆที่ได้กล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การทำงานนั้นเป็นพฤติกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจาก ความเชื่อ ความคิด พฤติกรรมและกิจกรรมต่างๆที่ปฏิบัติสืบทอดเนื่องกันมา จากคนในสังคม จนกลายเป็นแบบแผน วิธีชีวิตด้านการทำงานเรียกว่าวัฒนธรรมการทำงาน ซึ่งวัฒนธรรมการทำงานครอบคลุมถึงการทำงานในทุกสาขาอาชีพ สำหรับอาชีพการทำสวนยางพารานั้น วัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยาง กล่าวถึงขั้นตอนการเตรียมพื้นที่ การปลูกยาง การดูแลรักษา ตลอดจนจนถึงขั้นตอนการกรีดยางและการทำยางแผ่น สอดคล้องกับระบบการทำสวนยาง ตามหลักเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับยางพารม ที่จะกล่าวถึงต่อไป

2. ระบบการทำสวนยางพารา ตามหลักเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับยางพารา (GAP)

สมยศ พุ่งหว่า (2541) ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการผลิตทางการเกษตรตามแนวคิดการวิเคราะห์ระบบการเกษตรสามารถพิจารณาได้ใน 2 ระดับ คือ ระดับจุลภาคและระดับมหภาค ในระดับจุลภาคเป็นการวิเคราะห์ในระดับแปลงเพาะปลูกและระดับฟาร์มหรือครัวเรือนที่ทำการเกษตร ซึ่งจำแนกได้เป็นการวิเคราะห์ทางด้านต่างๆ ดังนี้ (1) การวิเคราะห์ลำดับขั้นตอนทางเทคนิค (itinerary of technics) หมายถึง วิเคราะห์เหตุผลของลำดับขั้นตอนการทำเกษตรที่เกษตรกรปฏิบัติอยู่ (2) การวิเคราะห์ระบบการปลูกพืช (cropping system) และระบบการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งระบบการปลูกพืช หมายถึง แบบแผนของการเพาะปลูกในแปลงที่ใช้วิธีการเดียวกัน ส่วนการเลี้ยงสัตว์ หมายถึง การวิเคราะห์วิธีการเลี้ยงสัตว์ฝูงหนึ่งๆ ที่มีลำดับขั้นตอนเดียวกัน การเลี้ยงสัตว์ชนิดเดียวกันอาจมีหลายระบบการเลี้ยงก็ได้ (3) ระบบการทำฟาร์ม (farming system) หมายถึงระบบการวิเคราะห์การผสมผสานปัจจัยการผลิต เพื่อทำการผลิตให้ได้ตามวัตถุประสงค์รวมในระดับฟาร์มหรือหน่วยการผลิตในครัวเรือนที่ทำการเกษตรประเภทต่างๆ ซึ่งสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร (2544) ได้กำหนดระบบการปลูกยางพารา ตามหลักเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับยางพารา (Good Agricultural Practice for Para Rubber) มีรายละเอียดดังนี้ **แหล่งปลูก** (1) สภาพพื้นที่ ควรสูงจากระดับน้ำทะเล ไม่ควรเกิน 600 เมตร เป็นพื้นที่ราบหรือมีความลาดเอียงต่ำกว่า 35 องศา ถ้าความลาดเอียงเกิน 15 องศา ต้องทำขั้นบันได และปลูกพืชคลุมดินเพื่อป้องกันการชะล้างหน้าดิน (2) ลักษณะดิน เป็นดินร่วนเหนียวถึงดินร่วนปนทรายมีค่าความเป็นกรด-ด่างที่เหมาะสมประมาณ 4.5-5.5 (3) สภาพภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝนไม่ต่ำกว่า 1,250 มิลลิเมตรต่อปี และมีจำนวนวันฝนตกเฉลี่ยประมาณ 120-150 วัน (4) แหล่งน้ำ อาศัยแหล่งน้ำจากธรรมชาติ น้ำฝน **พันธุ์ยาง** (1) การเลือกพันธุ์ ให้ผลผลิตสูง การเจริญเติบโตดี มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และต้านทานโรค (2) พันธุ์ยางแนะนำ RRIT 251, สงขลา 26, BPM 24, PB 255, PB260, PR 255, RRIC 110 และ RRIM 600 **การปลูก** (1) การเตรียมพื้นที่ ปรับสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมสำหรับการปลูกสวนยาง สำหรับพื้นที่ลาดเอียงมากกว่า 15 องศา ต้องวางแผนปลูกตามขั้นบันได (2) วิธีการปลูก ปลูกในช่วงฤดูฝน ควรเลือกต้นที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคและแมลง **การดูแลรักษา** (1) การปลูกพืชคลุมดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดินและควบคุมวัชพืช (2) การให้ปุ๋ยระยะก่อนเปิดกรีด ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 20-8-20 สำหรับยางพารา ในแหล่งปลูกยางเดิมและสูตร 20-10-12 สำหรับยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ อัตราและเวลาใส่ปุ๋ยตามชนิดของดินและอายุของต้นยาง ควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์อัตรา 2 กิโลกรัม/ต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมี โดยเฉพาะในแหล่งปลูกยางใหม่ ใส่ปุ๋ยโดยวิธีหว่านรอบต้นหรือโรยเป็นแถบ บริเวณทรงพุ่มของใบยางแล้วคราดกลบ กำจัดวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ย พื้นที่ลาดเท ควรใส่ปุ๋ยโดยวิธีการขุดหลุม 2 จุด บริเวณ

ทรงพุ่มของใบยาง แล้วกลบเพื่อลดการชะล้าง ใส่ปุ๋ยในขณะที่ดินมีความชื้น ไม่ควรใส่ปุ๋ยในฤดูแล้ง หรือมีฝนตกติดต่อกันหลายวัน การให้ปุ๋ยระยะหลังกรี๊ด ควรใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ของดิน สำหรับคำแนะนำทั่วไป คือ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 30-5-18 และการผสมปุ๋ยใช้เอง เพื่อลดค่าใช้จ่าย อัตราในการใส่ปุ๋ย 1 กิโลกรัม/ต้น/ปี แบ่งใส่ 2 ครั้ง ในช่วงต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน โดยใส่ปุ๋ยโดยวิธีหว่านหรือโรยเป็นแถบบริเวณระหว่างแถวยาง (3) การตัดแต่งกิ่ง ตัดแต่งกิ่งในช่วงต้นฤดูฝน และปลายฤดูฝน **ดูลักษณะและความสะอาด** ควรกำจัดวัชพืชเพื่อไม่ให้แย่งน้ำ อาหารของต้นยาง หรือเป็นแหล่งอาศัยโรค แมลง หรือสัตว์มีพิษอื่นๆ **ศัตรูของยางพารา** (1) โรคที่สำคัญ เช่น รากขาว เกิดจากเห็ดรา มักพบในยางพาราอายุ 15 ปีขึ้นไปในแปลงปลูกครั้งแรกและพบในยางอายุ 1-5 ปี ในสวนยางที่ปลูกเป็นครั้งที่ 2 หรือ ครั้งที่ 3 โรคเส้นดำ เกิดจากเชื้อรา ไฟทอปโทรา เป็นโรคที่ทำอันตรายต่อหน้ากรีดยาง โรคเปลือกเน่า เกิดจากเชื้อรา ทำให้เปลือกงอกใหม่เสียหายจนกรี๊ดเข้าไม่ได้ (2) ปลวกทำลายต้นยางโดยการกัดกินส่วนรากและภายในลำต้นจนเป็นโพรง ทำให้ต้นยางยืนต้นตาย หนอนทรายเป็นหนอนของด้วงชนิดหนึ่งลักษณะลำตัวสั้นป้อม ใหญ่ขนาดนิ้วชี้ สีขาวนวล มีจุดเป็นแถวข้างลำตัว หนอนทรายจะเริ่มทำลายรากต้นยางขนาดเล็ก มีพุ่มใบ 1-2 ฉัตร ทำให้พุ่มใบมีสีเหลือง เพราะรากถูกทำลาย (3) วัชพืช ได้แก่ พืชฤดู วัชพืชข้ามปีและเฟิร์น **คำแนะนำให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชตามหลักการที่ถูกต้องและปลอดภัย** (1) การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างเหมาะสม (2) การใช้เครื่องพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช **การกรีดยาง** (1) การกรีดยางหน้าปกติ คือ การกรีดยางที่ระดับความสูงของหน้ากรี๊ดที่ระดับ 150 เซนติเมตร (จากพื้นดิน) ขนาดเส้นรอบต้นไม้ต่ำกว่า 50 เซนติเมตร **การผลิตยางแผ่น** (1) กรองน้ำยางด้วยเครื่องกรองลวดเบอร์ 40 และ 60 ให้เบอร์ 40 วางซ้อนอยู่ข้างบนบางสวนอาจกรองผ่านดินฟางหญ้าแห้ง เพื่อแยกสิ่งสกปรก ใบไม้เปลือกไม้ที่ติดมาออกไป (2) เติมน้ำยางที่กรองแล้วใส่ในตะกุงๆ ละ 3 ลิตร แล้ว เติมน้ำสะอาด 2 ลิตร ได้น้ำยางเจือจางในอัตราส่วน 3:2 (3) กวนน้ำยางให้เข้ากัน แล้วเติมน้ำกรดเจือจาง (กรดฟอร์มิค 85 - 95 % ปริมาตร 10 มล. ผสมน้ำ 600 มล. ได้กรดเจือจางในอัตราส่วน 60:1) ประมาณ 2 กระป๋องนม เทให้ทั่วแล้วคนให้เข้ากัน (4) กวาดฟองที่เกิดจากการกวนให้หมดแล้วเก็บไว้ขายได้เป็นเศษยางชั้นดี ถ้าไม่กวาดฟองออกเมื่อนำไปรมควันเห็นเป็นฟองอากาศในแผ่นยาง ทำให้ยางมีคุณภาพต่ำกว่าที่ควร (5) ทิ้งน้ำยางไว้ 30-45 นาที ปิดตะกุงไว้เพื่อกันสิ่งสกปรกตกลงไปในตะกุงในขณะที่น้ำยางกำลังจับตัวกัน (6) เมื่อน้ำยางจับตัวกันแล้วควรเทน้ำหล่อไว้เพื่อความสะดวกในการเทยางออกมาจากตะกุง (7) นวดก้อนยางบนโต๊ะจนได้ก้อนยางหนาประมาณ 1 ซม. แล้วนำไปเข้าเครื่องรีดเส้น 3-4 ครั้ง จนได้แผ่นยาง หนาประมาณ 3-4 มม. จึงนำไปเข้าเครื่องรีดดอก 1 ครั้ง (8) ยางที่ผ่านเครื่องรีดดอกแล้วควรล้างน้ำให้สะอาดเพื่อล้างเอาคราบกรดออก แล้วนำไปผึ่งไว้ในที่ร่มประมาณ 6 ชั่วโมง (รายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ก)

3. ความหมายของสุขภาพ

3.1 ความหมายของสุขภาพ

เกษม วัฒนชัย (2544) ได้กล่าวว่า สุขภาพ หมายถึง “สุขภาพ” หรือภาวะที่มีความพร้อมสมบูรณ์ทั่วทั้งทางกาย (physical health) ทางจิต (mental health) ทางสังคม (social health) และทางจิตวิญญาณ (spiritual health) โดยที่สุขภาพทั้ง 4 มิติ ต้องเกิดขึ้นจากการจัดการทางสุขภาพในระดับต่างๆซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายระดับ เช่น สุขภาพของปัจเจกบุคคล (individual health) สุขภาพของครอบครัว (family health) อนามัยชุมชน (community health) และสุขภาพของสาธารณะ (public health) กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สุขภาพต้องมีความเป็นองค์รวม คือ ให้ความสำคัญกับมิติทางกาย ใจ สังคม จิตวิญญาณ เคารพในศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์, 2544) นอกจากนี้ ประเวศ วะสี (2543) ได้กล่าวถึง กระบวนทัศน์สุขภาพว่า การมองกระบวนทัศน์นี้ไม่ใช่แค่การมองสุขภาพ โดยเน้นเพียงการเกิดโรค หรือไม่เกิดโรคนั้นเป็นมุมมองที่แคบเกินไป หรือเพียง “โรคภาพ” เท่านั้น แต่ควรมองสุขภาพเป็นเรื่องของวิถีชีวิตทั้งหมด ที่ต้องคิดเป็นองค์รวม โดยสามารถแบ่งสุขภาพหรือภาวะที่เป็นสุขออกเป็นมิติต่างๆที่มีความเกี่ยวพันกันได้ 4 มิติด้วยกัน คือ (1) สุขภาพที่สมบูรณ์ทางกาย หมายถึง ร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง คล่องแคล่วมีกำลัง ไม่เป็นโรค ไม่พิการ มีเศรษฐกิจหรือปัจจัยที่จำเป็นพอเพียง ไม่มีอุบัติเหตุอันตราย และมีสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ (2) สุขภาพที่สมบูรณ์ทางจิต หมายถึง จิตใจที่มีความสุข รื่นเริง คล่องแคล่วไม่ติดขัด มีความเมตตา สัมผัสได้กับสรรพสิ่ง มีสติ มีสมาธิ มีปัญญา รวมถึงลดการเห็นแก่ตัวลงไปด้วย (3) สุขภาพที่สมบูรณ์ทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี มีครอบครัวอบอุ่นชุมชนเข้มแข็ง สังคมมีความยุติธรรม มีความเสมอภาค มีภราดรภาพ มีสันติภาพ มีความเป็นประชาสังคม มีระบบบริการที่ดี และมีระบบบริหารที่ดีเป็นกิจการทางสังคม การรับรู้ด้านความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น การได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือการช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมเดียวกัน (4) สุขภาพที่สมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ (spiritual well-being) หมายถึง สุขภาพที่เกิดขึ้นเมื่อทำความดี หรือจิตสัมผัสกับสิ่งที่มีคุณค่าอันสูงส่ง หรือสิ่งสูงสุด เช่น การเสียสละ การมีความเมตตา กรุณา การเข้าถึงพระรัตนตรัย หรือ การเข้าถึงพระเจ้า ความพึงพอใจในชีวิต เป็นความสุขทางจิตวิญญาณเป็นความสุขที่ไม่ระคนอยู่กับความเห็นแก่ตัว แต่เป็นสุขภาพที่เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์มีความหลุดพ้นจากความมีตัวตน (self transcending) จึงมีอิสรภาพ มีความผ่อนคลายอย่างยิ่ง สุขภาพดี มีผลดีด้านสุขภาพทั้งทางกาย ทางจิต และทางสังคม สุขภาพทั้ง 4 ด้านล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพกาย และสุขภาพจิต ซึ่งมักพบว่าความเจ็บป่วยหรือความไม่สมบูรณ์ทางกายก็อาจนำมาซึ่งปัญหาความไม่สมบูรณ์ทางจิตในทางกลับกัน ความเครียดในจิตใจ เนื่องจากความกดดัน ความคับข้องใจ ความขัดแย้ง หรือความ

วิตกกังวล ก็อาจนำมาซึ่งความไม่สมบูรณ์ทางกาย จากสภาวะดังที่ได้กล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกับการแบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตที่องค์การอนามัยโลก (WHO QOL Group, 1996) ได้กำหนดไว้ 4 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านร่างกาย (physical) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน ได้แก่ การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสุขสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จัดการกับความเจ็บปวดทางด้านร่างกาย การรักษาทางการแพทย์ การรับรู้ผละกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การพักผ่อนนอนหลับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันและการทำงาน (2) ด้านจิตใจ (psychological) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตน ได้แก่ การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ ความสามารถจัดการกับความเศร้า ความกังวล การรับรู้ถึงความเชื่อด้านจิตวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิตและความเชื่ออื่น ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและการเอาชนะอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น (3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (social relationship) คือ การรับรู้ด้านความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าคุณเองได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศหรือการมีเพศสัมพันธ์ (4) ด้านสิ่งแวดล้อม (environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าคุณได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน มีสถานบริการสุขภาพ สถานบริการทางสังคม การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสได้รับข่าวสาร ได้มีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

สภาวะสามารถกล่าวโดยสรุป คือ สภาวะทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณซึ่งบูรณาการความเป็นองค์รวมของวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกคน ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในสังคมทั้งในด้านกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ หากสภาวะใดสภาวะหนึ่งเกิดความบกพร่อง ก็ส่งผลให้สภาวะอื่นๆกระทบไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามหากสภาวะทางจิตใจมีความสุข ความสบายใจ ก็ส่งผลให้สภาวะทางด้านร่างกายมีความสมบูรณ์ แข็งแรงตามไปด้วยเช่นกัน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเลือกตัวแปรในการศึกษาในครั้งนี้ ได้นำผลการศึกษาที่สรุปตัวแปรต่างๆที่มีละเอียดเกี่ยวข้องว่าวัฒนธรรมการปฏิบัติงานนั้นเกิดจากตัวแปรดังกล่าว ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมการปฏิบัติงานของเกษตรกรที่ส่งผลกระทบเกี่ยวข้องกับสภาวะและสิ่งแวดล้อม

อายุ อายุเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับของใหม่ ผู้มีอายุแตกต่างกันย่อมมีสภาพจิตใจอารมณ์แนวความคิดและประสบการณ์ในการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน (พรทิพย์ มาศวิวัฒน์, 2542) อายุมีความสัมพันธ์ทางลบกับการตัดสินใจยอมรับความรู้ทางวิชาการต่างๆ เนื่องจากคนที่มีอายุมากมักกลัวการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากความไม่มั่นใจในผลที่ตามมา กลุ่มคนที่มีอายุอยู่ในวัยรุ่นยอมรับได้เร็วและลดลงเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น (ดิเรก ฤกษ์หรัย, 2522) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คณิต มานพวงศ์ (2518) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจยอมรับวิทยาการแผนใหม่ของเกษตรกรเจ้าของสวนยาง พบว่า เกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกันการตัดสินใจยอมรับวิทยาการแผนใหม่แตกต่างกันด้วย กล่าวคือเกษตรกรที่มีอายุมากตัดสินใจเอาวิทยาการแผนใหม่มาใช้น้อยกว่าเกษตรกรที่มีอายุน้อย และ วิจิตร อวาระกุล (2527) ให้ความเห็นว่า คนหนุ่มมักกล้าเสี่ยง เชื่อง่าย คนสูงอายุมักลังเล ซึ่งขัดแย้งกับชัยศ โลหะภักย์ (2545) ที่ได้กล่าวว่า เกษตรกรที่มีอายุมากและน้อย มีการยอมรับความรู้ทางวิชาการต่างๆ ไม่แตกต่างกัน

การศึกษา การศึกษาสามารถช่วยให้มีการรับรู้ถึงความเป็นไปในโลกและชีวิตด้านต่างๆ การที่บุคคลไม่ได้รับการศึกษาทำให้ขาดพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการศึกษาช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (จำเนียง ฐรมะสุวรรณ, 2536) ในสังคมชนบทการได้เป็นผู้นำกลุ่มหรือชมรมต่างๆเป็นผู้ที่มีการศึกษา เพราะการศึกษาสามารถให้บุคคลแสวงหาอาชีพที่ดี มีความมั่นคงและได้รับค่าตอบแทนสูงขึ้น (สุรกุล เจนอบรม, 2534) ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 ร้อยละ 74.4 และ 85.2 ตามลำดับ จบการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 เพียงร้อยละ 61 (วิระยุทธ ดาวัลย์, 2543) นอกจากนี้ สหัส ปาณะศรี (2546) กล่าวว่า เกษตรกรที่นับถือศาสนาอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในอดีต ให้ความสนใจเกี่ยวกับการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยภาครัฐค่อนข้างน้อย แต่ให้ความสนใจในการเรียนในโรงเรียนสอนศาสนาเอกชนมากกว่า (ปอเนาะ)

รายได้ของครัวเรือน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งเป็นเครื่องชี้บทรบาทของบุคคลในสังคมเช่นเดียวกับฐานะด้านอื่นๆ และรายได้ก็ชี้ฐานะทางเศรษฐกิจที่เด่นชัดของโรจน์ อ่อนจันทร์ (2521) พบว่า รายได้ของเกษตรกรที่ได้จากการจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตร เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการผลิตสินค้าทางการเกษตร หากเกษตรกรได้รับรายได้ที่คุ้มค่ากับการลงทุน เกษตรกรมีความกระตือรือร้นในการทำการเกษตร แต่ในทางตรงกันข้าม หากราคาผลผลิตตกต่ำรายได้ของเกษตรกรลดต่ำลงก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่เกษตรกร การใช้ปุ๋ยและสารฆ่าแมลงเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรลดความเสียหายของผลผลิตทางการเกษตร อันทำให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาที่ดีเพื่อการมีรายได้ที่ดี แต่หากมีการใช้ปัจจัยเหล่านี้

อย่างไม่ถูกต้องก็เกิดปัญหาในระยะยาว จึงต้องให้เกษตรกรมีความรู้ในเทคนิควิธีการเพิ่มผลผลิต การเกษตร โดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายและผลกระทบต่อระบบอื่นๆ ในกรณีรายได้ในครัวเรือนของ เกษตรกรที่สวนยางให้ผลผลิตแล้ว พบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของเกษตรกรขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัย คือ ราคาขาย และฤดูกาล ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้เกษตรกรเกิดความเครียดและวิตกกังวล ก่อให้เกิดความตึงเครียดและขาดความสุขในชีวิต การที่เกษตรกรมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย ช่วยลดปัญหาความเครียด และความวิตกกังวลในชีวิตลงได้ (สุภา แก้วบริสุทธิ, 2547)

จำนวนแรงงานในสวนยาง ในการทำสวนยางส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือนเพียง 2 คน คือ สามีและภรรยา ก่อให้เกิดอาการเหนื่อยและหมื่อยล้า (แววสุดา หนูอุไร, 2542) การศึกษาของ ณรงค์ เบ็ญสอาด (2545) ที่กล่าวว่า ปริมาณแรงงานที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนต้นยาง ส่งผลให้ เกษตรกรชาวสวนยางพารา เกิดอาการปวดกล้ามเนื้อ และกระดูก นอกจากนี้ปริมาณแรงงานในการทำสวนยางพารา มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อค่าตอบแทนแรงงานโดยทั่วไปการแบ่งค่าตอบแทนจาก สวนยางขนาดเล็กไม่เป็นปัญหา เนื่องจากใช้แรงงานในครัวเรือน ช่วยเหลือกันทำงาน ไม่ส่งผลต่อ รายได้ที่ลดลงของเกษตรกร (สุภา แก้วบริสุทธิ, 2547)

ขนาดพื้นที่สวนยางพารา แวสุดา หนูอุไร (2542) กล่าวว่า จำนวนเนื้อที่ในการปลูกยางมีมากแต่ จำนวนแรงงานมีน้อยไม่เหมาะสมกับจำนวนพื้นที่สวนยาง ส่งผลทำให้จำนวนชั่วโมงในการทำงาน ของเกษตรกรเพิ่มมากขึ้นและการพักผ่อนน้อยลง เนื่องจากปริมาณต้นยางที่กรีดยังมาก ซึ่งในการ ทำงานหนักในระยะเวลาที่นานเกินไป ส่งผลทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจากการทำงานได้ เช่น อาการ ปวดกล้ามเนื้อและกระดูก ภาวะตึงเครียดจากการทำงาน โรคกระเพาะอาหาร

การรับรู้ข่าวสาร ละออ อนุจันทร์ (2548) กล่าวว่า ชาวสวนยางส่วนใหญ่ได้รับข่าวสาร ต่างๆที่เกี่ยวกับยางพารา เช่น ราคาขาย เทคนิคการผลิตยางจากสื่อต่างๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หรือ เอกสาร นอกจากนี้ยังได้รับความรู้จากการพูดคุยปรึกษากันในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน ชาวสวนยาง ให้ความสนใจข่าวสารที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เช่น สนใจเกี่ยวกับการขึ้นลงของราคาขาย เทคนิคการเพิ่มผลผลิตยางให้มีคุณภาพและได้นำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับฟังมาใช้ในการประกอบอาชีพของ ตนเอง และเผยแพร่ให้บุคคลอื่นที่ประกอบอาชีพเดียวกัน สอดคล้องกับ แวสุดา หนูอุไร (2542)

ที่พบว่า ชาวสวนยางได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ จากการพูดคุยด้วยตนเองหลังจากที่ว่างจากการทำงาน และสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ซึ่งอิทธิพลของการถ่ายทอด ข่าวสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม และความรู้และวิทยาการในปัจจุบันที่มีความก้าวหน้า มีเทคนิคใหม่ๆที่เรียกร้องความสนใจจากผู้รับ โดยเฉพาะ วิทยุ โทรทัศน์และสื่ออื่นๆ การเปิดรับ ข่าวสารจากสื่อมวลชนเป็นตัวเร่งขยายการศึกษาให้กว้างไกลขึ้น ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความ

ตระหนัก อันส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต (เสาวภา ชลารัตน์, 2540)

วัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพารา ขั้นตอนในการปฏิบัติงานในสวนยางดังนี้

(1) การเตรียมพื้นที่ปลูกยาง จากการเตรียมพื้นที่เพื่อปลูกยาง ซึ่งต้องมีการตัดต้นยางเดิมหรือตัดต้นไม้ที่มีอยู่ในพื้นที่โดยการโค่นหรือการเผาทำลายนั้น ส่งผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ การทำลายสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน โดยเฉพาะจากการใช้ไฟเผาทำลายสิ่งปกคลุมดินซึ่งเปิดโล่ง เมื่อฝนตกลงมาเม็ดฝนก็กระทบกับหน้าดินโดยตรง เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดินได้ง่าย ทำให้น้ำไหลบ่าไปตามหน้าดินพัดหน้าดินอันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยและดินอัดแน่น ทึบการซึมน้ำไม่ดี (พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุตกุล, 2531) นอกจากนี้แล้วความร้อนของเปลวไฟที่นำความร้อนลงสู่ดินโดยตรงทำให้สิ่งมีชีวิตเล็กๆ เช่น จุลินทรีย์ แบคทีเรีย ไส้เดือน ฯลฯ ถูกทำลายก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบการหมุนเวียนของธาตุอาหารและระบบห่วงโซ่อาหาร มีผลทำให้เกิดการเสียสมดุลตามธรรมชาติของสิ่งแวดล้อม (ผลกระทบของไฟป่าต่อสิ่งแวดล้อม, 2539) ส่วนการใช้สารฆ่าตอในการทำลายตอต้นไม้มักให้โค่นให้ตายช่วยประหยัดเวลาและยังช่วยกำจัดโรครากขาวไม่ให้ระบาดได้ แต่อย่างไรก็ตามสารชนิดนี้ก็มีโทษอย่างมหันต์เช่นกันต่อสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นพืชหรือสัตว์ ขณะที่ใช้จึงควรระมัดระวังให้มาก (วิเชียร กำจายภัย, 2543)

(2) การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช หากเกษตรกรสวนยางพาราใช้สารเคมีมากเกินไปจนความจำเป็นและไม่เหมาะสมแล้วก่อให้เกิดมลภาวะสารพิษตกค้างในดินและในแหล่งน้ำ ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำ สารพิษเหล่านี้เมื่อมีปริมาณมากก็มีผลกระทบโดยตรงต่อผู้ใช้เมื่อสัมผัสบ่อยๆ ผลกระทบทางอ้อม คือ เมื่อสารพิษเหล่านี้สะสมลงในดินและแหล่งน้ำ เข้าสู่ห่วงโซ่อาหาร ซึ่งมีผลกระทบต่อคนและสัตว์ได้ จากการสังเกตสวนยางของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช พบว่าต้นยางที่ปลูกมีจำนวนรากที่งอกใหม่น้อยกว่าวิธีถากหรือถาง ส่วนในแหล่งน้ำ การใช้สารเคมีในปริมาณที่มากและต่อเนื่องมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและบริเวณใกล้เคียง ทั้งนี้สารกำจัดวัชพืชที่ใช้อาจมีการไหลซึมลงข้างล่าง (leaching) หรือเคลื่อนย้ายลงสู่แหล่งน้ำอันเกิดอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตในน้ำได้ เช่น กุ้งและไรน้ำ ซึ่งมีความทนทานต่อความเป็นพิษและสารเคมีกำจัดวัชพืชน้อยกว่าปลา (เปี่ยมศักดิ์ เมนะเสวต, 2533) ถึงแม้ว่าการใช้สารเคมีฆ่าแมลงและกำจัดวัชพืช มีประโยชน์ในการใช้ในการป้องกันรักษาโรค และช่วยในการกำจัดวัชพืชที่เป็นตัวแย่งธาตุอาหารในดินจากพืชหลัก ซึ่งเป็นวิธีที่ช่วยในการกำจัดวัชพืชที่สะดวกและรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตามผลที่เสียที่เกิดตามมามีอยู่มากมาย สิ่งสำคัญคือ พิษตกค้างของยาฆ่าแมลงที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจเกิดอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์โดยตรง (ขวัญชัย สมบัติศิริ, 2538) นอกจากนี้สารปราบศัตรูพืชบางชนิด เช่น โซเดียมอาร์เซนไนท์ อาจทำให้ต้นยางเป็นอันตราย เนื่องจากถูกสารโดยตรง หรือดูดเข้าทางราก

ในกรณีที่เปลือกยางสัมผัสกับสารเคมีทำให้เปลือกเน่ามีน้ำยางไหลออกมา และหากมีการฉีดพ่น ตกค้างในดิน ต้นยางดูดเข้าทางราก เปลือกบริเวณโคนต้นแตกออกมีน้ำยางไหลซึมออกมา (สมเกียรติ โตรักษา, 2527) นอกจากนี้วรรณวิมล แห่งประสิทธิ์และคณะ (2540) ได้ศึกษาถึงสาร ตกค้างของสารกำจัดวัชพืชพาราควอทในเกษตรกรชาวสวนยาง พบว่า ผู้ใช้มีพาราควอทตกค้าง บริเวณผิวหนังถึง 11 มก./กก. ของน้ำหนักตัว ภายใน 1 ชม. หลังการฉีดพ่น และพบในปีสภาวะ หลังการฉีดพ่น 14 วัน ถึง 10.21 มก./กก. การฉีดพ่นที่ปราศจากเครื่องป้องกันเป็นอันตรายต่อผิวที่ สัมผัส เช่น นิ้วเท้า เล็บถูกทำลาย น้ต้อตาอักเสบ รังสิต สุวรรณเขตนิคม (2533) กล่าวว่า ใน ประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2528 พบว่าพาราควอทเป็นสารที่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตมาก ที่สุด ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการกินยาฆ่าตัวตาย ส่วนการเจ็บป่วยเนื่องจากการประกอบอาชีพ พบว่าเกิดจากการสัมผัสและหายใจเข้าไป นอกจากนี้ สุภมาศ พนิชศักดิ์พัฒนา (2540) ได้กล่าวถึง ผลข้างเคียงของการใช้สารเคมีปราบศัตรูพืช จากการแพร่กระจายของยาฆ่าศัตรูพืชในสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดผลกระทบมากมายหลายประการ ดังต่อไปนี้ (1) ปัญหา การใช้สารเคมีฆ่าศัตรูพืช โดย การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ชนิดหนึ่งให้หมดไปเท่ากับเป็นการลดการแก่งแย่งกับเผ่าพันธุ์อื่นที่อยู่ใน สิ่งแวดล้อม แมลงหรือพืชที่มีได้เป็นอันตรายจากสารเคมีก็จะเติบโตแทนที่อย่างรวดเร็ว อาจ ก่อให้เกิดศัตรูพืชพันธุ์ใหม่โดยระดับความรุนแรงอาจเท่าหรือมากกว่าเดิม (2) เพิ่มความต้านทาน ศัตรูพืชโดยเฉพาะแมลงซึ่งมีช่วงอายุ (generation) ที่สั้นกว่าพืช จะค่อยๆปรับตัวให้มีพันธุ์ต้านทาน ต่อสารเคมีที่ใช้อยู่ประจำ การกำจัดอาจทำได้ยากขึ้น (3) เพิ่มปริมาณการใช้ยาฆ่าศัตรูพืช จากที่ ศัตรูพืชได้มีการพัฒนาพันธุ์ต้านทานสารเคมีจึงเกิดการดื้อยา ส่งผลให้ต้องมีการใช้ยากำจัดศัตรูพืช มากขึ้น (4) ปริมาณทบทวีในโซ่อาหาร การแพร่กระจายของศัตรูพืชในสภาพแวดล้อม ได้ให้เกิด การสะสมสารเคมี ในโซ่อาหาร (food chain) เป็นปริมาณทบทวี เช่น การแพร่กระจายของดีดีทีที่ลงสู่ แหล่งน้ำทำให้แหล่งน้ำมีปริมาณดีดีทีเท่ากับ 0.005 ppm เมื่อดีดีทีเข้าสู่โซ่อาหารทำให้มีดีดีที สะสมในแพลงก์ตอนเท่ากับ 0.05 ppm ซึ่งเป็นการเพิ่มความเข้มข้นของดีดีทีในโซ่อาหารมากขึ้น เป็นทบทวี จนเมื่อเข้าไปปนเปื้อนในนกกินปลา ความเข้มข้นของดีดีทีอาจสูงถึง 25 ppm (5) ความ เป็นพิษในมนุษย์ จากระดับความเข้มข้นเพียงเล็กน้อย แต่เมื่อเข้าสู่โซ่อาหารแล้ว สามารถเพิ่มระดับ ความเข้มข้นถึงขั้นเป็นพิษต่อมนุษย์และสภาพแวดล้อมได้ ซึ่งสามารถแสดงถึงตัวอย่างของพิษภัย ของยากำจัดศัตรูพืชเมื่อมีการสะสมในมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

จากที่ได้กล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชนั้นส่งผลกระทบต่อ ร่างกายมนุษย์เป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าอาการบางอย่างยังไม่แสดงให้เห็นโดยทันที แต่มันส่งผลกระทบต่อ สุขภาวะของเกษตรกรในระยะยาว นอกจากเกิดขึ้นกับมนุษย์แล้วยังส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตต่างๆที่อยู่ใน ระบบนิเวศน์ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสัตว์และสิ่งมีชีวิตต่างๆ ก็ย้อนกลับมากระทบต่อตัวมนุษย์

เป็นทอดๆด้วยเช่นกัน ดังนั้นเราจึงควรให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดจากการใช้สารเคมีต่างที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

(3) การใช้ปุ๋ยเพื่อปรับปรุงดินในสวนยาง การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินเพื่อเพิ่มผลผลิตยางจากการผลการวิจัยแนะนำให้ใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลักในอัตราที่ค่อนข้างสูง โดยเกษตรกรที่ได้รับทุนสงเคราะห์การทำสวนยางต้องใส่ปุ๋ยเคมีตามชนิดและปริมาณตามที่กำหนด ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรสูงขึ้น และโครงสร้างของดินเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย หรือที่เกษตรกรเรียกว่า “ดินแข็ง” นั่นเอง ซึ่งพบว่า ดินยิ่งแข็งก็ยิ่งขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ก็ต้องใส่ปุ๋ยเพิ่มขึ้น ยิ่งใส่ปุ๋ยเพิ่มโครงสร้างของดินก็เปลี่ยนแปลงมากขึ้น ทำให้การระบายอากาศและการอุ้มน้ำในดินลดลงอย่างต่อเนื่อง พืชก็ไม่สามารถดูดธาตุอาหารไปใช้ได้ ส่งผลให้ปุ๋ยเคมีตกค้างเป็นสารพิษในดินและในน้ำ ซึ่งการใช้ปุ๋ยในการปรับปรุงบำรุงดินในสวนยาง โดยเฉพาะในกลุ่ม ไนเตรทและฟอสเฟตพบว่า สารดังกล่าวเมื่อถูกชะล้างไหลลงสู่แหล่งน้ำทำให้ปริมาณพีชน้ำมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้ปกคลุมผิวน้ำซึ่งส่งผลให้แสงแดดไม่สามารถส่องลงไปใต้น้ำได้ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในน้ำ เช่น พืชน้ำ สาหร่าย ที่ใช้แสงแดดในกระบวนการสังเคราะห์แสงในการดำเนินชีวิตต้องตายไป และเมื่อพืชน้ำตายไปก็ทำให้เกิดการตื่นเงินของแหล่งน้ำ นอกจากนี้แล้วยังส่งผลให้ปริมาณออกซิเจนในน้ำลดลงทำให้แหล่งน้ำเน่าเสีย ซึ่งส่งผลต่อสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นๆที่เกี่ยวข้องในระบบเป็นปฏิกิริยาลูกโซ่ ดังนั้นควรเน้นด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ มีการวิจัยและส่งเสริมให้มีการใช้ปุ๋ยแบบผสมผสานโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในรูปปุ๋ยหมัก ปุ๋ยมูลสัตว์ ปุ๋ยพืชสด ที่มีประโยชน์ต่อการปรับปรุงดินทั้งในทางตรงและทางอ้อม ช่วยในการปรับโครงสร้างดินให้เพิ่มความสามารถในการอุ้มน้ำและระบายอากาศ และมีผลต่อสมบัติทางเคมีของดินในแง่การเพิ่มธาตุอาหารให้แก่ตัวของดิน การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ยังมีผลต่อคุณสมบัติทางเคมีของดินในแง่การเพิ่มธาตุอาหารให้แก่ดินโดยตรง แม้ไม่มากเมื่อเปรียบเทียบกับปุ๋ยเคมี แต่ค่อยๆปลดปล่อยให้เป็นประโยชน์แก่พืชในระยะยาว และยังมีผลต่อสมบัติทางชีวภาพของดินทำให้เพิ่มปริมาณและกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดิน (นุชนารถ กังพิศดาร และประสาธ เสวพิทักษ์, 2544)

(4) การกรีดยางและการแปรรูปยางแผ่น แวสุดา หนุอุไร (2542) และณรงค์ เบ็ญสอาด (2545) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบด้านสุขภาพทางกายและจิตใจของเกษตรกรชาวสวนยางพบว่า (1) มีปัญหาเกี่ยวกับการนอน เนื่องจากการกรีดยางต้องทำงานในเวลากลางคืน ซึ่งการนอนหลับที่ไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้เกิดความหงุดหงิด อารมณ์ไม่คงที่ และเกิดอาการเครียด (สิริลักษณ์ สมพลกรัง, 2543 และสุจินดา อ่อนจันทร์, 2537) ส่วนการกรีดยางโดยใช้ข้อมือ หรือการเก็บน้ำยาง ก่อให้เกิดอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกบริเวณหลังส่วนล่าง มือหรือข้อมือและขาสูง และส่งผลให้เกษตรกรมีอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย เพราะต้องแบกหามและหิ้วน้ำยางเกินกำลังและจากความสูงต่ำของ

หน้ายางเกินกำลังและจากความสูงต่ำของหน้ายาง โดยการกรีดยางหน้าหน้าหลังเกิดอาการปวดเมื่อยมากกว่าเนื่องจากเปลือกที่งอกใหม่มีแข็ง มีรอยตะปุ่มตะป่ำ ส่วนต้นยางที่ใกล้โคนนั้นเหนียวที่สุด เนื่องจากต้องเปิดกรีดหลายหน้าตลอดจนต้องกรีดในหน้ายางที่สูงขึ้น ซึ่งบางรายใช้ค้ำต่อหรือปีนบันไดขึ้นไปกรีด เช่นเดียวกับการกรีดยางหรือการเจาะต้นยางต้องมีการใช้บันไดพาดต้นยางและปีนบันได ซึ่งอาจเกิดอันตรายจากการหกล้มจากที่สูง อันส่งผลกระทบต่ออวัยวะส่วนอื่นๆของร่างกายโดยเฉพาะส่วนสมอง การทำสวนยางของชาวสวนยางพารา ถือได้ว่าเป็นงานหนักและเหนียว เนื่องจากต้องทำงานทั้งกลางวันและกลางคืน มีเวลาพักผ่อนน้อย ทำให้ร่างกายทรุดโทรมเร็ว แต่ถ้ากรีดยางในปริมาณไม่มากเกินไปการเดินทางกรีดยางเปรียบเสมือนการออกกำลังกายอีกวิธีหนึ่ง (2) ระยะเวลาในการกรีดยางที่ให้ผลผลิตน้ำยางสูงอยู่ในช่วง 03.00-06.00 น. การเข้าป่ากรีดยางอาจส่งผลให้เกษตรกรต้องมีความเสี่ยงกับสัตว์มีพิษหลายชนิด ได้แก่ งู ตะขาบ แมงป่อง ตัวต่อ ตัวแตน ยุงก้นปล่อง ฯลฯ ก่อให้เกิดโรคที่เกิดจากยุง ได้แก่ มาเลเชีย และไข้เลือดออก (3) ส่งผลให้ระบบสายตาเสียก่อนถึงระยะเวลาอันสมควร เนื่องจากในขณะที่กรีดยางต้องใช้แสงสว่างจากตะเกียงแก๊ส หากปริมาณของแสงสว่างมีไม่เหมาะสม คือ มากเกินไปหรือน้อยเกินไปนานๆ ทำให้สายตาผิดปกติได้ (4) ในกรณีเกษตรกรบางรายที่ต้องกรีดยางเป็นจำนวนมาก อาจเป็นโรคกระเพาะอาหารได้เพราะการกินอาหารไม่เป็นเวลา เนื่องจากต้องเก็บน้ำยาง และทำยางแผ่นให้เสร็จก่อนน้ำยางรัดตัวทำให้ไม่สามารถทำยางแผ่นได้ (5) นอกจากผลกระทบต่อร่างกายแล้วการกรีดยางยังส่งผลกระทบต่อระบบจิตใจของชาวสวนยางอีกด้วย ผลกระทบด้านจิตใจในด้านแง่ลบอาจเกิดเมื่อ ต้นยางเป็นโรค ยางไม่สมบูรณ์ต้องซื้อยาและปุ๋ย มาดูแลรักษา และเมื่อราคาผลผลิตตกต่ำทำให้รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย เกิดภาวะหนี้สิน ส่งผลให้เกิดความเครียดตามมาและเกิดอาการซึมเศร้าโดยไม่รู้ตัว (6) การแปรรูปยางแผ่น ในส่วนพื้นที่สำหรับวางตะก และพื้นที่ตั้งเครื่องจักรกรีดยาง ที่ส่วนใหญ่ตั้งกับพื้น ทำให้ต้องก้มตัวลงต่ำขณะรีดแผ่นยาง ที่ในการทำยางแผ่นที่เป็นพื้นดิน ซึ่งทำให้ท่าทางถูกจำกัดโดยพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถเคลื่อนไหวอวัยวะต่างๆได้อย่างอิสระ ในการทำงานไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดความไม่สะดวกสบายในงานที่ทำ ทำให้ปวดกล้ามเนื้อและกระดูกบริเวณต่างๆ นอกจากนี้การผลิตยางแผ่นที่มีการใช้กรดฟอร์มิก (formic acid) เพื่อให้ยางแข็งตัวนั้น การสัมผัสถูกสารละลายกรดหรือไอของกรด ทำให้เกิดการระคายเคือง อักเสบหรือลอกหลุดของผิวหนัง และเชื้อบูต่างๆ ได้แก่ เชื้อบูนัยน์ตา เชื้อบูทางเดินหายใจ เชื้อบูทางเดินอาหาร และเมื่อกรดถูกชะล้างปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำอาจส่งผลให้แหล่งน้ำเน่าเสียและมีกลิ่นเหม็น ส่งผลต่อสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในน้ำ

ความรู้ความเข้าใจ ความรู้ความเข้าใจเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจต่อพฤติกรรมและความสามารถในการปรับพฤติกรรมต่างๆ เนื่องจากความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม ทำให้ทราบว่าการปฏิบัติอย่างไร ช่วยเหลือสามารถปฏิบัติได้จริง ดังนั้นความรู้และการปฏิบัติจึงมีความ สัมพันธ์

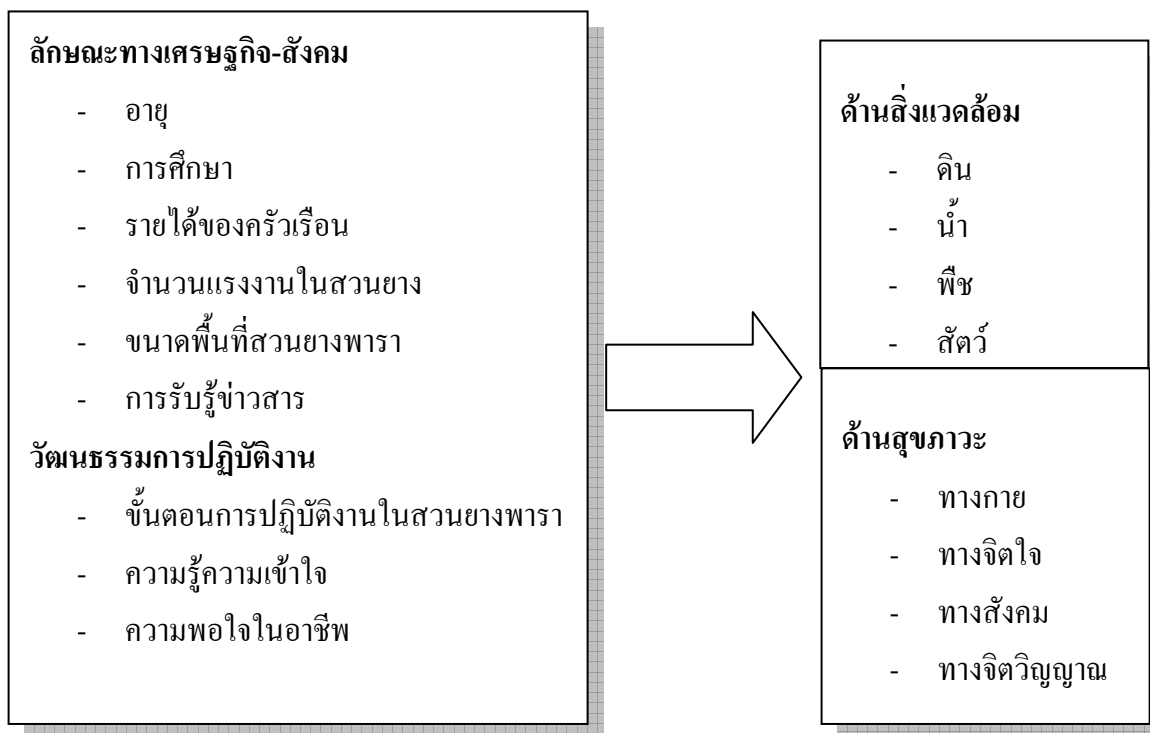
อย่างใกล้ชิดและต้องพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งการเสริมสร้างความรู้ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมการปฏิบัติ ด้วยเสมอ (ทิพย์ภา บุรี อ่างถึงใน ไพบูลย์ ชายเกตุ, 2538) จากการศึกษาการเรียนรู้ของคณาจารย์ จิตพนสารเคมีในเขตภาคกลาง เรื่องอันตรายในการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยกอง วิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (2530) พบว่า การฝึกฝนคณาจารย์จิตพนสารเคมี ให้มี ความรู้เรื่องความปลอดภัยในการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เป็นด้านแรกที่ป้องกันอันตรายที่อาจ เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมี ปัจจัยที่มีส่วนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชผิดๆ คือ การไม่รู้หนังสือ และ มาตรฐานการศึกษาที่ต่ำ นอกจากนี้เกรียงศักดิ์ ปัทมรเชา (2540) ได้ศึกษาความรู้ในการใช้สารเคมี ป้องกันและกำจัดวัชพืชของเกษตรกรในจังหวัดสงขลา พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความรู้ น้อย เกี่ยวกับประเภทของสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช สารออกฤทธิ์ การสลายตัว และผลตกค้าง แต่ ส่วนใหญ่มีความรู้เป็นอย่างดี เกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชให้ถูกต้องอาการของ พืชที่ถูกทำลาย รวมทั้งวิธีการใช้ นอกจากนี้ ไพบูลย์ ชายเกตุ (2538) กล่าวว่า การส่งเสริมให้ผู้จิต พนสารเคมีกำจัดวัชพืชในสวนยางมีพฤติกรรมที่เหมาะสม จำเป็นต้องให้ความรู้ สร้างทัศนคติที่ดี และจำเป็นต้องจัดฝึกอบรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ดังนั้นความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมี กำจัดศัตรูพืชจึงมีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยเกษตรกรที่มีความรู้ดีนั้นมีการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีอย่าง ถูกต้อง (ประเสริฐ ผลรัตน์, 2534) การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชผิดๆ คือ การไม่รู้หนังสือ หรือขาด ความรอบคอบ ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำที่ถูกต้อง และไม่ป้องกันตัวเองจากสารเคมี สอดคล้องกับ วิวัฒน์ สุวรรณรัตน์ (2543) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในพิษภัยของสารเคมีและไม่ได้ใช้ วิธีป้องกันพืชจากสารเคมี เช่น ไม่ได้ใช้ผ้าปิดปากหรือใส่รองเท้าหุ้มส้นขณะพ่นสารเคมี เช่นเดียวกับ วรรณวิมล แพ่งประสิทธิ์และคณะ (2540) กล่าวถึงสารตกค้างของสารกำจัดวัชพืชพาราควอทใน เกษตรกรชาวสวนยาง พบว่า ผู้ใช้มีพาราควอทตกค้างบริเวณผิวหนัง ภายใน 1 ซม. หลังการฉีดพ่น การฉีดพ่นที่ปราศจากเครื่องป้องกันเป็นอันตรายต่อผิวที่สัมผัส เช่น นิ้วเท้า เล็บถูกทำลาย นัตย์ตา อักเสบ ส่งผลกระทบต่อร่างกาย ถึงแม้ว่าอาการบางอย่างยังไม่แสดงให้เห็น โดยทันที แต่มันส่งผล กระทบด้านสุขภาพของเกษตรกรในระยะยาว

ความพอใจในอาชีพ ธิดารัตน์ สุภานันท์และคณะ (2549) กล่าวว่า คนกรีดยางพารามี ความพึงพอใจในอาชีพ ยอมรับในอาชีพ ไม่เห็นว่าเป็นอาชีพที่ได้รับการดูถูกหรือไม่ยอมรับ ทำให้ สุขภาวะด้านสังคมโดยรวมของคนกรีดยางดีขึ้น ซึ่งต่างจาก ฌรงค์ เบ็ญสอาด (2545) ที่กล่าวว่า ผู้ประกอบอาชีพกรีดยางพาราส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจในอาชีพ และอาชีพทำสวนยางต้องใช้เวลาส่วน ใหญ่ในขั้นตอนการทำงาน การนอน การพักผ่อน และการเข้าร่วมทางสังคมไม่แน่นอนหาก เกษตรกรที่มีความพอใจส่งผลช่วยให้ผลงานนั้นสำเร็จ และได้ผลมากกว่าคนที่ไม่มี ความพอใจใน การทำงาน (สาโรช สีนวล, 2534) เช่นเดียวกับ นิยม เอียดไชย (2535) ที่กล่าวว่า ความพอใจในการ

ทำงานเป็นผลของทัศนคติต่างๆของบุคคลที่มีองค์ประกอบของงาน และส่วนสัมพันธ์กับลักษณะงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งความพอใจนั้นได้แก่ ความสำเร็จในผลงาน ซึ่งความพอใจเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สังเกตได้จากพฤติกรรมของคนได้ว่ามีหรือไม่มีบุคคลที่มีความพอใจในงานจะทำงานได้มีประสิทธิภาพ

5. แบบจำลองกรอบแนวคิดในการวิจัย

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาวะของเกษตรกร จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถกำหนดกลุ่มตัวแปรอิสระได้ดังนี้ คือ เศรษฐกิจสังคมมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในด้านจิตวิสัยและด้านวัตถุวิสัย โดยมีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตาม คือ สิ่งแวดล้อมและสุขภาวะของเกษตรกร ซึ่งวัฒนธรรมการปฏิบัติงานทางด้านวัตถุวิสัยเกี่ยวข้องกับการเตรียมพื้นที่ การปลูกยางและการดูแลรักษา การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช ฯลฯ ส่วนวัฒนธรรมการปฏิบัติงานทางด้านจิตวิสัยคือ ความรู้ความเข้าใจในการทำสวนยาง ความพอใจในอาชีพ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาวะของเกษตรกร ตามภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 แบบจำลองกรอบแนวคิดในการวิจัย

6. สมมติฐานในการวิจัย

6.1 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราของเกษตรกร มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยมีรายละเอียดวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สถานที่ทำการวิจัย

จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่า อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการทำการเกษตร โดยเฉพาะการทำสวนยางพาราเกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา จึงได้คัดเลือกพื้นที่ศึกษานี้โดยใช้วิธีเฉพาะเจาะจง (purposive sampling)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ เกษตรกรชาวไทยมุสลิม ที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรชาวไทยมุสลิมที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น (multi-age sampling) โดยกำหนดขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดพื้นที่ในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส เป็นสถานที่ศึกษา จากนั้นได้คัดเลือกตำบล ที่มีลักษณะของพื้นที่การปลูกยางพาราตามลักษณะความแตกต่างของพื้นที่ 2 ลักษณะ คือ มีทั้งพื้นที่ราบสูงหรือที่เชิงเขา และพื้นที่ราบ

ขั้นตอนที่ 2 เลือกตำบลที่เป็นตัวแทนของพื้นที่โดยใช้วิธีเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) คือ ตำบลมะรือโบตก เพราะพื้นที่มีความหลากหลาย มีทั้งพื้นที่ราบสูงหรือที่เชิงเขา และพื้นที่ราบ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราเป็นหลัก

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดสัดส่วนของแต่ละหมู่บ้านที่เป็นตัวแทนของพื้นที่ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (simple random sampling) กำหนดจำนวนตัวอย่าง ในอัตราส่วนร้อยละ 10 (Yamane, 1967) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน ที่ทำสวนยาง	ขนาดกลุ่ม ตัวอย่าง	ลักษณะพื้นที่
1	บ้านสถานีมะรือโบ	361	36	ที่ลาดเชิงเขา หรือที่ลาดชัน
2	บ้านบราเอ็ง	187	18	
4	บ้านนูกะมูนิง	173	17	
5	บ้านบาโงระนะ	148	14	
6	บ้านอาแคว	166	16	
9	บ้านสะโล	38	5	
3	บ้านนิบง	253	25	ที่ลุ่มหรือที่ราบ
7	บ้านกูแบบาเดาะ	173	18	
8	บ้านกาปงปาระ	85	9	
รวม		1,584	158	

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 2 ชุด

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) (รายละเอียดแบบสัมภาษณ์แสดงในภาคผนวก ก) พัฒนาขึ้นโดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรที่มีการทำสวนยาง และมีความรู้ มีประสบการณ์ในการทำสวนยางพาราเป็นอย่างดี เช่น กลุ่มผู้นำหรือแกนนำเกษตรกร รวมจำนวน 15 ราย ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อสรุปผลการศึกษาแล้วนำข้อมูลมาใช้ประกอบ ในการจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) เนื้อหาในการสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตยางในขั้นตอนต่างๆดังนี้ คือ ขั้นตอนการปลูก การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชในสวนยาง ฯลฯ นอกจากนี้ยังรวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานในสวนยางที่ส่งผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของตัวเกษตรกร

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (รายละเอียดแบบสัมภาษณ์แสดงในภาคผนวก ข) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ได้มาจากการกำหนดตัวแปร จากเอกสารและจากการสรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื้อหาในแบบสัมภาษณ์เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพทั่วไปของเกษตรกรในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานของเกษตรกรรวมถึงผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ แบบสัมภาษณ์มีคำถามปลายปิด (close-ended) ที่ได้กำหนดคำตอบไว้เลือกตอบและคำถามปลายเปิด (open-ended) เพื่อให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบโดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 158 ราย

4. การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 หลังจากได้ออกแบบสัมภาษณ์และตรวจสอบความถูกต้อง ได้นำไปทดลองใช้ (pre-test) กับเกษตรกรชาวสวนยางพาราซึ่งมีลักษณะเหมือนประชากรที่ศึกษา (แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 20 ราย แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นของตัวชี้วัด โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคซ์ (Cronbach's alpha coefficient) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2536)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

5.1 การประมวลข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เห็นภาพรวมของลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานในสวนยางพาราของเกษตรกรที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบสุขภาพของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

5.2.1 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

5.2.2 ใส่รหัสที่ได้จากการสัมภาษณ์ พร้อมสร้างแฟ้มข้อมูลลงรหัส

5.2.3 สร้างแฟ้มข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติ

โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS/FW (Statistic Program for the Social Science for Window)

5.2.4 วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดของเกษตรกร จำนวน 158 ราย

5.2.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) วิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม ความรู้

ความเข้าใจในการทำสวนยางพารา ความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพารา ความคิดเห็นด้านการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อด้านสุขภาพะ หาค่ามัชฌิมาเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) (กานดา พูนลาภทวี, 2530) ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามซึ่งเป็นตัวแปรประเภทช่วงมาตรา (interval scale) และอัตราส่วนมาตรา (ratio scale) เช่น อายุ รายได้ ขนาดพื้นที่ถือครอง วัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยาง ความรู้ความเข้าใจในการทำสวนยางพารา ความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพารา กับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร เป็นต้น

6. นิยามศัพท์

การศึกษา หมายถึง จำนวนปีของการได้รับการศึกษาในระบบ โรงเรียนของเกษตรกร

รายได้ของครัวเรือน หมายถึง รายได้รวมทั้งหมดของครอบครัวเป็นรายได้ จากภาคเกษตร และนอกภาคเกษตรรวมกันเป็นรายได้ของปี พ.ศ. 2548 มีหน่วยเป็นบาทต่อปี

จำนวนแรงงานในการกรีดยาง หมายถึง จำนวนแรงงานที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเกษตรกรที่ใช้ในการทำสวนยางพาราประจำ โดยนับเป็นจำนวนคน

การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง การได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำสวนยางพารา เช่น พันธุ์ยาง การเตรียมพื้นที่ การดูแลรักษา การใช้ปุ๋ยเคมี การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช การกรีดยาง การแปรรูปยางแผ่น จากแหล่งความรู้ประเภทสื่อต่างๆหรือจากบุคคล

วัฒนธรรมการปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานในสวนยางพารา ทางด้านพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน เช่น การเตรียมพื้นที่ทำสวนยาง วิธีการปลูกยาง การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช การใช้ปุ๋ยเคมี การกรีดยาง การแปรรูปยางแผ่น

ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการทำสวนยางพารา รวมถึงการแปรรูปยางแผ่นของเกษตรกรที่ได้รับทราบมา

ความพอใจในอาชีพ หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในการทำงาน แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกที่เต็มใจในการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจในอาชีพการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

ผลกระทบต่อสุขภาพะ (health impacts) หมายถึง สุขภาพหรือสภาวะโดยรวมของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้ง 4 มิติ คือสุขภาพทางกาย (physical health) ทางจิต (mental health) ทางสังคม (social health) และทางจิตวิญญาณ (spiritual health)

- ทางกาย หมายถึง ระดับอาการสุขภาพร่างกายที่เกิดขึ้นของเกษตรกรซึ่งมองในเรื่องปัญหาสุขภาพหรืออาการผิดปกติของร่างกาย ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงาน

- ทางจิตใจ หมายถึง ระดับความรู้สึกด้านจิตใจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ในด้านการเผชิญเกี่ยวกับความเครียดในการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ

- ทางสังคม หมายถึง ระดับความรู้สึกของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่เกี่ยวข้องกับสังคม ทั้งความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและสังคมภายนอก เกี่ยวพันกับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ในเรื่องการดูแลเอาใจใส่กันรวมถึงการมีส่วนร่วมกับสังคม

- ทางจิตวิญญาณ หมายถึง ภาวะของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในชีวิต มีจิตใจที่เป็นสุขและสงบ รู้สึกเห็นอกเห็นใจ มีจิตสำนึกของความเอื้ออาทรต่อกัน

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ระดับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายในสวนยางหรือภายในชุมชนทางด้าน ดิน น้ำ พืช สัตว์ ซึ่งสอบถามตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงไปจากสภาพที่เป็นอยู่เดิม จากการสังเกตของเกษตรกร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัดเป็นลักษณะระดับช่วง

บทที่ 4

สถานที่ทำการวิจัย

กำหนดให้อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส เป็นสถานที่ทำการศึกษา คัดเลือกตำบลตามลักษณะของพื้นที่ที่มีทั้ง พื้นที่ราบและ พื้นที่เชิงเขา คือ ตำบลมะรือโบตก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

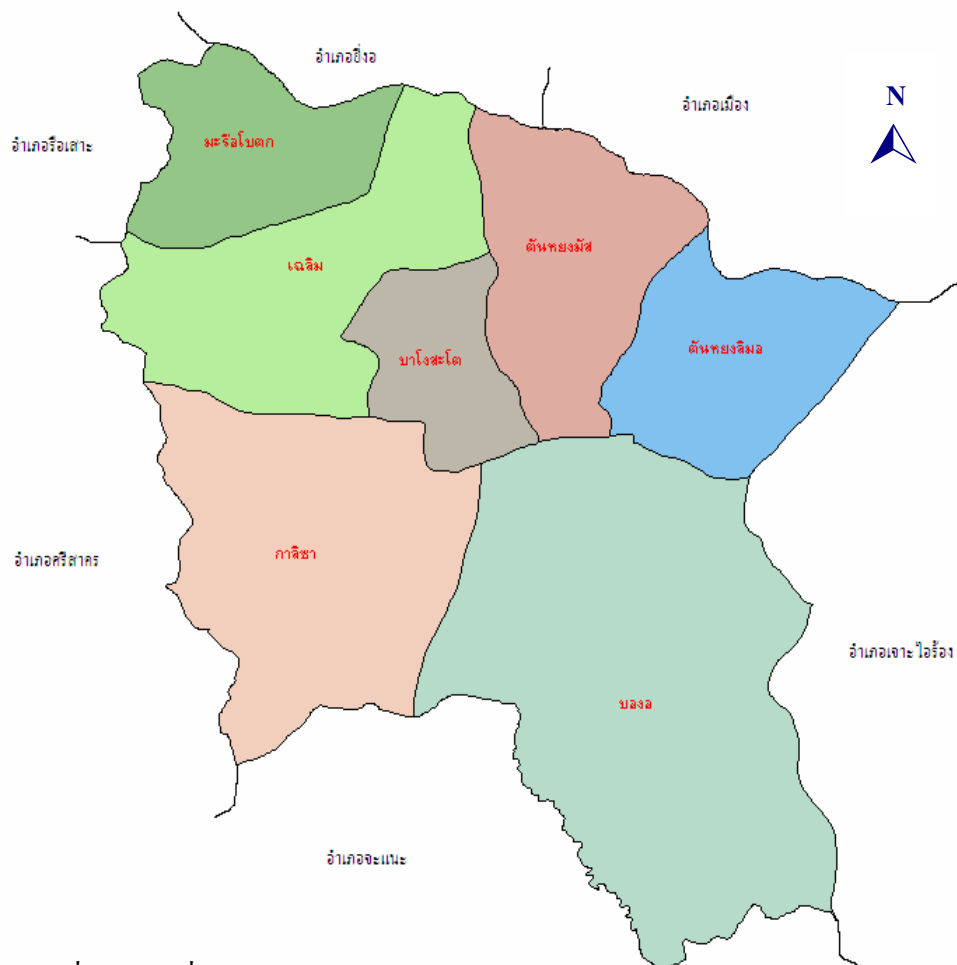
1. สภาพทั่วไปของอำเภอระแงะ

1.1 ประวัติความเป็นมาของอำเภอระแงะ อำเภอระแงะเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของเมืองปัตตานี อันเป็นเมืองโบราณมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี จนกระทั่งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทรงมีพระบรมราชโองการให้กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทยกทัพหลวงลงไปทางปัตตานี เพื่อปราบปรามข้าศึก เมื่อข้าศึกแตกพ่ายไปแล้ว กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทเสด็จไปประทับ ณ เมืองสงขลา แล้วมีรับสั่งให้บรรดาหัวเมืองมลายู ซึ่งเคยขึ้นกับกรุงศรีอยุธยามาก่อนให้มาอ่อนน้อมดั่งเดิม พระยาไทรบุรี พระยาตรังกานู ยอมอ่อนน้อมโดยดี แต่พระยาปัตตานีแข็งเมือง จึงให้กองทัพไปตีเมืองปัตตานี เมื่อ พ.ศ.2332 เมื่อตีได้เมืองปัตตานีแล้ว โปรดเกล้าฯให้พระยาสงขลาดูแลเมืองปัตตานีขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ ให้พระยาจะนะเป็นพระยาปัตตานี และบ้านหลวงสวัสดิ์ภักดี ผู้ช่วยราชการเมือง ทำให้บ้านเมืองระส่ำระสาย พระยาปัตตานีไม่อาจปราบให้ราบคาบลงได้ จึงได้รายงานไปยังเมืองสงขลา พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาอภัยสงครามข้าหลวงกับพระยาสงขลา (เถียนจ้อง) ออกไปทำการแยกเมืองปัตตานีเป็น 7 เมือง พร้อมกับเชิญตราตั้งออกไปพระราชทานแก่เมืองทั้ง 7 เรียกว่าบริเวณ 7 หัว เมือง ได้แก่ เมืองปัตตานี เมืองหนองจิก เมืองยะลา เมืองรามัน เมืองระแงะ เมืองสาขบุรี เมืองยะหริ่ง และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อยู่ในความดูแลของเมืองสงขลา ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2447 ต่อมา ปี พ.ศ. 2450 ได้ย้ายเมืองระแงะ มาตั้งที่บ้านมะนารอ อำเภอบางนรา และเมืองระแงะเดิมที่บ้านตันหยงมัส เปลี่ยนฐานะเป็นอำเภอ ตั้งที่ว่าการอยู่ที่ใกล้บ้านร่อน จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “อำเภอร่อน” พ.ศ.2460 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “อำเภอตันหยงมัส” และเมื่อปี พ.ศ.2481 เปลี่ยนชื่อกลับมาเป็น “อำเภอระแงะ” จนถึงปัจจุบัน

1.2 ที่ตั้งและอาณาเขต อำเภอระแงะ เป็นอำเภอหนึ่งในจำนวน 13 อำเภอ ของจังหวัดนราธิวาส ตั้งอยู่บริเวณกึ่งกลางก่อนไปทางทิศตะวันออกและทิศใต้ของจังหวัดนราธิวาส ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่บนถนนระแงะมรรคา หมู่ที่ 1 ตำบลตันหยงมัส อยู่ห่างจากสถานีตันหยงมัสประมาณ 2 กิโลเมตร

ห่างจากศาลากลางจังหวัดนราธิวาส 22 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ประมาณ 1,493 กิโลเมตรและทางรถไฟ 1,096 กิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 ตำบล คือ ตำบล กาลิซา ตำบลเฉลิม ตำบลตันหยงลิมอ ตำบลบองอ ตำบลบาโงสะโต ตำบลตันหยงมัส ตำบลมะรือโบตก มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 55 หมู่บ้าน มีพื้นที่จรดเทือกเขาสันกาลาคีรี กล่าวคือ ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ จะมีเทือกเขาสันกาลาคีรี เป็นเส้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (ภาพประกอบที่ 2)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอช้าง อำเภอรือเสาะ และ อำเภอเมืองนราธิวาส
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอจะนะ อำเภอสูคีริน และอำเภอสูไหงปาดี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอเจาะไอร้อง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอรือเสาะ อำเภอศรีสาคร และอำเภอจะนะ

ภาพประกอบที่ 2 แผนที่อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ที่มา : สถานวิจัยสารสนเทศภูมิศาสตร์ คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2548

1.3 ภูมิประเทศ อำเภอระแงะ มีเนื้อที่ประมาณ 425.567 ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่โดยทั่วไปจะเป็นที่ราบเชิงเขาลาดจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก โดยทั่วไปประกอบด้วยพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นป่าและภูเขา ประมาณ 2 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมด มีภูเขาหนาแน่น แถบทิศตะวันตกเฉียงใต้จรดเทือกเขาสันกาลาคีรี ซึ่งเป็นแนวกันพรมแดนไทย-มาเลเซีย ลักษณะของพื้นที่ลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออกประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่ทั้งหมด โดยจะอยู่ในพื้นที่ 5 ตำบล คือ ตำบลเฉลิม ตำบลมะรือโบตก ตำบลบองอ ตำบลบาโงสะโต ตำบลกาลิซา จะเป็นพื้นที่ลาดจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออก มีลำน้ำสำคัญได้แก่ ลำน้ำยะกัง ไหลเลียบเชิงเขาด้านตะวันตกแล้ววกผ่านเขตอำเภออิงอไปออกแม่น้ำบางนราในเขตอำเภอเมืองนราธิวาส นอกจากนี้ยังมีลำน้ำสายเล็กๆอีกหลายสาย จึงทำให้เกิดน้ำท่วมบริเวณที่ลุ่มในฤดูฝน สภาพดินเป็นดินเชิงเขา ดินปนทราย และมีดินเหนียวในบางพื้นที่สำหรับพื้นที่ราบส่วนใหญ่จะอยู่ในตำบลตันหยงมัสและตำบลตันหยงลิมอ

1.4 สภาพภูมิอากาศ ลักษณะสภาพภูมิอากาศของอำเภอระแงะ มีลักษณะร้อนชื้น มี 2 ฤดู คือ

ฤดูร้อน ระหว่างเดือนมีนาคม – เดือนเมษายน เนื่องจากได้รับลมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมร้อนที่พัดมาจากทะเลจีนใต้ ทำให้อากาศโดยทั่วไปร้อนและชื้น

ฤดูฝน แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพาเอาความชื้นจากทะเล อันดามัน และมหาสมุทรอินเดียเข้ามา ทำให้มีฝนตกชุกในเดือนพฤษภาคม- ตุลาคม อีกช่วงหนึ่งคือ ช่วงที่รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพาเอาความชื้นจากอ่าวไทยเข้ามาทำให้มีฝนตกชุกอีกในเดือนพฤศจิกายน - มกราคม ของปีถัดไป

1.5 ประชากร ประชากรของอำเภอระแงะ รวมทั้งสิ้น 84,572 คน จำแนกเป็น

- ชาย จำนวน 41,593 คน
- หญิง จำนวน 42,979 คน

1.6 แหล่งน้ำที่สำคัญในอำเภอ อำเภอระแงะถือได้ว่ามีแหล่งกำเนิดต้นน้ำอยู่ตามภูเขา โดยมีแหล่งน้ำต่างๆดังนี้

16.1 หนองบึงปลักเตย อยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 3 ต.ตันหยงลิมอ คลองไอลปาเซ ต้นน้ำอยู่ใน หมู่ที่ 5 บ้านป่าไผ่ ไหลผ่านบ้านตะโล๊ะ ทุ่งขมิ้น และลูบ๊ะเตย หมู่ที่ 1, 2, 6 ต.ตันหยงลิมอ

16.2 คลองซ้าง ต้นน้ำอยู่ใน หมู่ที่ 3 บ้านตอหลัง ไหลผ่านทุ่งเกร็ง หมู่ที่ 4 ต.ตันหยงลิมอ

16.3 หนองบึงปลักเตย อยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 3 บ้านตอหลัง ต.ตันหยงลิมอ

16.4 คลองโคกเคียง อยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 3 บ้านตอหลัง ต.ตันหยงลิมอ

16.5 คลองดีกำย ต้นน้ำอยู่ใน หมู่ที่ 6 บ้านกาตั้ง ไหลผ่านบ้านฮูลู และบ้านกาลิซา

ต.กาลิซา

16.6 คลองกาหนั่ว ต้นน้ำอยู่ในหมู่ที่ 5 บ้านกาหนั่ว ไหลผ่านบ้านบุโง๊ะ
และบาโง ต.กาลิซา

16.7 คลองฮาปา ต้นน้ำอยู่ที่ หมู่ 1 บ้านมะรือโบ ไหลผ่านบ้านบาโงระนะ และบ้านนุ
เกาะมุ๊ง ต.บาโงสะโต

16.8 คลองลูโป๊ะปารี อยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 7 บ้านบาโงสะโต ต.บางโงสะโต

16.9 คลองตันหยงมัส ต้นน้ำอยู่ในหมู่ที่ 1 บ้านตันหยงมัส ไหลผ่านบ้านร่อน ต.
ตันหยงมัส

16.10 อ่างเก็บน้ำสาละ อยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 6 บ้านบาโงกูโบ ต.บองอ

16.11 ฝ่ายกูด อยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 3 บ้านชะหอ ต.บองอ

16.12 ฝ่ายบราเอ็ง อยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 2 บ้านบราเอ็ง ต.มะรือโบตก

1.7 เส้นทางคมนาคม

1.7.1 ทางรถยนต์

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4055 ติดต่อระหว่างอำเภอเมืองนราธิวาสกับอำเภอ
ระแงะ เริ่มจากอำเภอเมืองผ่านตำบลลำภูและตำบลมะนังตายอเข้าสู่อำเภอระแงะ ถึงชุมชนญอและ
จะแนะ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4115 ติดต่อระหว่างอำเภอระแงะ ผ่านอำเภอสุคีรินไปยัง
อำเภอเวียง

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4107 ติดต่อระหว่างอำเภอรีโอเสาะ ถึงอำเภอระแงะ
โดยผ่านบ้านมะรือโบถึงตันหยงมัส

1.7.2 ทางรถไฟ

มีเส้นทางรถไฟเชื่อมต่อกับกรุงเทพฯ โดยแยกจากสถานีชุมทางหาดใหญ่ ไป
ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านจังหวัดนราธิวาสที่อำเภอรีโอเสาะ อำเภอระแงะ อำเภอสุไหงปาดี และ
สิ้นสุดที่อำเภอสุไหงโก-ลก ต่อเชื่อมกับประเทศมาเลเซีย โดยระยะทางจากกรุงเทพฯถึงสถานี
ตันหยงมัส 1,096 กิโลเมตร

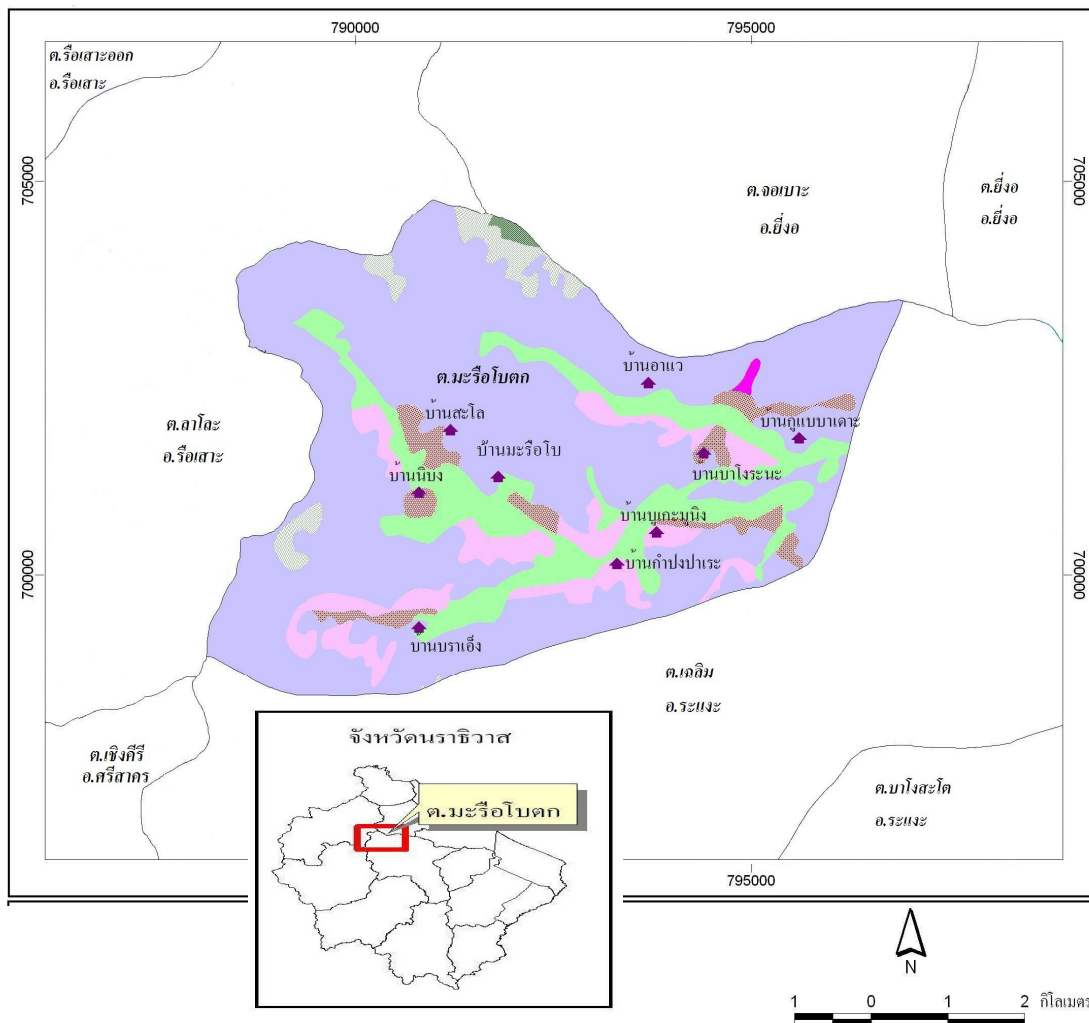
2. สภาพทั่วไปของตำบลมะรือโบตก

2.1 ประวัติความเป็นมา ตำบลมะรือโบตก คำว่า "มะรือโบ" เป็นภาษามลายู เป็นชื่อต้นไม้
ชนิดหนึ่ง ภาษาไทยเรียกว่า "ต้นไข่เน่า" ในอดีตตำบลนี้มีต้นมะรือโบเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันจะ
เหลืออยู่เพียงไม่กี่ต้นในหมู่บ้านนิบง ซึ่งเป็นหมู่ที่ 3 ของตำบลนี้

2.2 สภาพทั่วไป

ตำบลมะรือโบตกอยู่ห่างจากตัวจังหวัด 25 กิโลเมตรห่างจากอำเภอ 13 กิโลเมตร สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่มเชิงเขา ส่วนที่เหลือเป็นภูเขา มีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลผ่าน มีพื้นที่ทั้งหมด 29,099 ไร่จำนวนประชากรทั้งสิ้น 10,962 คน อาณาเขตติดต่อด้านต่างๆ คือ (ดังแสดงในภาพประกอบที่ 3)

- ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลจอเบาะ อำเภอยิงอ และตำบลลาโละ อำเภอเรือเสาะ
- ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลลาโละ อำเภอเรือเสาะ

ภาพประกอบที่ 3 แผนที่ตำบลมะรือโบตก อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ที่มา : สถานวิจัยสารสนเทศภูมิศาสตร์ฯคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2548

2.3 ลักษณะเศรษฐกิจของชุมชนมะรือโบตก ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พืชที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นยางพารา และผลไม้ ได้แก่ ลองกอง มังคุด เงาะ ทุเรียน ซึ่งพืชเหล่านี้ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ปีละหลายล้านบาท นอกจากนี้ประชากรในพื้นที่ยังประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้างทั่วไป และยังมีบางส่วนที่เป็นแรงงานหนุ่มสาวนิยมไปทำงานทำในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์

การเกษตรกรรม- พื้นที่ทำการเกษตร 22,763 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 78.22 ของพื้นที่ทั้งหมด การประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่ เป็นการกรีดยางพารา ส่วนการทำสวนผลไม้เป็นเพียงอาชีพเสริมเท่านั้นยังไม่ได้ดำเนินการเป็นกิจการขนาดใหญ่ การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของประชากรขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศเสียเป็นส่วนใหญ่

การปศุสัตว์- สภาพการเลี้ยงสัตว์โดยทั่วไปมีการเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ เลี้ยงแบบปล่อยลาน พันธุ์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมือง ลักษณะการเลี้ยงเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน ส่วนที่เหลือจึงจะขายเป็นรายได้เสริมเพียงเล็กน้อย สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ โค แพะ และไก่ (สำนักงานเกษตรอำเภอระแงะ, 2549)

2.4 สถาบันและองค์กรในชุมชน ในตำบลมีสถาบันและองค์กรที่สำคัญดังนี้

2.4.1 การศึกษา มีสถาบันการศึกษาในตำบล 6 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราษีวาส เขต 3 ในพื้นที่ตำบลมะรือโบตก มีสถานศึกษาดังนี้

1) โรงเรียนรัฐบาล จำนวน 6 แห่ง คือ

- โรงเรียนบ้านมะรือโบตก
- โรงเรียนบ้านเขาแก้ว
- โรงเรียนบ้านบาโงระนะ
- โรงเรียนไอยราอนุสรณ์
- โรงเรียนบ้านบระเอ็ง
- โรงเรียนบ้านนิบง

2) โรงเรียนเอกชน จำนวน 1 แห่ง คือ

- โรงเรียนประทีปวิทยา

2.4.2 สถาบันศาสนา ในพื้นที่ตำบลมะรือโบตก ประชากรร้อยละ 99 นับคือศาสนาอิสลาม มีสถาบันศาสนาทั้งสิ้น 32 แห่ง ดังนี้

- มัสยิด/บาหลีซาเซ จำนวน 21 แห่ง
- โรงเรียนศาสนา จำนวน 11 แห่ง

2.4.3 การบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข

ในเขตตำบลมะรือโบตกมีสถานบริการสาธารณสุข จำนวน 2 แห่ง คือ สถานีอนามัยมะรือโบตก สถานีอนามัยบ้านสโลว์ และมีบุคลากรทางด้านสาธารณสุขดังนี้

- เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข	จำนวน 2 คน
- เจ้าพนักงานสาธารณสุข	จำนวน 3 คน
- พยาบาลวิชาชีพ	จำนวน 2 คน
- อาสาสมัครสาธารณสุข	จำนวน 30 คน

2.4.4 สถาบันเกษตรกร มีสถาบันเกษตรกรอยู่ 1 สถาบัน คือ กลุ่มยุวเกษตรกร

2.4.5 การปกครอง แบ่งการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน คือ บ้านสถานีมะรือโบ บ้านบราเอ็ง บ้านบุญเกษมุณีง บ้านบาโงระนะ บ้านอาแว บ้านสะโล บ้านนิบง บ้านกูแบบาเดาะ บ้านกาปงปาละ แบ่งเขตการปกครองออกเป็นสองเขต คือ เขตเทศบาลตำบลมะรือโบตก และเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมะรือโบตก (เทศบาลตำบลมะรือโบตก,2549)

2.4.6 การบริการด้านสาธารณสุขปกและการสาธารณสุขการ ตำบลมะรือโบตก มีการบริการด้านสาธารณสุขปก และสาธารณสุขการที่สำคัญได้แก่

การคมนาคมขนส่ง

ทางรถยนต์ เส้นทางคมนาคมสายหลักของชุมชนได้แก่ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 4058 สายรือเสาะ – ยี่งอ เป็นระยะทาง 33 กิโลเมตร และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4107 สายบาโงระนะ – ระแงะ เป็นระยะทาง 15 กิโลเมตร นอกจากนี้ ยังมีทางหลวงท้องถิ่นสายย่อยอีกหลายสาย ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงพื้นที่ต่างๆ ของชุมชน และเป็นเส้นทางสัญจรของประชาชนในพื้นที่ ทางรถไฟ เส้นทางรถไฟที่ผ่านคือสายใต้ ซึ่งมีสถานีรับส่งผู้โดยสารอยู่ 1 แห่ง คือสถานีรถไฟมะรือโบ

ไปรษณีย์โทรเลข ในตำบลมะรือโบตก มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลมะรือโบตก

โทรศัพท์ การให้บริการโทรศัพท์ในตำบลมะรือโบตก มีตู้โทรศัพท์ สาธารณะจำนวน 7 ตู้ และมีผู้เช่าเลขหมายจำนวนประมาณ 340 เลขหมาย

การไฟฟ้า การให้บริการด้านไฟฟ้าในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอระแงะ สำนักงานตั้งอยู่ในเขตอำเภอระแงะ ซึ่งสามารถให้บริการประชาชนจำนวน 1,200 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 94 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

การประปา ในตำบลมะรือโบตก มีการใช้ระบบประปาภูเขา คลอบคลุม 3 หมู่บ้าน และส่วนใหญ่ประชากรในพื้นที่จะใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติและบ่อน้ำบาดาลที่ขุดเจาะขึ้นเอง (เทศบาลตำบลมะรือโบตก, 2549)

2.5 ลักษณะดิน

2.5.1 ดินชุดควนกาหลง สภาพพื้นดินที่ที่พบมีลักษณะราบเรียบจนถึงเป็นคลื่นลอนลาด มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ เป็นดินลิกมาก มีการระบายน้ำดี ดินมีความสามารถในการให้น้ำซึมผ่านได้เร็วปานกลาง มีการไหลบ่าของน้ำบนผิวดินเร็วปานกลาง ดินบนตอนล่างเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย สีพื้นเป็นสีเข้มของน้ำตาลปนเทา สีน้ำตาลเข้ม และสีน้ำตาล ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ดินร่วนปนทราย มีสีพื้นเป็นสีน้ำตาล มีปริมาณอินทรีย์วัตถุปานกลาง มีปริมาณแร่ธาตุอาหารตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำ ดินส่วนใหญ่ใช้สำหรับปลูกพืชเศรษฐกิจเกือบทุกชนิด เช่น ยางพาราและไม้ยืนต้นต่างๆ

2.5.2 ดินชุดพัทลุง เกิดจากการตกตะกอนของลำน้ำเก่า และที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง สภาพพื้นที่ที่พบมีลักษณะราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ เป็นดินลิกมาก มีการระบายน้ำเร็ว ดินบนเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายแข็ง ดินร่วนเหนียว สีพื้นเป็นสีน้ำตาลเข้ม สีเทา สีน้ำตาลปนเทา หรือน้ำตาลซีด มีปริมาณอินทรีย์วัตถุปานกลาง มีปริมาณแร่ธาตุอาหารตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำ มีคุณสมบัติทางกายภาพไม่ดี ส่วนใหญ่ใช้สำหรับปลูกข้าว

2.5.3 ดินชุดสงขลา เกิดจากการพัดพามาที่บึงของวัตถุพวกหินแกรนิต ตามบริเวณหุบเขา สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดชัน 1-3 เปอร์เซ็นต์ เป็นดินลิกมาก มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ดินบนเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย สีพื้นเป็นสีดำถึงสีน้ำตาลปนเทา ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย มีสีพื้นเป็นสีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลซีด มีปริมาณอินทรีย์วัตถุปานกลาง มีปริมาณแร่ธาตุอาหารตามธรรมชาติต่ำ เหมาะสำหรับปลูกข้าว

2.5.4 ดินชุดฉลุง เกิดจากการสลายตัวผุพังของหินแกรนิตแบบอยู่กับที่ และจากการแพร่กระจายโดยน้ำ สภาพพื้นที่ที่พบมีลักษณะส่วนใหญ่เป็นลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชัน 1-5 เปอร์เซ็นต์ เป็นดินลิกมีการระบายน้ำดี ดินมีความสามารถในการให้น้ำซึมผ่านได้เร็วปานกลาง มีการไหลบ่าของน้ำบนผิวดินเร็วปานกลาง เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วนปนทรายหยาบ สีพื้นเป็นสีน้ำตาล ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ใช้สำหรับปลูกยางพารา มะพร้าว พืชไร่และไม้ผล

2.5.5 ชุดดินโลกกลอย เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่วัตถุตกค้างและหินดินดานเชิงเขาของหินที่เป็นหินแกรนิตบนเนินเขาที่ถูกกัดกร่อนหรือที่ลาดเชิงเขาหินแกรนิต สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนชันถึงเนินเขา มีความลาดชัน 5-30 เปอร์เซ็นต์ เป็นดินลิกมาก มีการระบายน้ำดี ดินบนเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย หรือดินร่วนเหนียวปนทราย สีพื้นเป็นสีน้ำตาล เนื้อดินล่างเป็นดิน

เหนียวปนทรายหยาบ มีปริมาณแร่ธาตุอาหารตามธรรมชาติต่ำ มีคุณสมบัติทางกายภาพค่อนข้างดี
เหมาะสำหรับปลูกพืชเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ใช้ปลูกยางพารา และไม้ผลบางชนิด

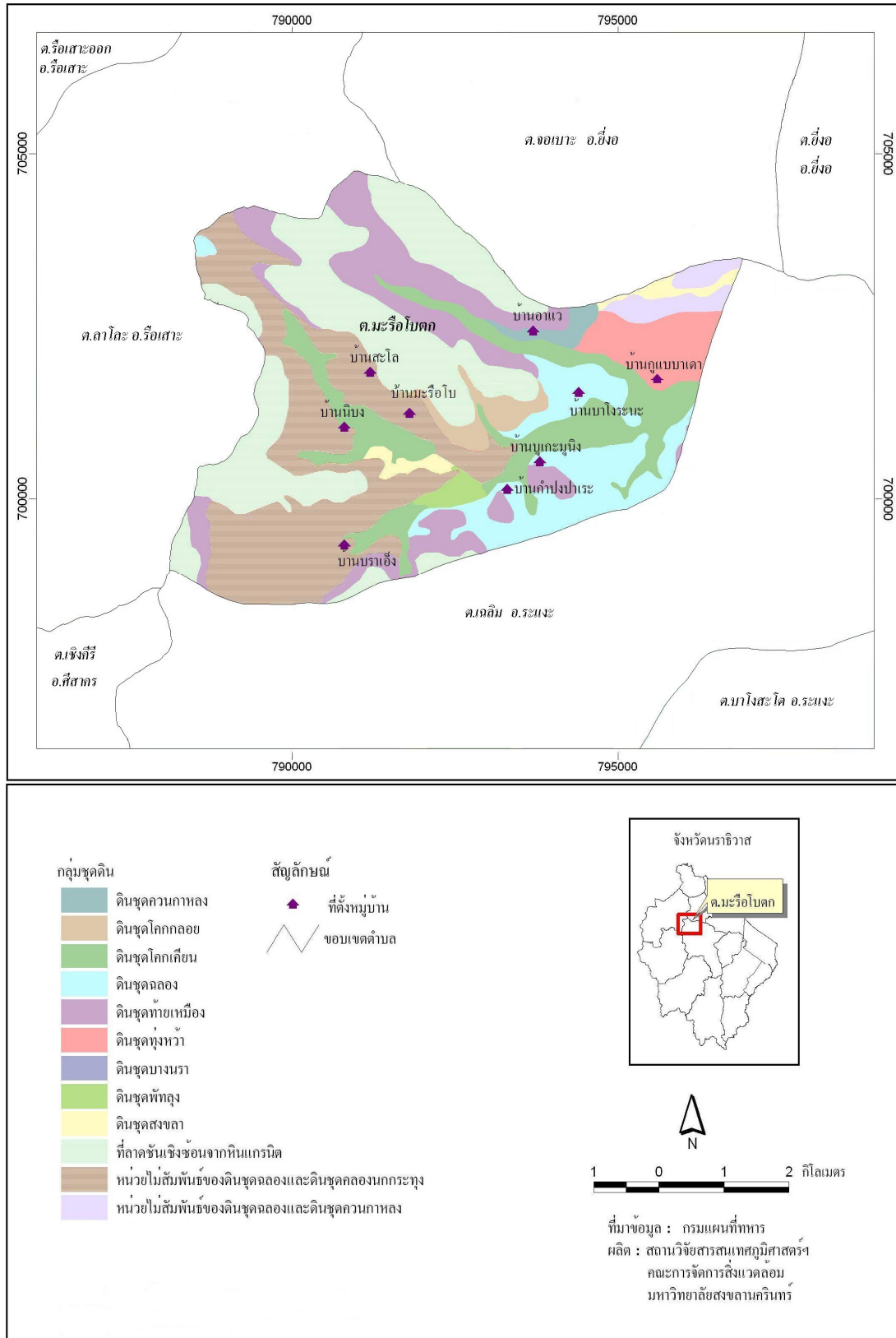
2.5.6 ที่ดินลาดชันเชิงชันหินแกรนิต เป็นบริเวณพื้นที่ที่เป็นเขา ภูเขา และเทือกเขา ซึ่ง
มีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ มีความสูงมากน้อยแตกต่างกันไป ดินเป็นดินต้นและต้นมาก
จนถึงหิน ซึ่งประกอบด้วยหินหินแกรนิต ส่วนใหญ่ยังเป็นป่าตามธรรมชาติและปกคลุมไปด้วยป่า
ไม้หนาทึบ ไม่เหมาะสำหรับเพาะปลูก ควรคงสภาพป่าไว้ได้ตามเดิม

2.5.7 ดินชุดบางนรา เกิดจากการตกตะกอนของน้ำจืด บนลานตะพักลำน้ำระดับต่ำและ
ที่ราบต่ำน้ำท่วมถึง สภาพพื้นที่ที่พบมีลักษณะราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ เป็นดินลึก
มากมีการระบายน้ำแล้ว ดินมีความสามารถให้น้ำซึมผ่านได้ช้า มีเนื้อดินเป็นดินร่วน ดินร่วนเหนียว
ปนทรายแป้ง และดินเหนียว สีพื้นเป็นสีเทาเข้ม สีเทา สีน้ำตาลปนเทา และสีอ่อนของเทาปนน้ำตาล
มีจุดประสีเป็นสีน้ำตาลปนเหลือง สีเหลืองปนน้ำตาล ดินชุดนี้มีปริมาณอินทรีย์วัตถุปานกลาง มี
ปริมาณธาตุฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ต่อพืชต่ำ และมีปริมาณธาตุโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ต่อ
พืชสูง ดินชุดนี้มีแร่ธาตุอาหารตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำ ดินชุดนี้ส่วนใหญ่ใช้ในการทำนา

2.5.8 ดินชุดโลกเทียน พบบริเวณที่ราบต่ำ พื้นที่ค่อนข้างเรียบ เป็นดินลึก การซบซึมน้ำ
ผ่านดินค่อนข้างช้า ดินมีการระบายน้ำแล้ว ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย หรือดินร่วนเหนียว
ปนทราย มีสีพื้นเป็นเทาหรือสีน้ำตาลปนเทา มีจุดประเป็นสนิมเหล็กติดตามดินรากพืช ดินตอนบน
มีปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

2.5.9 ดินชุดทุ่งหว้า เกิดจากการสลายตัวของหินแกรนิต บริเวณที่ลาดเชิงเขา ซึ่งมีพื้นที่
เป็นลูกคลื่นลอนลาดต่ำ จนถึงลาดชัน 2-8 % เป็นดินลึกมีการระบายน้ำดี น้ำซึมผ่านได้เร็ว ดินบนมี
เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายหยาบ สีพื้นเป็นสีเทาเข้ม หรือสีน้ำตาลปนเทา ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดิน
ร่วนปนทรายหยาบ สีพื้นเป็นสีน้ำตาลปนเหลือง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ

2.5.10 ดินชุดท้ายเหมือง เกิดจากการสลายตัวของหินดินดานเชิงเขา และวัตถุตกค้าง
ของหินแกรนิตอยู่บนที่ลาดเชิงเขา พื้นที่เป็นลูกคลื่นลาดลอนชัน มีความลาดชัน 3-15 เปอร์เซ็นต์
ดินเป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำดี หินมีความสามารถให้ซึมผ่านได้ปานกลาง มีการไหลบ่าของน้ำ
บนผิวดินปานกลางถึงเร็ว ดินบนเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลเป็นสีน้ำตาลถึงสีเข้มของสี
น้ำตาลปนเทา ดินล่าง เป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหยาบปานกลางถึงหยาบมาก สีพื้นเป็นสีน้ำตาล
แก่ถึงสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงปานกลาง มีปริมาณอินทรีย์วัตถุปานกลาง มีแร่
ธาตุอาหารตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำ ส่วนใหญ่ใช้ปลูกยางพารา (สำนักงานเกษตรอำเภอระแงะ,
2549)

ภาพประกอบที่ 4 แผนที่ลักษณะชุดดิน ตำบลมะรือโบต อำเภอรະแงะ จังหวัดนครราชสีมา
ที่มา : สถาบันวิจัยสารสนเทศภูมิศาสตร์ฯ คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2550

2.6 แหล่งน้ำที่สำคัญ

2.6.1 คลองไอร้ฮาป่า ทอดตัวอยู่ทางทิศใต้ มีความยาวประมาณ 3,500 เมตร มีต้นน้ำจากภูเขาบ้านประเอ็งอยู่ที่หมู่ที่ 2 ไหลผ่านบ้านมะรือโบ บ้านบาโงระนะ และบ้านบูเกะมุณีง

2.6.2 คลองประเอ็ง ทอดตัวอยู่ทางทิศใต้ มีความยาวประมาณ 2,000 เมตร มีต้นน้ำจากภูเขาบ้านประเอ็งและน้ำตกจากเขาเมาะเตออยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 2 บ้านบูรเอ็ง ไหลผ่าน หมู่บ้านมะรือโบ

2.6.3 คลองนิบง ทอดตัวอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเทศบาล มีความยาวประมาณ 400 เมตร มีต้นน้ำจากเขานิบง เป็นคลองธรรมชาติ มีน้ำไหลผ่านตลอดปี ไหลผ่านหมู่ที่ 1 บ้านมะรือโบตก และหมู่ที่ 4 บ้านบูเกะมุณีง

2.6.4 คลองสโลว์ ทอดตัวอยู่ทางทิศตะวันตก มีความยาวประมาณ 1,000 เมตร มีต้นน้ำจากภูเขาบ้านสโลว์ไหลผ่านหมู่ที่ 3 บ้านนิบง มาบรรจบคลองฮาปา

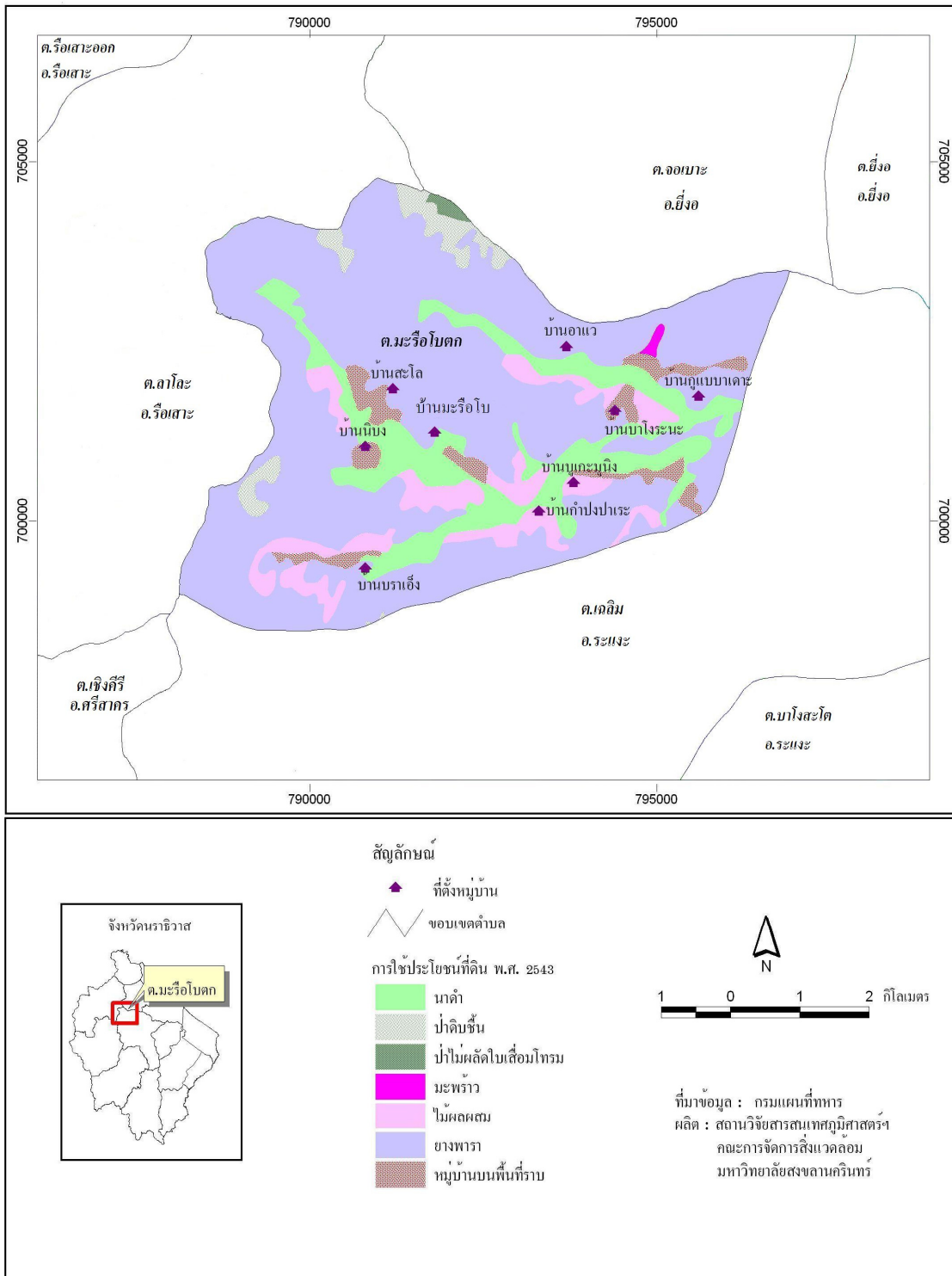
2.6.5 คลองบูเกะอาแว ทอดตัวอยู่ทางทิศเหนือ มีความยาวประมาณ 1,500 เมตร มีต้นน้ำจากภูเขาบ้านอาแว

2.7 การใช้ที่ดิน ตำบลมะรือโบตกมีพื้นที่ทั้งหมด 29,099 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 22,763 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 78.22 ของพื้นที่ทั้งหมด มีการใช้ประโยชน์พื้นที่กิจกรรมทางการเกษตร ดังนี้ (สำนักงานเกษตรอำเภอระแงะ, 2547) ภาพประกอบที่ 4

2.7.1 การปลูกยางพารา เกษตรกรในตำบลส่วนใหญ่ปลูกยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมด จำนวน 9,457 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 41.54 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ผลผลิตที่ได้เฉลี่ย 200.55 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี

2.7.2 การปลูกไม้ผล เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกไม้ผลไว้ในเขตบริเวณบ้านของตนเอง ผลผลิตส่วนใหญ่เพื่อบริโภคภายในครัวเรือน รายได้จากไม้ผลหลัก คือ ลองกอง เกษตรกรบางรายมีพื้นที่มาก มีการปลูกเป็นแปลงใหญ่มีการจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อภายในพื้นที่ จำนวนพื้นที่ที่มีการปลูกลองกองทั้งหมด 2,629 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.54 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด นอกจากนี้มีการปลูกทุเรียน เงาะ มังคุด มะพร้าว ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 2,157 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.47 ของพื้นที่ทำการเกษตร

2.7.3 การปลูกข้าวนาปี ในตำบลมีพื้นที่ทำนา 3,244 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.25 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ผลผลิตที่ได้โดยเฉลี่ย 348 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอระแงะ, 2549)

ภาพประกอบที่ 5 แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบลมะรือโบตก อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
ที่มา : สถาบันวิจัยสารสนเทศภูมิศาสตร์ฯคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2548

2.8 ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม อิทธิพลทางความคิด (ค่านิยม) ของเกษตรกร ตำบลมะรือโบตก เกษตรกรชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น มีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมที่แตกต่างไปจากประชาชนในจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศที่สำคัญ ๆ ดังนี้

2.8.1 การแต่งกายตามหลักของศาสนาอิสลามแล้ว การแต่งกายนั้นเพื่อปกปิดอยู่ระหว่างสะดือจนถึงหัวเข่านั้นห้ามมองเห็น ผู้ชายส่วนใหญ่จะนุ่งผ้าสะโสร่งหรือกางเกงขายาว ส่วนเสื้อจะใช้แขนยาวและใส่หมวกขาว (กาปีเยาะ) สำหรับผู้หญิงตามหลักการของศาสนาอิสลามได้ระบุว่า ไม่อนุญาตแก่สตรี ใดที่จะเปิดเผยเรือนร่างทุกส่วนของร่างกาย ยกเว้นใบหน้าและมือทั้งสองข้างจนถึงข้อมือ ดังนั้นการแต่งกายต้องปิดอวัยวะทุกส่วนของร่างกาย มิใช่แต่งตัวเพื่ออวดเรือนร่างให้คนอื่นเห็นหรือดึงดูดความสนใจแก่คนอื่นหรือให้คนอื่นนิกมโนภาพออกได้ ฉะนั้นเสื้อผ้าที่สวมใส่ต้องไม่บางและรัดรูปจนเกินไป โดยทั่วไปผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุง เสื้อแขนยาวและมีผ้าคลุมศีรษะ

2.8.2 การถือศีลอด ทุกๆปี เมื่อถึงเดือนรอมฎอน คือ เดือนที่ 9 แห่งปี ฮิจเราะห์ศักราช ชาวมุสลิมทุกคนต้องถือศีลอดนับเป็นเวลา 1 เดือน ซึ่งการถือศีลอดนั้น จะไม่อนุญาตให้อาหาร น้ำ ล่วงเข้าไปในคอ นับตั้งแต่ตะวันสางไปจนถึงตะวันลับฟ้า และจะเริ่มกินอาหารได้ตามปกติตั้งแต่เวลาช่วง 6 โมงเย็น จนถึงก่อนสว่าง ทั้งนี้มีได้หมายความว่า ตลอดเวลา กลางคืนจะกินกัน โดยมีได้หยุดแต่จะกินเพื่อประทังความหิวเท่านั้น เพราะทางศาสนาอิสลามได้ระบุว่า “แท้จริง การถือศีลอด ได้ถูกบัญญัติแก่หมู่ผู้เจ้า เพื่อให้ผู้เจ้าเกิดความเกรงกลัว” เหตุผลที่ศาสนาให้ถือศีลอดก็เพื่อให้ชาวมุสลิมได้รู้สึกนึกถึงความอดอยาก และความจนในยามที่คนเราต้องอดอาหารนั้น จะมีความทุกข์ทรมานเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อคนร่ำรวยได้เกิดจิตสำนึกที่จะแผ่เมตตาไปยังคนจน โดยการบริจาคทาน (ซากัต) เพื่อทำการถือศีลอดครบ 1 เดือน แล้วก็จะมีการออกบวชหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า วันฮารีรายอ หรือวันตรุษอีดิลฟิตรี

2.8.3 วันรายอปอซอ หรือตรุษอีดิลฟิตรี เมื่อชาวมุสลิม ทำการถือศีลอดแล้ว 1 เดือน ก็จะมีการเฉลิมฉลองและรื่นเริงเป็นเวลา 3 วัน เพื่อฉลองถึงความสำเร็จที่ได้ทำการถือศีลอดครบ 1 เดือน และเพื่อฉลองการกลับเข้าสู่การดำเนินชีวิตตามปกติ ซึ่งก่อนที่จะมีการเฉลิมฉลองชาวมุสลิมทุกคนต้องบริจาคทาน (ซากัต) ให้แก่ผู้ที่มีสิทธิจะได้รับบริจาคทาน 8 ประเภท เช่น คนยากจน คนอนาถา คนที่มีหนี้สินสิ้นพันตัว ฯลฯ และบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งข้อควรปฏิบัติสำหรับวันรายอ มีดังนี้

1. อาบน้ำชำระร่างกายทุกส่วนให้สะอาด
2. ไปละหมาดพบปะช่วงเช้า ณ มัสยิด
3. ไปพบปะบิดามารดาและญาติพี่น้อง เพื่อให้พรและขอโทษ (มาอัฟ) ต่อกันและกัน

4. ไปเยี่ยมสุสาน (กูโบร์) เพื่อสวดขอพร ให้พระผู้เป็นเจ้าได้แผ่เมตตาแก้วิญญานของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ฯลฯ

2.8.4 วันรายอฮัจยี หลังจากวันรายอฮีดิลฟิตรีแล้ว 2 เดือน 1 วัน ก็จะมีการเฉลิมฉลองกันอีกครั้งหนึ่งนั่น คือ วันรายอฮัจยี ซึ่งวันรายอฮัจยีนี้มักจะมีการปฏิบัติคล้ายกับวันรายอปอซอ แต่พิเศษกว่า คือ วันรายอฮัจยีนี้จะมีการกรูบ้าน (เชือดสัตว์) เช่น โค แพะ แกะ เพื่อแจกจ่ายคนยากจนหรือจัดงานเลี้ยงตามบ้านโดยญาติพี่น้องมิตรสหายมาร่วมพบปะ และรับประทานอาหารร่วมกัน

2.8.5 มาแกปูโล๊ะ เป็นภาษามลายู แปลว่า กินเหนียว ซึ่งประเพณีการกินเหนียวนี้จะใช้กันหลายโอกาส เช่น การแต่งงาน การเข้าสู่สูต ฯลฯ การกินเหนียวนี้มีไว้ว่าจะกินแต่ข้าวเหนียวอย่างเดียว จะกินข้าวธรรมดาทั่วไป ซึ่งการจัดงานนี้มีการเชิญญาติ พี่น้อง มิตรสหายมาร่วมรับประทานอาหารร่วมกัน

2.8.6 การเข้าสู่สูต หรือมาโชะยาวิ จะทำเฉพาะเด็กผู้ชายเท่านั้น เมื่อมีอายุ 2 – 15 ปี ซึ่งจะมีการขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชาย จะมีการจัดงานคล้ายกับประเพณีกินเหนียวหรือมาแกปูโล๊ะ การเข้าสู่สูตหรือมาโชะยาวินี้ก็เป็นหลักการของศาสนาที่เกี่ยวกับการรักษาความสะอาด

2.8.7 การเคารพ ชาวมุสลิมเมื่อพบปะกันก็จะกล่าวคำว่า อัลลามูออลัยกุม (ขอความสันติสุขจงมีแก่ท่าน) และผู้ตอบจะกล่าวว่า วาออลัยกุมมุสลาม (ความสันติสุขนั้นจงมีแก่ท่านเช่นกัน) บางครั้งมีการสัมผัสมือและยกมาลูบใบหน้าหรือแตะหน้าอก

2.8.8 พิธีฝังศพ เมื่อมีการตายเกิดขึ้น ประเพณีของชาวมุสลิมจะต้องนำไปฝังและก่อนที่จะนำไปฝังมีการอาบน้ำศพก่อน การอาบน้ำศพนี้ถ้าเป็นผู้ชายก็ให้ผู้ชายอาบน้ำศพให้ ถ้าเป็นศพผู้หญิงก็ให้ผู้หญิงเป็นผู้อาบน้ำศพให้และศพนั้นจะเก็บไว้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง (ให้ฝังให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้) นอกจากมีเหตุการณ์จำเป็นจริงๆ ก็อาจเก็บไว้นานเกินกว่า 24 ชั่วโมงได้ การฝังศพต้องฝังในลักษณะนอนตะแคงหันหน้าไปด้านเมกกะ ประเทศซาอุดีอาราเบีย

บทที่ 5

ผลการวิจัย

การศึกษาวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราของเกษตรกร ในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ทำสวนยางพาราในพื้นที่ตำบลมะรือโบตก จำนวน 15 ครัวเรือน และการศึกษาเชิงปริมาณ สอบถามเกษตรกร จำนวน 158 ครัวเรือน ในด้านเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร

1. การศึกษาเชิงคุณภาพ ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนของเกษตรกร และการผลิตยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยาง

1.1 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร

หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 45 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 53.33 ไม่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน เกษตรกรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุและวัยกลางคน สาเหตุที่ไม่ได้เรียนหนังสือเพราะ เมื่อสมัยก่อนโรงเรียนมีน้อยและการเดินทางไม่สะดวกประจวบกับในชุมชนไม่นิยมให้บุตรหลานเรียนหนังสือในระบบโรงเรียนเพราะต้องการให้เรียนทางด้านศาสนามากกว่า ส่วนเกษตรกรร้อยละ 33.33 ได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 หรือภาคบังคับ สาเหตุที่คนในชุมชนได้รับการศึกษาน้อยนั้นเกษตรกรให้เหตุผลว่าในการเรียนนั้นต้องใช้ทุนเป็นจำนวนมาก ครอบครัวไหนที่ยากจนก็ไม่สามารถส่งลูกเรียนได้ และเกษตรกรบางกลุ่มเห็นว่าการไม่ได้รับการศึกษาไม่ใช่อุปสรรคในการประกอบอาชีพทางการเกษตร มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 6.66 ที่ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นผู้ที่ยังมีอายุน้อย อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน คือ การทำสวนยางพารา ส่วนอาชีพรองนั้น เกษตรกรร้อยละ 46.66 ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ คือ การทำสวนลองกอง เงาะ สละ มังคุด มะพร้าว ส้มโชกุน นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 26.66 มีอาชีพรับจ้างในภาคเกษตร เช่น รับจ้างฉีดสารเคมีกำจัดวัชพืช รับจ้างค้ายางและตัดหญ้าด้วยเครื่องสะพายป่า ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล เมื่อถึงช่วงเวลาผลไม้อยู่ในระยะเก็บเกี่ยวผลผลิต

เกษตรกรรับจ้างเก็บผลผลิต ส่วนเกษตรกรร้อยละ 20 มีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย คือ โคเนื้อ แพะ ส่วนไก่และเป็ด เกษตรส่วนใหญ่เลี้ยงไว้บริโภคภายในครัวเรือนเท่านั้น

1.1.1 พื้นที่ถือครองและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่การเกษตร เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 15.36 ไร่ต่อครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 14.86 ไร่ ต่อครัวเรือน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการปลูกยางพาราโดยเฉลี่ย 12.13 ไร่ต่อครัวเรือน โดยเกษตรกรมีจำนวนพื้นที่ปลูกยางพาราสูงสุด 35 ไร่ และพื้นที่ต่ำสุด 4 ไร่ต่อครัวเรือน พื้นที่ปลูกสวนผลไม้ เฉลี่ย 1.83 ไร่ต่อครัวเรือน สวนผลไม้ที่ปลูกส่วนใหญ่ คือ ลองกอง เงาะ สละ มังคุด มะพร้าว พื้นที่ทำนาเฉลี่ย 0.92 ไร่ต่อครัวเรือน ในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรแบ่งพื้นที่สวนยางพาราออกเป็น 3 ช่วงอายุ คือ (1) สวนยางที่มีอายุเฉลี่ย 1-6 ปี พบว่ามีพื้นที่เฉลี่ย 2.46 ไร่ต่อครัวเรือน (2) สวนยางที่มีอายุ 7-15 ปี มีพื้นที่ เฉลี่ย 5.06 ไร่ ต่อครัวเรือน สวนยางที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป เฉลี่ย 4.6 ไร่ต่อครัวเรือน จำนวนพื้นที่ของเกษตรกรมากหรือน้อย มีความแตกต่างไปตามฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละครัวเรือน ครัวเรือนเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมากเนื่องจากบรรพบุรุษเป็นผู้เข้ามาจับจองอยู่ในพื้นที่มานาน ลักษณะการปลูกยางพารา ปลูกเป็นพืชเชิงเดี่ยวเป็นแถว มีระยะปลูกที่แน่นอน เกษตรกรไม่นิยมปลูกพืชอื่นร่วมยาง เพราะเห็นว่ายางพาราเป็นไม้ยืนต้น มีอายุการเก็บเกี่ยวที่ยาวนาน ส่วนในพื้นที่ปลูกยางที่มีอายุมากกว่า 20 ปี ซึ่งเป็นพื้นที่ปลูกยางเดิมที่ไม่ได้รับทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง มี สะตอ ลูกเนียง ขนุน ขึ้นเป็นพืชร่วมยางในพื้นที่ด้วย เกษตรกรร้อยละ 33.33 มีการปลูก สับปะรด และผักสวนครัว เช่น ถั่วฝักยาว แตงกวา พริกขี้หนู ตะไคร้ แซมในสวนยางที่มีอายุ 1-3 ปี เพื่อใช้บริโภคภายในครัวเรือน นอกจากการใช้ประโยชน์ในที่ดินของตนเอง ยังมีการใช้ประโยชน์จากดินของผู้อื่น โดยการรับจ้างกรีดยางแบ่งผลผลิตพื้นที่เฉลี่ย 3.70 ไร่ต่อครัวเรือน ในอัตราส่วน 50:50,60:40 เจ้าของที่ดินรับส่วนแบ่ง 50% จากรายได้ในกรีดยางเท่ากับผู้รับจ้างกรีดยาง ส่วนค่าใช้จ่ายจำพวกค่าปุ๋ย ค่ากำจัดวัชพืช ค่ากรดน้ำส้มและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำยางแผ่น ผู้รับจ้างกรีดยางเป็นผู้รับผิดชอบ โดยผู้รับจ้างต้องดูแลสวนยางให้เปรียบเสมือนของตนเอง บางรายพบว่าผู้รับจ้างกรีดยางและเจ้าของสวนมีความสัมพันธ์กันตั้งแต่รุ่นพ่อจนถึงรุ่นลูก คือ เมื่อเจ้าของสวนไว้วางใจให้ดูแลตั้งแต่การขายไม้ยาง ผู้รับจ้างกรีดยางเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการขายไม้ยางด้วย โดยต้องรับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่ายตั้งแต่เตรียมพื้นที่ จนถึงการดูแลรักษา เมื่อยางสามารถกรีดยางได้ ก็ต้องแบ่งรายได้ให้เจ้าของสวน หากลูกจ้างไม่สามารถทำงานได้หรือเสียชีวิต นายจ้างต้องให้ทายาทของลูกจ้างเป็นผู้กรีดยางต่อไปในกรณีเป็นเฉพาะบางรายเท่านั้น และในอัตราส่วน 60:40 โดยเจ้าของสวนยางเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในอุปกรณ์การผลิตเบื้องต้น แต่ลูกจ้างต้องกำจัดวัชพืชและซื้อกรดน้ำส้มเอง

1.1.2 การใช้แรงงานในครัวเรือน แรงงานหลักในครัวเรือน คือ แรงงานหัวหน้าครัวเรือน คือ สามียและภรรยา ส่วนสมาชิกในครัวเรือน มีส่วนรวมในการทำการเกษตรด้วยเช่นกัน นอกจากนี้

ยังมีสมาชิกที่ยังอยู่ในช่วงวัยเรียน และสมาชิกบางคนทำงานนอกภาคเกษตร ลักษณะการใช้แรงงานของครัวเรือนของชาวสวนยางมีดังนี้

1) การใช้แรงงานในภาคเกษตร มีแรงงานเฉลี่ย 2 คน ต่อครัวเรือน โดยมีพ่อบ้านหรือแม่บ้านเป็นแรงงานหลัก บางครัวเรือนมีแรงงานเกษตรจากบุตรซึ่งทำงานอยู่กับบ้านโดยช่วยกรีดยาง เกษตรกรใช้แรงงานในกิจกรรมการทำสวนยางมากที่สุด เพราะเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรซึ่งมีการใช้แรงงานตั้งแต่การปลูก การดูแลรักษา จนยางอายุโดยเฉลี่ย 7 ปี จึงสามารถเปิดกรีดได้ เมื่อต้นยางสามารถเปิดกรีดได้ กิจกรรมส่วนใหญ่ในแต่ละวันที่เกิดกับการปฏิบัติงาน เริ่มตั้งแต่เวลา 04.30-08.00 น. ซึ่งเกษตรกรเริ่มกรีดยางในช่วงเวลาไหนนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนพื้นที่ จำนวนแรงงาน และระยะเวลาการเดินทางจากบ้านจนถึงสวนยางของเกษตรกร และเหตุผลอีกประการคือเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ส่งผลให้เกษตรกรไม่กล้ากรีดยางในเวลากลางคืน ก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ เกษตรกรบางรายที่มีพื้นที่สวนยางจำนวนมากหรือสวนยางอยู่ไกลจากที่พักจะออกไปกรีดยางตั้งแต่ 2 – 3 นาฬิกา หลังจากกรีดยางเสร็จเป็นการเก็บน้ำยางที่ได้จากการกรีดยางมาแปรรูปเป็นยางแผ่น ซึ่งทำในช่วงเวลาสาย ลักษณะการใช้แรงงานขึ้นอยู่กับ ขนาดพื้นที่สวนยาง จำนวนแรงงานในครัวเรือน ปริมาณผลผลิต หลังจากกระบวนการผลิตการผลิตยางเสร็จสิ้น เกษตรกรใช้แรงงานในกิจกรรมรอง ได้แก่ การทำสวนไม้ผล การเลี้ยงสัตว์ การขยายพันธุ์พืช และการทำนา

2) การใช้แรงงานนอกภาคเกษตร รับราชการ รับจ้างปักจักร รวมทั้งสตรีส่วนใหญ่มีการทำงานในโครงการศิลปะชีพ ประเภทของงาน คือ การปักผ้าด้วยมือตามตลาดขายที่กำหนด สมาชิกในครัวเรือนบางส่วนออกไปใช้แรงงานนอกพื้นที่ เช่น แรงงานก่อสร้าง และออกไปใช้แรงงานยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยงานที่นิยมทำส่วนใหญ่ คือ งานแม่บ้าน งานร้านอาหาร งานช่างก่อสร้างและช่างฝีมือ เป็นต้น

1.1.3 รายได้และรายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร รายได้ของครอบครัวเกษตรกร ได้มาจากการทำสวนยางเป็นหลัก ซึ่งมีการปลูกแทบทุกครัวเรือน รายได้รวมจากการทำสวนยางเฉลี่ย 69,036.91 บาทต่อปี โดยมีรายได้สูงสุด 115,736 บาทต่อปี รายได้ต่ำสุด 27,848 บาทต่อปี โดยมีต้นทุนการผลิตยางพารา แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ (1) สวนยางที่ยังไม่เปิดกรีด ในช่วงเริ่มปลูก-6 ปี ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 4,008.38 บาทต่อไร่ต่อปี (2) ยางที่เปิดกรีดแล้ว อายุ 7 -15 ปีขึ้นไป ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 5,466.47 บาทต่อไร่ต่อปี นอกจากนี้เกษตรกรบางครัวเรือนมีการทำสวนผลไม้ ซึ่งนิยมปลูกไม้ผลประเภท ลองกอง เงาะ มะพร้าว และมังคุด รวมทั้งเลี้ยงโคพื้นเมืองด้วย ซึ่งเกษตรกรมีรายได้จากไม้ผลเฉลี่ย 5,026.66 บาทต่อปี บางครัวเรือนนอกจากสวนยางและไม้ผลแล้วยังมีรายได้จากการรับจ้างในภาคเกษตรเฉลี่ย 4,562.66 บาทต่อปี ส่วนแม่บ้านบางครัวเรือนมีรายได้จากการทำงานของศูนย์ศิลปะชีพเฉลี่ย 1,843.33 บาทต่อปี สำหรับรายได้จากการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรมี

รายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อพื้นเมือง และการเลี้ยงแพะเฉลี่ย 3,650 บาทต่อปี ซึ่งสัตว์ทั้งสองชนิดเป็น ที่ต้องการของตลาดในพื้นที่ ส่วนสัตว์ปีกมีการเลี้ยงเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีรายได้จากสมาชิกบางส่วนออกไปใช้แรงงานนอกพื้นที่ เฉลี่ย 1,466 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายของ ครัวเรือน ได้แก่ ค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าน้ำค่าไฟ เครื่องนุ่งห่ม โดยมีค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้นเฉลี่ย 40,427.45 บาทต่อปี

1.1.4 ภาวะหนี้สิน เกษตรกรที่ทำสวนยางมีทั้งที่มีหนี้สินและไม่มีหนี้สิน โดยมีหนี้สิน เฉลี่ย 15,733.33 บาทต่อครัวเรือน โดยมีแหล่งเงินกู้ที่ใช้บริการมากที่สุด คือ ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) รองลงมาก็เป็น กองทุนหมู่บ้าน และเงินกู้ยืมในระบบหรือญาติพี่น้อง ตามลำดับ เกษตรกรรายเดียวอาจมีเจ้าหนี้หลายรายก็ได้ เกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงินเพื่อทำ การเกษตร และใช้จ่ายนอกภาคเกษตร

1.1.5 การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันด้านการเกษตร เกษตรกรได้เข้าร่วมกลุ่มหรือ สถาบันด้านการเกษตรต่าง ๆ น้อยมาก โดยมีกลุ่มหรือสถาบันที่ให้บริการด้านการเงินเป็นหลัก ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มกองทุน สงเคราะห์การทำสวนยาง กลุ่มงานศิลปะชีพ

1.2 ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการผลิตยางพารา

1.2.1 ลักษณะการปลูกสร้างสวนยาง ลักษณะการปลูกสร้างสวนยางของเกษตรกรสามารถ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) เกษตรกรที่ปลูกสร้างสวนยางด้วยทุนของตนเอง โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกยางที่ มีการปลูกเป็นเวลานาน พันธุ์ยางที่ปลูกเป็นพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งปลูกตั้งแต่เริ่มเข้ามาในพื้นที่ และพื้นที่ ปลูกยางใหม่ พันธุ์ยางที่ใช้ คือ พันธุ์ RRIM 600 ลักษณะของสวนยางที่ใช้ทุนของตนเอง มีลักษณะ ความประณีตน้อย เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องของเงินทุน ส่งผลให้ขาดการดูแลรักษา การกำจัดวัชพืช การใส่ปุ๋ยบำรุงต้นยางทำไม่เต็มที่ นอกจากนี้สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ขาดการได้รับคำแนะนำที่ ถูกต้องจากเจ้าหน้าที่กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง อีกกรณีหนึ่งที่พบ คือ เกษตรกรที่มีพื้นที่ น้อยใช้ระยะปลูกที่มีความถี่มากโดยเฉลี่ยเกษตรกรร้อยละ 53.33 ที่ไม่ได้รับทุนสงเคราะห์ เว้นระยะ ปลูก 3X8, 3X7, 3X6, 2.5X8 เมตร เพราะต้องการให้ได้ปริมาณต้นยางต่อพื้นที่มาก เนื่องจากเข้าใจ ว่าการมีปริมาณต้นยางมาก ทำให้ได้ปริมาณน้ำยางเพิ่มขึ้น และเมื่อต้นยางไม่ให้ผลผลิตแล้ว ก็มี ปริมาณต้นยางที่สามารถขายไม้ยางได้มากกว่า

2) สวนยางของเกษตรกรที่ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำ สวนยาง สวนยางที่ได้รับทุนสงเคราะห์การทำสวนยางมีรูปแบบการทำสวนยางตามหลักวิชาการ

ของกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางแนะนำ พันธุ์ยางที่ได้รับคำแนะนำจากกองทุนสงเคราะห์ พันธุ์ที่ปลูก คือ RRIM 600 โดยมีระยะปลูกที่ใช้ 3X8 เมตร และ 3X7 เมตร ได้ต้นยางประมาณ 70-75 ต้นต่อไร่ มีการดูแลเอาใจใส่ ทำความสะอาด ทั้งกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช

1.2.2 การเตรียมพื้นที่ การเตรียมพื้นที่แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การเตรียมพื้นที่ใน พื้นที่ปลูกยางเดิม ของเกษตรกรที่มีการของทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ดังนั้นการเตรียมพื้นที่จึง เป็นไปตามสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางกำหนด กล่าวคือ มีการโค่นต้นยางเก่าให้ เหลือตอประมาณ 50-75 เซนติเมตร แล้วใช้สารฆ่าตอ (ไทรโคลเปอร์) ทาบริเวณโคนต้นยาง กรณียโค่นแล้วเหลือตอที่ยังไม่ตาย ใช้เพื่อทำลายตอให้ตาย แต่เกษตรกรบางรายใช้วิธีการเผาโคน ต้นยาง เพราะมีความเชื่อว่าการใช้สารฆ่าตอส่งผลให้ต้นไม้อื่นๆ อย่างเช่นต้นลองกองตายได้ เพราะเมื่อสารฆ่าตอซึมลงไปดิน และรากของลองกองดูดซึมเข้าไปทำให้ต้นโทรมและตายไปใน ที่สุด และทำความสะอาด เก็บตอไม้ เศษไม้และเศษวัชพืชหมด (2) การเตรียมพื้นที่ในพื้นที่ปลูกยาง ใหม่ที่ไม่ได้รับทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง การเตรียมพื้นที่ของเกษตรกรในกลุ่มนี้ หลังจากโค่น ต้นไม้หรือไม้ล้มลุก บางรายใช้สารฆ่าตอด้วยเช่นกัน หลังจากนั้นทำการเผาเศษไม้และวัชพืช แต่ ไม้ได้เก็บตอไม้ เศษไม้และวัชพืชถือว่าความสะอาดน้อยกว่าแปลงที่ได้รับทุนสงเคราะห์การทำ สวนยาง ยังคงเหลือเศษไม้และเศษวัชพืชไว้ในแปลงเพื่อให้ผู้พึงไปเองตามธรรมชาติ

1.2.3 การใช้พันธุ์ยาง พันธุ์ยางที่เกษตรกรใช้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 86.66 ใช้ยางพันธุ์ RRIM 600 เพราะมีความเชื่อว่ายางพันธุ์นี้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ให้ผลผลิตสูง ดูแลรักษาง่าย นอกจากนี้ยัง หาซื้อได้ง่ายเพราะพันธุ์ยางมีจำหน่ายทั่วไปในพื้นที่ สำหรับสวนยางที่มีอายุมากกว่า 20 เป็นพันธุ์ พื้นเมืองเป็นบางส่วน

1.2.4 ขั้นตอนในการปลูกยางและการดูแลรักษา มีดังนี้

1) การปลูกยาง ในพื้นที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 73.33 เกษตรกรใช้ยางที่เป็นต้นยางชำถุง ที่มีการติดตาอย่างพันธุ์ดี และเจริญเติบโตในถุงพลาสติก มีใบฉัตรงอกตั้งแต่ 1 ฉัตรขึ้นไป ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ (1) เมื่อเตรียมต้นยางชำถุง ที่มีขนาด 1-2 ฉัตรแล้ว ขุดหลุมปลูกขนาดประมาณ 50X50X50 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมี คลุกดินขึ้นมาผสมกับปุ๋ยให้เข้ากัน (2) ตัดก้น ถูยางประมาณ 1 นิ้ว แล้วตัดรากที่คดงอทิ้งเพื่อให้รากใหม่แทงลงดิน นำต้นยางที่ตัดก้นถูออกวาง ลงหลุม ให้ก้นถูแนบชิดกับดินก้นถูเดิมแล้วใช้มีดกรีดด้านข้างถูให้ขาด (3) กลบดินที่ผสมปุ๋ยลง ครึ่งหนึ่งของหลุมแล้วดึงถูออก กลบดินให้เต็มหลุมใช้เท้าเหยียบดินที่ข้างถูให้แน่น (4) ใช้เศษ วัชพืชคลุมบริเวณโคนต้นยาง ปักไม้ชะมบไว้ใกล้ๆ ต้นยาง ใช้เชือกผูกหลวมๆ เพื่อป้องกันลม นอกจากการปลูกต้นยางชำถุงแล้ว ยังมีการปลูกยางด้วยต้นติดตา โดยปลูกด้วยเมล็ดงอกหรือเมล็ด สดหรือต้นกล้าสองใบฉัตรลงในหลุมปลูกที่เตรียมไว้ในแปลงแล้วติดตาด้วยยางพันธุ์ดี แต่วิธีนี้

เกษตรกรไม่นิยมทำมากนักเพราะประสบปัญหาเรื่องหนุมากัดกินตาที่งอกใหม่ ลักษณะการปลูกสร้างสวนใหญ่ เป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว โดยมีระยะปลูกที่นิยมใช้ คือ 3 X 7 และ 3 X 8 ซึ่งได้ต้นยางประมาณ 70-75 ต้น/ไร่ สำหรับเกษตรกรที่ได้รับทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง แต่สวนยางที่ไม่ได้รับทุนสงเคราะห์ เว้นระยะปลูก 3X8, 3X7, 3X6, 2.5X8 เมตร เพราะต้องการให้ได้ปริมาณต้นยางต่อพื้นที่มาก โดยมีการดูแลรักษา ตั้งแต่ขั้นตอนและกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

2) การใส่ปุ๋ย ในการใส่ปุ๋ยตามสูตรหรือลักษณะความต้องการของดินขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้ (1) ด้านฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพของดินยาง ในกรณีที่ดินยางมีอายุมากใกล้โค่น เกษตรกรไม่นิยมใส่ปุ๋ย เกษตรกรที่ได้รับทุนสงเคราะห์สนับสนุนจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางใส่ปุ๋ยตามที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางกำหนด โดยทั่วไปในพื้นที่ ชนิดปุ๋ยที่เกษตรกรนิยมใส่ มี 2 ประเภท คือ ปุ๋ยเคมี และปุ๋ยชีวภาพ ดินยางที่มีอายุตั้งแต่ 17 เดือนขึ้นไป เกษตรกรส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยบริเวณรอบโคนต้นยาง ใส่ปุ๋ยประมาณ 1/2 กำมือ ปุ๋ยที่ใช้เป็นปุ๋ยเคมีปุ๋ยสูตร 15-15-15 สำหรับยางที่มีอายุ 2 ปีขึ้นไปหรือยางก่อนเปิดกรีด เกษตรกรใส่ปุ๋ยสูตร 20-10-12 เกษตรกรใช้วิธีการหว่านรอบต้นหรือโรยเป็นแถบใต้ทรงพุ่มของใบยาง โดยใส่ปุ๋ยสูตร 18-4-5 , 15-15-15 ปีละ 2 ครั้งต่อปี ในปริมาณ 100-200 กรัมต่อต้น แต่สำหรับยางที่เปิดกรีดแล้วเกษตรกรใช้วิธีหว่านปุ๋ยให้ทั่วแปลงห่างจากโคนต้นยางข้างละ 1 เมตรอาจขยายออกไปถึง 3 เมตร เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.66 ใส่ปุ๋ยเพียงครั้งเดียวต่อปี ปุ๋ยที่นิยมใส่สวนใหญ่ คือสูตร 15-15-15 ในปริมาณ 0.5 -1 กิโลกรัมต่อต้น เกษตรกรร้อยละ 73.33 นิยมใส่ปุ๋ยเคมีสูตรสำเร็จ ซึ่งมีราคาแพง หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานอาจส่งผลให้โครงสร้างและความอุดมสมบูรณ์ของดินเปลี่ยนแปลงไปได้ มีเกษตรกรเพียงบางส่วนร้อยละ 26.66 ที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพหรือปุ๋ยอินทรีย์บำรุงต้นยาง

3) การกำจัดวัชพืช การกำจัดวัชพืชเกษตรกรนิยมใช้ 3 วิธีคือ (1) ใช้จอบถาก สำหรับวัชพืชที่งอกใหม่ ส่งผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการกระทบกระเทือนต่อราก ทำให้ต้นยางชะงักการเจริญเติบโตแต่ก็ไม่มากนัก หากเป็นวัชพืชที่ต้นใหญ่ ใช้การถางวัชพืชด้วยพรั้า หรือการตัดด้วยเครื่องตัดหญ้าแบบสะพาย ในพื้นที่สวนยางที่มีน้อย โดยใช้เวลาในช่วงบ่ายหลังจากทำยางแผ่นเสร็จหรือวันที่หยุดกรีดยาง (2) ใช้วิธีปลูกพืชคลุมดิน โดยนำเมล็ดพืชคลุมดินที่ได้รับจากกองทุนสงเคราะห์ฯ แต่ละชนิดมาผสมกันแล้วนำไปปลูกโดยใช้ ในการปลูกพืชคลุมดินในระหว่างแถวยางที่ไม่ปลูกพืชแซมยาง พืชที่ได้รับเป็นพืชตระกูลถั่ว ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่รู้จักและเรียกกันว่าถั่วเกษตร ในบางสวนพบว่า ในพื้นที่ที่ปลูกยางมีพืชคลุมดินขึ้นเองตามธรรมชาติ อาจเป็นเพราะ ในพื้นที่ใกล้เคียงมีการปลูกก่อน หรือในพื้นที่เดิมเคยนำพืชชนิดนี้มาปลูกแล้ว (3) การใช้สารเคมี เป็นวิธีที่เกษตรกรนิยมใช้มากที่สุด เพราะให้ผลดี ประหยัดแรงงานและเวลา การใช้สารเคมีใช้ในกรณีที่มีแรงงานไม่เพียงพอที่จะถางวัชพืชได้ทัน เพราะใช้แรงงานน้อยและประหยัดเวลาในการทำงาน

นิยมใช้กับต้นยาง ที่มีอายุ 1 ปีขึ้นไปหรือต้นยางที่มีเปลือกบริเวณโคนต้นเป็นสีน้ำตาลสูงจากพื้นดินมากกว่า 75 เซนติเมตรไปแล้ว ซึ่งสารเคมีที่นิยมใช้ในพื้นที่ คือ สารเคมีกำจัดวัชพืชประเภท สัมผัส เช่น พาราควอตหรือที่เกษตรกรรู้จักกันในชื่อ กริมม็อกโซน ในการผสมสารเคมีเพื่อฉีดพ่น เกษตรกรใส่ผงซักฟอกและผงชูรสผสมลงไปด้วย การใส่ผงซักฟอกเข้าไปเกษตรกรเชื่อว่า ผงซักฟอกช่วยให้วัชพืชดูดซึมตัวสารเคมีเข้าไปได้เร็วขึ้น ส่วนการใส่ผงชูรสช่วยให้ตัวสารเคมีมี ประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเกษตรกรนิยมใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในช่วงยางที่เริ่ม ปลูก หรือยางมีอายุน้อย แต่วิธีนี้ไม่ได้รับความนิยมในพื้นที่ยางที่เปิดกรีดแล้ว เมื่อต้นยางโตมีการ ใช้วิธีกลมากกว่า เนื่องจากเกษตรกรมีความคิดว่าส่งผลกระทบต่อต้นยาง สารเคมีจะส่งผลให้ต้นยาง ให้ผลผลิตน้ำยางลดลง เกษตรกรร้อยละ 28.57 ที่ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช โดยพ่นด้วยตนเองนั้น มี การป้องกันตนเอง ด้วยการสวมเสื้อแขนยาวและรองเท้าป้องกัน รวมทั้งสวมหน้ากากหรือผ้าปิด จมูก สวมหมวกเพื่อป้องกันสารพิษ เมื่อปฏิบัติงานเสร็จแล้วมีการชำระร่างกายทุกครั้งแต่เกษตรกร ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.42 ที่ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ไม่ให้ความใส่ใจในเรื่องการป้องกันตนเองจาก สารเคมี เพราะเห็นว่า ตนเองไม่ได้มีอาการผิดปกติทางร่างกายใดๆเลย เมื่อไม่ได้ทำความสะอาด ร่างกาย แล้วไปรับประทานอาหาร หรือสูบบุหรี่ อาจเป็นเพราะความคุ้นเคยและตนเองไม่ได้ เจ็บป่วย ร่างกายยังแข็งแรงอยู่เลยไม่สนใจป้องกันตนเองในเรื่องนี้ นอกจากนี้เกษตรกรที่ใช้ สารเคมี ร้อยละ 42.85 มีความเชื่อว่า หลังจากที่ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชหรือแมลงศัตรูพืช ต้อง รับประทานปลากระป๋อง เพราะการบริโภคปลากระป๋องเป็นการช่วยลดปริมาณสารพิษในร่างกาย หรือลดอาการวิงเวียน คลื่นไส้ ที่เกิดจากสารเคมีได้ ซึ่งความเชื่อนี้ยังไม่พบข้อมูลยืนยันทาง การแพทย์

4) ศัตรูของยางพาราและการป้องกัน ในการปลูกยางพารา โรคและแมลงศัตรูยางที่พบ ในพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ (1) โรครากขาว เกิดจากเห็ดรา ส่วนใหญ่พบในสวนที่ปลูกทดแทน เนื่องจากเชื้อราอาศัยอยู่ในตอเก่าหรือเศษพืชที่ตกค้างในแปลง เชื้อเข้าทำลายส่วนรากและโคนต้น อาการที่พบคือ พุ่มใบเปลี่ยนเป็นสีเหลืองแกมส้มมีขนาดเล็ก ใบร่วงหมดทั้งต้น รากมีเส้นใยของ เชื้อราสีขาวและมีดอกเห็ดขึ้น การป้องกันและรักษา กำจัดตอเก่าที่เป็นที่อาศัยของเชื้อและเมื่อพบ ต้นที่เป็นโรครุนแรงรักษาไม่ได้ให้ตัดขุดและเผาทิ้ง มีเกษตรกรรายหนึ่งได้เสนอวิธีในการป้องกัน โรคนชนิดนี้ คือ ก่อนปลูกยางใหม่ให้โรยเกลือแกงในอัตราส่วน 300 กรัมต่อต้น จะช่วยฆ่าเชื้อราได้ (2) โรคเส้นดำ เกิดจากเชื้อราไฟทอปโทรา เป็นโรคที่ทำอันตรายต่อหน้ากรีดยาง อาการหน้ายาง เป็นแผลช้ำน้ำ น้ำยางไหลจากแผลเมื่อปาดหน้ายาง พบรอยแผลสีดำขนานกับลำต้นตรงรอยแผล เนื้อเยื่อตายจึงมีลักษณะเป็นหลุม เปลือกงอกใหม่มีลักษณะเป็นตะปุ่มตะป่ำ เกษตรกรไม่ทราบ วิธีการรักษาที่ถูกต้อง เลยปล่อยให้ตามธรรมชาติ (3) โรคเปลือกเน่า เกิดจากเชื้อรา ทำให้เปลือก

งอกใหม่เสียหายจนกรีดซ้ำไม่ได้ ลักษณะอาการ ระยะแรกเป็นรอยบวมสีจางบนเปลือกงอกใหม่ เนื้อรอยกรีดต่อมาแผลนั้นมีเส้นใยของเชื้อราสีเทาขึ้นปกคลุม ทำให้เปลือกเน่าหลุดเป็นแฉก เกษตรกรมีการป้องกัน โดยการตัดแต่งกิ่งและกำจัดวัชพืชในสวนยางเป็นประจำเพื่อให้สวนยางโปร่ง ถ้าพบว่าต้นยางเป็นโรคเปลือกเน่า หยุดกรีดยางประมาณ 2-3 สัปดาห์ เพื่อป้องกันมิให้เชื้อแพร่ไปติดต้นอื่น (4) ปลูก ปลูกทำลายต้นยางโดยการกีดกินส่วนรากและภายในลำต้นจนเป็นโพรง ทำให้ต้นยางยืนต้นตาย การป้องกันและรักษา เกษตรกรใช้สารเคมีกำจัดปลวกและแมลงที่ขายตามท้องตลาด เทที่โคนต้นบริเวณรากของต้นที่ถูกทำลายและต้นข้างเคียง

1.2.5 ขั้นตอนในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ในการกรีดยางเกษตรกรเริ่มกรีดยางในช่วงเวลา 04.30-07.00 น. โดยเฉลี่ยเกษตรกรกรีดยาง 3.5 ไร่ต่อคน หรือประมาณ 250-300 ต้นต่อคน ในการกรีดยางมีขั้นตอนการปฏิบัติงานดังนี้ คือ (1) เตรียมอุปกรณ์การกรีด คือ มีดกรีดและตะเกียงให้พร้อม ซึ่งมีดกรีดยางต้องมีการดูแลโดยลับให้คมอยู่เสมอ (2) ลอกยางที่แข็งติดอยู่กับรอยกรีดออก (3) ใช้มีดกรีดตามแนวกรีดที่กำหนด การกรีดต้องระวังไม่ให้กรีดลึกจนถึงเนื้อไม้ ก่อนกรีดต้นยางจริงต้องฝึกให้เกิดความชำนาญ เสียก่อน พร้อมต้องลับมีดให้คม ในการกรีดยางต้องยืนในท่าที่มั่นคง โดยจับมีดให้แน่น เริ่มกรีดด้วยการกระตุกข้อมือสั้นๆ ลากจากข้อมือไปขวาพร้อมทั้งเดินสลับหรือชอยเท้า ถอยหลัง ขณะเดียวกันก็ใช้มือค้ำเปลือกบางเก่าออก แล้วแตงลิ้นและภาชนะรองรับน้ำยางให้อยู่ในสภาพใช้งานได้เอาเศษขยะหรือใบไม้ออก ต้องรอคูลูกน้ำยางไหลลงภาชนะให้เรียบร้อยก่อน แล้วจึงไปกรีดต้นอื่นต่อไป นอกจากนี้เกษตรกรบางรายใช้ท่อนแวนลากยาวๆ อย่างรวดเร็ว การกรีดเช่นนี้ไม่ค่อยประณีตได้งานกรีดแบบหยาบๆ เหมาะกับการกรีดต้นยางที่แก่ หรือยางใกล้โคนเพื่อปลูกทดแทน ไม่เหมาะสมกับต้นยางที่กำลังให้ผลผลิตหรือต้นยางที่อายุน้อย สำหรับการกรีดยางใกล้โคนหรือยางแก่ มักเปิดกรีดหน้ายางสูงๆ กรีดยางให้รอบๆ ลำต้นเท่าที่มีพื้นที่สามารถกรีดยางเพื่อให้ได้น้ำยางมากที่สุด โดยไม่ต้องถนอมต้นยาง ในการกรีดหน้าสูงๆ ผู้กรีดต้องเอื้อมมือหรือใช้ค้ำมต่อมีดกรีดยาง บางรายใช้บันไดปีนขึ้นไปกรีด โดยใช้มือซ้ายจับต้นยางและใช้มือขวากรีด ในกรณีที่กรีดหน้ายางต่ำผู้กรีดต้องก้มหรือถ้าต่ำมากๆ ต้องคุกเข่า (4) หลังจากกรีดยางเสร็จแล้ว ทิ้งไว้สักกระยะ จนน้ำยางหยุดไหลประมาณ 2-3 ชั่วโมง แล้วจึงเก็บรวบรวมน้ำยางจากถ้วยน้ำยางใส่ลงถัง โดยใช้ไม้กวาดหรือหัวแม่มือกวาดจากถ้วยรองรับน้ำยางใส่ลงถัง โดยพาดหัวไม้ไว้กับท่อนแวนข้างที่ไม่ถนัดคือข้างซ้าย ใช้มือขวาหยิบถ้วยน้ำยางแล้วประคองด้วยมือซ้ายแล้วใช้มือขวากวาดน้ำยางใส่ถัง เกษตรกรบางรายใช้การหิ้วถังด้วยมือทำให้ต้องวางถังทุกครั้งส่งผลให้เสียเวลาในการตั้งถังบนพื้นมากกว่าวิธีแรก เมื่อเก็บรวบรวมใส่ถังเสร็จหมดทั้งแปลงแล้ว จึงขนน้ำยางไปทำยางแผ่นที่โรงผลิตยางแผ่นต่อไป

1.2.6 ขั้นตอนในการแปรรูปยาง : การผลิตยางแผ่นของเกษตรกรในพื้นที่ มีขั้นตอนการผลิต ดังนี้ (1) กรองน้ำยาง ด้วยคั้นฟางหรือหญ้าแห้ง เกษตรกรบางสวนใช้ที่กรองลวด เพื่อแยกสิ่งสกปรก ใบไม้ เปลือกไม้ที่ติดมาออกไป (2) เติมน้ำยางที่กรองแล้วใส่ในตะกุง ๆ ละ 3 ลิตร แล้ว เติมน้ำสะอาด 2 ลิตร อัตราส่วนของน้ำขึ้นกับความเข้มข้นของน้ำยางในแต่ละฤดูกาล (3) กวนน้ำยางให้เข้ากัน แล้วเติมน้ำกรดเจือจางหรือเกษตรกรเรียกว่ากรดน้ำส้ม (กรดฟอร์มิก หรือกรดซัลฟูริก) หรือใช้ประมาณ 2 กระป๋องนม เทให้ทั่วแล้วคนให้เข้ากัน (4) กวาดฟองที่เกิดจากการกวนให้หมด แล้วเก็บไว้ขายได้ เป็นเศษยาง (5) ทิ้งน้ำยางไว้ 30 - 45 นาที ปิดตะกุงไว้เพื่อกันสิ่งสกปรกตกลงไปในตะกุงในขณะที่น้ำยางกำลังจับตัวกัน (6) เมื่อน้ำยางจับตัวกันแล้ว ควรเทน้ำหล่อไว้เพื่อความสะดวกในการเทยางออกจากตะกุง (7) นวดก้อนยางบนโต๊ะหรือพื้นที่สะอาดโดยปูดด้วยเสื่อน้ำมัน หรือด้วยวัสดุที่เรียบและลื่นแล้วตักแต่งยางให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมพื้นผ้า ตักแต่งมุมยางด้วยมือหรือไม้ นวดยาง แล้วใช้เท้าเหยียบให้เป็นแผ่นบางๆ จนได้ก้อนยางหนาประมาณ 1-2 เซนติเมตร แล้วนำไปเข้าเครื่องรีดเส้น 3 - 4 ครั้ง จนได้แผ่นยาง หนาประมาณ 4 - 5 มิลลิเมตร นำไปเข้าเครื่องรีดดอก 1 ครั้ง ในการใช้เครื่องรีดยางส่วนใหญ่ต้องใช้แรงงาน 2 คน คือ คนป้อนยางแผ่น และคนหมุนจักรรีดยางซึ่งเครื่องรีดยางที่พบส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนที่เป็นแบบมือหมุน (8) นำยางที่ผ่านเครื่องรีดดอกตั้งซ้อนกันจนกว่าทำแผ่นยางเสร็จทั้งหมด แล้วนำไปล้างน้ำให้สะอาดเพื่อล้างเอาคราบกรดออกให้หมด แล้วนำไปผึ่งแดด แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ล้างน้ำสะอาดก่อน โดยที่นำไปผึ่งแดดแล้วส่งผลให้ยางแผ่นที่ได้เป็นยางแผ่นคุณภาพต่ำ

1.2.7 การจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรจำหน่ายยางแผ่นและขี้ยางให้แก่ร้านรับซื้อยางในพื้นที่หรือร้านรับซื้อยางในตลาด และพ่อค้าเร่ในท้องถิ่นที่มารับซื้อยางถึงบ้าน ผลผลิตยางแผ่นที่เกษตรกรผลิตเป็นยางแผ่นคุณภาพชั้น 3

1.3. การผลิตยางพาราที่ส่งผลด้านสิ่งแวดล้อม

วัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราสามารถสรุปผลที่เกิดกับสิ่งแวดล้อมได้ดังนี้

1.3.1 ผลจากการเตรียมพื้นที่ปลูกยาง ซึ่งต้องมีการตัดต้นยางเดิมหรือตัดต้นไม้ที่มีอยู่ในพื้นที่โดยการโค่นหรือการเผาทำลายซากนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 26.66 แสดงความคิดเห็นว่าผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ การทำลายสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน โดยเฉพาะจากการใช้ไฟเผาทำลายสิ่งปกคลุมดิน ซึ่ง ทำให้ดินแห้งและสิ่งมีชีวิตในดินถูกทำลาย แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็ไม่เกิดผลกระทบมาก เพราะการเตรียมพื้นที่ปลูกพืชทุกครั้งก็ต้องใช้วิธีนี้ เพราะสะดวกและรวดเร็ว เมื่อมีการปลูกพืชแล้วมีการใส่ปุ๋ย คุณภาพของดินก็กลับมาดีดังเดิม และเมื่อต้นไม้โตขึ้นสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในดินก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่วนการใช้สารฆ่าตอในการทำลายตอ

ต้นไม้ที่โคนให้ตาย ในการปลูกยางพารา เกษตรร้อยละ 13.33 มีความคิดเห็นว่าการใช้สารฆ่าต่อทาบบริเวณโคนไม้ยืนต้นนั้น เมื่อสารเคมีถูกน้ำฝนชะล้างลงดินส่งผลให้ ต้นไม้ประเภทไม้ผลได้รับผลกระทบด้วย คือ ทำให้ต้นลองกองที่อยู่บริเวณใกล้เคียงไม่เจริญเติบโต ซึ่งเกษตรกรมีความเชื่อว่า สารเคมีถูกน้ำฝนแล้วซึมลงไปดิน เมื่อรากของต้นลองกองหาอาหารแล้วดูดซึมน้ำได้ดินที่มีส่วนผสมของสารเคมีทำให้ดินโทรมและหยุดการเจริญเติบโต แต่อย่างไรก็ตามได้เกิดข้อขัดแย้งขึ้นว่า ต้นลองกองอาจเป็นโรคอยู่แล้ว เมื่อ ดูดซึมน้ำสารเคมีเข้าไปทำให้ภูมิต้านทานลดลง ส่งผลให้มันตายไปในที่สุด

1.3.2 ผลกระทบจากการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช การใช้สารกำจัดวัชพืชนั้น เกษตรกรสวนยาง แสดงความเห็นว่ามีมีการใช้สารเคมีมากเกินไปและไม่เหมาะสมแล้วก่อให้เกิดมลภาวะ สารพิษตกค้างในดินและในแหล่งน้ำ ซึ่งผลกระทบที่เกิดกับดินนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ ให้ความเห็นตรงกันว่า ดินที่มีการใช้สารกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชมีลักษณะดินที่แข็งและแห้ง ขาดความชุ่มชื้น เมื่อมีการใช้สารเคมีติดต่อกันเป็นเวลานานพบว่าพืชที่ปลูกมีการเจริญเติบโตช้า ส่งผลให้ต้องใช้ปริมาณปุ๋ยเพิ่มขึ้น ส่วนผลกระทบแหล่งน้ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่พบความผิดปกติใดที่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า

1.3.3 ผลกระทบจากการใช้ปุ๋ยเพื่อปรับปรุงดินในสวนยาง ในพื้นที่มีการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก เกษตรส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.33 เห็นคล้อยกันว่า การใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียวทำให้โครงสร้างของดินเปลี่ยนแปลง คือ ลักษณะของดินแห้งและแข็ง ซึ่งพบว่า ดินยิ่งแข็งก็ยิ่งขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ก็ต้องใส่ปุ๋ยเพิ่มขึ้น ยิ่งใส่ปุ๋ยเพิ่ม โครงสร้างของดินก็เปลี่ยนแปลงมากขึ้น ทำให้การระบายอากาศและการอุ้มน้ำในดินลดลงอย่างต่อเนื่อง พืชก็ไม่สามารถดูดธาตุอาหารไปใช้ได้ อย่างไรก็ตามในพื้นที่มีการเลี้ยงวัว แบบปล่อยปะเทะเล็มในสวนยางที่ยังไม่เปิดกรีดอายุยาง ช่วง 3-5 ปี เป็นการเพิ่มปุ๋ยอินทรีย์ในดินอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยลดปัญหาโครงสร้างของดินที่มีลักษณะแข็ง ช่วยเพิ่มปริมาณจุลินทรีย์ในดิน

1.3.4 จากการแปรูปยางแผ่น บริเวณแหล่งน้ำใกล้เคียงที่เป็นแหล่งน้ำขังนั้น มีการชะล้างและปนเปื้อนของน้ำยางและกรดฟอร์มิก (formic acid) ที่ใช้ในการแปรูปยางแผ่น ลงสู่แหล่งน้ำขังที่อยู่รอบๆบริเวณโรงแปรูปยางแผ่น ทำให้น้ำเน่าเสียและมีกลิ่นเหม็น

1.4 การผลิตยางพาราที่ส่งผลด้านสุขภาพ

ผลจากการปฏิบัติงานในสวนยางพาราด้านสุขภาพของเกษตรกรสามารถสรุปได้ดังนี้

1.4.1 ด้านร่างกาย ผลต่อร่างกายจากการปฏิบัติงานเกิดจากขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช เกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีการสัมผัสกับสารเคมีโดยตรง พบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อร่างกาย คือ เมื่อสัมผัสกับผิวหนัง ทำให้ผิวหนังแห้ง บางรายเป็นผื่นแดง นอกจากนี้เกษตรกรยังพบว่า เมื่อสัมผัสโดยตรงและบ่อยครั้ง โดยไม่ใส่ถุงมือทำให้เล็บซีดและหักง่าย ส่วนอาการที่เกิดผลต่อระบบทางเดินหายใจนั้นเกษตรกรกล่าวว่า อาการที่พบคือ เจ็บคอ และไอ นอกจากนี้เมื่อละอองเข้าตาทำให้เกิดอาการระคายเคืองตา แต่อาการที่เกิดขึ้นนั้นเกิดเพียงช่วงขณะที่มีการใช้สารเคมีเท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไปอาการดังกล่าวก็หายไปเอง ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ให้ความสนใจต่อปัญหาสุขภาพดังกล่าว เนื่องจากคิดว่าเป็นปัญหาเล็กน้อย เพราะอาการที่พบไม่ได้รุนแรงถึงขนาดต้องเข้าโรงพยาบาลหรือสถานอนามัย จากที่ได้กล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชนั้นส่งผลกระทบต่อร่างกายมนุษย์เป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าอาการบางอย่างยังไม่แสดงให้เห็นโดยทันทีแต่มันส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพของเกษตรกรในระยะยาว นอกจากเกิดขึ้นกับมนุษย์แล้วยังส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตต่างๆที่อยู่ในระบบนิเวศน์ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสัตว์และสิ่งมีชีวิตต่างๆ ก็ย้อนกลับมากระทบต่อตัวมนุษย์เป็นทอดๆด้วยเช่นกัน

2) ขั้นตอนของการกรีดยางและการแปรรูปยางแผ่นนั้น ผลกระทบด้านสุขภาพจากอาการที่เกษตรกรพบ คือ อาการปวดเมื่อยตามร่างกาย ในบริเวณหลัง เนื่องจากหน้ายางไม่พอกกับความสูงของผู้กรีดยาง ต้องเอื้อมมือหรือก้มลงหรือเอี้ยวตัวกรีดยาง เกิดอาการปวดขา เข่า ข้อเท้า เนื่องจากการเดินเป็นเวลานานๆ เดินขึ้นลงควน พื้นที่ทำงานขรุขระ และต้องนั่งยองๆหรือคุกเข่ากรีดยาง และเกิดอาการปวดคอ จากการยกหน้ากรีดยางในระดับสูง นอกจากนี้ในจากการก้มๆเงยๆ เวลาเก็บน้ำยาง เกิดอาการปวดหลัง และการแบกหามและหิ้วถังน้ำยาง จากสวนถึงโรงแปรรูปยาง เนื่องจากการก้ม ยก แบก หาม ปวดเมื่อยข้อมือ ข้อศอก แขนและไหล่ จากการหิ้วหรือหามน้ำยางรวมทั้งเกิดอาการปวดข้อเท้า เข่าและขา ร่วมด้วย ส่วนเวลาในการกรีดยางที่เกษตรกรต้องไปกรีดยางในเวลาก่อนสว่างนั้น ส่งผลให้เกษตรกรต้องมีความเสี่ยงกับสัตว์มีพิษหลายชนิด ได้แก่ งู ตะขาบ แมงป่อง ฯลฯ และปัญหาเกี่ยวกับระบบสายตา เนื่องจากในขณะที่กรีดยางต้องใช้แสงสว่างจากตะเกียงแก๊ส หากปริมาณของแสงสว่างมีไม่เหมาะสม คือ มากเกินไปหรือน้อยเกินไปนานๆทำให้สายตาผิดปกติได้ แต่ในปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ กลัวในสถานการณ์ความไม่สงบจึงไม่ออกไปกรีดยางในเวลามืด ปัญหาในเรื่องดังกล่าวจึงลดลง

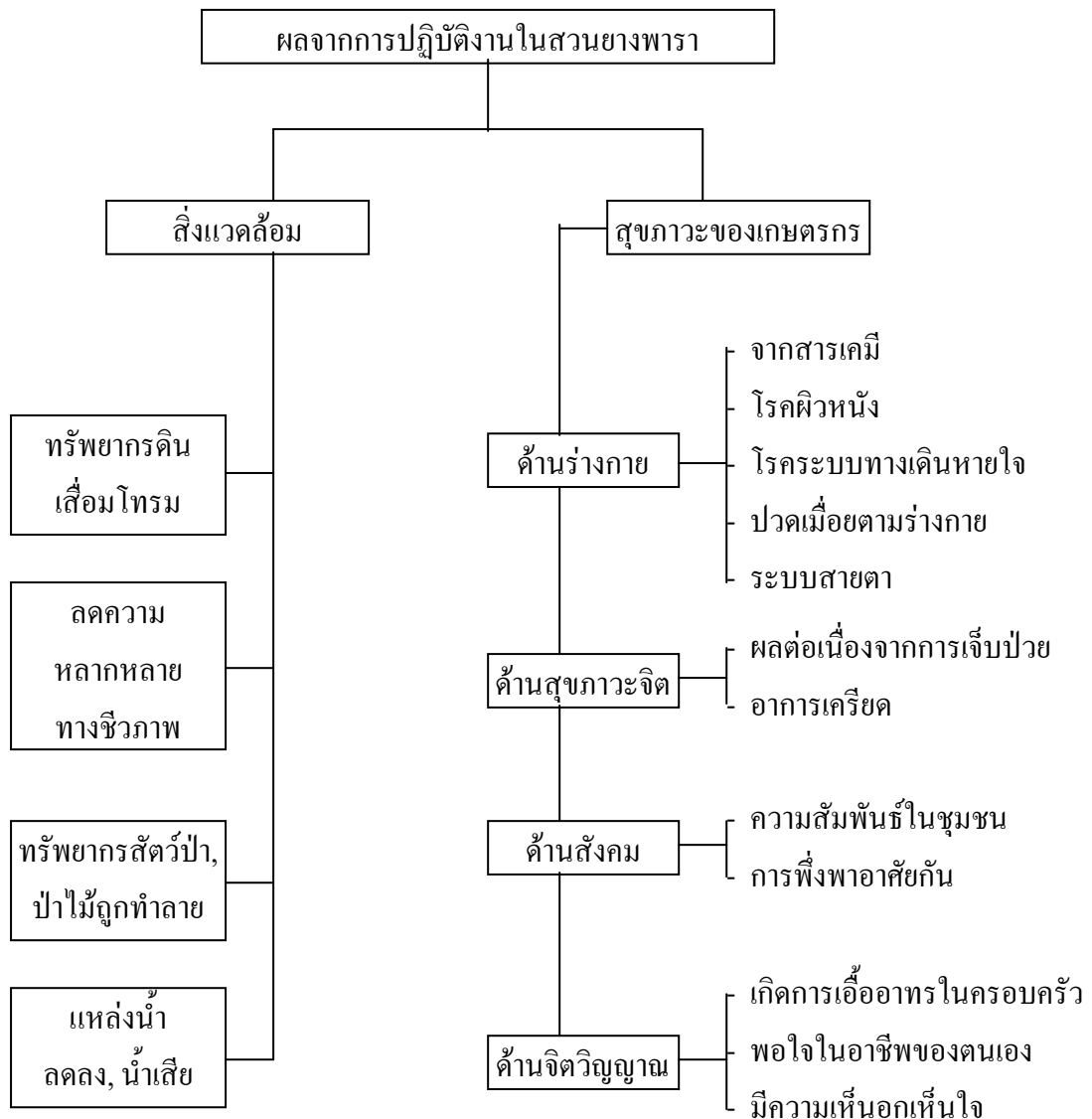
3) ส่วนในการใช้กรดฟอร์มิก (formic acid) ในการแปรรูปยางแผ่นนั้น เกษตรกรบางรายพบ เมื่อร่างกายสัมผัสถูกสารละลายกรดหรือไอของกรดในช่วงที่เริ่มมีการใช้ครั้งแรกทำให้เกิดการระคายเคืองของผิวหนัง เกิดผื่นแดง ลอกคล้ายกับโดนน้ำร้อนลวก เมื่อใช้ไปนานๆอาการต่างๆก็หายไป

1.4.2 ผลกระทบด้านสุขภาพทางจิต จากการปฏิบัติงานเกิดขึ้น คือ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า จากการใช้สารเคมีเกิดอาการผิดปกติต่อร่างกายส่งผลให้ร่างกายเสื่อมโทรม เกษตรกรมีอาการ หายใจหอบ เวียนศีรษะ อาเจียน มีผื่นคันตามร่างกาย อาการดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลด้านสุขภาพจิตด้วยเช่นกัน คือก่อให้เกิดอาการหงุดหงิด รำคาญใจ วิตกกังวลกับอาการที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดผลเสียกับการทำงาน เมื่อทำงานไม่ได้ก็ทำให้ขาดรายได้ นอกจากนี้สารเคมีที่ใช้ยังมีราคาสูง เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายในต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น เป็นการเพิ่มภาระให้กับเกษตรกร หากหลีกเลี่ยงไม่ใช้สารเคมีแล้วกลับไปใช้วิธีการคายนหญา ก็ไม่มีเวลาที่ทำ เพราะต้องไปทำงานอื่นๆอีก ซึ่งเกษตรกรบางรายไม่ได้ทำสวนยางเพียงอย่างเดียว นอกจากผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อร่างกายแล้ว การกรีดยางยังส่งผลกระทบต่อระบบจิตใจของชาวสวนยางอีกด้วย ผลกระทบด้านจิตใจในด้านแง่ลบ เกิดเมื่อต้นยางเป็นโรค ยางไม่สมบูรณ์ต้องซื้อสารเคมีและปุ๋ย มาดูแลรักษา ซึ่งราคาปุ๋ยและสารเคมีมีราคาสูง เกษตรกรบางรายขาดเงินลงทุนในเรื่องนี้ จึงปล่อยให้ต้นยางที่เป็นโรคตายไปในที่สุด ส่งผลให้ผลผลิตลดลง รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย เกิดภาวะหนี้สิน ส่งผลให้เกิดความเครียดตามมาและเกิดอาการซึมเศร้าโดยไม่รู้ตัว

1.4.3 ผลกระทบด้านสุขภาพทางสังคม ภาวะสุขภาพด้านสังคมของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีเกี่ยวข้องกับสังคม ทั้งภายในครอบครัวและสังคมภายนอก สืบเนื่องระหว่างความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ในเรื่องการดูแลเอาใจใส่กันรวมถึงการมีส่วนร่วมกับสังคม พบว่า ในการทำสวนยางพารานั้น มีขั้นตอนของการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ส่งผลให้ขาดความสัมพันธ์กันในชุมชน กล่าวคือเมื่อครั้งที่การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในชุมชนยังไม่แพร่หลาย เกษตรกรใช้วิธีการคายนหญา ซึ่งมีการเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนบ้าน กล่าวคือ เมื่อใครต้องการกำจัดวัชพืชในสวนยาง มีการชวนเพื่อนบ้านมาช่วยทำงาน ซึ่งก็ให้เกิดความสามัคคีกัน แต่ในปัจจุบันการช่วยเหลือกันเช่นนี้ลดลง เพราะมีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชซึ่งมีความสะดวกสบายมากกว่า และรวดเร็ว แต่ความสัมพันธ์ในการทำงานดังกล่าวก็ยังคงอยู่ เพราะยังมีเกษตรกรบางส่วนที่ใช้วิธีการกำจัดวัชพืชในสวนยางสำหรับยางที่เปิดกรีดแล้วนั้น ใช้วิธีการกำจัดโดยใช้วิธีการคายนหญา หรือใช้เครื่องตัดหญ้า มีการลงแรงช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนบ้านและญาติมิตร คือเมื่อผู้ใดต้องการกำจัดวัชพืชในสวนยาง มีการชวนเพื่อนบ้านหรือญาติร่วมกันทำงาน เมื่อต้องคราวต่อไปก็ไปทำในสวนของอีกคนแล้วแต่ตามต้องลง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวพบว่า มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แม้มีการแยกครอบครัวออกไปแต่ก็มีการไปมาหาสู่กันอยู่ตลอด ในกรณีที่แยกครอบครัวออกไปนอกพื้นที่ ไม่ค่อยได้ติดต่อกันเพราะต่างคนต่างทำงานและเนื่องจากความไม่สะดวกในการเดินทาง นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นแบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทุกคนให้ความช่วยเหลือกันกันอย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยเฉพาะคนวัยทำงานและผู้สูงอายุ ซึ่งเห็นได้ชัดในกรณีที่มี

งานบุญ หรือประเพณีทางศาสนา ซึ่งการช่วยเหลือเป็นในรูปแบบด้านแรงงาน วัสดุสิ่งของ หรือทุนทรัพย์ แล้วแต่ความสามารถของผู้ให้

1.4.4 สุขภาวะทางจิตวิญญาณ ผลกระทบของการกรีดยางพาราที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะทางจิตวิญญาณ ที่มีมองในแง่ความพึงพอใจในชีวิต การมีจิตใจที่เป็นสุขและสงบ รู้สึกเห็นอกเห็นใจ มีจิตสำนึกของความเอื้ออาทรต่อกันของเกษตรกรชาวสวนยางนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความเห็นตรงกันว่า อาชีพการทำสวนยางพาราเป็นอาชีพที่เกษตรกรรู้สึกพึงพอใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากการทำสวนยางทำให้ครอบครัวอยู่อย่างมีความสุข ได้อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตาทั้งครอบครัว ดีกว่าการออกไปทำงานรับจ้างข้างนอก และดีกว่าการทำสวนผลไม้ซึ่งได้ผลผลิตที่ไม่แน่นอน ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษามากกว่าการทำสวนยาง ประจวบกับปัจจุบันยางพารามีราคาสูง ทำให้มีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น แต่เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรไม่กล้าออกไปกรีดยางในเวลากลางคืน ซึ่งเป็นช่วงที่น้ำยางให้ผลผลิตมาก เกษตรกรต้องออกมากรีดยางในช่วงที่ฟ้าเริ่มสว่าง ผลผลิตที่ได้ลดลง เนื่องจากน้ำยางออกน้อย รวมทั้งมีเวลาในการกรีดยางได้น้อยอีกด้วย ในกรณีของชาวสวนยางที่มีสวนยางไกลออกไปจากหมู่บ้านน่าเห็นใจที่สุด เพราะกว่าจะเดินทางไปถึงสวนยางกว่าจะได้กรีดยาง ก็สว่างพอดี น้ำยางที่ได้ก็น้อย เกษตรกรทุกคนอยากให้เหตุการณ์กลับเป็นปกติ เพื่อให้ได้ทำงานอย่างเต็มที่ เมื่อสามารถกรีดยางได้เหมือนเดิม รายได้ก็มากขึ้นตามไปด้วย ถึงราคายางเพิ่มสูงขึ้น แต่เกษตรกรไม่สามารถกรีดยางได้ ราคาสินค้าอื่นๆก็แพงตามไปด้วย หากเหตุการณ์อย่างนี้ยังเกิดขึ้นไปเรื่อยๆเกษตรกรคงต้องรับภาระหนี้สินจากต้นทุนการประกอบอาชีพที่เพิ่มขึ้นทุกวัน ส่วนในกรณีปัญหาของโรคและแมลงที่พบบนนั้น การแก้ปัญหาส่วนใหญ่ใช้วิธีการจากการบอกเล่าของเพื่อนบ้านที่พบและได้แก้ปัญหา ซึ่งผลที่ได้ไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการแก้ปัญหา เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้และวิธีการที่ถูกต้องในการแก้ปัญหา ป้องกันการสูญเสียและรักษาต้นยาง เพื่อให้ได้ผลผลิตต่อไป นอกจากนี้ความสัมพันธ์ในเรื่องการถือกรรมสิทธิ์นั้น เกษตรกรบางรายที่มีพื้นที่ในการกรีดยางน้อย หรือไม่มีสวนยางเลย เกษตรกรใช้วิธีการรับจ้างกรีดยางในสวนของผู้อื่น กรณีที่พบคือ การแบ่งผลผลิต 50:50 ระหว่างเจ้าของสวนและลูกจ้าง ซึ่งลูกจ้างเป็นผู้ที่นำยางแผ่นไปขายให้ผู้รับซื้อยางแผ่นในหมู่บ้าน และรับเงินในส่วนของตนไป ส่วนที่เหลือเจ้าของสวนเป็นผู้มารับเอง ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้น เห็นได้ว่า เจ้าของสวนมีความเชื่อมั่นและ ไว้วางใจ ลูกจ้างให้นำผลผลิตไปขาย โดยไม่มีการตรวจสอบปริมาณผลผลิตที่ได้ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ มีจิตสำนึกของความเอื้ออาทรต่อกัน เช่นเดียวกับกรณีผู้รับจ้างกรีดยางและเจ้าของสวนมีความสัมพันธ์กันตั้งแต่รุ่นพ่อจนถึงรุ่นลูก ดังที่ได้กล่าวข้างต้น

ภาพประกอบที่ 6 ภาพสรุปผลการปฏิบัติงานในสวนยางพารา

2. ลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร

ซึ่งสามารถสรุปลักษณะได้ 5 ส่วน ดังนี้

1. ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง
2. ลักษณะการปฏิบัติงานในสวนยางพาราตามหลักเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับยางพารา (GAP) ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง
3. ความรู้ความเข้าใจในการทำสวนยางพารา ความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพาราของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง
4. ผลการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และผลกระทบด้านสุขภาพของเกษตรกร
5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกรในการทำสวนยางพารา

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรชาวสวนยาง

1.1 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 69.6 มีอายุอยู่ในช่วง 31- 50 ปี อายุเฉลี่ย 43.28 ปี นับว่าเกษตรกรมีอายุอยู่ในช่วงวัยกลางคนซึ่งเป็นวัยแรงงาน โดยร้อยละ 58.2 มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา (1-6ปี) เกษตรกรได้รับการศึกษาในขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ วีระยุทธ ดาวัลย์ (2543) ที่กล่าวว่า เกษตรกรชาวสวนยางพารา มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 ร้อยละ 74.4 และ 85.2 ตามลำดับ โดยเกษตรกรบางกลุ่มในพื้นที่ยังไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีอายุมาก สอดคล้องกับ สหัช ปาณะศรี 2546 ที่กล่าวว่า เกษตรกรที่นับถือศาสนาอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในอดีต ให้ความสนใจเกี่ยวกับการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยภาครัฐค่อนข้างน้อยแต่ให้ความสนใจในการเรียนในโรงเรียนสอนศาสนาเอกชน(ปอเนาะ) มากกว่า สำหรับการประกอบอาชีพของเกษตรกรร้อยละ 81.6 มีอาชีพทำสวนยางพาราเป็นหลักซึ่งเป็นรายได้หลักของเกษตรกร โดยเกษตรกรมีอาชีพรองที่ทำมากที่สุด คือ การทำสวนผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 34.8 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร

ลักษณะ	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
≤ 30	12	7.6
31-40	61	38.6
41-50	49	31.0
51-60	27	17.1
≥ 61	9	5.7
$\bar{X} = 43.28$, S.D. = 10.12, Min = 25, Max = 75		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	27	17.1
ประถมศึกษา (1-6 ปี)	92	58.2
มัธยมศึกษา (7-12 ปี)	28	17.7
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (13-14 ปี)	7	4.4
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (มากกว่า14 ปี)	4	2.6
อาชีพหลัก		
ทำสวนยางพารา	129	81.6
รับจ้างภาคเกษตร	12	7.6
รับจ้างนอกภาคเกษตร	9	5.7
ค้าขาย	7	4.4
ทำสวนผลไม้	1	0.7
อาชีพรอง (รายได้รองของครัวเรือน)		
ไม่มีอาชีพรอง	2	1.3
ทำสวนผลไม้	55	34.8
รับจ้างนอกภาคเกษตร	43	27.2
ทำสวนยางพารา	28	17.7
รับจ้างภาคเกษตร	22	13.9
ค้าขาย	5	3.2
เลี้ยงสัตว์	3	1.9

1.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการใช้แรงงานในครัวเรือน

เกษตรกรร้อยละ 54.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน ซึ่งร้อยละ 69 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3-4 คน สำหรับจำนวนแรงงานในภาคเกษตรร้อยละ 65.8 มีจำนวนแรงงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน ซึ่งร้อยละ 56.3 มีจำนวนแรงงานในการทำสวนยาง 2 คน สอดคล้องกับแววสุดาหนูไธ (2542) การทำสวนยางใช้แรงงานในครัวเรือนเพียง 2 คน คือ สามีและภรรยา (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการใช้แรงงานในครัวเรือน

ลักษณะ	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
≤ 3	18	11.4
4 – 5	86	54.4
6 – 7	42	26.6
≥ 8	12	7.6
$\bar{X} = 5.08$, S.D. = 1.35, Min = 2, Max = 8		
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
≤ 2	9	5.7
3 – 4	109	69
≥ 5	40	25.4
$\bar{X} = 3.72$, S.D. = 1.06, Min = 2, Max = 8		
จำนวนแรงงานในภาคเกษตร (คน)		
≤ 2	104	65.8
3 – 4	51	32.3
≥ 5	3	1.9
$\bar{X} = 2.37$, S.D. = .643, Min = 1, Max = 5		
จำนวนแรงงานในการทำสวนยาง (คน)		
1	66	41.8
2	89	56.3
3	3	1.9
$\bar{X} = 1.60$, S.D. = .529, Min = 1, Max = 3		

1.3 พื้นที่ถือครองและพื้นที่ทำการเกษตร

พื้นที่ถือครองของครัวเรือนเกษตรกร ร้อยละ 56.3 อยู่ในช่วง 11-20 ไร่ เฉลี่ย 16.56 ไร่ต่อครัวเรือน สำหรับพื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 52.5 มีพื้นที่ทำการเกษตร 13-23 ไร่ เฉลี่ย 13.99 ไร่ต่อครัวเรือน โดยเกษตรกรร้อยละ 75.9 มีพื้นที่ทำสวนยางน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ เกษตรกรมีพื้นที่สวนยางต่ำสุด 3 ไร่ มีพื้นที่สูงสุด 35 ไร่ เฉลี่ย 9.44 ไร่ต่อครัวเรือน นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 54.4 มีพื้นที่ปลูกไม้ผลระหว่าง 1-5 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ผลเฉลี่ย 4.73 ไร่ต่อครัวเรือน (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 พื้นที่ถือครองและพื้นที่ทำการเกษตร

ลักษณะ	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
พื้นที่ถือครองทั้งหมดของครัวเรือน		
≤ 10	32	20.3
11-20	89	56.3
≥ 21	37	23.4
$\bar{X} = 16.56$, S.D. = 6.79, Min = 5, Max = 48		
พื้นที่ทำการเกษตร		
≤ 12	70	44.3
13-23	83	52.5
≥ 24	5	3.2
$\bar{X} = 13.99$, S.D. = 5.59, Min = 5, Max = 43		
พื้นที่ทำสวนยางพารา		
≤ 10	120	75.9
11-20	35	22.2
≥ 21	3	1.9
$\bar{X} = 9.44$, S.D. = 4.03, Min = 3, Max = 35		
พื้นที่ปลูกไม้ผล		
ไม่ปลูก	12	7.6
1-5	86	54.4
6-10	60	38.0
$\bar{X} = 4.73$, S.D. = 2.35, Min = 0, Max = 10		

1.4 รายได้และค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

รายได้รวมในภาคเกษตร เฉลี่ย 96,891.02 บาท โดยมีรายได้จากสวนยางเฉลี่ย 45,604.94 บาท รายได้รวมนอกภาคเกษตร เฉลี่ย 54,865.82 บาท เกษตรกรมีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน เฉลี่ย 141,956.80 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายรวม เฉลี่ย 103,917.75 บาท รายได้เหนือรายจ่าย เฉลี่ย 38,039.05 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 รายได้และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเกษตรกร

รายได้และรายจ่ายในครัวเรือน	ค่าเฉลี่ย หน่วย : บาท/ปี
รายได้จากการเกษตร	
ยางพารา	45,604.94
ไม้ผล	25,332.28
การเลี้ยงสัตว์	2,588.61
รับจ้างในภาคเกษตร	23,365.19
รวมรายได้ในภาคเกษตร	96,891.02
รายได้นอกภาคเกษตร	
ทำงานนอกภาคเกษตร	40,372.15
สมาชิกในครัวเรือนออกไปทำงานที่อื่นส่งมาให้	4,493.67
รวมรายได้นอกภาคเกษตร	54,865.82
รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน	141,956.80
รายจ่ายในครัวเรือน	
ค่าอาหารในการบริโภค	48,402.53
ค่าเล่าเรียนบุตร	35,386.07
ค่ารักษาพยาบาล	1,575.06
ค่าไฟฟ้า	2,638.15
ค่าเครื่องนุ่งห่ม	2,073.34
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	13,842.60
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนทั้งหมด	103,917.75
รายได้เหนือรายจ่าย	
รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน- ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนทั้งหมด	38,039.05

1.5 หนี้สินในครัวเรือนเกษตรกรและแหล่งเงินทุน

เกษตรกรร้อยละ 57 ไม่มีหนี้สินในครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 17.7 มีหนี้สินระหว่าง 20,001-60,000 บาท ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 5.1 มีหนี้สินในช่วงมากกว่าหรือเท่ากับ 100,001 บาท โดยเกษตรกรร้อยละ 60.3 ใช้แหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาเกษตรกรร้อยละ 19.1 ใช้แหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 หนี้สินในครัวเรือนเกษตรกรและแหล่งเงินทุน

ลักษณะ	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
หนี้สินในครัวเรือน		
ไม่มีหนี้สิน	90	57.0
≤ 20,000 บาท	17	10.8
20,001 – 60,000	28	17.7
60,001 – 100,000	15	9.4
≥ 100,001	8	5.1
$\bar{X} = 28,126.58$, S.D. = 524,02.01, Min = 0, Max = 300,000		
แหล่งเงินทุน		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	41	60.3
กองทุนหมู่บ้าน	13	19.1
สหกรณ์การเกษตร	6	8.8
ญาติพี่น้อง	5	7.3
เพื่อนบ้าน	3	4.4

1.6 การเป็นสมาชิกกลุ่ม

เกษตรกรร้อยละ 32.3 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย ซึ่งร้อยละ 41.1 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางและเกษตรกรร้อยละ 25.9 เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร

ลักษณะ	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม*		
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม	51	32.3
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	41	25.9
กลุ่มกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง	65	41.1
กองทุนหมู่บ้าน	30	19.0
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	8	5.1

* ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ

1.7 ระดับของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

ข้อมูลแสดงระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร โดยการใช้แบบสัมภาษณ์มาตราส่วนการประเมินค่า (rating scale) ที่มีลักษณะเป็นการประเมินระดับความคิดเห็นของเกษตรกรออกเป็น 4 ระดับ โดยให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

5 ครั้ง/ปีขึ้นไป	คะแนน	=	4
3-4 ครั้ง/ปี	คะแนน	=	3
1-2 ครั้ง/ปี	คะแนน	=	2
ไม่ได้รับเลย	คะแนน	=	1

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำสวนยางโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อัตราภาคั่น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{ระดับคะแนน}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับคะแนน}} \\ &= \frac{4 - 1}{3} = 1 \end{aligned}$$

ค่าอัตราภาคชั้นที่ได้นำมากำหนดขอบเขตมัธยฐานในการอ่านช่วงค่าเฉลี่ย มีดังนี้

ขอบเขตมัธยฐาน	=	3.01 – 4.00	หมายถึง	ได้รับมาก
ขอบเขตมัธยฐาน	=	2.01 – 3.00	หมายถึง	ได้รับปานกลาง
ขอบเขตมัธยฐาน	=	1.00 – 2.00	หมายถึง	ได้รับน้อย

แหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราที่เกษตรกรได้รับจากการสนทนากับเพื่อนบ้านในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$) เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ มีความนิยมในการนั่งคุย สนทนากันในร้านน้ำชา หลังจากที่กรีดยางเสร็จ ถือเป็นวัฒนธรรมที่พบทั่วไปในพื้นที่ ดังนั้นเมื่อต้องการที่จะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จึงนิยมใช้ช่องทางดังกล่าว การรับข่าวสารจากป้าย โปสเตอร์ แผ่นพับ สิ่งพิมพ์อื่นๆ ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 2.08$) เช่นเดียวกับการได้รับข่าวสารจากวิทยุในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.01$) เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ได้รับการศึกษาสายสามัญน้อยนั่นเอง ส่งผลให้ความสามารถในการอ่าน และการใช้ภาษาไทยน้อย การรับข้อมูลข่าวสารวิธีดังกล่าวนี้้อยตามไปด้วยนั่นเอง เป็นที่น่าสังเกตว่า ทำไม่เกษตรกรได้รับข่าวสารจากเกษตรตำบล เกษตรอำเภอ และเจ้าหน้าที่กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในระดับน้อย ทั้งที่กลุ่มบุคคลดังกล่าวปฏิบัติงานในพื้นที่ สิ่งที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถลงไปทำงานในพื้นที่ได้อย่างเต็มที่นั่นเอง ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาของแววสุดา หนูอุไร (2542) พบว่าชาวสวนยางได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ จากการพูดคุยด้วยตนเองของเกษตรกรหลังจากที่ว่างจากการทำงานและจากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ซึ่งละออ อนุจันทร์ (2548) กล่าวว่า ชาวสวนยางได้รับข่าวสารต่างๆที่เกี่ยวกับยางพารา เช่น ราคาขาย เทคนิคการผลิต ยางจากสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ หรือเอกสาร นอกจากนี้ยังได้รับความรู้จากการพูดคุยปรึกษากันในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน นำเทคนิคการเพิ่มผลผลิตยางที่ได้รับฟังมาใช้ในการประกอบอาชีพ โดยภาพรวมพบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารความรู้ต่างๆเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราจากทุกแหล่งในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.99$) (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
1. วิทยุ	2.01 ³	.810	ได้รับปานกลาง
2. โทรทัศน์	1.62 ⁵	.737	ได้รับน้อย
3. หนังสือพิมพ์	1.16 ⁷	.430	ได้รับน้อย
4. ป้าย/โปรเตอร์/แผ่นพับ/สิ่งพิมพ์อื่นๆ	2.08 ²	.667	ได้รับปานกลาง
5. จากการสนทนากับเพื่อนบ้าน	3.91 ¹	.294	ได้รับมาก
6. เกษตรตำบล/เกษตรอำเภอ	1.51 ⁶	.626	ได้รับน้อย
7. เจ้าหน้าที่กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง	1.65 ⁴	.754	ได้รับน้อย
คะแนนเฉลี่ยรวม	1.99	.350	ได้รับน้อย

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

ส่วนที่ 2 วัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพารา ของเกษตรกร

2.1 ประสบการณ์ การเรียนรู้วิธีการทำสวนยางและใช้เวลาในการทำงานในสวนยาง

เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำสวนยางพาราเฉลี่ย 12 ปี เป็นประสบการณ์ ที่ค่อนข้างมาก อาจเป็นผลสืบเนื่องให้เกิดผลกระทบต่อด้านสุขภาพะทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะการทำงานที่ซ้ำซากจำเจก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายได้ตามการศึกษาของรัตนา เจริญศักดิ์ (2543) พบว่าการทำงานซ้ำซาก จำเจ และติดต่อกันนานเกิน 8 ปี มีผลทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน การทำสวนยางเป็นอาชีพที่ทำงานที่ซ้ำซาก ซึ่งปัญหานี้ ก่อให้เกิดอาการเครียดในการปฏิบัติงานได้ นอกจากนี้ เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถลงพื้นที่ได้ ส่งผลให้การเรียนรู้แลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสารในการทำสวนยางทำได้ยากขึ้นทำให้เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสวนยาง ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้ลดลง รายได้ต่ำลงตามไปด้วย ก่อให้เกิดผลทางด้านจิตใจในเรื่องรายได้ที่น้อยลง สำหรับการเรียนรู้วิธีการและขั้นตอนเกี่ยวกับการทำสวนยางพบว่าร้อยละ 91.8 มีการเรียนรู้วิธีการและขั้นตอนเกี่ยวกับการทำสวนยางจากครอบครัวและญาติ เพราะการทำสวนยางเป็นอาชีพที่ได้รับสืบทอดจากครอบครัวและบรรพบุรุษ ดังนั้นลูกหลานมีแนวโน้มที่รับรู้ การเรียนรู้และปฏิบัติตามจนเกิดความชำนาญ รองลงมาร้อยละ 88.6 จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการทำสวนยางจากการสนทนาปรึกษาหารือร่วมกับเพื่อนบ้าน ทั้งนี้มีเพียง ร้อยละ 31 เท่านั้นที่ได้รับการอบรมความรู้จากเจ้าหน้าที่ของภาครัฐซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลใน ตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ประสิทธิภาพในการทำสวนยางพาราและการเรียนรู้วิธีการทำสวนยาง

ลักษณะ	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
ประสิทธิภาพในการทำสวนยางพารา		
≤ 5 ปี	25	15.8
6 – 10	36	22.8
11 – 15	58	33.5
16 – 20	35	22.2
≥ 21 ปี	9	5.7
$\bar{X} = 12.01, S.D. = 4.73, \text{Min} = 4, \text{Max} = 25$		
การเรียนรู้วิธีการเกี่ยวกับการทำสวนยาง*		
ครอบครัวและญาติ	145	91.8
เพื่อนบ้าน	140	88.6
ฝึกด้วยตนเอง	54	34.2
ได้รับการอบรมจากเจ้าหน้าที่	49	31
นายจ้าง	12	7.6

* ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ

2.3 พื้นที่สวนยางที่เกษตรกรกรี๊ด

สวนยางพาราที่เกษตรกรกรี๊ด เกษตรกรร้อยละ 55.7 มีพื้นที่สวนยางที่เปิดกรี๊ดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 9 ไร่ โดยมีพื้นที่สวนยางที่สามารถกรี๊ดได้ เฉลี่ย 10 ไร่ต่อราย โดยมีจำนวนต้นยางที่กรี๊ด ร้อยละ 34.2 กรี๊ดยางในแต่ละวันจำนวนต้นอยู่ในช่วง 301 – 400 ต้นต่อคน เนื่องจากเกษตรกรมีพื้นที่สวนยาง รองลงมาร้อยละ 24.1 กรี๊ดยางในแต่ละวันจำนวนต้นอยู่ในช่วง 401– 500 ต้นต่อคน เป็นระดับจำนวนต้นยางที่เกษตรกรสามารถกรี๊ดได้ในแต่ละวันโดยไม่เหนื่อยล้าหรือก่อให้เกิดความเสียหายกับต้นยาง ตามเกษตรคติที่เหมาะสมสำหรับยางพาราที่แนะนำว่าเกษตรกรไม่ควรกรี๊ดยางเกิน 500 ต้นต่อคนต่อวัน แสดงว่าปริมาณของจำนวนต้นยางที่กรี๊ด ไม่ส่งผลให้เกิดอาการเหนื่อยล้า นอกจากนี้เกษตรกรที่ทำสวนยางพาราร้อยละ 84.8 มีพื้นที่สวนยางที่กรี๊ดอยู่ เพียง 1 แห่ง เกษตรกรร้อยละ 62.7 กรี๊ดยางในพื้นที่สวนยางของตนเอง โดยร้อยละ 48.1 มีต้นยางที่กรี๊ดได้อายุระหว่าง 11– 15 ปี สำหรับลักษณะพื้นที่สวนยางของเกษตรกรร้อยละ 38 มีลักษณะพื้นที่เป็นพื้นที่ลาดเชิงเขา เนื่องจากพื้นที่ในการศึกษาเป็นพื้นที่ลาดเชิงเขา (ตารางที่10)

ตารางที่ 10 พื้นที่สวนยางที่เกษตรกรกรี๊ด

รายละเอียด	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
จำนวนพื้นที่สวนยาง ที่กรี๊ดในปัจจุบัน (ไร่)		
≤ 9	88	55.7
10 – 14	50	31.6
15 – 19	14	8.9
≥ 20	6	3.8
$\bar{X} = 10.08, S.D. = 3.721, \text{Min} = 5, \text{Max} = 23$		
จำนวนต้นยางที่กรี๊ด (ต้น/คน/วัน)		
≤ 300	24	15.2
301 – 400	54	34.2
401 – 500	38	24.1
501 – 600	19	12
≥ 601	23	14.5
$\bar{X} = 461.45, S.D. = 129.32, \text{Min} = 200, \text{Max} = 760$		
จำนวนพื้นที่ในการกรี๊ดยาง (แห่ง)		
1	134	84.8
2	21	13.3
3	3	1.9
พื้นที่สวนยางของ		
ตนเอง	99	62.7
ผู้อื่น	52	32.9
ของตนเองและผู้อื่น	7	4.4
ต้นยางอายุ (ปี)		
≤ 10	29	18.4
11 – 15	76	48.1
16 – 20	44	27.8
≥ 21	9	5.7
$\bar{X} = 14.26, S.D. = 3.63, \text{Min} = 7, \text{Max} = 24$		

ตารางที่ 10 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
ลักษณะพื้นที่		
ที่ลุ่ม	24	15.2
ที่ราบ	31	19.6
ที่ลาดเชิงเขา	60	38
ที่ลาดชัน	43	27.2

2.3 วิธีการปลูกและการดูแลรักษา

เกษตรกรร้อยละ 98.7 นิยมปลูกยางพันธุ์ RRIM 600 เพราะเป็นพันธุ์ยางที่ให้ผลผลิตสูงทนทานต่อระบบกริดที่รุนแรง โดยเว้นระยะห่างระหว่างต้นขนาด 3X7 เมตร ร้อยละ 67.1 ในการปลูกยาง เกษตรกรร้อยละ 83 ใช้วิธีการปลูกยางด้วยวิธีปลูกด้วยต้นยางชำถุง ในการปลูกพืชคลุมดิน เกษตรกรร้อยละ 62 ไม่ปลูกพืชคลุมดิน การปลูกพืชแซมยาง เกษตรกรร้อยละ 85.4 ไม่ได้ปลูกพืชแซมยาง เนื่องจากไม่มีเวลาดูแลรักษา ส่วนเกษตรกรที่ปลูกพืชแซมยางมีร้อยละ 14.6 พืชที่นิยมปลูกคือ สับปะรด ถั่วฝักยาว มันเทศ มันสำปะหลัง พริก ตะไคร้ ขมิ้นชัน ข่า เป็นรายได้เสริมให้ครอบครัวอีกทางหนึ่ง ในการปลูกพืชร่วมยาง เกษตรกรร้อยละ 72.8 ไม่ปลูกพืชร่วมยาง เกษตรกรร้อยละ 27.2 ที่มีการปลูกพืชร่วมยาง พืชที่นิยมปลูกคือ มังคุด สะเดา ทุเรียน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เกษตรกรลงทุนเอง และเป็นพื้นที่ยางเดิมที่ต้นยางมีอายุมากแล้ว ส่วนการใส่ปุ๋ย เกษตรกรร้อยละ 51.9 ใส่ปุ๋ยบำรุงต้นยาง ส่วนร้อยละ 48.1 ไม่ใส่ปุ๋ยให้ต้นยาง เนื่องจากยางที่เปิดกริดไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนสงเคราะห์ เกษตรกรไม่มีเงินทุนหรือกรณีที่ยางใกล้โค่นจึงไม่ดูแลต้นยาง โดยเกษตรกรร้อยละ 41.1 ได้รับทุนสงเคราะห์ ในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช เกษตรกรร้อยละ 53.8 กำจัดวัชพืชและศัตรูพืชเองและจ้าง (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 การปลูกยางและการดูแลรักษา

รายละเอียด	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
พันธุ์ยาง		
RRIM 600	156	98.7
GT 1	2	1.3

ตารางที่ 11 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
ระยะปลูก		
3X7	106	67.1
3X8	18	11.4
3X9	20	12.6
4X6	5	3.2
2.5X8	9	5.7
การปลูกยาง ท่านใช้วิธีการปลูกยางด้วยวิธี		
ปลูกด้วยต้นยางชำถุง	83	52.5
ปลูกด้วยต้นตอติดตาพันธุ์ดี (ยางตาเขียว)	59	37.3
ปลูกด้วยเมล็ดยางงอกหรือต้นยางอ่อน เพื่อติดตาพันธุ์ดี	16	10.2
ปลูกพืชแซมยาง		
ปลูก	23	14.6
ไม่ปลูก	135	85.4
ปลูกพืชร่วมยาง		
ปลูก	43	27.2
ไม่ปลูก	115	72.8
การใส่ปุ๋ย		
ใส่	82	51.9
ไม่ใส่	76	48.1
การได้รับทุนสงเคราะห์		
ได้	65	41.1
ไม่ได้	93	58.9
การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช		
ทำเองทั้งหมด	54	34.2
จ้างทำทั้งหมด	19	12
ทำเองและจ้าง	85	53.8

2.4 ขั้นตอนการเก็บเกี่ยวผลผลิต (การกรีดยาง)

การใช้เวลาในการทำงานในสวนยางของเกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 53.2 ตื่นไปกรีดยางในช่วงเวลามากกว่าหรือเท่ากับ 5.01 นาฬิกา เนื่องจากกลัวเหตุการณ์ความไม่สงบ และช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆ เช่น ตะเกียงแก๊ส ถ่านหิน รวมไปถึงลดอันตรายจากสัตว์มีพิษ เกษตรกรร้อยละ 34.2 ใช้เวลาปฏิบัติงานในช่วง 5.01–6.00 ชั่วโมง หลังจากการปฏิบัติงานในสวนยางเกษตรกรร้อยละ 37.3 ไม่นอนพักผ่อนหลังจากการปฏิบัติงาน ส่วนเกษตรกรร้อยละ 38.6 ใช้เวลาในการนอนพักผ่อนในเวลากลางวันจำนวน 2 ชั่วโมง ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงเวลาในการกรีดยาง

รายละเอียด	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
เวลาตื่นไปกรีดยาง (นาฬิกา)		
≤ 3.00	7	4.4
3.01 – 4.00	19	12
4.01 – 5.00	48	30.4
≥ 5.01	84	53.2
$\bar{X} = 5.151, S.D. = .777, \text{Min} = 3, \text{Max} = 6$		
ใช้เวลาในการปฏิบัติงานในแต่ละวัน (ชั่วโมง)		
≤ 3.00	6	3.8
3.01 – 4.00	28	17.7
4.01 – 5.00	43	27.2
5.01 – 6.00	54	34.2
≥ 6.01	27	17.1
$\bar{X} = 5.436, S.D. = 1.096, \text{Min} = 3, \text{Max} = 8$		
นอนพักผ่อนหลังจากการปฏิบัติงานในสวนยาง		
ไม่นอนพักผ่อน	59	37.3
นอนพัก 1 ชั่วโมง	38	24.1
นอนพัก 2 ชั่วโมง	61	38.6

ในสวนยางของเกษตรกร ใช้ภาชนะจากถ้วยดินเผา รองรับน้ำยาง ร้อยละ 55.7 รองลงมาใช้กะลามะพร้าว ร้อยละ 36.1 เพราะหาได้ในพื้นที่และไม่เสียค่าใช้จ่าย ใช้ถ้วยพลาสติกเพียงร้อยละ 8.2 ส่วนการใช้อุปกรณ์ในการนวดยางแผ่นนั้น เกษตรกรไม่ใช้อุปกรณ์ช่วยนวด ใช้เท้าช่วยนวด ร้อยละ 54.4 และใช้มือนวดร้อยละ 32.9 ส่วนการใช้อุปกรณ์ช่วยนวด (แท่งไม้หรือท่อน้ำ PVC) เพียงร้อยละ 12.7 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในสวนยาง

รายละเอียด	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
ในสวนยางของท่าน ท่านใช้ภาชนะอะไรรองรับน้ำยาง		
ใช้ถ้วยดินเผา	88	55.7
ใช้กะลามะพร้าว	57	36.1
ใช้ถ้วยพลาสติก	13	8.2
ท่านใช้อุปกรณ์อะไรในการนวดยางแผ่น		
ใช้อุปกรณ์ช่วยนวด (แท่งไม้หรือท่อน้ำ PVC)	20	12.7
ใช้เท้าช่วยนวด	86	54.4
ใช้มือนวด	52	32.9

เกษตรกรใช้ระบบการกรีดยางพาราแบบกรีดหนึ่งในสามของลำต้น ร้อยละ 59.5 ในการกรีดยางของเกษตรกรที่ระดับความสูงของหน้ายางอยู่ที่ระดับสายตา ร้อยละ 34.2 รองลงมากรีดยางในระดับต่ำกว่าเข่า ร้อยละ 24.1 การกรีดยางในระดับต่ำกว่าเอวแต่ไม่เกินเข่า ร้อยละ 19 ส่วนการกรีดยางที่ระดับต่ำกว่าระดับสายตาแต่ไม่เกินเข่า ร้อยละ 18.4 ส่วนระดับความสูงของหน้ายางในการกรีดยาง ที่รู้สึกปวดเมื่อยมากที่สุด เกษตรกรรู้สึกปวดเมื่อยในระดับการกรีดยางที่ต่ำกว่าเข่า ถึงร้อยละ 60.8 ทั้งนี้ความถี่ในการกรีดยาง ที่เกษตรกรปฏิบัติร้อยละ 70.9 ใช้ระบบการกรีดยาง คือ กรีดหัววันเว้นวัน รองลงมา ร้อยละ 13.9 กรีดสามวันเว้นวัน และกรีดสองวันเว้นวัน ร้อยละ 13.3 ส่วนในการกรีดยางวันเว้นวัน เพียงร้อยละ 1.9 (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 แสดงระบบการกรีดยาง

รายละเอียด	จำนวน (N=158)	ร้อยละ
ใช้ระบบการกรีดยางพาราแบบ		
กรีดหนึ่งในสองของลำต้น	51	32.3
กรีดหนึ่งในสามของลำต้น	94	59.5
กรีดมากกว่าหนึ่งหน้าต่อต้น	13	8.2
ท่านกรีดยางที่ระดับความสูงของหน้ายางอยู่ที่ระดับ		
ต่ำกว่าเข่า	38	24.1
ต่ำกว่าเอวแต่ไม่เกินเข่า	30	19
ต่ำกว่าระดับสายตาแต่ไม่เกินเข่า	29	18.4
ระดับสายตา	54	34.2
สูงกว่าระดับสายตา	7	4.4
ระดับความสูงของหน้ายางในการกรีดยาง ที่รู้สึกปวดเมื่อยมากที่สุด		
ต่ำกว่าเข่า	96	60.8
ต่ำกว่าเอวแต่ไม่เกินเข่า	50	31.6
ต่ำกว่าระดับสายตาแต่ไม่เกินเข่า	8	5.1
ระดับสายตา	1	0.6
สูงกว่าระดับสายตา	3	1.9
ความถี่ในการกรีดยาง		
กรีดวันเว้นวัน	3	1.9
กรีดสองวันเว้นวัน	21	13.3
กรีดสามวันเว้นวัน	22	13.9
กรีดห้าวันเว้นวัน	112	70.9

2.5 ลักษณะการปฏิบัติงานในสวนยางพาราตามหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับยางพารา (GAP) ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมของการทำสวนยางพาราของเกษตรกร โดยการใช้แบบสัมภาษณ์มาตราส่วนการประเมินค่า (rating scale) ที่มีลักษณะเป็นการประเมินระดับความคิดเห็นของเกษตรกรออกเป็น 4 ระดับ โดยให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

ปฏิบัติตามมาก	คะแนน	=	4
ปฏิบัติตามปานกลาง	คะแนน	=	3
ปฏิบัติตามน้อย	คะแนน	=	2
ไม่ปฏิบัติตามเลย	คะแนน	=	1

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงาน โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อัตราภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{ระดับคะแนน}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับคะแนน}} \\ &= \frac{4 - 1}{4} = 0.75 \end{aligned}$$

ค่าอัตราภาคชั้นที่ได้นำมากำหนดขอบเขตมัธยฐานในการอ่านช่วงค่าเฉลี่ย มีดังนี้

ขอบเขตมัธยฐาน	=	3.26 – 4.00	หมายถึง ปฏิบัติตามมาก
ขอบเขตมัธยฐาน	=	2.51 – 3.25	หมายถึง ปฏิบัติตามปานกลาง
ขอบเขตมัธยฐาน	=	1.76 – 2.50	หมายถึง ปฏิบัติตามน้อย
ขอบเขตมัธยฐาน	=	1.00 – 1.75	หมายถึง ไม่ปฏิบัติตามเลย

ในการปฏิบัติงานตามหลักเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับสวนยางพารา สามารถอธิบายตามขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

การเตรียมพื้นที่ทำสวนยางพารา จากการศึกษาพบว่า จากการปฏิบัติงานในขั้นการเตรียมพื้นที่ปลูกทำสวนยางพารา ในการเตรียมพื้นที่ปลูกยางต้องมีการโค่นต้นไม้เก่า ถ่างป่า และเผาเศษวัชพืชกับเศษไม้ เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับมาก ($\bar{X}=3.61$) เพราะการเตรียมพื้นที่ให้ดีขึ้นทำให้การปฏิบัติงานมีสะดวกมากขึ้น โดยเฉพาะในขั้นตอนการแทงสัก กรณีในพื้นที่สวนยางที่เป็นพื้นที่ลาดเอียงต้องทำขั้นบันไดนั้น พบว่าเกษตรกรปฏิบัติตามปานกลาง ($\bar{X}=3.17$) เกษตรกรที่มีพื้นที่สวนยางมีความลาดเอียงจะทำขั้นบันได เพื่อป้องกันการชะล้างหน้าดินและเพื่อความสะดวกในการทำงานในสวนยาง เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจว่าการทำสวนยางในพื้นที่ลาดเอียงส่งผลให้เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ทำให้ดินสูญเสียธาตุอาหารในดิน และสะดวกเวลากรีดยาง นอกจากนี้การทำลายต่อไม้เก่าที่เหลืออยู่นั้นยังมีวิธีการเผาต่อ วิธีนี้เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับ

ปานกลาง ($\bar{X}=3.06$) เพราะวิธีนี้ง่ายและรวดเร็วอีกทั้งไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย หลังจากเตรียมพื้นที่เสร็จ และการเตรียมหลุมปลูก เมื่อโค่นต้นไม้ ออกเหลือต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่ ซึ่งต้นไม้ดังกล่าวยังไม่ตายจึงต้องใช้สารฆ่าตอ ในขั้นตอนนี้เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับน้อย ($\bar{X}=2.38$) เพราะการใช้สารฆ่าตอส่งผลกระทบต่อพืชชนิดอื่นที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง ส่งผลให้ต้นไม้ในบริเวณนั้นตาย เพราะรากดูดซึมสารฆ่าตอเข้าไป และยังเป็นกรเพิ่มค่าใช้จ่ายอีกทางหนึ่ง เกษตรกรจึงไม่นิยมใช้วิธีดังกล่าว ส่วนในขั้นตอนก่อนขุดหลุมปลูกต้องไถพลิกและไถพรวนอย่างน้อย 2 ครั้ง พบว่าการปฏิบัติตามอยู่ในเกณฑ์ไม่ปฏิบัติเลย ($\bar{X}=1.63$) สรุปในขั้นเตรียมพื้นที่นั้นเกษตรกรปฏิบัติตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสมในการเตรียมพื้นที่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.77$) (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 การปฏิบัติงานของเกษตรกรในขั้นตอนการเตรียมพื้นที่

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติตาม
การเตรียมพื้นที่ทำสวนยางพารา			
1. การเตรียมพื้นที่ปลูกยางต้องมีการ โค่นต้นไม้เก่า ถ่างป่า และเผาเศษวัชพืช เศษไม้	3.61 ¹	.562	มาก
2. หลังจากโค่นต้นไม้ ออก เหลือตอที่ยังไม่ตาย ท่านใช้สารฆ่าตอต้นไม้เก่า	2.38 ⁴	1.16	น้อย
3. ตอไม้ที่ยังเหลืออยู่ ท่านใช้วิธีการเผาตอ	3.06 ³	1.04	ปานกลาง
4. เมื่อเตรียมพื้นที่เสร็จ ก่อนขุดหลุมปลูก ต้องไถพลิกและไถพรวนดินอย่างน้อย 2 ครั้ง	1.63 ⁵	.601	ไม่ปฏิบัติเลย
5. หากในพื้นที่ของท่านเป็นพื้นที่ลาดเอียง มีการทำขั้นบันได	3.17 ²	.750	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.77	.416	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

การปลูกยางพารา การปฏิบัติงานด้านการปลูกยางพารา พบว่า ในการเลือกต้นตอขางหรือขางชำถุงขนาด 1-2 ฉัตร ที่นำมาปลูกต้องเลือกต้นที่แข็งแรง สมบูรณ์ปราศจากโรคและ ศัตรูพืช เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 3.25$) ส่วนก่อนเข้าช่วงฤดูแล้ง ควรใช้เศษพืชคลุมบริเวณโคนต้นขาง เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 2.97$) หลักวิชาการได้กำหนดระยะปลูกระหว่างต้นและระหว่างแถว คือ 2.5 X 8 หรือ 3X7 เกษตรกรปฏิบัติตามระดับปานกลาง ($\bar{X}= 2.84$) เพราะการเว้นระยะเกษตรกรคำนึงถึงลักษณะพื้นที่ ส่วนเกษตรกรที่ไม่ได้รับสงเคราะห์

ต้องการให้ได้จำนวนต้นมาก เนื่องจากเกษตรกรเข้าใจว่าการได้ต้นยางจำนวนมากทำให้ได้น้ำยางมากด้วย สวนยางที่ไม่ได้รับสงเคราะห์ฯ จึงปลูกยางถี่เพราะไม่มีเกณฑ์ข้อบังคับ หลังจากที่ยางให้ผลผลิตแล้วการขายไม่แยงก็ได้ราคาดีกว่า เพราะการขายไม่แยงจะขายโดยนับจำนวนต้น ส่วนในขั้นตอนการตัดแต่งกิ่งให้ทำเมื่อยางอายุ 1 ปี ที่ระดับความสูง 2 เมตร เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับที่ไม่ปฏิบัติเลย ($\bar{X} = 1.58$) เนื่องจากเกษตรกรตัดแต่งกิ่งเมื่อเห็นว่าขนาดของต้นอย่างสามารถตัดแต่งกิ่งได้หรือควรต้องตัดแต่งกิ่งโดยไม่คำนึงถึงอายุของต้นยาง (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 การปฏิบัติงานของเกษตรกรในขั้นตอนการปลูกยางพารา

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติตาม
การปลูกยางพารา			
1. การคัดเลือกพันธุ์ยาง เลือกตามความเหมาะสมของพื้นที่	2.51 ⁷	.780	ปานกลาง
2. ตามหลักวิชาการ ได้กำหนดระยะปลูกระหว่างต้นและระหว่างแถว คือ 2.5 X 8 หรือ 3X7	2.84 ³	.983	ปานกลาง
3. การเตรียมหลุมปลูกยาง หลุมปลูก มีขนาด50X50X50 ซม.	2.76 ⁵	.885	ปานกลาง
4. ในสวนยางของท่านมีการปลูกพืชคลุมตระกั่วเพื่อบำรุงดิน	2.81 ⁴	1.19	ปานกลาง
5. การเลือกต้นตอหรือยางชำถุงขนาด1-2 รัศมีที่นำมาปลูก ต้องเลือกต้นที่แข็งแรง สมบูรณ์ปราศจากโรคและศัตรูพืช	3.25 ¹	1.09	ปานกลาง
6. หากต้นยางที่ปลูกตาย ควรปลูกซ่อมภายใน 1-3 เดือน	2.71 ⁶	1.04	ปานกลาง
7. ก่อนเข้าช่วงฤดูแล้ง ควรใช้เศษพืชคลุมบริเวณโคนต้นยาง	2.97 ²	.726	ปานกลาง
8. การตัดแต่งกิ่งทำเมื่อต้นยางอายุ 1ปี ที่ระดับความสูงต่ำกว่า 2 เมตร	1.58 ¹⁰	.567	ไม่ปฏิบัติเลย
9. ในการตัดแต่งกิ่งควรทำในช่วงฤดูฝน	2.15 ⁸	.539	น้อย
10. นำกิ่งที่ตัดออกไปทิ้งนอกสวน เพื่อรักษาความสะอาด	2.03 ⁹	.740	น้อย
เฉลี่ย	2.55	.322	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

การให้น้ำยางพารา จากการศึกษาลักษณะในแต่ละข้อด้านการปฏิบัติงานในการให้น้ำยางพารา พบว่า การให้น้ำให้ในช่วงที่ดินมีความชื้นและไม่มีฝนตกหนักเกษตรกรปฏิบัติตามในระดับมาก ($\bar{X} = 3.28$) เกษตรกรมีความเข้าใจถึงวิธีการให้น้ำว่าควรให้น้ำในเวลาที่ดินมีความชื้น

เพราะทำให้ปุ๋ยสามารถดูดซับลงไปดินให้ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สำหรับการใส่ปุ๋ยต้นยางพาราก่อนเปิดกรีด เมื่อต้องการใส่ปุ๋ยต้องกำจัดวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ยนั้น เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$) คือมีทั้งที่ปฏิบัติตามและไม่ปฏิบัติตาม โดยการใส่ปุ๋ยอย่างที่เปิดกรีดแล้ว ใส่โดยการหว่านปุ๋ยบริเวณห่างจากโคนต้นประมาณ 3 เมตร หรือบริเวณพุ่มใบ เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.66$) นอกจากนี้การใส่ปุ๋ยยางพาราให้เกิดประสิทธิภาพดีที่สุด ควรใส่ปุ๋ยเคมีควบคู่กับปุ๋ยอินทรีย์นั้น พบว่า เกษตรกรปฏิบัติตามอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.99$) เนื่องจากเลือกใส่ปุ๋ยชนิดใดชนิดหนึ่งเท่านั้น เกษตรกรไม่ได้นำปุ๋ยอินทรีย์มาประยุกต์ใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมี เกษตรกรนิยมใส่ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียวมากกว่าการใส่ปุ๋ยควบคู่กัน (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 การปฏิบัติงานของเกษตรกรในขั้นตอนการให้ปุ๋ยยางพารา

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติตาม
การให้ปุ๋ยยางพารา			
1. การใส่ปุ๋ย ใส่ขณะที่ดินมีความชื้นและไม่มีฝนตกหนัก	3.28 ¹	.518	มาก
2. ต้นยางพาราก่อนเปิดกรีด เมื่อต้องการใส่ปุ๋ยต้องกำจัดวัชพืชมก่อนใส่ปุ๋ย	2.83 ²	.630	ปานกลาง
3. การใส่ปุ๋ยก่อนเปิดกรีด วิธีการใส่ ต้องหว่านแล้วกลบในช่วง 2 ปีแรก	2.39 ⁴	.594	น้อย
4. ยางพาราที่เปิดกรีดแล้ว ได้ให้ปุ๋ยครั้งละ 500 กรัมต้น ปีละ 2 ครั้ง	2.15 ⁷	.539	น้อย
5. การใส่ปุ๋ยอย่างที่เปิดกรีดแล้ว การใส่ปุ๋ยครั้งแรกของปี ใส่ช่วงต้นฤดูฝน ช่วงปลายเดือนพฤษภาคม ถึงเดือน พฤษภาคม หลังยางผลัดใบ	2.28 ⁵	.503	ปานกลาง
6. การใส่ปุ๋ยอย่างที่เปิดกรีดแล้ว การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 ใส่ในช่วงเดือนสิงหาคม ถึง เดือน กันยายน ก่อนที่ใบยางแก่	2.09 ⁸	.820	น้อย
7. การใส่ปุ๋ยอย่างที่เปิดกรีดแล้ว ใส่โดยการหว่านปุ๋ยบริเวณห่างจากโคนต้นประมาณ 3 เมตร หรือบริเวณพุ่มใบ	2.66 ³	.754	ปานกลาง
8. การใส่ปุ๋ยที่ดี ควรใช้วิธีคราดกลบหรือขุดหลุมลึกประมาณ 5-10 ซม. จากผิวดิน ใส่ปุ๋ยแล้วเกลี่ยดินกลบ	2.20 ⁶	.636	น้อย
9. การใส่ปุ๋ยยางพาราให้เกิดประสิทธิภาพดีที่สุด ควรใส่ปุ๋ยเคมีควบคู่กับปุ๋ยอินทรีย์	1.99 ⁹	.547	น้อย
เฉลี่ย	2.43	.314	น้อย

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช จากการศึกษาลักษณะในแต่ละข้อในการปฏิบัติงานด้านการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช พบว่า ในการกำจัดวัชพืช เกษตรกรใช้แรงงานคนตากหรือใช้เครื่องตัดหญ้า เกษตรกรปฏิบัติในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$) นอกจากนี้การใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชในสวนยางนั้น พบว่า เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.40$) รวมทั้งการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชที่ทำลายต้นยางเกษตรปฏิบัติตามในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.95$) ในกรณีเมื่อเกษตรกรพบปลวกกัดกินรากและลำต้นยาง เกษตรกรใช้สารเคมีที่เจ้าหน้าที่กองทุนฯแนะนำ หยอดบริเวณโคนต้นเกษตรปฏิบัติตามน้อย ($\bar{X} = 1.85$) เช่นเดียวกับกรณีเมื่อพบโรคยาง เช่น ใบร่วง เส้นดำ เปลือกเน่า ราแป้ง ฯลฯ ได้ใช้สารเคมีที่เจ้าหน้าที่กองทุนฯแนะนำในการป้องกันรักษาต้นยางนั้น เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.76$) (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 การปฏิบัติงานของเกษตรกรในขั้นตอนการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติตาม
การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช			
1. ในการกำจัดวัชพืช ใช้แรงงานคนตาก หรือใช้เครื่องตัดหญ้า	2.57 ¹	.829	ปานกลาง
2. ในการกำจัดวัชพืช ใช้วิธีการปลูกพืชคลุมดิน โดยหว่านพืชตระกูลถั่วในแปลงยาง	1.88 ⁴	1.05	น้อย
3. ใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชในสวนยาง	2.40 ²	.769	น้อย
4. ใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชที่มาทำลายต้นยาง	1.95 ³	.656	น้อย
5. เมื่อพบปลวกกัดกินรากและลำต้นยาง ท่านได้ใช้สารเคมีที่เจ้าหน้าที่กองทุนฯแนะนำ หยอดบริเวณโคนต้น	1.85 ⁵	.620	น้อย
6. เมื่อพบโรคยาง เช่น ใบร่วง เส้นดำ เปลือกเน่า ราแป้ง ฯลฯ ใช้สารเคมีที่เจ้าหน้าที่กองทุนฯแนะนำในการป้องกันรักษาต้นยาง	1.76 ⁶	.794	น้อย
เฉลี่ย	2.06	.407	น้อย

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

พฤติกรรมการใช้สารเคมี จากการศึกษาลักษณะในแต่ละข้อของพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช การปฏิบัติงานขณะพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช ควรทำในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบนั้น เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97$) ในกรณีการฉีดพ่นสารเคมีที่ถูกวิธีขณะฉีดพ่นสารเคมี ต้องขึ้นเหนือทิศทางลมเกษตรปฏิบัติตามในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$) หลังจาก

ฉีดพ่นสารเคมี ต้องชำระร่างกายทันทีเกษตรกรปฏิบัติตามในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.78$) ขณะการใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช ต้องใส่ถุงมือ ใส่หมวก ใส่ที่ปิดปาก สวมเสื้อแขนยาว ใส่กางเกงขายาวป้องกันอันตรายของสารพิษเมื่อนฉีดพ่นสารเคมี เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.39$) รวมทั้งในเรื่องการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช ควรอ่านฉลากและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เกษตรกรปฏิบัติตามระดับน้อย ($\bar{X} = 2.18$) เนื่องจากเกษตรกรอาศัยความคุ้นเคยในการใช้จึงไม่ให้ความสำคัญในการอ่านฉลากก่อนใช้สารเคมีทุกครั้ง เช่นกัน ส่วนจากพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกรที่ให้ข้อมูลพบว่า เกษตรกรปฏิบัติในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.19$) แสดงว่าเกษตรกรไม่ได้ปฏิบัติตามหลักการในการใช้สารเคมีที่ถูกต้อง ตามตารางที่ 19

ตารางที่ 19 การปฏิบัติงานของเกษตรกรด้านพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช			
1. กำจัดวัชพืชและศัตรูพืช ควรอ่านฉลากและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด	2.18 ⁵	.637	น้อย
2. ขณะใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช ต้องใส่ถุงมือ ใส่หมวก ใส่ที่ปิดปาก สวมเสื้อแขนยาว ใส่กางเกงขายาว ป้องกันอันตรายของสารพิษ เมื่อนฉีดพ่นสารเคมี	2.39 ⁴	.595	น้อย
3. การพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช ควรทำในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ	2.97 ¹	.686	ปานกลาง
4. การฉีดพ่นสารเคมีที่ถูกต้องวิธี ขณะฉีดพ่นสารเคมี ต้องยื่นเหนือทิศทางลม	2.82 ²	.895	ปานกลาง
5. หลังฉีดพ่นสารเคมี ต้องชำระร่างกายทันที	2.78 ³	.699	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.19	.342	น้อย

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

การกรีดยางพารา สิ่งทีเกษตรกรปฏิบัติมาก คือ สำหรับอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ หลังและก่อนการกรีดยาง ควรตรวจสอบอุปกรณ์ใช้งานต่างๆ เช่น มีดกรีดยาง ถังใส่น้ำยาง ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานทุกครั้ง เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาการกรีดยางไม่ให้กรีดยางในช่วงยางผลัดใบเกษตรกรปฏิบัติตามในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) และเวลากรีดยางตามเจ้าหน้าที่ฯแนะนำควรกรีดตอนเช้าเวลา 06.00- 08.00 เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$)

ด้วยเช่นกัน เนื่องจากในช่วงนี้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้น เกษตรกรไม่กล้าที่ออกไปกรีดยางในเวลาเช้ามือ รวมทั้งในพื้นที่เกษตรกรมีพื้นที่สวนยางที่เปิดกรีดไม่มาก จึงใช้เวลาในการกรีดน้อยตามไปด้วย นอกจากนี้ขณะเก็บน้ำยางไม่ได้ขี้ยางหรือใบไม้ลงในถังเก็บน้ำยางเกษตรกรปฏิบัติตามในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$) โดยสรุปแล้วเกษตรกรปฏิบัติงานในขั้นการกรีดยางตามหลักเกษตรดีที่เหมาะสม ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$) ตารางที่ 20

ตารางที่ 20 การปฏิบัติงานของเกษตรกรในขั้นตอนการกรีดยาง

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติงาน
การกรีดยางพารา			
1. การเปิดกรีดหน้ายาง ต้องกรีดที่ระดับความสูงของหน้ากรีดอยู่ในระดับ 150 ซม. จากพื้นดิน เส้นรอบต้นขนาด 50 ซม.	3.42 ⁵	.555	มาก
2. ในการกรีดหน้ายาง ต้องกรีดยางให้รอยกรีดทำมุม 30-35 องศา โดยเอียงจากซ้ายบนมาทางด้านขวา	3.45 ⁴	.719	มาก
3. ตามหลักวิชาการในการกรีดยางนั้น ไม่ควรกรีดทุกวัน หรือติดต่อกันหลายวัน	3.40 ⁶	.516	มาก
4. การกรีดยาง ไม่กรีดยางในช่วงยางผลัดใบ	3.64 ²	.666	มาก
5. การกรีดยางจะกรีดใกล้เยื่อเจริญมากที่สุดเพื่อให้ได้น้ำยางโดยระวังไม่ให้กรีดลึกเกินไป เพราะหน้ายางจะเป็นแผลและเปลือกงอกใหม่อาจมีผิวขรุขระไม่สามารถกรีดซ้ำ	3.06 ⁸	.455	ปานกลาง
6. เวลากรีดยางตามเจ้าหน้าที่ฯแนะนำ ควรกรีดตอนเช้าเวลา 06.00-08.00	3.61 ³	.605	มาก
7. หลังและก่อนการกรีดยาง ควรตรวจสอบอุปกรณ์ใช้งานต่างๆ เช่น มีดกรีดยาง ถังใส่น้ำยางให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานทุกครั้ง	3.92 ¹	.266	มาก
8. ขณะเก็บน้ำยาง ไม่ใส่ขี้ยางหรือใบไม้ลงในถังเก็บน้ำยาง	3.16 ⁷	.563	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.45	.212	มาก

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

การแปรรูปยางแผ่น ในขั้นตอนนี้ เกษตรกรมีการทำความสะอาดเครื่องมือทำยางแผ่นก่อนและหลังการใช้งาน โดยเครื่องมือควรเป็ยกน้ำทุกครั้งก่อนใช้ พบว่า เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับ

มาก ($\bar{X} = 3.90$) รวมทั้งในขณะที่กวนน้ำยางมีฟองเกิดขึ้นให้ใช้ใบพายกวาดฟองออกไว้ขายเป็นเศษยางเกษตรกรปฏิบัติตามในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และเมื่อยางจับตัวแล้ว ควรรินน้ำหล่อในตะกวดเพื่อสะดวกในการเทแห้งยางออกจากตะกวดเกษตรกรปฏิบัติตามในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) มากด้วยเช่นกัน ส่วนในขั้นสุดท้ายคือการนำยางแผ่นที่ทำแผ่นเสร็จ ไปผึ่งในที่ร่มประมาณ 6 ชั่วโมงเกษตรกรปฏิบัติตามในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$) หรือปฏิบัติตามน้อยกว่าในขั้นตอนอื่นๆ เพราะเกษตรกรนิยมตากแดด เนื่องจากคิดว่าการตากแดดทำให้ยางแห้งเร็วกว่าแต่วิธีนี้ส่งผลให้ยางมีคุณภาพต่ำ แผ่นยางด้านนอกแข็ง ความชื้นจากภายในไม่สามารถระบายออกได้ ทำให้แผ่นยางไม่แห้งสนิท สรุปการปฏิบัติงานในขั้นการทำยางแผ่นเกษตรกรปฏิบัติตามอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.34$) (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 การปฏิบัติงานของเกษตรกรในการแปรรูปยางแผ่น

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติงาน
การแปรรูปยางแผ่น			
1. ควรทำความสะอาดเครื่องมือทำยางแผ่นทุกชนิด ก่อนและหลังการใช้งาน เครื่องมือควรเปียกน้ำทุกครั้งก่อนใช้	3.90 ¹	.303	มาก
2. การกรองน้ำยางต้องกรองด้วยที่กรองเบอร์ 40 และ 60 ซ้อนกันหรือกรองด้วยฟาง เพื่อเอาสิ่งสกปรกออก	3.66 ⁵	.582	มาก
3. ตามสูตรการทำยางแผ่นคุณภาพดี ให้ตวงน้ำยางที่กรองแล้วใส่ตะกวด ตะกวดละ 3 ลิตร	3.13 ⁸	.501	ปานกลาง
4.การทำยางแผ่น เมื่อตวงน้ำยางแล้ว ให้เติมน้ำสะอาด 2 ลิตร ลงผสมในน้ำยาง อัตราน้ำยาง 3 ส่วน ต่อ น้ำ 2 ส่วน (อัตราส่วนเปลี่ยนแปลงหากน้ำยางเจือจางกรณีฝนตกหรือสาเหตุอื่น)	3.02 ¹⁰	.382	ปานกลาง
5. การใช้น้ำกรดผสมในน้ำยาง ให้ใช้ไม้พายกวนน้ำยางในตะกวด 1-2 เที้ยว ตวงน้ำกรดที่ผสมกับน้ำแล้วประมาณ 1 กระป๋องนม เทลงในน้ำยางให้ทั่วตะกวด ขณะที่เทน้ำกรด ใช้ใบพายกวนประมาณ 6 เที้ยว	3.09 ⁹	.327	ปานกลาง
6. ในขณะที่กวนน้ำยาง มีฟองเกิดขึ้น ให้ใช้ใบพายกวาดฟองออกไว้ขายเป็นเศษยาง	3.872	.433	มาก

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติงาน
7. ขณะที่รอให้ยางจับตัว ให้ใช้วัสดุปิดตะกอน เพื่อปกครองสิ่งสกปรกหรือฝุ่นละออง	2.81 ¹¹	.952	ปานกลาง
8. เมื่อยางจับตัวแล้ว ควรรินน้ำหล่อในตะกอนเพื่อสะดวกในการเทแห้งยางออกจากตะกอน	3.80 ³	.511	มาก
9. ในการนวดยาง ควรนวดแผ่นบนโต๊ะหรือพื้นที่สะอาด นวดด้วยมือหรือไม้กลม ให้ยางหนาประมาณ 1 เซนติเมตร	3.32 ⁶	.611	มาก
10. นำยางแผ่นที่นวด เข้าเครื่องรีดเส้น 3-4 ครั้ง บางประมาณ 3-4 มิลลิเมตร แล้วรีดดอก	3.78 ⁴	.442	มาก
11. แผ่นยางที่รีดดอกแล้ว ควรล้างน้ำสะอาดเพื่อล้างน้ำกรดและสิ่งสกปรก	3.20 ⁷	.498	ปานกลาง
12. นำยางแผ่นที่ทำแผ่นเสร็จ ไปผึ่งในที่ร่มประมาณ 6 ชม.	2.56 ¹²	.841	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.34	.303	มาก

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

สรุปผลจากวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในด้านต่างๆ ตามหลักการเกษตรที่ดีและเหมาะสมในการทำสวนยางพารา พบว่า ในขั้นตอนการกรีดยางพารา เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$) เป็นอันดับแรก ขั้นการแปรรูปยางแผ่นเกษตรกรปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 3.34$) รองเป็นลำดับที่สอง และเกษตรกรมีการปฏิบัติงานตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสมของการทำสวนยางพารา ในด้านการเตรียมพื้นที่ทำสวนยางพาราในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.77$) เป็นลำดับสาม ส่วนในขั้นตอนการปลูกยางพารา เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55$) และในด้านการให้ปุ๋ยยางพารา เกษตรกรปฏิบัติในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43$) ด้านการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช และพฤติกรรมการใช้สารเคมี เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.06, 2.19$) ตามลำดับ นอกจากนี้ สำหรับการปฏิบัติงานในทุกด้านเกษตรกรปฏิบัติในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$) ในการทำสวนยาง ตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสมของการทำสวนยางพารา ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 แสดงคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของการปฏิบัติงาน ตามหลักการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

การปฏิบัติงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติตาม หลัก GAP
การเตรียมพื้นที่ทำสวนยางพารา	2.77 ³	.416	ปฏิบัติตามปานกลาง
การปลูกยางพารา	2.55 ⁴	.322	ปฏิบัติตามปานกลาง
การให้ปุ๋ยยางพารา	2.43 ⁵	.314	ปฏิบัติตามน้อย
การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช	2.06 ⁷	.407	ปฏิบัติตามน้อย
พฤติกรรมการใช้สารเคมี	2.19 ⁶	.342	ปฏิบัติตามน้อย
การกรีดยางพารา	3.45 ¹	.212	ปฏิบัติตามมาก
การแปรรูปยางแผ่น	3.34 ²	.303	ปฏิบัติตามมาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	2.81	.155	ปฏิบัติตามปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจ และความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

3.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการทำสวนยางพาราและการทำยางแผ่น

ข้อมูลแสดงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการทำสวนยางพาราและการทำยางแผ่นตามหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมของการทำสวนยางพาราของเกษตรกร โดยการใช้แบบสัมภาษณ์มาตราส่วนการประเมินค่า (Rating scale) ที่มีลักษณะเป็นการประเมินระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรออกเป็น 3 ระดับ โดยให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

ทราบ	คะแนน	=	3
ไม่แน่ใจ	คะแนน	=	2
ไม่ทราบ	คะแนน	=	1

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับความรู้ความเข้าใจโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อัตราภาคส่วน} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{ระดับคะแนน}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับคะแนน}} \\ &= \frac{3 - 1}{3} = 0.67 \end{aligned}$$

ค่าอัตราภาคส่วนที่ได้นำมากำหนดขอบเขตมัธยฐานในการอ่านช่วงค่าเฉลี่ย มีดังนี้

ขอบเขตมัธยฐาน	=	2.35 – 3.00	หมายถึง	มาก
ขอบเขตมัธยฐาน	=	1.68 – 2.34	หมายถึง	ปานกลาง
ขอบเขตมัธยฐาน	=	1.00 – 1.67	หมายถึง	น้อย

เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระบบการทำสวนยางดังต่อไปนี้ คือ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดว่า ดินยังสามารถเปิดกรีดได้เมื่อมีขนาดเส้นรอบต้นไม่ต่ำกว่า 50 เซนติเมตร ที่ความสูง 150 เซนติเมตรจากพื้นดินนั้น เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.64$) เมื่อต้นยางที่

ปลูกมีอายุ 1 ปี ควรตัดแต่งกิ่งแขนงให้ชิดลำต้น ในระดับความสูงต่ำกว่า 2 เมตร พบว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ($\bar{X} = 2.51$) มีความรู้ในลำดับที่สอง ส่วนในเรื่องพันธุ์ยางที่ใช้ควรเป็นพันธุ์ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการทำสวนยางแนะนำให้ปลูก การเลือกใช้พันธุ์ที่ปลูกต้องดูให้เหมาะสมตามลักษณะของพื้นที่ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ($\bar{X} = 2.50$) แสดงว่าเกษตรกรมีความเข้าใจว่า ในการเลือกพันธุ์ยางต้องเลือกพันธุ์ยางให้เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ปลูกของตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อต้นยาง และสภาพแวดล้อม นอกจากนี้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ($\bar{X} = 2.42$) ว่าการกำจัดวัชพืชเป็นการป้องกันไม่ให้วัชพืชมาแย่งธาตุอาหารในดินของต้นยาง และป้องกันไม่ให้เกิดแหล่งอาศัยของโรค แมลงและสัตว์มีพิษ ในขั้นตอนของการปลูกยางพาราต้องขุดหลุมขนาด 50X50X50 เซนติเมตร เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ($\bar{X} = 2.39$) ในกรณีการทำยางแผ่นเมื่อทำยางแผ่นและรีดดอกเสร็จต้องล้างน้ำให้สะอาด แล้วนำไปตากในที่ร่ม เป็นเวลา 6 ชั่วโมง นั้น เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.30$) หลังจากปลูกยางเสร็จแล้ว ควรปลูกพืชตระกูลถั่วเป็นพืชคลุมดินแทนการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.11$) เพราะเกษตรกรไม่เข้าใจถึงประโยชน์ของพืชคลุมดินจึงไม่นิยมปลูกพืชตระกูลถั่วในแปลงของตนเอง นอกจากนี้การใส่ปุ๋ยยางพาราต้องใส่ปุ๋ยเคมี เพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.10$) ว่าการใส่ปุ๋ยยางพาราควรใส่มากกว่า 1 ครั้งต่อปี ส่วนกรณีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช สามารถทำได้เมื่ออายุ 1 ปีขึ้นไป เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.92$) การทำลายตอไม้ ต้องใช้สารฆ่าตอทำลายตอไม้เก่าเพื่อเตรียมพื้นที่ปลูกยาง เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.66$) ว่าการใช้สารฆ่าตอไม้ใช้วิธีทางที่ดีที่สุดยังมีวิธีอื่นที่สามารถทำได้ พร้อมกันนั้นเมื่อต้องการพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช ต้องไม่ทำในเวลาแดดจัด และต้องฉีดพ่นที่โคนต้นยาง เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.58$) ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นการปฏิบัติไม่ถูกต้อง เมื่อกรีดยางในช่วงที่ฝนตกหรือขณะที่เปลือกยางเปียกส่งผลทำให้เปลือกยางเน่าพบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.45$) แสดงว่าเกษตรกรไม่เข้าใจว่า ต้นยางที่เปลือกยางเปียก เมื่อกรีดยางทำให้เปลือกยางเน่าและติดโรคได้ สรุปผลจากการระดับความรู้ความเข้าใจใน พบว่า เกษตรกรมีระดับความรู้ความเข้าใจในระบบการทำสวนยาง ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.13$) (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 แสดงระดับความรู้ความเข้าใจในการทำสวนยางของเกษตรกร

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับความรู้ความเข้าใจ
1. การทำลายตอไม้ ต้องใช้สารฆ่าตอทำลายตอไม้เก่าเพื่อเตรียมพื้นที่ปลูกยาง	1.66 ¹⁰	.857	น้อย
2. พันธุ์ยางที่ใช้ควรเป็นพันธุ์ที่เจ้าหน้าที่สงเคราะห์การทำสวนยางแนะนำให้ปลูก การเลือกต้องดูให้เหมาะสมตามลักษณะของพื้นที่	2.50 ³	.746	มาก
3. การปลูกยางพาราต้องขุดหลุมขนาด 50X50X50 เซนติเมตร	2.39 ⁵	.657	มาก
4. การปุ๋ยยางพาราต้องใส่ปุ๋ยเคมี เพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น	2.10 ⁸	.808	ปานกลาง
5. เมื่อดันยางที่ปลูกมีอายุ 1 ปี ควรตัดแต่งกิ่งแขนงให้ชิดลำต้น ในระดับความสูงต่ำกว่า 2 เมตร	2.51 ²	.772	มาก
6. หลังจากปลูกยาง ควรปลูกพืชตระกูลถั่วเป็นพืชคลุมดิน แทนการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช	2.11 ⁷	.914	ปานกลาง
7. การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช สามารถทำได้เมื่อยางอายุ 1 ปี ขึ้นไป	1.92 ⁹	.878	ปานกลาง
9. เมื่อต้องการพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช ต้องไม่ทำในเวลาแดดจัด และต้องฉีดพ่นที่โคนต้นยาง	1.58 ¹¹	.768	น้อย
10. ต้นยางสามารถเปิดกรีดได้เมื่อมีขนาดเส้นรอบต้นไม่ต่ำกว่า 50 เซนติเมตร ที่ความสูง 150 เซนติเมตรจากพื้นดิน	2.64 ¹	.600	มาก
11. เมื่อกรีดยางในช่วงที่ฝนตก หรือขณะที่เปลือกยางเปียก ทำให้เปลือกยางเน่า	1.45 ¹²	.728	น้อย
12. ยางแผ่นที่รีดดอกเสร็จ ต้องล้างน้ำให้สะอาด แล้วนำไปตากในที่ร่ม เป็นเวลา 6 ชั่วโมง	2.30 ⁶	.655	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.13	.262	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

3.2 ระดับความพอใจในอาชีพทำสวนยางของเกษตรกร

ข้อมูลแสดงระดับความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพาราของเกษตรกร โดยการใช้แบบ สัมภาษณ์มาตราส่วนการประเมินค่า (rating scale) ที่มีลักษณะเป็นการประเมินระดับความพอใจ เกษตรกรออกเป็น 4 ระดับ โดยให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

พอใจมาก	คะแนน	=	4
พอใจปานกลาง	คะแนน	=	3
พอใจน้อย	คะแนน	=	2
พอใจน้อยที่สุด	คะแนน	=	1

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับความพอใจในอาชีพโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อัตราภาคส่วน} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{ระดับคะแนน}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับคะแนน}} \\ &= \frac{4 - 1}{4} = 0.75 \end{aligned}$$

ค่าอัตราภาคส่วนที่ได้นำมากำหนดขอบเขตมัธยฐานในการอ่านช่วงค่าเฉลี่ย มีดังนี้

ขอบเขตมัธยฐาน	=	3.26 – 4.00	หมายถึง	พอใจมาก
ขอบเขตมัธยฐาน	=	2.51 – 3.25	หมายถึง	พอใจปานกลาง
ขอบเขตมัธยฐาน	=	1.76 – 2.50	หมายถึง	พอใจน้อย
ขอบเขตมัธยฐาน	=	1.00 – 1.75	หมายถึง	พอใจน้อยที่สุด

จากการศึกษาเกษตรกร พบว่า ในด้านความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานภายในสวนยาง เกษตรกรมีระดับความพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) คือ มีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน ต้องการให้ได้ผลผลิตอย่างจำนวนมาก เพราะราคายางพาราที่สูงทำให้อยากทำงานมากขึ้นกว่าเดิม ในเรื่องความสบายใจในการปฏิบัติงานภายในสวนยางของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) เพราะเป็นงานของตนเอง ตัวเองเป็นเจ้าของตัวเอง ทำงานด้วยความสมัครใจเต็มใจที่จะทำ ทัศนคติความ

พอใจในรายได้จากการทำสวนยางของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) สืบเนื่องจากราคายางที่สูงนั่นเอง นอกจากนี้เกษตรกรคิดว่าอาชีพการทำสวนยาง ก่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 3.32$) โดยเกษตรกรรู้สึกเบื่อหน่ายเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงจนไม่ยอมแก้ปัญหาในระดับมากตามลำดับ ($\bar{X} = 3.27$) แสดงว่าเกษตรกรรู้สึกเบื่อหน่ายเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลง ไม่ต้องการที่หาวิธีการเพื่อกำจัดโรคและแมลงที่มาทำลายต้นยาง เพราะไม่ยอมเพิ่มค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีมารักษาต้นยาง เกษตรกรคิดว่าสวนยางของตนมีความสะดวกในการทำงานในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$) เพราะการที่เกษตรกรไม่ได้กำจัดวัชพืชและเศษกิ่งไม้ยางที่หักทำให้มีสิ่งกีดขวางในสวนยางทำให้ทำงานไม่สะดวก ส่วนความรู้สึกไม่สบายใจเมื่อต้องใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลงในสวนยาง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$) ในกรณีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในสวนยาง เกษตรกรรู้สึกไม่สบายใจเมื่อต้องใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในสวนยาง เกษตรกรมีระดับความพอใจในการใช้สารเคมีในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.91$) เช่นกัน ส่วนความภูมิใจในอาชีพการทำสวนยางของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรมีความภูมิใจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$) เพราะเป็นอาชีพที่รายได้ไม่แน่นอนแตกต่างกับอาชีพอื่นเพราะต้องเกี่ยวข้องกับสภาพดินฟ้าอากาศเมื่อฝนตกทำให้เกษตรกรไม่สามารถไปกรีดยางได้ส่งผลให้ขาดรายได้ตามไปด้วย ส่วนความรู้สึกที่ว่าอาชีพการทำสวนยางเป็นอาชีพที่ลำบาก และต้องทำงานหนักเกษตรกรมีระดับความไม่พอใจในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.57$) คือ เกษตรกรไม่ได้มีความรู้สึกที่ว่าอาชีพการทำสวนยางเป็นอาชีพที่ลำบาก ต้องทำงานหนัก เนื่องจากเป็นความเคยชินกับงานที่ทำอยู่ทุกวัน เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงในสวนยางเกษตรกรสามารถแก้ปัญหาได้ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.37$) เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการแก้ปัญหา โรคที่พบส่วนใหญ่ไม่สามารถรักษาให้ต้นยางหายได้ เช่น โรครากขาว ที่เกิดระบาดกับยางในบริเวณใกล้เคียง อย่างไรก็ตามเกษตรกรเกิดอาการเบื่อหน่ายเมื่อต้องเดินทางไปกรีดยางในเวลาเช้ามีด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.25$) แสดงว่าเกษตรกรเกิดอาการเบื่อหน่ายเมื่อต้องออกไปกรีดยางในเวลาเช้ามือเพราะเกิดอาการเหนื่อยล้า สรุประดับความพอใจในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราของเกษตรกรโดยรวมอยู่ในระดับที่มีความพอใจปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) แสดงว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเต็มใจในการประกอบอาชีพการทำสวนยาง และพึงพอใจในอาชีพของตนในระดับปานกลาง หากสามารถเลือกอาชีพได้ก็ต้องการเลือกอาชีพที่ดีกว่า ที่ทำงานไม่ลำบากและเหนื่อย โดยไม่ต้องตื่นมาทำงานในเวลากลางคืน ต้องเสี่ยงกับภัยอันตรายจากสัตว์มีพิษต่างๆ (ตาราง 24)

ตารางที่ 24 แสดงระดับความพอใจในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพอใจ
1. ท่านคิดว่าสวนยางของท่านมีความสะดวกในการทำงานในระดับใด	3.17 ⁶	.610	ปานกลาง
2. ท่านมีความสุขสบายใจ ในการปฏิบัติงานภายในสวนยางของท่านอยู่ในระดับใด	3.57 ²	.632	มาก
3. ท่านคิดว่าท่านมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานภายในสวนยางมากน้อยเพียงใด	3.76 ¹	.457	มาก
4. ท่านมีความพอใจในรายได้จากการทำสวนยางอยู่ในระดับใด	3.50 ³	.747	มาก
5. ท่านมีความภูมิใจในอาชีพการทำสวนยางของท่านอยู่ในระดับใด	2.83 ⁹	.544	ปานกลาง
6. ท่านคิดว่าอาชีพการทำสวนยางของท่านก่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิตมากน้อยเพียงใด	3.32 ⁴	.889	มาก
7. ท่านเกิดอาการเบื่อหน่ายเมื่อต้องเดินทางไปกรีดยางในเวลาเช้ามีด มากน้อยเพียงใด	2.25 ¹²	1.11	น้อย
8. เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงในสวนยาง ท่านสามารถแก้ปัญหาได้มากน้อยเพียงใด	2.37 ¹¹	.980	น้อย
9. ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงจนไม่อยากแก้ปัญหา มากน้อยเพียงใด	3.27 ⁵	.785	มาก
10. ท่านรู้สึกไม่สบายใจเมื่อต้องใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในสวนยาง	2.91 ⁸	.785	ปานกลาง
11. ท่านรู้สึกไม่สบายใจเมื่อต้องใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลงในสวนยาง	3.05 ⁷	1.05	ปานกลาง
12. ท่านมีความรู้สึกที่ อาชีพการทำสวนยางของท่านเป็นอาชีพที่ลำบาก ต้องทำงานหนัก มากน้อยเพียงใด	2.57 ¹⁰	.913	น้อย
เฉลี่ย	3.04	.395	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

ส่วนที่ 4 ผลการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อด้านสุขภาพของเกษตรกร

4.1 ข้อคิดเห็นการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม

แสดงระดับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมเป็นข้อมูลจากการสังเกตด้วยความรู้สึทกของเกษตรกร จากการปฏิบัติงานทำสวนยางพาราของเกษตรกรในการเตรียมพื้นที่ปลูกยางพารา การใช้ปุ๋ยเคมี การใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช โดยการใช้แบบสัมภาษณ์มาตราส่วนการประเมินค่า (rating scale) ที่มีลักษณะเป็นการประเมินระดับการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 4 ระดับ โดยให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

เปลี่ยนแปลงมาก	คะแนน	=	4
เปลี่ยนแปลงปานกลาง	คะแนน	=	3
เปลี่ยนแปลงน้อย	คะแนน	=	2
เปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด	คะแนน	=	1

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับการเปลี่ยนแปลงโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อัตราภาคส่วน} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{ระดับคะแนน}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับคะแนน}} \\ &= \frac{4 - 1}{4} = 0.75 \end{aligned}$$

ค่าอัตราภาคส่วนที่ได้นำมากำหนดขอบเขตมัธยฐานในการอ่านช่วงค่าเฉลี่ย มีดังนี้

ขอบเขตมัธยฐาน	=	3.26 – 4.00	หมายถึง	เปลี่ยนแปลงมาก
ขอบเขตมัธยฐาน	=	2.51 – 3.25	หมายถึง	เปลี่ยนแปลงปานกลาง
ขอบเขตมัธยฐาน	=	1.76 – 2.50	หมายถึง	เปลี่ยนแปลงน้อย
ขอบเขตมัธยฐาน	=	1.00 – 1.75	หมายถึง	เปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

ข้อมูลจากความรู้สึกหรือการสังเกตของเกษตรกรแสดงระดับการเปลี่ยนแปลงของ
สิ่งแวดล้อม จากการศึกษาเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลในรายชื่อ พบว่า

ผลกระทบต่อดิน พบว่าปริมาณความร่วนซุยของดิน มีการเปลี่ยนแปลงมาก ($\bar{X} = 3.47$) คือ
ความร่วนซุยของดินน้อยลงดิน โครงสร้างของดินมีความแข็งกระด้างมากขึ้น ส่วนปริมาณความ
กระด้าง ดินแห้ง แข็ง แน่น เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) เกษตรกรเห็นการ
เปลี่ยนแปลงของการเกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดินในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$) เนื่องจากใน
พื้นที่ลาดชันมีการทำขั้นบันไดเพื่อป้องกันการชะล้างหน้าดิน ในกรณีปริมาณความอุดมสมบูรณ์
ของดิน มีการเปลี่ยนแปลงลดลงน้อย ($\bar{X} = 2.39$) แสดงให้เห็นว่าปริมาณความอุดมสมบูรณ์ของดิน
ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพราะเกิดจากการทับถมของเศษใบไม้กลายเป็นปุ๋ยอินทรีย์ แม้
เกษตรกรจะไม่ให้ความสำคัญในการใส่ปุ๋ยบำรุงดินก็ตาม ผลกระทบจากการทำสวนยางที่มีต่อ
คุณลักษณะของดินที่เกษตรกรพบเห็น โดยการสังเกตมีการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง
($\bar{X} = 2.89$) (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 แสดงผลกระทบต่อดิน จากการปฏิบัติงานในสวนยางพารา

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการ เปลี่ยนแปลง
ผลกระทบต่อดิน			
1. เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน เกิดขึ้นมาก	2.59 ⁴	.687	ปานกลาง
2. ปริมาณความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีการเปลี่ยนแปลงลดลง	2.39 ²	.551	น้อย
3. ปริมาณความกระด้าง ดินแห้ง แข็ง แน่น เกิดขึ้นมาก	3.11 ³	.524	ปานกลาง
4. ปริมาณความร่วนซุยของดิน มีการเปลี่ยนแปลงลดลง	3.47 ¹	.655	มาก
เฉลี่ย	2.89	.324	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

ผลกระทบต่อแหล่งน้ำ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเห็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องคุณภาพ
ความใสสะอาดของแหล่งน้ำได้ดินที่เกษตรกรใช้ประโยชน์เป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพ
ลดลงในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) คือ น้ำเริ่มมีกลิ่นบ้างในบ้างพื้นที่ แต่บางพื้นที่ก็ยังคงคุณภาพดี
เช่นเดิม ลำดับรองลงมา คือ ความใสสะอาดของแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่พบเห็นเป็นประจำ มีการ
เปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$) แสดงว่าความใสสะอาดของแหล่งมีการเปลี่ยนแปลง

บ้างแต่ไม่มากจนส่งผลให้แหล่งน้ำเน่าเสียจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ส่วนจำนวนพืชน้ำ ที่เป็นวัชพืช เช่น ผักตบชวา ที่เจริญเติบโตในแหล่งน้ำธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$) กล่าวคือ มีจำนวนเพิ่มขึ้นแต่ไม่ได้กลายเป็นวัชพืชที่กีดขวางทางน้ำที่ส่งผลให้แหล่งน้ำเน่าเสีย นอกจากนี้ ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่ (คลอง ลำธาร) มีการเปลี่ยนแปลงลดลงน้อยที่สุด การเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.47$) เช่นเดียวกับปริมาณน้ำในแหล่งกำเนิดต้นน้ำจากป่าเขาในพื้นที่(น้ำตก) เปลี่ยนแปลงลดลงน้อย ($\bar{X} = 2.43$) ด้วยเช่นกัน ผลกระทบจากการทำสวนยางที่มีต่อแหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ประโยชน์โดยรวม มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.64$) แสดงให้เห็นว่าเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ได้เกิดมากจนก่อให้เกิดปัญหา ซึ่งสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงไม่สามารถสรุปได้แน่นอนในทางวิทยาศาสตร์ว่ามาจากสาเหตุใด (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 แสดงผลกระทบต่อแหล่งน้ำ จากการปฏิบัติงานในสวนยางพารา

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการเปลี่ยนแปลง
ผลกระทบต่อแหล่งน้ำ			
1. ความใสสะอาดของแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่พบเห็นเป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงลดลง	2.72 ²	.797	ปานกลาง
2. จำนวนพืชน้ำ ที่เป็นวัชพืช เช่น ผักตบชวา ที่เจริญเติบโตในแหล่งน้ำธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมาก	2.56 ³	.643	ปานกลาง
3. คุณภาพ ความใสสะอาดของแหล่งน้ำได้ดินที่ท่านใช้ประโยชน์เป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพลดลงมาก	3.06 ¹	.854	ปานกลาง
4. ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่ (คลอง ลำธาร) มีการเปลี่ยนแปลงลดลง	2.47 ⁴	.665	น้อย
5. ปริมาณน้ำในแหล่งกำเนิดต้นน้ำจากป่าเขาในพื้นที่ (น้ำตก) เปลี่ยนแปลงลดลง	2.43 ⁵	1.04	น้อย
เฉลี่ย	2.64	.463	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

ผลกระทบต่อพืช เกษตรกรเห็นการเปลี่ยนแปลง ของจำนวนต้นไม้ใหญ่หรือไม่ยืนต้นที่มีอยู่ในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงลดลงมากที่สุด ($\bar{X} = 3.38$) รองลงมา คือ ปริมาณพันธุ์พืชต่างๆที่ใช้เป็นยาสมุนไพร มีการเปลี่ยนแปลงลดลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน ($\bar{X} = 2.41$) ส่วนปริมาณพันธุ์พืชในท้องถิ่นที่พบเห็นเป็นประจำมีจำนวนลดลงการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.80$) สำหรับปริมาณพืชผักพื้นบ้านที่ใช้บริโภคเป็นอาหาร มีการเปลี่ยนแปลงลดลงอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.76$) โดยผลกระทบจากการทำสวนยางที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณของพันธุ์พืชในท้องถิ่น สรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.35$) การทำสวนยางในพื้นที่ไม่ส่งผลกระทบต่อปริมาณพันธุ์พืชชนิดต่างๆในท้องถิ่นมากนัก (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 แสดงผลกระทบต่อพืช จากการปฏิบัติงานในสวนยางพารา

รายละเอียด	\bar{X}	S.D.	ระดับการเปลี่ยนแปลง
ผลกระทบต่อพืช			
1. ปริมาณพันธุ์พืชในท้องถิ่นที่พบเห็นเป็นประจำ มีจำนวนลดลงอย่างน้อยเพียงใด	1.80 ²	.729	น้อย
2. ปริมาณพืชผักพื้นบ้านที่ใช้บริโภคเป็นอาหาร มีการเปลี่ยนแปลงลดลง	1.76 ³	.817	น้อย
3. ปริมาณพันธุ์พืชต่างๆที่ใช้เป็นยาสมุนไพร มีการเปลี่ยนแปลงลดลง	2.41 ⁴	.882	น้อย
4. จำนวนต้นไม้ใหญ่หรือไม่ยืนต้น ในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงลดลง	3.38 ¹	.842	มาก
เฉลี่ย	2.35	.364	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

ผลกระทบต่อสัตว์ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเห็นการเปลี่ยนแปลงปริมาณแมลงที่ไม่ใช่ศัตรูพืช มีการเปลี่ยนแปลงลดลงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$) รองลงมา พบว่า ปริมาณสัตว์เลื้อยคลานที่พบเห็นเป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงลดลงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.70$) ส่วนปริมาณสัตว์หน้าดิน (ไส้เดือน ค้าง) ที่พบเห็นเป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงลดลงปานกลาง ($\bar{X} = 2.46$) ปริมาณสัตว์น้ำในแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่เกษตรกรพบเห็นหรือจับได้เป็นประจำ มี

การเปลี่ยนแปลงลดลงในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.35$) คือ เกษตรกรพบปริมาณของสัตว์น้ำที่ลดลง แต่ก็ยังพบเห็นและจับได้อยู่ ส่วนปริมาณนกที่พบเห็นเป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงลดลง อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.22$) ผลกระทบจากการทำสวนยางที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณของสัตว์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.51$) (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 แสดงผลกระทบต่อแหล่งสัตว์ จากการปฏิบัติงานในสวนยางพารา

รายละเอียด	\bar{X}	S.D.	ระดับการเปลี่ยนแปลง
ผลกระทบต่อสัตว์			
1. ปริมาณสัตว์น้ำในแหล่งตามธรรมชาติที่พบเห็นหรือจับได้เป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงลดลง	2.35 ⁴	.657	ปานกลาง
2. ปริมาณนกที่พบเห็นเป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงลดลง	2.22 ⁵	.579	น้อย
3. ปริมาณสัตว์เลื้อยคลานที่พบเห็นเป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงลดลง	2.70 ²	.499	ปานกลาง
4. ปริมาณแมลงที่ไม่ใช่ศัตรูพืช มีการเปลี่ยนแปลงลดลง	2.83 ¹	1.13	ปานกลาง
5. ปริมาณสัตว์หน้าดิน (ไส้เดือน ค้างคาว) ที่พบเห็นเป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อยเพียงใด	2.46 ³	.702	น้อย
เฉลี่ย	2.51	.361	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

สรุปการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการปฏิบัติงานในสวนยางพาราของเกษตรกรในด้านต่างๆในภาพรวม พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านผลกระทบต่อดินมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$) รองลงมา คือ ผลกระทบต่อแหล่งน้ำมีการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.64$) โดยผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงต่อสัตว์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.51$) เป็นลำดับที่สาม ส่วนผลกระทบต่อพืช มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.35$) มีคะแนนเฉลี่ย โดยระดับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ($\bar{X} = 2.59$) อยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 การปฏิบัติงานในสวนยางโดยรวมที่ส่งต่อผลกระทบการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับการเปลี่ยนแปลง
ผลกระทบต่อพืช	2.35 ⁴	.364	ปานกลาง
ผลกระทบต่อสัตว์	2.51 ³	.361	ปานกลาง
ผลกระทบต่อดิน	2.89 ¹	.324	ปานกลาง
ผลกระทบต่อแหล่งน้ำ	2.64 ²	.463	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	2.59	.221	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

4.2 ระดับอาการผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสุขภาวะโดยรวมของเกษตรกร

ข้อมูลแสดงระดับอาการผลกระทบด้านสุขภาวะ จากการปฏิบัติงานในสวนยางพาราของเกษตรกร โดยการใช้แบบสัมภาษณ์มาตราส่วนการประเมินค่า (rating scale) ที่มีลักษณะเป็นการประเมินระดับผลกระทบด้านสุขภาวะออกเป็น 4 ระดับ โดยให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

มาก	คะแนน	=	4
ปานกลาง	คะแนน	=	3
น้อย	คะแนน	=	2
น้อยที่สุด	คะแนน	=	1

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับผลกระทบ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อัตราภาคส่วน} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{ระดับคะแนน}} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับคะแนน}} \\ &= \frac{4 - 1}{4} = 0.75 \end{aligned}$$

ค่าอัตราภาคส่วนที่ได้นำมากำหนดขอบเขตมัธยฐานในการอ่านช่วงค่าเฉลี่ย มีดังนี้

ขอบเขตมัธยฐาน	=	3.26 – 4.00	หมายถึง	มาก
ขอบเขตมัธยฐาน	=	2.51 – 3.25	หมายถึง	ปานกลาง
ขอบเขตมัธยฐาน	=	1.76 – 2.50	หมายถึง	น้อย
ขอบเขตมัธยฐาน	=	1.00 – 1.75	หมายถึง	น้อยที่สุด

ข้อมูลแสดงระดับอาการผลกระทบด้านสุขภาวะ จากการปฏิบัติงานในสวนยางพาราของเกษตรกรจากการศึกษาเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลในรายชื่อ พบว่า

สุขภาวะทางกาย จากการปฏิบัติงานในสวนยางของเกษตรกรเรียงลำดับตามอาการที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรจากลำดับมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด พบว่า ในตอนของการกรีดยางนั้นส่งผลให้เกิดอาการปวดเมื่อยบริเวณต้นคอและปวดเมื่อยกล้ามเนื้อบริเวณหลังมากที่สุด ถือว่าอยู่ในระดับ

มาก ($\bar{X} = 3.63$) ซึ่งเป็นอาการที่เกิดมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอาการอื่นๆที่พบ เพราะการก้มลงหรือเอี้ยวตัวขณะกรีดยางก่อให้เกิดอาการเมื่อยล้า โดยเฉพาะบริเวณหลังที่เกษตรกรต้องมีการก้มๆเงยๆนั่นเอง รองลงมาเกษตรกรมีอาการปวดเกร็งกล้ามเนื้อท้ายทอย หลังหรือไหล่ เมื่อต้องแบกหามถึงน้ำยางไปยังโรงยางทำยางแผ่น มีอาการในระดับมาก ($\bar{X} = 3.39$) รวมทั้งนี้การกรีดยางที่มีอายุใกล้โคน ต้องมีการนั่งของๆนั้นส่งผลให้เกิดอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อบริเวณขา เกษตรกรมีอาการในระดับมาก ($\bar{X} = 3.36$) เป็นลำดับที่สาม นอกจากนี้เกษตรกรประสบอุบัติเหตุ หกล้ม มีบาดแผล ได้บาดแผล ในการทำสวนยางในระดับมาก ($\bar{X} = 2.35$) ซึ่งเมื่อเกษตรกรได้สัมผัส สารเคมีหรือสารกำจัดศัตรูพืช ที่ใช้ในการทำสวนยาง เกษตรกรมีอาการคันผิวหนัง เป็นผื่นแดง ผิวแตก เป็นตุ่ม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.34$) แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีอาการคันตามผิวหนัง เป็นผื่น ผิวแตก จากการสัมผัสสารเคมีที่เกษตรกรใช้ในการทำสวนยางพารา สำหรับการกรีดยางนั้นยังก่อให้เกิดอาการปวดเมื่อยบริเวณข้อมือในระดับมาก ($\bar{X} = 3.33$) เนื่องการกรีดยางต้องใช้ข้อมือในการกระตุกมิด การใช้มือกระตุกมิดหลายๆครั้งส่งผลให้เกิดอาการเมื่อยล้า นอกจากนี้เมื่อไปปฏิบัติงานในสวนยาง หากรับประทานอาหารไม่ตรงเวลาเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร (โรคกระเพาะ) ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.31$) มีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ หายใจขัด เมื่อสัมผัสหรืออยู่ใกล้สารเคมีที่ใช้ในการทำสวนยางเกษตรกรมีระดับอาการเฉลี่ย ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.30$) เกษตรกรที่ปฏิบัติงานมีอาการ ใจสั่น เหนื่อยง่าย หลังการปฏิบัติงานในสวนยางพารา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) เช่นเดี๋ยวนี้อาการมีปัญหาเกี่ยวกับตาและการมองเห็น เช่นตามัว ตาฟาง ตาอักเสบ ในขณะที่ไปกรีดยาง ในเวลากลางคืนหรือเช้ามืด มีระดับอาการปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) เช่นกัน และการทำงานในสวนยาง ประสบปัญหาเกี่ยวกับสัตว์กัดต่อย เช่น งู ตะขาบ แมลงป่อง ยุง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$) นอกจากนี้พบว่าเมื่อเกษตรกรสัมผัสกรดน้ำส้มในการทำยางแผ่น เกิดอาการผิวหนัง เป็นผื่นแดง ผิวแตก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.52$) เป็นอาการที่เกิดน้อยที่สุด แสดงว่าเกษตรกรไม่มีอาการแพ้เมื่อสัมผัสกับกรดน้ำส้มในการทำยางแผ่น จะเห็นได้ว่าอาการที่เกิดขึ้นมีระดับคะแนนไม่แตกต่างกันมาก แสดงว่าในการปฏิบัติงานในสวนยางส่งผลให้เกิดอาการดังที่ได้กล่าวข้างต้น ผลกระทบด้านสุขภาพโดยรวมของเกษตรกรจากการปฏิบัติงานในสวนยางอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$) (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 แสดงระดับระดับอาการที่เกิดขึ้นกับสภาวะทางกายของเกษตรกร

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
สภาวะทางกาย			
1.มีอาการ ใจสั่น เหนื่อยง่าย หลังการปฏิบัติงานในสวน ยางพารา	3.25 ⁹	.813	ปานกลาง
2.มีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ หายใจขัด เมื่อสัมผัส หรืออยู่ใกล้สารเคมีที่ใช้ในการทำสวนยาง	3.30 ⁸	.761	มาก
3.เมื่อไปปฏิบัติงานในสวนยาง หากรับประทานอาหารไม่ตรง เวลาท่านมีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร (โรคระเพาะ)	3.31 ⁷	.902	มาก
4.มีปัญหาเกี่ยวกับตาและการมองเห็น เช่นตามัว ตาฟาง ตา อักเสบ ในขณะที่ไปกรีดยาง ในเวลากลางคืนหรือเช้ามืด	3.20 ¹⁰	.906	ปานกลาง
5.การกรีดยาง ทำให้เกิดอาการปวดเมื่อยบริเวณข้อมือ	3.33 ⁶	.591	มาก
6.การกรีดยาง ทำให้เกิดอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อบริเวณหลัง และ ปวดเมื่อยบริเวณต้นคอ	3.63 ¹	.581	มาก
7. การกรีดยาง ใกล้โคนต้นยาง ในการนั่งของๆ ส่งผลให้เกิด อาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อบริเวณขา	3.36 ³	.774	มาก
8.ท่านมีอาการปวดเกร็งกล้ามเนื้อท้ายทอย หลังหรือไหล่ เมื่อ ต้องแบกหามถึงน้ำยางไปยังโรงยางทำยางแผ่น	3.39 ²	.527	มาก
9. ท่านประสบอุบัติเหตุ หกล้ม มีบาดเจ็บ ใต้บาดแผล ในการทำ สวนยาง	3.35 ⁴	.586	มาก
10. เมื่อทำงานในสวนยาง ประสบปัญหาเกี่ยวกับสัตว์กัดต่อย เช่น งู ตะขาบ แมลงป่อง ยุง	2.89 ¹¹	.740	ปานกลาง
11. เมื่อท่านได้สัมผัส สารเคมีหรือสารกำจัดศัตรูพืช ที่ใช้ในการ ทำสวนยาง ท่านมีอาการคันผิวหนัง เป็นผื่นแดง ผิวแตก เป็นตุ่ม	3.34 ⁵	.562	มาก
12. เมื่อสัมผัสกรดน้ำส้มในการทำยางแผ่น เกิดอาการผิวหนัง เป็นผื่นแดง ผิวแตก	2.52 ¹²	1.057	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.24	.234	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

สภาวะทางด้านจิตใจ เกษตรกรมีความรู้สึกกังวลใจ เมื่อเกษตรกรต้องออกไปกรีดยางตอนกลางคืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$) เป็นอาการที่เกิดขึ้นมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า กลักับการต้องออกไปปฏิบัติงานในสวนยางในช่วงกลางคืน กลัวว่าต้องประสบภัยอันตรายกับสิ่งที่ไม่เห็น แต่เกษตรกรเองจำเป็นต้องปฏิบัติเพราะเป็นอาชีพที่ต้องหารายได้ให้แก่ตนเอง รองลงมาเป็นสถานการณ์ที่ต่อเนื่องกันที่ทำให้เกษตรกรเกิดความกังวล มีความรู้สึกเครียดเมื่อต้องออกไปกรีดยางตอนกลางคืนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.41$) เนื่องจากมีความกังวลจากเหตุการณ์ความไม่สงบ และอันตรายจากสัตว์มีพิษต่างๆที่ไม่เห็น ส่วนในลำดับต่อมาเกษตรกรมีความรู้สึกกังวลใจหากต้องสูญเสียรายได้จากการกรีดยาง เมื่อต้องไปร่วมงานแต่งงาน หรือไปร่วมงานบุญ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.03$) เกษตรกรไม่ได้รู้สึกกังวลใจเมื่อสูญเสียรายได้จากการกรีดยางเมื่อต้องไปร่วมงานต่างๆ ส่วนคนในครอบครัวของ เกษตรกรรู้สึกกลัวและมีความทุกข์จากอันตรายต่างๆที่อาจเกิดขึ้นในการออกไปกรีดยาง ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.84$) แม้เกษตรกรกลัวภัยอันตรายต่างๆที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง แต่ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดความทุกข์กับเกษตรกร กรณีความเครียด เรื่องหนี้สินที่กู้ยืมลงทุนทำสวนยาง พบว่า เกษตรกรมีระดับอาการ ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.60$) คือเกษตรกรไม่มีความรู้สึกเครียดในเรื่องหนี้สินที่กู้ยืมมาลงทุนในการทำสวนยาง เนื่องจากเกษตรกรไม่มีหนี้สินจากการกู้ยืมเพื่อลงทุนมาทำสวนยางส่วนกรณีความรู้สึกเครียด เมื่อรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายพบว่า เกษตรกรมีระดับความรู้สึกดังกล่าว อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.32$) ปัญหาดังกล่าวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความเครียดของเกษตรกรมากนัก รวมทั้งยังมีความกระวนกระวายใจ ไม่สบายใจ เมื่อเกิดปัญหาต่างๆเกี่ยวกับ โรคและแมลง ที่ทำลายต้นยาง อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.05$) ด้วยเช่นกัน โดยเกษตรกรพึงพอใจกับความสามารถของตนเอง ในการปฏิบัติงานในสวนยางพาราปานกลาง ($\bar{X}=2.01$) และมีความรู้สึกประสบความสำเร็จและก้าวหน้าในชีวิต จากการประกอบอาชีพการทำสวนยางในระดับปานกลาง ($\bar{X}=1.98$) นอกจากนี้เกษตรกรคิดว่าชีวิตตัวเองมีคุณค่า จากประกอบอาชีพสวนยางพารา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.90$) ซึ่งเมื่อฝนตกเกษตรกรมีความรู้สึกกังวลใจเพราะไม่สามารถไปกรีดยางได้ ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.91$) ส่วนความรู้สึกกังวลใจต้องสูญเสียรายได้จากการกรีดยางเมื่อถูกส่งชื่อเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ หรือร่วมกิจกรรมต่างๆในระดับน้อย ($\bar{X}=1.86$) แสดงให้เห็นว่า การไปอบรมเพื่อเพิ่มความรู้หรือกิจกรรมต่างๆไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกกังวลใจของเกษตรกร โดยสรุปแล้วจากการศึกษาผลกระทบด้านสภาวะทางด้านจิตใจของเกษตรกรในการปฏิบัติงานในสวนยางของเกษตรกร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.95$) (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 แสดงระดับระดับอาการที่เกิดขึ้นกับสภาวะทางด้านจิตใจของเกษตรกร

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
สภาวะทางด้านจิตใจ			
1. ท่านรู้สึกเครียดเมื่อต้องออกไปกรีดยางตอนกลางคืน	3.41 ²	.619	มาก
2. คนในครอบครัวท่านมีความรู้สึกกังวลใจ เมื่อท่านต้องออกไปกรีดยางตอนกลางคืน	3.56 ¹	.752	มาก
3. ท่านรู้สึกกลัวและมีความทุกข์จากอันตรายต่างๆที่อาจเกิดขึ้นในการออกไปกรีดยาง	2.84 ⁴	.856	ปานกลาง
4. มีความรู้สึกเครียด เมื่อรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย	2.32 ⁶	1.242	น้อย
5. ท่านมีความเครียด เรื่องหนี้สินที่กู้ยืมลงทุนทำสวนยาง	2.60 ⁵	.773	ปานกลาง
6. ท่านคิดว่าชีวิตตัวเองไม่มีคุณค่าจากประกอบอาชีพสวนยางพารา	1.90 ¹⁰	.730	น้อย
7. ท่านมีความกระวนกระวายใจ ไม่สบายใจ เมื่อเกิดปัญหาต่างๆเกี่ยวกับ โรคและแมลง ที่ทำลายต้นยาง	2.05 ⁷	.887	น้อย
8. ท่านมีความรู้สึกกังวลใจเมื่อฝนตกไม่สามารถไปกรีดยางได้	1.91 ¹¹	.712	น้อย
9. ท่านพึงพอใจกับความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงานในสวนยางพารา	2.01 ⁸	.736	น้อย
10. ท่านมีความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จและก้าวหน้าในชีวิตจากการประกอบอาชีพการทำสวนยาง	1.98 ⁹	.672	น้อย
11. ท่านรู้สึกกังวลใจต้องสูญเสียรายได้จากการกรีดยาง เมื่อถูกส่งชื่อเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ หรือร่วมกิจกรรมต่างๆ	1.86 ¹²	1.097	น้อย
12. ท่านรู้สึกกังวลใจต้องสูญเสียรายได้จากการกรีดยาง เมื่อต้องไปร่วมงานแต่งงาน หรือไม่ร่วมงานบุญ	3.03 ³	.612	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.95	.183	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

สุขภาพทางสังคม เกษตรกรมีความรู้สึกมีความสุข เมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.28$) รองลงมาพบว่า บุคคลในครอบครัวให้ความสนใจความทุกข์ ความสุขของกันและกันในระดับมาก ($\bar{X} = 3.27$) หากสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย คนในครอบครัวมีเวลาช่วยกันดูแลสมาชิกในครอบครัวในระดับมาก ($\bar{X} = 3.26$) เกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆภายในครอบครัวในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) สำหรับความเอื้ออาทรต่อคนอื่นๆภายในสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.69$) เมื่อมีงาน พิธีกรรมหรือกิจกรรมต่างๆ สมาชิกในชุมชนจะช่วยเหลือกันในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67$) รวมทั้งเกษตรกรได้ช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในสวนยางของเพื่อนบ้านในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$) เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านในกิจกรรมต่างๆภายในสวนยางในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$) นอกจากนี้เกษตรกรคิดว่าการทำสวนยาง ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีการทำกิจกรรมร่วมกันในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.53$) ด้วยเช่นกัน หลังจากปฏิบัติงานภายในสวนยางเสร็จสิ้นแล้ว เกษตรกรได้ไปพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.41$) แสดงว่าเกษตรกรให้ความสำคัญในการพบปะผู้คน โดยพูดคุยในเรื่องการทำสวนยาง และวิธีการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างพารา โดยเกษตรกรคิดว่าการทำสวนยางทำให้มีเวลาน้อยหรือไม่มีเวลาไปเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่มในชุมชน ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.35$) แสดงให้เห็นว่าการทำสวนยางไม่ได้ทำให้เกษตรกรมีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้านน้อยลง แต่ในชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.65$) โดยสรุปแล้วจากการศึกษาผลกระทบด้านสุขภาพทางด้านสังคมของเกษตรกรในการปฏิบัติงานในสวนยางของเกษตรกร แสดงให้เห็นว่าการทำสวนยางพาราไม่ได้ส่งผลกระทบต่อทางด้านลบ แต่ให้ผลกระทบทางด้านบวกมากกว่า คือเกษตรกรสามารถให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้านในด้านต่าง รวมทั้งยังได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านโดยมีคะแนนเฉลี่ยผลกระทบด้านสุขภาพทางด้านสังคม ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.70$) (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 แสดงระดับระดับอาการที่เกิดขึ้นกับสภาวะทางด้านสังคมของเกษตรกร

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
สภาวะทางสังคม			
1. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆภายในครอบครัว	3.06 ⁴	.625	ปานกลาง
2. บุคคลในครอบครัวให้ความสนใจความทุกข์ ความสุขของกันและกัน	3.27 ²	.602	มาก
3. ท่านคิดว่าการทำสวนยาง ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีการทำกิจกรรมร่วมกันมากน้อยเพียงใด	2.53 ⁹	.645	ปานกลาง
4. เมื่อสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย คนในครอบครัวมีเวลาช่วยกันดูแลสมาชิกในครอบครัว มากน้อยเพียงใด	3.26 ³	.610	มาก
5. ท่านมีความเอื้ออาทรต่อคนอื่นๆภายในสังคม	2.69 ⁶	.574	ปานกลาง
6. ในชุมชนของท่านมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรมากน้อยเพียงใด	1.65 ¹²	.629	น้อยที่สุด
7. เมื่อมีงาน พิธีกรรมหรือกิจกรรมต่างๆ สมาชิกในชุมชนจะช่วยเหลือกัน	2.67 ⁵	.569	ปานกลาง
8. ท่านมีความรู้สึกมีความสุข เมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นมาก	3.28 ¹	.565	มาก
9. ท่านได้ช่วยเหลืองานต่างๆ ภายสวนยางของเพื่อนบ้าน	2.63 ⁷	.671	ปานกลาง
10. ท่านได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านในกิจกรรมต่างๆ ภายสวนยาง	2.61 ⁸	.605	ปานกลาง
11. หลังจากปฏิบัติงานภายในสวนยางเสร็จสิ้นแล้ว ท่านได้ไปพูดคุยกับเพื่อนบ้านบ่อยครั้งเพียงใด	2.41 ¹⁰	.640	น้อย
12. การทำสวนยางทำให้มีเวลาน้อยหรือไม่มีเวลาไปเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ในชุมชน	2.35 ¹¹	.667	น้อย
เฉลี่ย	2.70	.179	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

สภาวะทางจิตวิญญาณ ในการปฏิบัติงานในสวนยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางถ้าให้เปรียบเทียบกับอาชีพอื่นแล้ว เกษตรกรคิดว่า อาชีพการทำสวนยางทำให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนทางด้านศาสนาอย่างเคร่งครัดและครบถ้วนในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) มากที่สุด ซึ่งในระดับรองลงมาเกษตรกรได้นำความเชื่อและหลักธรรมคำสอนทางศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) รวมทั้งเกษตรกรคิดว่าตนเองมีจิตใจที่เข้มแข็งเมื่อต้องประสบปัญหาและต้องแก้ไขปัญหา ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$) นอกจากนี้เกษตรกรคิดว่าคนในชุมชนของตนเองมีความเสียสละเพื่อส่วนรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$) เกษตรกรมีความสุข ความพึงพอใจ ในชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$) โดยเกษตรกรเต็มใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชนของตนเองในระดับมาก ($\bar{X} = 3.42$) นอกจากนี้เกษตรกรคิดว่าชีวิตในปัจจุบันพบกับความสำเร็จที่วางไว้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.27$) และเกษตรกรคิดว่าเมื่อมีความทุกข์ใจ เกษตรกรคิดว่าภายในชุมชนของตนเองมีความเป็นมิตรให้แกกันในระดับมาก ($\bar{X} = 3.26$) รวมทั้งอาชีพการทำสวนยางทำให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนทางด้านศาสนาได้ครบถ้วน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) ซึ่งสถานการณ์ต่างๆเรียงลำดับตามสิ่งที่เกิดขึ้น ส่วนเกษตรกรสามารถเยียวยาตัวเองได้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.51$) และที่ผ่านมากเกษตรกรคิดว่าชีวิตมีคุณค่าต่อชุมชนในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.22$) อย่างไรก็ตามเกษตรกรคิดว่าโดยส่วนตัว เกษตรกรมีความขัดแย้งกับคนอื่นๆในชุมชน ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.60$) แสดงว่าเกษตรกรไม่มีความขัดแย้งกับคนอื่นในชุมชนในระดับมาก และ โดยสรุปแล้วผลกระทบด้านสภาวะทางด้านจิตวิญญาณในการปฏิบัติงานในสวนยางของเกษตรกรซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 แสดงระดับระดับอาการที่เกิดขึ้นกับสภาวะทางด้านจิตวิญญาณของเกษตรกร

ลักษณะ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
สภาวะทางจิตวิญญาณ			
1. การทำสวนยางทำให้ท่านมีความสุข ความพึงพอใจ ในชีวิต	3.45 ⁵	.710	มาก
2. ท่านคิดว่าที่ผ่านมามีชีวิตท่านมีคุณค่าต่อชุมชน	2.22 ¹¹	.622	น้อย
3. ท่านคิดว่าชีวิตท่านในปัจจุบันพบกับความสำเร็จที่วางไว้	3.27 ⁷	.652	มาก
4. ท่านคิดว่าตนเองมีจิตใจที่เข้มแข็งเมื่อต้องประสบปัญหาและต้องแก้ไขปัญหา มากน้อยเพียงใด	3.48 ³	.720	มาก
5. ท่านคิดว่าเมื่อท่านมีความทุกข์ใจ ท่านสามารถเยียวยาตัวเองได้ มากน้อยเพียงใด	2.51 ¹⁰	.820	ปานกลาง
6. ท่านได้นำความเชื่อและหลักธรรมคำสอนทางศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตมากน้อยเพียงใด	3.50 ²	.693	มาก
7. อาชีพการทำสวนยางทำให้ท่านสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางด้านศาสนาได้ครบถ้วน	3.08 ⁹	.529	ปานกลาง
8. ถ้าเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นๆแล้ว ท่านคิดว่าอาชีพทำสวนยางทำให้ท่านสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางด้านศาสนาอย่างเคร่งครัดและครบถ้วน	3.71 ¹	.470	มาก
9. ท่านเต็มใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชนของท่าน มากน้อยเพียงใด	3.42 ⁶	.496	มาก
10. ท่านคิดว่าโดยส่วนตัว ท่านมีความขัดแย้งกับคนอื่นๆในชุมชน มากน้อยเพียงใด	1.60 ¹²	.658	น้อยที่สุด
11. ท่านคิดว่าคนในชุมชนของท่านมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มากน้อยเพียงใด	3.47 ⁴	.604	มาก
12. ท่านคิดว่าภายในชุมชนของท่านมีความเป็นมิตรให้แก่กันมาก น้อยเพียงใด	3.26 ⁸	.622	มาก
เฉลี่ย	3.07	.222	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

ผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบด้านสุขภาวะ จากการปฏิบัติงานในสวนยางของเกษตรกร พบว่า ผลกระทบทางกายมีผลกระทบมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.24$) มีระดับอาการผลกระทบในระดับปานกลาง เพราะการทำสวนยางใช้ร่างกายในการทำงาน ทั้งในขั้นตอนการกรีดยาง และการที่ต้องทำงานในเวลากลางคืนซึ่งอาจได้รับอันตรายจากสัตว์มีพิษได้ รองลงมา คือ ด้านผลกระทบทางจิตวิญญาณ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) ส่วนผลกระทบทางด้านจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.95$) ด้วยเช่นกัน ส่วนผลกระทบทางสังคมพบว่า ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด โดยมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.70$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยระดับผลกระทบด้านสุขภาวะทั้งหมด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$) (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 แสดงผลกระทบโดยรวมจากการปฏิบัติงานด้านสุขภาวะของเกษตรกร

ผลกระทบด้านสุขภาวะ	\bar{X}	S.D.	ระดับผลกระทบ
สุขภาวะทางกาย	3.24 ¹	.234	ปานกลาง
สุขภาวะทางด้านจิตใจ	2.95 ³	.183	ปานกลาง
สุขภาวะทางสังคม	2.70 ⁴	.179	ปานกลาง
สุขภาวะทางจิตวิญญาณ	3.07 ²	.222	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	3.22	.124	ปานกลาง

ตัวเลขยกขึ้น : แสดงการจัดเรียงลำดับค่าความคิดเห็นตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกรในการทำสวนยางพารา

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติ กับระบบสิ่งแวดล้อม พบว่าจากตัวแปรจากการหาความสัมพันธ์ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม ลักษณะทางกายภาพ และวัฒนธรรมการปฏิบัติงาน พบว่า มีตัวแปร 3 ตัวแปร ที่ตั้งสมมุติฐานที่ว่าลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม ลักษณะทางกายภาพ และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยาง มีความสัมพันธ์กับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การปฏิบัติงานในสวนยางพารา ความรู้ความเข้าใจ ความพอใจในอาชีพ ซึ่งลักษณะความสัมพันธ์แต่ละตัวแปรแสดงในตารางที่ 35 สามารถสรุปได้ดังนี้

การปฏิบัติงานในสวนยางพารา พบว่า การปฏิบัติงานในสวนยางพารามีความสัมพันธ์กับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ ($\leq .01$) แสดงว่า การปฏิบัติงานในสวนยางพาราของเกษตรกร ส่งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม คือ เมื่อเกษตรกรปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ มากเท่าใด ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะในด้านที่ก่อให้เกิดผลด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในด้านการเตรียมพื้นที่ การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชในสวนยาง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลางที่เกิดขึ้นกับ ดิน พืช สัตว์ แหล่งน้ำ สอดคล้องกับ พงษ์ศักดิ์ วิฑูรย์สุติกุล (2531) ที่กล่าวว่า ต้องตัดต้นยางเดิมหรือตัดต้นไม้ใหญ่ที่มีอยู่ในพื้นที่โดยการโค่นหรือการเผาทำลายทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน โดยเฉพาะจากการใช้ไฟเผาทำลายสิ่งปกคลุมดินก่อให้เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดินได้ง่ายเมื่อฝนตก เช่นเดียวกับ ขวัญชัย สมบัติศิริ (2538) ที่กล่าวพิชตกค้างของสารฆ่าแมลงที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อม อาจเกิดอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์โดยตรง

ความรู้ความเข้าใจในการทำสวนยาง จากการศึกษา พบว่า ความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์ทางลบกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ ($\leq .01$) คือ เกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจในการทำสวนยางน้อย เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมในสวนยางมาก หรืออีกนัยหนึ่งกล่าวได้ว่าเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจในการทำสวนยางน้อย ไม่เข้าใจในระบบการผลิตที่ถูกต้อง เช่น การใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช หากเกษตรกรใช้สารเคมีมากเกินไป ความจำเป็นและไม่เหมาะสมแล้วก่อให้เกิดสารพิษตกค้างในดินและในแหล่งน้ำ ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำ ซึ่งสอดคล้องกับ เปี่ยมศักดิ์ เมนะเสวต (2533) ที่กล่าวว่า สารเคมีต่างๆเมื่อตกค้างใน

ปริมาณมากส่งผลกระทบต่อทางอ้อม คือ เมื่อสารพิษเหล่านี้สะสมลงในดินและแหล่งน้ำ เข้าสู่วงจรอาหาร ซึ่งมีผลกระทบต่อคนและสัตว์ได้ การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในปริมาณที่มากและต่อเนื่อง มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและบริเวณใกล้เคียง สารกำจัดวัชพืชที่ใช้ไหลซึมลงข้างล่างหรือเคลื่อนย้ายลงสู่แหล่งน้ำอันเกิดอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตในน้ำได้ เช่น กุ้งและไรน้ำ ซึ่งมีความทนทานต่อความเป็นพิษและสารเคมีกำจัดวัชพืชน้อยกว่าปลา

ความพอใจในอาชีพ พบว่า ความพอใจในอาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($\leq .01$) แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่มีความพอใจในอาชีพมาก ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อมมาก ซึ่งเกิดความพอใจในอาชีพของเกษตรกรพึงพอใจในเรื่องรายได้ เกษตรกรพึงพอใจในอาชีพการทำสวนยาง

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสุขภาวะของเกษตรกร

ผลกระทบที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาวะ พบตัวแปร 4 ตัวแปร มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสุขภาวะ ได้แก่ จำนวนแรงงานในสวนยาง การปฏิบัติงานในสวนยางพารา ความรู้ ความเข้าใจ ความพอใจในอาชีพ แสดงในตารางที่ 35 สามารถสรุปได้ดังนี้

จำนวนแรงงานในสวนยาง มีความสัมพันธ์กับผลกระทบด้านสุขภาวะของเกษตรกร พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($\leq .05$) แสดงว่า จำนวนแรงงานมีน้อยส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาวะของเกษตรกรมาก คือ หากมีแรงงานในการทำสวนยางน้อยจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเวทสูดา หนูอุไร (2542) ที่ว่าในการทำสวนยางใช้แรงงานในครัวเรือนเพียง 2 คน คือสามีและภรรยา ก่อให้เกิดอาการเหนื่อยและเหมื่อยล้าเช่นเดียวกับการศึกษาของณรงค์ เบ็ญสอาด (2545) ที่กล่าวว่า ปริมาณแรงงานที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนต้นยาง ส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางพารา เกิดอาการปวดกล้ามเนื้อ และกระดูก กล่าวคือปริมาณแรงงานน้อยทำให้มีปริมาณงานเพิ่มมากขึ้น เมื่อมีงานมากขึ้นก็ทำให้เกิดอาการเหนื่อยล้า ส่งผลเชื่อมโยงต่อระบบสุขภาพของเกษตรกร

การปฏิบัติงานในสวนยางพารา มีความความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($\leq .01$) กับผลกระทบด้านสุขภาวะ หากเกษตรกรปฏิบัติงานในขั้นตอนต่างๆมาก ผลกระทบก็มากตามไปด้วย เช่น ในกรณีความเสี่ยงจากการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในสวนยาง หากเกษตรกรปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือละเลยการป้องกันตนเองขณะใช้สารเคมี ส่งผลให้เกิดอาการระคายเคือง หรือแพ้สารเคมีได้ นอกจากนี้ในส่วนขั้นตอนการกรีดยาง มีความสัมพันธ์กับสุขภาวะด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับเวทสูดา หนูอุไร (2542) และณรงค์ เบ็ญสอาด (2545) ที่กล่าวว่าการปฏิบัติงานในสวน

ยาง ส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาวะทางกาย และจิตใจของเกษตรกรชาวสวนยาง พบว่า การกรีดยางต้องทำงานในเวลากลางวัน ซึ่งการนอนหลับที่ไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้เกิดความหงุดหงิด อารมณ์ไม่คงที่ และเกิดอาการเครียด การกรีดยางโดยใช้ข้อมือ หรือการเก็บน้ำยาง ก่อให้เกิดอาการปวดกล้ามเนื้อ และกระดูกบริเวณหลังส่วนล่าง

ความรู้ความเข้าใจในการทำสวนยาง มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลกระทบต่อด้านสุขภาวะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ($\leq .01$) คือ เกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจน้อย จะเกิดผลกระทบจากการปฏิบัติงานที่มีด้านสุขภาวะมาก เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานใน เช่น การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชผิดๆ คือ การไม่รู้หนังสือ หรือขาดความรอบคอบ ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำที่ถูกต้อง และไม่ป้องกันตัวเองจากสารเคมี เกษตรกรไม่เข้าใจในพิษภัยของสารเคมีและไม่ได้ใช้วิธีป้องกันพิษจากสารเคมี เช่น ไม่ใช้ผ้าปิดปากหรือใส่รองเท้าหุ้มส้นขณะพ่นสารเคมี สอดคล้องกับวรรณวิมล แพ่งประสิทธิ์และคณะ (2540) กล่าวถึงสารตกค้างของสารกำจัดวัชพืชพาราควอตในเกษตรกรชาวสวนยางพบว่า ผู้ใช้มีพาราควอตตกค้างบริเวณผิวหนังภายใน 1 ชม.หลังการฉีดพ่น การฉีดพ่นที่ปราศจากเครื่องป้องกันเป็นอันตรายต่อผิวที่สัมผัส เช่น นิ้วเท้า เล็บถูกทำลาย นัยน์ตาอักเสบ ส่งผลกระทบต่อร่างกายถึงแม้ว่าอาการบางอย่างยังไม่แสดงให้เห็น โดยทันที แต่มันส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาวะของเกษตรกรในระยะยาว

ความพอใจในอาชีพ มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลกระทบต่อด้านสุขภาวะอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ ($\leq .01$) แสดงว่า เกษตรกรที่มีความพอใจในอาชีพน้อย ส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาวะมาก เกษตรกรที่มีความรู้สึกไม่มีความพอใจในอาชีพของตนเอง ส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาวะในด้านจิตใจ ส่งผลในด้านร่างกายสืบเนื่องต่อกัน สอดคล้องกับ ณรงค์ เบ็ญสอาด (2545) ที่กล่าวว่า ผู้ประกอบอาชีพกรีดยางพาราไม่พึงพอใจในอาชีพ และอาชีพทำสวนยางต้องใช้เวลาในขั้นตอนการทำงาน การนอน การพักผ่อน และการเข้าร่วมทางสังคมไม่แน่นอนหากเกษตรกรมีความพอใจจะช่วยให้ผลงานนั้นสำเร็จ

ตารางที่ 35 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้าน สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	
	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านสุขภาพ
อายุ	-.127	-.090
การศึกษา	.057	.071
รายได้ของครัวเรือน	.029	.077
จำนวนแรงงานในสวนยาง	.264	-.183*
ขนาดพื้นที่สวนยางพารา	-.066	-.030
การรับรู้ข่าวสาร	.041	-.030
ขั้นตอนการปฏิบัติงานในสวนยางพารา	.426**	.305**
ความรู้ความเข้าใจ	-.368**	-.344**
ความพอใจในอาชีพ	.329**	-.159*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P \leq 0.05$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P \leq 0.01$

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ ลักษณะทั่วไปของครัวเรือนของเกษตรกร และการผลิตยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยาง

หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 45 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร ได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อาชีพหลัก คือ การทำสวนยางพารา ส่วนอาชีพรอง ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ รับจ้างในภาคเกษตร โดยเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 15.36 ไร่ต่อครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 14.86 ไร่ ต่อครัวเรือน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการปลูกยางพาราโดยเฉลี่ย 12.13 ไร่ต่อครัวเรือน สำหรับการใช้จ่ายแรงงานในครัวเรือน พบว่าแรงงานหลักในครัวเรือน คือ หัวหน้าครัวเรือน คือ สามิและภรรยา ส่วนสมาชิกในครัวเรือน มีส่วนรวมในการทำการเกษตรด้วยเช่นกัน และบางคนทำงานนอกภาคเกษตร ส่วนรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร ได้มาจากการทำสวนยางเป็นหลัก ซึ่งมีการปลูกแทบทุกครัวเรือน รายได้สุทธิจากการทำสวนยางเฉลี่ย 69,036.91 บาทต่อปี โดยมีรายได้สูงสุด 115,736 บาทต่อปี รายได้ต่ำสุด 27,848 บาทต่อปี โดยมีต้นทุนการผลิตยางพารา แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ (1) สวนยางที่ยังไม่เปิดกรีด ในช่วงเริ่มปลูก-6 ปี ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 4008.38 บาทต่อไร่ต่อปี (2) ยางที่เปิดกรีดแล้ว อายุ 7 -15 ปีขึ้นไป ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 5466.47 บาทต่อไร่ต่อปี รายได้จากไม้ผลเฉลี่ย 5,026.66 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน ได้แก่ ค่าอาหาร ค่าเช่าเรียนบุตร ค่าน้ำค่าไฟ เครื่องนุ่งห่ม โดยมีค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้นเฉลี่ย 40,427.45 บาทต่อปี ภาวะหนี้สิน เกษตรกรที่ทำสวนยางมีทั้งที่มีหนี้สินและไม่มีหนี้สิน โดยมีแหล่งเงินกู้ โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 15,733.33 บาทต่อครัวเรือน โดยมีแหล่งเงินกู้ที่ใช้บริการมากที่สุด คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันด้านการเกษตร เกษตรกรได้เข้าร่วมกลุ่มหรือสถาบันด้านการเกษตร โดยเฉพาะสถาบันที่ให้บริการด้านการเงินเป็นหลัก ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

1.1.1 การผลิตยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยาง

การปลูกสร้างสวนยาง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ (1) เกษตรกรที่ปลูกสร้างสวนยางด้วยทุนของตนเอง โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกยางที่มีการปลูกเป็นเวลานาน พันธุ์ยางที่ใช้ คือ พันธุ์

RRIM 600 ลักษณะของสวนยางที่ใช้ทุนของตนเอง มีลักษณะความประณีตน้อย เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องของเงินทุน (2) สวนยางของเกษตรกรที่ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สวนยางที่ได้รับทุนสงเคราะห์การทำสวนยางมีรูปแบบการทำสวนยางตามหลักวิชาการของกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางแนะนำ

1.2.2 ขั้นตอนในการปลูกยางและการดูแลรักษา การปลูกยางในพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ยางที่เป็นต้นยางชำถุง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ (1) ขุดหลุมปลูกขนาดประมาณ 50X50X50 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมี นำต้นยางวางลงหลุม กลบดินให้เต็มหลุมใช้เท้าเหยียบ ใช้เศษวัชพืชคลุมบริเวณโคนต้นยาง การใส่ปุ๋ย สำหรับต้นยางที่มีอายุตั้งแต่ 17 เดือนขึ้นไป ใส่ปุ๋ยบริเวณรอบโคนต้นยาง ปุ๋ยที่ใช้เป็นปุ๋ยเคมีปุ๋ยสูตร 15-15-15 สำหรับยางที่มีอายุ 2 ปีขึ้นไปหรือยกก่อนเปิดกรีด เกษตรกรจะใช้ปุ๋ยสูตร 20-10-12 แต่สำหรับยางที่เปิดกรีด เกษตรกรส่วนใหญ่ ใส่ปุ๋ยเพียงครั้งเดียวต่อปี ปุ๋ยที่นิยมใส่ส่วนใหญ่ คือสูตร 15-15-15 ในปริมาณ 0.5 - 1 กิโลกรัมต่อต้น เกษตรกรนิยมใส่ปุ๋ยเคมีสูตรสำเร็จ ในการกำจัดวัชพืช (1) ใช้จอบตัก สำหรับวัชพืชที่งอกใหม่ หากเป็นวัชพืชที่ต้นใหญ่ ใช้การถางวัชพืชด้วยพรั้า หรือการตัดด้วยเครื่องตัดหญ้าแบบสะพาย (2) ใช้วิธีปลูกพืชคลุมดิน โดยนำเมล็ดพืชคลุมดินที่ได้รับจากกองทุนสงเคราะห์ฯ พืชที่ได้รับเป็นพืชตระกูลถั่ว (3) การใช้สารเคมี เป็นวิธีที่เกษตรกรนิยมใช้มากที่สุด เพราะให้ผลดี ประหยัดแรงงานและเวลา การผสมสารเคมีเพื่อฉีดพ่นเกษตรกรใส่ผงซักฟอกและผงชูรสผสมลงไปด้วย การใส่ผงซักฟอกเข้าไปเกษตรกรเชื่อว่าผงซักฟอกจะช่วยให้วัชพืชดูดซึมตัวสารเคมีเข้าไปได้เร็วขึ้น ส่วนการใส่ผงชูรสช่วยให้ตัวสารเคมีมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม ขั้นตอนในการเก็บเกี่ยวผลผลิต: วิธีการกรีดยาง การกรีดยางเกษตรกรเริ่มกรีดยางในช่วงเวลา 05.00-07.00 น. มีขั้นตอนการปฏิบัติงานดังนี้ คือ (1) เตรียมอุปกรณ์การกรีด คือ มีดกรีดและตะเกียงให้พร้อม (2) ลอกยางที่แข็งติดอยู่กับรอยกรีดออกใช้มีดกรีดตามแนวกรีดที่กำหนด แล้วแต่งลิ้นและภาชนะรองรับน้ำยางให้อยู่ในสภาพใช้งาน หลังจากกรีดยางเสร็จแล้ว ทิ้งไว้สักระยะ จนน้ำยางหยุดไหลประมาณ 2-3 ชั่วโมง แล้วจึงเก็บรวบรวมน้ำยางจากถ้วยน้ำยางใส่ลงถัง ขั้นตอนในการแปรรูปยาง : การผลิตยางแผ่น (1) กรองน้ำยาง เพื่อแยกสิ่งสกปรก ออก เติมน้ำยางที่กรองแล้วใส่ในตะกุง ๆ ละ 3 ลิตร แล้ว เติมน้ำสะอาด 2 ลิตร อัตราส่วนของน้ำขึ้นกับความเข้มข้นของน้ำยางในแต่ละฤดูกาล กวนน้ำยางให้เข้ากัน แล้วเติมกรดน้ำส้ม (กรดฟอร์มิก หรือกรดซัลฟูริก) ประมาณ 2 กระป๋องนม เทให้ทั่วแล้วคนให้เข้ากัน กวาดฟองออก ทิ้งน้ำยางไว้ 30 - 45 นาที เมื่อน้ำยางจับตัวกันแล้ว เทยางออกมาจากตะกุง นวดก้อนยางด้วยมือหรือไม้ นวดยาง ใช้เท้าเหยียบให้เป็นแผ่นบางๆ ได้ก้อนยางหนาประมาณ 1-2 เซนติเมตร แล้วนำไปเข้าเครื่องรีดเส้น 3 - 4 ครั้ง นำไปเข้าเครื่องรีดดอก 1 ครั้ง แล้วนำไปผึ่งแดด

1.2.3 ผลกระทบจากระบบการผลิตยางด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบจากการเตรียมพื้นที่ปลูกยาง การตัดต้นยางเดิมหรือตัดต้นไม้ที่มีอยู่ในพื้นที่โดยการโค่นหรือการเผาทำลายซาก เกษตรกรแสดงความเห็นว่าเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน โดยเฉพาะจากการใช้ไฟเผาทำลายสิ่งปกคลุม ส่วนการใช้สารฆ่าตอในการทำลายตอต้นไม้ที่โค่นให้ตาย เมื่อสารเคมีถูกน้ำฝนชะล้างลงดินส่งผลให้ ดินไม้ประเภทไม้ผลได้รับผลกระทบด้วย ส่วนผลกระทบจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และวัชพืช เกษตรกรเห็นว่า การใช้สารเคมีมากเกินไปเกินความจำเป็นก่อให้เกิดมลภาวะสารพิษตกค้างในดินและในแหล่งน้ำ ผลกระทบที่เกิดกับดิน คือ ดินแข็งและแห้ง ขาดความชุ่มชื้น เมื่อมีการใช้สารเคมีติดต่อกันเป็นเวลานานพบว่าพืชที่ปลูกมีการเจริญเติบโตช้า แต่ไม่ได้พบเห็นมากนักพื้นที่ เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชมากจนก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าว ส่วนผลกระทบแหล่งน้ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่พบความผิดปกติใดที่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า สำหรับผลกระทบจากการใช้ปุ๋ยเพื่อปรับปรุงดินในสวนยาง ในพื้นที่มีการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก เห็นว่าการใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียวทำให้โครงสร้างของดินเปลี่ยนแปลง คือ ลักษณะของดินแข็งและแห้ง ซึ่งพบว่า ดินยิ่งแข็งก็ยิ่งขาดความอุดมสมบูรณ์ แต่ในสวนยางไม่เกิดปัญหาดังกล่าว จากการแปรูปยางแผ่น บริเวณแหล่งน้ำใกล้เคียงที่เป็นแหล่งน้ำขังนั้น มีการชะล้างและปนเปื้อนของน้ำยางและกรดฟอร์มิก ที่ใช้ในการแปรูปยางแผ่น ลงสู่แหล่งน้ำขังที่อยู่รอบๆบริเวณ โรงแปรูปยางแผ่น ทำให้น้ำเน่าเสียและมีกลิ่นเหม็น

1.1.3 ผลกระทบจากระบบการผลิตยางด้านสุขภาพของเกษตรกร ผลกระทบจากการผลิตยางแบ่งออกเป็น 4 ด้าน

1) ด้านร่างกาย การใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช เกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีการใช้สัมผัสกับสารเคมีโดยตรง พบว่า เมื่อสัมผัสกับผิวหนัง ทำให้ผิวหนังแห้ง เป็นผื่นแดง เมื่อสัมผัสบ่อยครั้งโดยไม่ใส่ถุงมือทำให้เล็บซีดและหักง่าย ระบบทางเดินหายใจ มีอาการ เจ็บคอ และไอ หากละอองเข้าตาทำให้เกิดอาการระคายเคืองตา ส่วนในขั้นตอนของการกรีดยางและการแปรูปยางแผ่นนั้น อาการที่เกษตรกรพบ คือ อาการปวดเมื่อยตามร่างกาย ในบริเวณหลัง เกิดอาการปวดขา เข่า เท้า ข้อเท้า และเกิดอาการปวดคอ เกิดอาการปวดหลัง และการแบกหามและหิ้วถังน้ำยาง ส่วนในการใช้กรดฟอร์มิก ในการแปรูปยางแผ่นนั้น เมื่อร่างกายสัมผัสถูกสารละลายกรดหรือไอของกรดในช่วงที่เริ่มมีการใช้ครั้งแรกทำให้เกิดการระคายเคืองของผิวหนัง เกิดผื่นแดง ลอกคล้ายกับโดนน้ำร้อนลวก เมื่อใช้ไปนานๆอาการดังกล่าวก็หายไป

2) ด้านสุขภาพจิต จากการปฏิบัติงานเกิดขึ้น คือ การใช้สารเคมีเกิดอาการผิดปกติต่อร่างกายส่งผลให้ร่างกายเสื่อมโทรม เกษตรกรมีอาการ หายใจหอบ เวียนศีรษะ อาเจียน มีผื่นคันตามร่างกาย อาการดังกล่าวช่วยก่อให้เกิดผลด้านสุขภาพจิตด้วยเช่นกัน คือก่อให้เกิดอาการหงุดหงิด

ราคาญาติ วิตกกังวลกับอาการที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดผลเสียกับการทำงาน เมื่อทำงาน ไม่ได้ก็ทำให้ขาดรายได้ นอกจากนี้สารเคมีที่ใช้ยังมีราคาสูง เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายในต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น เป็นการเพิ่มภาระให้กับเกษตรกร

3) ด้านสังคม ในการทำสวนยางมีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ส่งผลให้ขาดความสัมพันธ์กันในชุมชน คือ เมื่อครั้งที่การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในชุมชนยังไม่แพร่หลาย เกษตรกรใช้วิธีการดายหญ้า ซึ่งมีการเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนบ้าน เมื่อใครต้องการกำจัดวัชพืชในสวนยาง มีการชวนเพื่อนบ้านมาช่วยทำงาน ซึ่งก็ให้เกิดความสามัคคีกัน แต่ในปัจจุบันการช่วยเหลือกันเช่นนี้ลดลง

4) ด้านจิตวิญญาณ ผลกระทบของการกรีดยางพาราที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางจิตวิญญาณ ที่มองในแง่ความพึงพอใจในชีวิต การมีจิตใจที่เป็นสุขและสงบ รู้สึกเห็นอกเห็นใจ มีจิตสำนึกของความเอื้ออาทรต่อกันของเกษตรกรชาวสวนยางนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความเห็นตรงกันว่า อาชีพการทำสวนยางพาราเป็นอาชีพที่เกษตรกรรู้สึกพึงพอใจ เนื่องจากการทำสวนยางทำให้ครอบครัวอยู่อย่างมีความสุข ได้อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตาทั้งครอบครัว คิดว่าการออกไปทำงานรับจ้างข้างนอก และคิดว่าการทำสวนผลไม้ซึ่งได้ผลผลิตที่ไม่แน่นอน ค่าใช้จ่ายในการดูแล รักษามากกว่าการทำสวนยาง ประจวบกับปัจจุบันยางพารามีราคาสูง ทำให้มีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31- 40 ปี โดยมีระดับการศึกษา ในระดับประถมศึกษา (1-6 ปี) คิดเป็นร้อยละ 58.2 โดยเกษตรกรร้อยละ 81.6 มีอาชีพทำสวนยางพาราเป็นหลัก เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพรอง คือ การทำสวนผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 34.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน ร้อยละ 54.4 สำหรับจำนวนแรงงานในภาคเกษตรร้อยละ 65.8 มีจำนวนแรงงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน มีจำนวนแรงงานในการทำสวนยาง 2 คน ร้อยละ 56.3 ซึ่งพื้นที่ถือครองของครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 11-20 ไร่ ร้อยละ 56.3 สำหรับพื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 52.5 มีพื้นที่ทำการเกษตร 13-23 ไร่ โดยเกษตรกรร้อยละ 75.9 มีพื้นที่ทำสวนยางน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกไม้ผลระหว่าง 1-5 ไร่ ร้อยละ 54.4 โดยรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 51.9 มีรายได้อยู่ระหว่าง 80,001-120,000 บาท ส่วนรายได้สุทธิจากการทำสวนยางนั้น เกษตรกรร้อยละ 65.2 มีรายได้จากการทำสวนยางระหว่าง 30,001-60,000 บาท นอกจากนี้เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำสวนยางพาราอยู่ในช่วง 11- 15 ปี ร้อยละ 33.5 โดยเกษตรกรมีการเรียนรู้วิธีการและขั้นตอนเกี่ยวกับการทำสวนยางจากครอบครัวและญาติ ร้อยละ 91.8 เกษตรกรร้อยละ 53.2 ดันไปกรีดยางในช่วงเวลามากกว่าหรือเท่ากับ 5.01 น. สำหรับการใช้เวลาในการปฏิบัติงานในแต่ละวัน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 34.2 ใช้เวลาปฏิบัติงานในช่วง 5.01-6.00 ชั่วโมง โดยมีพื้นที่สวนยางที่สามารถกรีดยางได้ เฉลี่ย 10 ไร่

ต่อราย จำนวนต้นยางที่กรีดยังส่วนใหญ่ร้อยละ 34.2 กรีดยังในแต่ละวันจำนวนต้นอยู่ในช่วง 301–400 ต้นต่อคน เกษตรกรมีพื้นที่สวนยางที่สามารถเปิดกรีดยังได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 9 ไร่ ร้อยละ 55.7 จำนวนต้นยางที่กรีดยังในปัจจุบัน ร้อยละ 34.2 กรีดยังจำนวนต้นอยู่ในช่วง 301–400 ต้นต่อคน เกษตรกรใช้ระบบการกรีดยังพาราแบบกรีดยังหนึ่งในสามของลำต้นร้อยละ 59.5 เกษตรกรส่วนใหญ่รู้สึกปวดเมื่อยในระดับการกรีดยังที่ต่ำกว่าเข่า ร้อยละ 60.8 ทั้งนี้ความถี่ในการกรีดยัง ที่เกษตรกรปฏิบัติร้อยละ 70.9 ใช้ระบบการกรีดยัง คือ กรีดยังหัววันเว้นวัน โดยเกษตรกรได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการทำสวนยางพาราจากการสนทนากับเพื่อนมากที่สุด

1.3 ลักษณะการปฏิบัติงานในสวนยางพาราตามหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับยางพารา (GAP)

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมการปฏิบัติงานของเกษตรกรในการทำสวนยางพาราในด้านต่างๆ พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติงานตามหลักการเกณฑ์ที่เหมาะสมของการทำสวนยางพารา ในด้านการเตรียมพื้นที่ทำสวนยางพาราในระดับปานกลาง ในขั้นตอนการปลูกยางพารา เกษตรกรปฏิบัติในระดับปานกลางเช่นกัน ส่วนในด้านการให้ปุ๋ยยางพารา เกษตรกรปฏิบัติในระดับน้อย ด้านการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช และพฤติกรรมการใช้สารเคมี เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับน้อย นอกจากนี้ในขั้นตอนการกรีดยังพารา เกษตรกรปฏิบัติตามในระดับมาก รวมทั้ง ในขั้นตอนการแปรรูปยางแผ่น เกษตรกรปฏิบัติในระดับมากเช่นกัน สำหรับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของการปฏิบัติงานในทุกด้าน เกษตรกรปฏิบัติในระดับปานกลาง ตามหลักการเกณฑ์ที่เหมาะสมของการทำสวนยางพารา นอกจากนี้เกษตรกรมีระดับความรู้ความเข้าใจในระบบการทำสวนยาง ในระดับมาก สำหรับระดับความพอใจในอาชีพทำสวนยางของเกษตรกร เกษตรกรมีระดับความพอใจในการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราโดยรวมอยู่ในระดับที่มีความพอใจปานกลาง

1.4 ผลการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อด้านสุขภาวะของเกษตรกร

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม จากการปฏิบัติงานของเกษตรกรในการทำสวนยางพาราในด้านต่างๆ พบว่า เกษตรกรพบการเปลี่ยนแปลงทางด้านผลกระทบต่อพืช มีการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง ส่วนผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสัตว์ ในระดับปานกลาง ส่วนผลกระทบต่อดิน ในระดับปานกลาง ส่วนผลกระทบต่อแหล่งน้ำ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยระดับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมทั้งหมด อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่อด้านสุขภาวะ จากการปฏิบัติงานของเกษตรกรในการทำสวนยางพารา พบว่า ผลกระทบทางด้านร่างกาย มีอาการผลกระทบปานกลาง ส่วนผลกระทบต่อทางจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลกระทบต่อทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลกระทบต่อทางจิตวิญญาณอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยระดับผลกระทบต่อด้านสุขภาวะทั้งหมด อยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางที่ เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกรในการทำสวนยางพารา

1.5.1 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาความสัมพันธ์เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมการปฏิบัติกับสิ่งแวดล้อม

การปฏิบัติงานในสวนยางพารา มีความความสัมพันธ์กับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม อย่าง มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($\leq .01$) แสดงว่า การปฏิบัติงานในสวนยางพาราของเกษตรกรส่งผลกระทบต่อ ด้านสิ่งแวดล้อม

ความรู้ความเข้าใจ มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ ยิ่งทางสถิติ ($\leq .01$) กล่าวคือ เกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจในการทำสวนยางน้อย เห็นการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมในสวนยางมาก หรือเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจในการทำ สวนยางน้อย ไม่เข้าใจในระบบการผลิตที่ถูกต้อง

ความพอใจในอาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมี นัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($\leq .01$) แสดงว่า เกษตรกรที่มีความพอใจในอาชีพมาก ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ ด้านสิ่งแวดล้อมมาก

1.5.2 ส่วนผลกระทบด้านสุขภาพ พบตัวแปร 4 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับผลกระทบด้าน สุขภาพ ได้แก่

จำนวนแรงงานในสวนยาง มีความสัมพันธ์กับผลกระทบด้านสุขภาพในทางลบอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ($\leq .05$) แสดงว่า จำนวนแรงงานมีน้อยส่งผลด้านสุขภาพของเกษตรกรมาก คือ หากมีแรงงานในการทำสวนยางน้อยอาจก่อให้เกิดผลต่อปัญหาสุขภาพมาก

การปฏิบัติงานในสวนยางพารา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($\leq .01$) กับผลกระทบด้านสุขภาพ ถ้าเกษตรกรปฏิบัติงานในขั้นตอนต่างๆมาก อาจส่งผลกระทบมากตาม ไปด้วย

ความรู้ความเข้าใจ มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลกระทบด้านสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ทางสถิติ ($\leq .01$) คือ เกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจน้อยเกิดผลกระทบจากการปฏิบัติงานที่มีด้าน สุขภาพมาก

ความพอใจในอาชีพ มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลกระทบด้านสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ทางสถิติ ($\leq .05$) แสดงว่า เกษตรกรที่มีความพอใจในอาชีพน้อย ส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพมาก คือ เกษตรกรที่ไม่มีความพอใจในอาชีพของตนเองส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพในด้านจิตใจและต่อ ร่างกายสืบเนื่องต่อกัน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1.1 ขั้นตอนการปฏิบัติงานในสวนยางและความพอใจในอาชีพ มีความสัมพันธ์กับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางมีการศึกษาน้อยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำสวนยางจึงน้อยตามไปด้วย ควรหาวิธีการเพื่อถ่ายทอดข่าวสารและความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำสวนยางแก่เกษตรกร เช่น ในด้านการปฏิบัติงานในสวนยาง ขั้นตอนการปฏิบัติงานในด้านการเตรียมพื้นที่ การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช ควรมีการแนะนำความรู้และวิธีการต่างๆ ในการปฏิบัติงานในการทำสวนยางในทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด โดยการแนะนำวิธีการ และความรู้ให้เกษตรกรเข้าใจถึงพิษภัยต่างๆ ที่เกิดจากสารเคมีที่ส่งผลด้านสิ่งแวดล้อม และผลเสียจากการทำลายธรรมชาติเนื่องจากการทำสวนยางงานในระบบการผลิตยางเชิงเดี่ยว ที่ส่งผลต่อการทำลายความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงแนะนำความรู้ความเข้าใจในการทำสวนยางพาราที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ นำความรู้เกี่ยวกับการใช้สารสกัดจากชีวภาพ มาปรับใช้เพื่อลดการทำลายสิ่งแวดล้อม

2.1.2 ความพอใจในการประกอบอาชีพของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม หากมองในเรื่องราคาของผลผลิตที่สูง ส่งผลให้เกษตรกรต้องการขยายพื้นที่ในการทำสวนยางมากขึ้น ทำให้มีการเข้าไปบุกเบิกทำลายป่าไม้ตามธรรมชาติ เป็นผลสืบเนื่องให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นจึงควรมีการเข้มงวดไม่ให้มีการขยายพื้นที่การทำสวนยางในเขตพื้นที่ป่าธรรมชาติ และควรมีการรณรงค์ให้เกษตรกรเข้าใจและเห็นความสำคัญของแหล่งทรัพยากรป่าไม้ แหล่งน้ำ ที่ควรอนุรักษ์และรักษาไว้ให้ยั่งยืนต่อไป หรือการส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพเสริมในช่วงวันที่เว้นว่างจากการกรีดยาง แทนการขยายพื้นที่ปลูกยาง เช่น เลี้ยงสัตว์ หัตถกรรม ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกสวนยางแบบผสมผสาน โดยการใช้พื้นที่ว่างระหว่างแถวยางพาราให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และตามความต้องการของตลาด เพื่อเพิ่มรายได้ช่องทางหนึ่ง

2.1.3 ส่วนผลกระทบด้านสุขภาวะ พบว่า จำนวนแรงงานที่ไม่เหมาะสมกับปริมาณพื้นที่ หรือปริมาณแรงงานมีน้อยแต่ปริมาณงานมากและจำนวนชั่วโมงการทำงานที่นานเกินไป ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาวะ ดังนั้นควรนำวิธีการที่ช่วยในการแบ่งเบาภาระงานให้น้อยลง หรือลดขั้นตอนในวิธีการผลิตให้ใช้เวลาอันน้อยลง โดยการแนะนำวิธีการเจาะต้นยางโดยใช้แก๊สสมาใช้ในต้นยางที่ใกล้โคน เพื่อลดระยะเวลาในขั้นตอนการกรีดยางและการเก็บน้ำยาง เป็นการลดปริมาณงานให้น้อยลง เพื่อให้เกษตรกรสามารถทำงานอื่นที่นอกเหนือจากการทำสวนยางพารา เพื่อเป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่งด้วย ในขั้นตอนการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน เช่น การใช้สารเคมี หรือในการกรีดยาง

ยาง นั้นส่งผลให้เกิดผลกระทบด้านสุขภาพ ควรส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรในการใช้สารเคมีและวิธีการป้องกันตนเองจากสารเคมี ในขั้นตอนการกรีดยางควรศึกษาหารูปแบบในการทำงาน หรือนำเทคโนโลยีในที่เหมาะสมมาปรับใช้ เช่น การกรีดยางแบบใช้เครื่องทุ่นแรง การออกแบบมีดที่ใช้ในการกรีดยาง โดยไม่ต้องออกแรงมาก ศึกษาวิธีการกรีดยางหรือทำทางในการกรีดยางที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดอาการปวดเมื่อย และความเหนื่อยล้า เป็นผลให้เกษตรกรเกิดความพอใจในอาชีพตามมา ช่วยลดอาการเครียดจากการปฏิบัติงาน

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

ศึกษารูปแบบการทำสวนยางที่เหมาะสมในการพัฒนาสุขภาพของสวนยาง ในรูปแบบของการทำงานในขั้นตอนกระบวนการผลิต การแปรรูปยาง ที่ทำให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และสุขภาพให้น้อยที่สุด รวมถึงการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้สารเคมี เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบด้านสุขภาพของเกษตรกรชาวสวนยาง

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. 2536. **แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมยางไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยยาง.
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมวิชาการเกษตร. 2544. **ข้อมูลทางวิชาการยางพารา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กรมสุขภาพจิต. 2541. **การวัดคุณภาพชีวิต แบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก**.
วารสารกรมสุขภาพจิต. 5(2)

กรมอนามัย, กองอาชีวอนามัย. 2538. **คู่มือการวินิจฉัยและการเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพ**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กานดา พูนลาภทวี. 2530. **สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์การพิมพ์.

กิติมา ปรีดีดิถก. 2539. **ทฤษฎีการบริหารองค์การ**. กรุงเทพฯ : ธนะการพิมพ์.

เกษม วัฒนชัย. 2544. **มิติและระดับของสุขภาพ**. จ. ศูนย์นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพการพัฒนา
ระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในประเทศไทย. 4.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. 2544. **ประชาสังคมกับสุขภาพ**. นนทบุรี : สำนักงานนโยบายและแผน
สาธารณสุข กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

เกรียงศักดิ์ ปัทมรเวท. 2540. **ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับสารฆ่าแมลงและการใช้วิธีปฏิบัติ**. สงขลา : คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ขวัญชัย สมบัติศิริ. 2538. **สารฆ่าแมลง หลักและวิธีการใช้**. กรุงเทพฯ : ภาควิชากีฏวิทยา คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

คณิต มานพวงศ์. 2518. **“ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับวิทยาการแผนใหม่ของเกษตรกรเจ้าของสวนยางหมู่ที่ 2 ตำบลนาบอน อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช”**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา)

โครงการพบกันครึ่งทาง. 2540. **“ทางเลือกที่ท้าทาย”** ดิน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จตุรนต์ ฉายแสงและคณะ. 2547. **“แนวทางการขับเคลื่อนปฎิชีวะภาพเป็นวาระแห่งชาติ”**. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดจากเวทีระดับภูมิภาค เรื่อง ปฎิชีวะภาพเป็นวาระแห่งชาติ 4 ครั้ง. 8,15,20และ23 กันยายน 2547.

จารึก บุญศิริรัตน์. 2536. **“การใช้สารกำจัดวัชพืชในสวนยาง”**. ว. ยางพารา. 1 (มี.ค.- เม.ย.2536),

จำเนียง กุระมะสุวรรณ. 2536. **การพยาบาลผู้สูงอายุ**. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองธรรม.

เฉลียว บุรีภักดี. 2530. **“จุดอ่อนบางประการในวัฒนธรรมการทำงานของคนไทย”**. ว.การศึกษาแห่งชาติ. 22 (ตุลาคม-พฤศจิกายน 2530), 28.

ชัยยศ โลภภายั. 2545. **“การยอมรับวิธีปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ”**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- ณรงค์ เบ็ญสอาด. 2545. “สภาพการทำงานและกลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกในผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา กรณีศึกษา ตำบลนาเกลือ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานามัยสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- ดิเรก ฤกษ์หรัาย. 2522. การพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : พิชเนศ.
- ดุสิต หวันเหลี่ยม. 2530. “ศึกษาวัฒนธรรมการทำงานตามสถานภาพส่วนบุคคลของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้”. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้. (สำเนา)
- เดชรัต สุขกำเนิด, วิชัย เอกพลากร และปัดพงษ์ เกษสมบูรณ์. 2545. “ความหมายและความสำคัญของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ”. การประเมินผลกระทบทางสุขภาพเพื่อการสร้างนโยบาย ดิไซร์ : นนทบุรี.
- ทองโรจน์ อ่อนจันทร์. 2521. หลักเศรษฐศาสตร์เกษตรกร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ทิพย์ภา บุรี .2529. “ความรู้และการปฏิบัติตนด้านสุขภาพจิตของประชาชนในชุมชนแออัดบริเวณวัดโคกสมาณคุณ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- เทียนชัย ชงสินธุศักดิ์. 2525. หลักการใช้วัตถุมีพิษทางการเกษตรบางชนิดอย่างปลอดภัยและคำแนะนำในการรักษาพยาบาลผู้ป่วย. กรุงเทพฯ : กองวิจัยวัตถุมีพิษ กรมวิชาการเกษตร.
- ธิดารัตน์ สุภานันท์ และคณะ. 2549. “ภาวะสุขภาพของคนกรีดยางพาราในท้องถิ่น จังหวัดตรัง”. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง.

นิพัทธ์ รัตนอุบล. 2539. “การยอมรับวิทยาการแผนใหม่ในการทำงานปี: เปรียบเทียบชาวไทยพุทธ

และชาวไทยมุสลิมบ้านวังเพนียด อ.เมือง จ.สตูล “. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย สงขลา :
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

นิยม เอียดไชย. 2535. “ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการ

ประถมศึกษาจังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์กศ.ม. สงขลา: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒภาคใต้. (สำเนา)

นุชนาถ กังพิศดาร และประสาธต์ เสวพิทักษ์. 2544. “การใช้ปุ๋ยแบบผสมผสานในสวนยาง”

รายงานการ สัมมนาทางพาราแห่งประเทศไทยครั้งที่ 4 เรื่องพัฒนาทางพาราไทย กู้ภัย
เศรษฐกิจ. 17-20 กันยายน 2544 ณ โรงแรม เจบี อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา, 277-287.

นิรนาม. 2539. ผลกระทบของไฟฟ้าต่อสิ่งแวดล้อม. นิตยสารถนนหนทาง. 76 (ม.ค.-เม.ย. 2539)
: 83-88

บรรจง ชูสกุลชาติ. 2526. “วัฒนธรรมมีส่วนช่วยในการพัฒนาชาติอย่างไร” การศึกษาและ
วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : ประชาชน. 125-129.

ประกายรัตน์ สุวรรณ. 2548. คู่มือการใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 12 สำหรับ Windows.

กรุงเทพฯ: ซีเอ็นยูเคชั่น. 179-190.

ประเวศ วะสี. 2537. วัฒนธรรมกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ : อรุณสภาคพรวัว.

_____. 2543. สุขภาวะในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์. นนทบุรี : สำนักงานปฏิรูประบบ
สุขภาพ แห่งชาติ.

ประเสริฐ ผลรัตน์, 2534. “ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการใช้สารเคมีปราบศัตรูพืชของเกษตรกรกับอาการเจ็บป่วยทางร่างกาย: ศึกษากรณีสวนส้มเขียวหวาน”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล (สำเนา)

เปี่ยมศักดิ์ เมนะเสวต. 2533. “ความเป็นพิษของสารพาราควอตต่อสัตว์น้ำ”. การสัมมนาทางวิชาการ เรื่องพาราควอตกับสิ่งแวดล้อม สมาคมวิทยาการวัชพืชแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ.

พงษ์ศักดิ์ วิทวัสกุล. 2531. “สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาพื้นที่”. ว. อนุรักษ์ดินและน้ำ 4 (2) : 3-9.

พรทิพย์ มาศวิวัฒน์. 2542. “ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับอายุ ความรู้ เจลคติต่อสิ่งแวดล้อม และการมุ่งอนาคตของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดพัทลุง”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

ไพบุลย์ ชายเกตุ. 2538. “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารกำจัดวัชพืชในสวนยาง: กรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. (สำเนา)

_____. 2535. วัฒนธรรมการทำงานของคนไทย. กรุงเทพฯ : เทคนิค. 19

ยศ สันติสมบัติ. 2540. มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : ธรรมศาสตร์.

รังสิต สุวรรณเขตนิกม. 2533. “คุณสมบัติของพาราควอต” การสัมมนาทางวิชาการ เรื่องพาราควอตกับสิ่งแวดล้อม. สมาคมวิทยาการวัชพืชแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ.

รัตนา เจริญศักดิ์. 2543. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับชมโทรทัศน์ ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีวิทยุ

โทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร.

ละออ อนุจันทร์. 2548. “สุขภาพจิตและการดูแลตนเองด้านจิตใจของเกษตรกรชาวสวนยางพาราใน

จังหวัดพัทลุง”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. 2537. “หลักการประเมินผลกระทบโครงการ”. ว. วิจัยสังคม. 17(2) : 1-12

วนิตย์ จำรูญกุล. 2545. การทำสวนยางแบบยั่งยืน. ข่าวกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง. 38

(141) : 17-20.

วรรณวิมล เฟื่องประสิทธิ์, สุชีพ ละคำปิ่น และนงคราญ เรื่องประพันธ์. 2540. “ความสัมพันธ์การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่มีผลต่อการตกค้างของสารเคมีในดิน แหล่งน้ำและใน กระแสโลหิตเกษตรกร จังหวัดพะเยา”. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา กระทรวงสาธารณสุข.

วิจิตร อาวะกุล. 2527. หลักการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.

วีระยุทธ ดาวัลย์. 2543. “การตัดสินใจในการใช้วิธีการกรีดยางระหว่างการใช้วิธีการเจาะต้นยางโดย

ใช้แก๊สแรงน้ำยากับการใช้มีดกรีดยางของเกษตรกรชาวสวนยางจังหวัดนครศรีธรรมราช”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

- วิวัฒน์ อัสวานชัย และทวีวัฒน์ บุญทริกวิวัฒน์. 2523. **บุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของคนไทยใน
ทรงสนะของชาวตะวันตกสมัยอยุธยา พ.ศ. 2575.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วิเชียร กำจายภัย. 2543. **“ดาบสองคมของยาม่าอย่างพารา”** กสิกร 3 (พฤษภาคม.-เมษายน 2543).
14-15
- แววสุดา หนูอุไร. 2542. **“ศึกษาวัฒนธรรมการทำสวนยางพาราใน ต. ทับช้าง อ.นาทวี จ.สงขลา”**
ปริญญานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
(สำเนา).
- ศิริจิต ทุงหว่า. 2542. **“การประเมินผลโครงการ”** เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาการ
วิเคราะห์และประเมินผลโครงการ. ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศุภมาส พนิชศักดิ์พัฒนา. 2540. **ภาวะมลพิษของดินจากการใช้สารเคมี.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น : กรุงเทพฯ.
- ศักดิ์ ศรีนิเวศน์. 2544. **“ผลกระทบของสารเคมีที่มีต่อสุขภาพ”.** ว.ส่งเสริมการเกษตร. 32
(กรกฎาคม). 8-10.
- สาโรช สีนวล. 2534. **“ความพึงพอใจในการทำงานของศึกษานิเทศก์อำเภอในเขตการศึกษา 3”.**
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิ. (สำเนา)
- สถาบันวิจัยยาง. 2544. **“เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับยางพารา”** กรมวิชาการเกษตร. กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์.

สถาบันวิจัยยาง. 2546. **สถิติยางประเทศไทย**. กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สมเกียรติ โตรักษา. 2527. **“ยาปราบวัชพืชที่เป็นอันตรายต่อต้นยาง”** ไรศยาง. 85 (ม.ค.2527)

กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางพารา กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สมยศ หุ่นหว่า. 2541. **การวิเคราะห์ระบบสังคมเกษตร**. สงขลา : ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะ

ทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

สหัส ปาณะศรี. 2546. **“การยอมรับวิธีปฏิบัติในการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังของเกษตรกร ใน**

จังหวัดปัตตานี”. สารนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร บัณฑิต

วิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

สิริลักษณ์ สมพลกรัง. 2543. **“สิ่งแวดล้อมในการทำงานกับความเหนื่อยล้าของพยาบาล**

โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา”. วิทยาลัยพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ

บริการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุจินดา อ่อนจันทร์. 2537. **“คุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์วิทยาลัยทวรวดี**. วิทยานิพนธ์ครุ

ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย. (สำเนา)

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2536. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :

สถาบันนิติบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2537. “เมืองไทยสู่วัฒนธรรมเพื่องฟูและสับสน”. งานส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม ไทยครั้งที่ 14. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สงขลา.

สุภาภย์ อินทองคง. 2540. กรอบคิดแนวทางการศึกษาวัฒนธรรมการทำงานของคนในชุมชน. ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุภา แก้วบริสุทธิ์. 2547. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราจังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลอนามัยชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

สุรกุล เจนอบรม. 2534. วิทยาการผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี พงศ์พิศ. 2546. แผนชีวิต. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.

เสาวภา ชลารัตน์. 2540. “การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนแออัด กรณีศึกษาในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

สำนักงานเกษตรอำเภอระแงะ. 2549. แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลมะรือโบตก. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานเทศบาลตำบลมะรือโบตก. 2549. แผนพัฒนาสามปี. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

อนามัย, กรม. กองวิชาการอาหารและยา. 2530. “รายงานการศึกษาวิจัยด้านอนามัยและความปลอดภัย”. กรุงเทพฯ. (สำเนา)

อนุমানราชชน, พระยา. 2513. **วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆของไทย**. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา.

อมรา พงศาพิชญ์. 2525. **สังคมและวัฒนธรรมในมนุษย์และสังคม**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อยุทธิ์ นิสสกา, อีบรอเฮม ชีดำ และสมยศ ทุ่งหว่า. 2537. “**แนวทางการศึกษาและพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพในสวนยาง**” ว. ชีววิทยา. 20(1): 45-60.

Trebuil, G. and Boonchoo, P.1988. “**The role of the typology of agricultural production systems in farming systems research and extension**” รายงานการสัมมนากระบวนการทำฟาร์ม. ครั้งที่ 5 4-7 เมษายน 2531. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จังหวัดนครปฐม หน้า 194-215.

WHO QOL Group, 1996. WHO QOL –BREF Introduction, Administration, Scoring and Generic Version of the Assessment, Field Trial version, WHO Geneva.

Yamane, T.1967. **Statistics : An introductory Analysis**. Singapore : Harper International Education,

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับยางพารา
Good Agricultural Practice (GAP) for Para Rubber

1. แหล่งปลูก

สภาพพื้นที่ เป็นพื้นที่ที่มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่ควรเกิน 600 เมตร เป็นพื้นที่ราบหรือมีความลาดเอียงต่ำกว่า 35 องศา ถ้าความลาดเอียงเกิน 15 องศาต้องทำขั้นบันไดและปลูกพืชคลุมดิน เพื่อป้องกันการชะล้างหน้าดิน ไม่เป็นแหล่งที่มีน้ำท่วมขัง

ลักษณะดิน เป็นดินร่วนเหนียวถึงดินปนทราย เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ หน้าดินลึกไม่น้อยกว่า 1 เมตร และไม่มีชั้นหินแข็งหรือชั้นดินดาน ระดับน้ำใต้ดินต่ำกว่า 1 เมตร การระบายน้ำและการถ่ายเทอากาศดี มีค่าความเป็นกรด-ด่าง ที่เหมาะสมประมาณ 4.5-5.5

สภาพภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน ไม่ต่ำกว่า 1,250 มิลลิเมตรต่อปี และมีจำนวนวันฝนตกเฉลี่ยประมาณ 120-150 วัน

แหล่งน้ำ อาศัยน้ำฝน

2. พันธุ์ยาง

2.1 การเลือกพันธุ์ เลือกพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง มีการเจริญเติบโตดี มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มีความต้านทานโรคในพื้นที่ที่มีปัญหารุนแรงดี

2.2 พันธุ์ยางแนะนำสถาบันวิจัยยาง พันธุ์ยางที่แนะนำตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร มีดังนี้

2.2.1. พันธุ์ 251 (RRIT 251) ผลผลิตเฉลี่ย 474 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี การเจริญเติบโตปานกลาง เปลือกเดิมและเปลือกงอกใหม่หนาปานกลาง ควรใช้ระบบกรีตครั้งลำต้น วันเว้นวัน ด้านทานโรคเส้นดำดี ด้านทานโรคใบร่วง ที่เกิดจากเชื้อไฟทอปโทรา โรคราแป้ง โรคใบจุดนูน และโรคราสีชมพู มีต้นเปลือกแห้งจำนวนน้อย ด้านทานลมปานกลาง ไม่แนะนำให้ปลูกในพื้นที่ลาดชัน พื้นที่ที่มีหน้าดินตื้น และพื้นที่ที่มีระดับน้ำใต้ดินสูง

2.2.2. สงขลา 36 ผลผลิตเฉลี่ย 324 กิโลกรัมต่อปี ผลผลิตเพิ่มขึ้นปานกลางเมื่อใช้สารเคมีเร่งน้ำยางการเจริญเติบโตปานกลาง เปลือกเดิมและเปลือกงอกใหม่หนาปานกลาง ควรใช้ระบบกรีตครั้งลำต้น วันเว้นวัน ด้านทานโรคใบร่วง ที่เกิดจากเชื้อไฟทอปโทราดี ด้านทานโรคเส้นดำปานกลาง อ่อนแอต่อโรคราแป้ง โรคใบจุดนูน และโรคราสีชมพูมีต้นเปลือกแห้งจำนวนปานกลาง ด้านทานลมปานกลาง

ข้อสังเกต: น้ำยางของยางพันธุ์นี้เมื่อนำไปทำยางแผ่นดินจะมีสีคล้ำควรพอกสีด้วย สารเคมี โซเดียมเมตาไบซัลไฟด์

2.2.3. BPM 24 ผลผลิตเฉลี่ย 312 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ผลผลิตเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อใช้ สารเคมีเร่งน้ำยาง การเจริญเติบโตปานกลาง เปลือกเดิมหนามาก เปลือกงอกใหม่หนาปานกลาง ควรใช้ระบบกรีดครั้งลำต้น วันเว้นวัน หากใช้ระบบกรีดถี่ จะทำให้ต้นยางแสดงอาการเปลือกแห้ง เพิ่มมากขึ้น ด้านทานโรคใบร่วงที่เกิดจากเชื้อไฟทอปโทราดีมากด้านทานโรคเส้นดำดี ด้านทานโรคราแป้ง โรคใบจุดนูน และโรคราสีชมพูปานกลาง มีต้นเปลือกแห้งจำนวนปานกลางด้านทานลม ปานกลาง ปลุกได้ในพื้นที่ลาดชัน พื้นที่ที่มีหน้าดินตื้น พื้นที่ที่มีระดับน้ำใต้ดินสูงและพื้นที่ที่มีความชื้นสูง

ข้อสังเกต : ในระยะยางอ่อนจะแตกกิ่งเล็กๆจำนวนมากลำต้นและกิ่งจะมีรอยแผลน้ำยางไหลซึ่งจะหายไปในระยะต่อมา

2.2.4. PB 255 ผลผลิตเฉลี่ย 315 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ผลผลิตเพิ่มขึ้นปานกลางเมื่อใช้ สารเคมีเร่งน้ำยาง การเจริญเติบโตเร็วมาก ทำให้เปิดกรีดได้เร็ว แต่การเจริญเติบโตระหว่างกรีดจะ ช้าลงเล็กน้อยเปลือกเดิมและเปลือกงอกใหม่หนา ควรใช้ระบบกรีดครั้งลำต้น หากใช้ระบบกรีดถี่ จะทำให้ต้นยางแสดงอาการเปลือกแห้งเพิ่มมากขึ้น ด้านทานโรคเส้นดำและโรคราแป้ง ปานกลาง อ่อนแอต่อโรคใบร่วงที่เกิดจากเชื้อไฟทอปโทรา โรคใบจุดนูน และโรคราสีชมพู มีต้นเปลือกแห้งจำนวนปานกลาง ด้านทานลมดี ปลุกได้ในพื้นที่ลาดชัน พื้นที่ที่มีหน้าดินตื้น และพื้นที่ที่มีระดับน้ำใต้ดินสูง

2.2.5. PB 260 ผลผลิตเฉลี่ย 312 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ผลผลิตเพิ่มขึ้นปานกลางเมื่อใช้ สารเคมีเร่งน้ำยาง การเจริญเติบโตเร็วมาก ทำให้เปิดกรีดได้เร็ว แต่การเจริญเติบโตระหว่าง กรีดจะ ช้าลงเล็กน้อย เปลือกเดิมหนาปานกลาง และเปลือกงอกใหม่บาง ควรใช้ระบบกรีดครั้งลำต้น วัน เว้นวัน หากใช้ระบบกรีดถี่ จะทำให้ต้นยางแสดงอาการเปลือกแห้งเพิ่มมากขึ้น ด้านทานโรคราสี ชมพูดี ด้านทานโรคใบร่วงที่เกิดจากเชื้อไฟทอปโทราโรคราแป้ง โรคใบจุดนูน และโรคเส้นดำ ปานกลาง มีต้นเปลือกแห้งจำนวนค่อนข้างมากด้านทานลมดี ปลุกได้ในพื้นที่ลาดชัน พื้นที่ที่มีหน้า ดินตื้น และพื้นที่ที่มีระดับน้ำใต้ดินสูง

2.2.6. PR 255 ผลผลิตเฉลี่ย 322 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ผลผลิตเพิ่มขึ้นปานกลางเมื่อใช้ สารเคมีเร่งน้ำยาง การเจริญเติบโตปานกลาง เปลือกเดิมบาง และเปลือกงอกใหม่หนา ควรใช้ระบบ กรีดครั้งลำต้น วันเว้นวัน ด้านทานโรคใบร่วงที่เกิดจากเชื้อไฟทอปโทรา โรคราแป้ง โรคเส้นดำ และครคราสีชมพูปานกลาง อ่อนแอมากต่อโรคใบจุดนูน มีต้นเปลือกแห้งจำนวนน้อย ด้านทาน ลมดี ปลุกได้ในพื้นที่ที่มีหน้าดินตื้น และพื้นที่ที่มีระดับน้ำใต้ดินสูงไม่แนะนำให้ปลุกในพื้นที่ลาดชัน

ข้อสังเกต : ยางพันธ์นี้จะมีน้ำยางไหลตามลำต้นและกิ่งในระยะก่อนเปิดกรีดแต่จะหายไปเมื่ออายุมากขึ้น รอยก้านใบเดิมตามลำต้นมักจะนูนออกมาและเห็นชัดมากขึ้นเมื่อต้นยางไม่สมบูรณ์ในพื้นที่ปลูกที่มีสภาพดินไม่ค่อยเหมาะสมหรือแห้งแล้ง เปลือกค่อนข้างแข็ง

2.2.7. RRIC 110 ผลผลิตเฉลี่ย 322 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ผลผลิตเพิ่มขึ้นปานกลางเมื่อใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง การเจริญเติบโตเร็วมาก ทำให้เปิดกรีดได้เร็ว แต่การเจริญเติบโตระหว่างกรีดจะช้าลงเล็กน้อย เปลือกเดิมและเปลือกงอกใหม่บาง ใช้ระบบกรีดครั้งลำต้น วันเว้นวัน ด้านทานโรคใบร่วงที่เกิดจาก เชื้อไฟทอปโทราดี ด้านทานโรคราแป้งโรคใบจุดนูน โรคเส้นดำ และโรคราสีชมพูปานกลาง มีต้นเปลือกแห้งจำนวนปานกลาง ด้านทานลมปานกลาง ไม่แนะนำให้ปลูกในพื้นที่ลาดชัน พื้นที่ที่มีหน้าดินตื้น และพื้นที่ที่มีระดับน้ำใต้ดินสูง

2.2.8. RRIM 600 ผลผลิตเฉลี่ย 289 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ผลผลิตเพิ่มขึ้นปานกลางเมื่อใช้สารเคมีเร่งน้ำยางผลผลิตลดลงมากในช่วงผลัดใบในพื้นที่แห้งแล้ง การเจริญเติบโตปานกลาง เปลือกเดิมบางและเปลือกงอกใหม่หนาปานกลาง ควรใช้ระบบกรีดครั้งลำต้น วันเว้นวัน ด้านทานโรคราแป้ง และโรคใบจุดนูนปานกลางอ่อนแอต่อโรคราสีชมพูอ่อนแอมากต่อโรคใบร่วงที่เกิดจาก เชื้อไฟทอปโทรา และโรคเส้นดำมีต้นเปลือกแห้งจำนวนน้อย ด้านทานลมปานกลาง ปลูกได้ในพื้นที่ลาดชัน ไม่แนะนำให้ปลูกในพื้นที่ที่มีหน้าดินตื้นและพื้นที่ที่มีระดับน้ำใต้ดินสูง

ข้อสังเกต: ไม่ควรปลูกในพื้นที่ที่มีโรคใบร่วงไฟทอปโทราและโรคเส้นดำระบาดอย่างรุนแรง

3. การปลูก

3.1 การเตรียมพื้นที่

3.1.1. ทำการไถพลิก และไถพรวนอย่างน้อย 2 ครั้ง พร้อมทั้งเก็บตอไม้ เศษไม้ และเศษวัชพืชออกให้หมด เพื่อปรับสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมสำหรับการปลูกสร้างสวนยาง สำหรับพื้นที่ลาดเอียงมากกว่า 15 องศา จะต้องวางแผนปลูกตามขั้นบันได

3.1.2. วางแนวปลูกตามแนวตะวันออก-ตะวันตก

3.1.3. ระยะปลูก 2.5 x 8.0 เมตร หรือ 3.0 x 7.0 เมตร ในแหล่งปลูกยางเดิม และระยะปลูก 2.5 x 7.0 เมตร หรือ 3.0 x 6.0 เมตร ในแหล่งปลูกยางใหม่

3.1.4. ขนาดของหลุม 50 x 50 x 50 เซนติเมตรรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยหินฟอสเฟต หลุมละ 170 กรัม ในแหล่งปลูกยางใหม่ควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 5 กิโลกรัมต่อต้นรองก้นหลุมร่วมกับหินฟอสเฟต

3.2 วิธีการปลูก

3.2.1. ปลูกในช่วงต้นฤดูฝน

3.2.2. ใช้ต้นยางชำถุงขนาด 1-2 นิ้ว ควรเลือกต้นที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรค

3.2.3. ให้อายุต่อระหว่างรากต้นกับตาอยู่ระดับปากหลุม

3.2.4. ใช้มีดเชือดกิ่งถุงออกประมาณ 2-3 เซนติเมตรแล้วกรีดด้านข้างของถุงให้ขาดออกจากกันแต่ยังไม่ดึงถุงออก นำไปวางในหลุมกลบดินลงหลุมจนเกือบเต็มหลุม แล้วดึงถุงพลาสติกออกกระวังอย่าให้ดินในถุงพลาสติกแตก กลบดินจนเสมopakหลุม และอัดดินให้แน่น โดยให้ดินบริเวณโคนต้นยางสูงกว่าเล็กน้อย เพื่อมิให้น้ำขังในหลุมปลูก

3.2.5. หากมีต้นยางตายหลังปลูก ควรปลูกซ่อมก่อนหมดฤดูฝนอย่างน้อย 2 เดือนและไม่ควรปลูกซ่อมเมื่อต้นยางอายุ 2 ปี ขึ้นไป

4. การดูแลรักษา

4.1 การปลูกพืชคลุมดิน พื้นที่ระหว่างแถวยางที่ไม่ปลูกพืชแซมยาง ควรปลูกพืชคลุมดินตระกูลถั่วในช่วงเวลาเดียวกันกับการปลูกยางเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ ป้องกันการชะล้างพังทลายและควบคุมวัชพืช

4.1.1. ชนิดของพืชคลุมดินตระกูลถั่วที่แนะนำ คือ คาโลโปโกเนียม เช่น โตร ซิมเพอราเรีย ในอัตราส่วน 5:4:1 2:2:10:2:1 0:3:1 1:2:0 1:1:0 โดยนำน้ำหนักหรือเพอราเรียอย่างเดียวกันในอัตราปลูก 1.0 กิโลกรัม ต่อไร่

4.1.2. เตรียมเมล็ดพันธุ์โดยแช่เมล็ดพันธุ์ในน้ำอุ่น(น้ำเดือด : น้ำ 2:1) 2 ชั่วโมง

4.1.3. วิธีปลูกโดยหว่านหรือโรยเป็นแถว 2-3 แถว ระหว่างแถวยาง ห่างจากแถวยาง 1.0 - 1.5 เมตร

4.1.4. ใส่ปุ๋ยบำรุงพืชคลุมโดยหว่านปุ๋ยหินฟอสเฟตในแถวพืชคลุมอัตรา 15 และ 30 กิโลกรัมต่อต้นเมื่อพืชคลุมอายุ 2 และ 5 เดือน ตามลำดับ หลังจากนั้นหว่านปุ๋ยหินฟอสเฟตในบริเวณพืชคลุมอัตรา 30 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อพืชคลุมอายุ 9 เดือนและต่อไปปีละครั้ง

4.2 การให้ปุ๋ย

4.2.1 ระยะก่อนเปิดกรีด

4.2.1.1. ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 20-8-20 สำหรับยางพาราในแหล่งปลูกยางเดิม และสูตร 20-10-12 สำหรับยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ อัตรา และเวลาใส่ปุ๋ยตามชนิดของดินและอายุของต้นยาง ตามตารางที่ 1

4.2.1.2. ควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์อัตรา 2 กิโลกรัมต่อต้นร่วมกับปุ๋ยเคมีโดยเฉพาะในแหล่งปลูกยางใหม่

4.2.1.3. ใส่ปุ๋ยโดยวิธีหว่านรอบต้นหรือโดยเป็นแถบ 2 ข้างต้นยาง บริเวณทรงพุ่มของใบยางแล้วคราดกลบ กำจัดวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ย

4.2.1.4. พื้นที่ลาดเท ควรใส่ปุ๋ยโดยวิธีหว่าน 2 จุด บริเวณทรงพุ่มของใบยาง แล้วกลบเพื่อลดการชะล้าง

4.2.1.5. ใส่ปุ๋ยในขณะที่ดินมีความชื้นไม่ควรใส่ปุ๋ยในฤดูแล้งหรือมีฝนตกชุก ติดต่อกันหลายวัน

4.2.2 ระยะเวลาหลังเปิดกรีด

4.2.2.1. ควรใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ของดิน สำหรับคำแนะนำทั่วไป คือใส่ปุ๋ยเคมี สูตร 30-5-18 อัตรา 1 กิโลกรัม ต่อต้นต่อปี แบ่งใส่ 2 ครั้งในช่วงต้นฤดูฝน และปลายฤดูฝน

4.2.2.2. ใส่ปุ๋ยโดยวิธีหว่านหรือโรยเป็นแถบบริเวณระหว่างแถวยางแล้วกลบ

ตารางที่ 1 เวลาและอัตราปุ๋ยสูตรสำเร็จที่ใช้กับต้นยางก่อนเปิดกรีด

ปีที่	อายุต้นยาง เดือน	71อัตราปุ๋ย (กรัม/ต้น)		
		แหล่งปลูกยางเดิม		แหล่งปลูกยางใหม่
		ดินร่วนเหนียว	ดินร่วนทราย	ดินทุกชนิด
1	2	70	100	60
	5	100	140	80
	11	130	170	100
2	14	150	200	110
	16	150	210	110
	23	150	210	120
3	28	230	320	180
	36	230	320	180
4	40	240	330	180
	47	240	330	180
5	52	260	360	200
	59	260	360	200
6	64	270	370	200
	71	270	370	200

หมายเหตุ เวลาใส่ปุ๋ยอาจเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับความชื้นในดิน แหล่งปลูกยางใหม่ควรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี

4.2.3 การผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง

4.2.3.1. เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการใส่ปุ๋ย หรือเป็นทางเลือกในการใส่ปุ๋ยเคมี หากเกษตรกรไม่สามารถหาสูตรปุ๋ยที่แนะนำในท้องตลาด เกษตรกรสามารถใส่ปุ๋ยที่มีสูตรใกล้เคียงหรือผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง

4.2.3.2. แม่ปุ๋ยที่นำมาใช้ในการผสมปุ๋ยเคมีได้แก่ปุ๋ยไดแอมโมเนียมฟอสเฟต (18-46-0) ปุ๋ยยูเรีย (46-0-0) และปุ๋ยโพแทสเซียมคลอไรด์ (0-0-60) ปริมาณแม่ปุ๋ยที่ใช้ในการผสมปุ๋ยสูตรต่าง ๆ จำนวน 100 กิโลกรัม แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปริมาณแม่ปุ๋ยและสารตัวเติม (กิโลกรัม) ในการผสมปุ๋ยตามคำแนะนำน้ำหนัก 100 กิโลกรัม

สูตรปุ๋ย	ไดแอมโมเนียมฟอสเฟต 18-46-0	ยูเรีย 46-0-0	โพแทสเซียมคลอไรด์ 0-0-60	สารตัวเติมทรายดินร่วน
20-8-20	18	38	34	10
20-10-12	22	36	20	22
30-5-18	10	60	30	0

4.3 การตัดแต่งกิ่ง

4.3.1. ตัดแต่งกิ่งในช่วงต้นฤดูฝน และปลายฤดูฝน

4.3.2. ตัดกิ่งแขนงให้ชิดลำต้นในระดับต่ำกว่า 2 เมตร

4.3.3. ไม่โน้มต้นยางลงมาตัดแต่ง เพราะจะทำให้ เปลือกแตก น้ำยางไหล หรือหักได้

4.3.4. ใช้ปูนขาว หรือปูนแดง หรือสี ทาบริเวณแผลที่ตัด

5 สุขลักษณะและความสะอาด

5.1. กำจัดวัชพืชเพื่อไม่ให้แย่งน้ำอาหารของต้นยาง หรือเป็นแหล่งอาศัยของโรค แมลง หรือสัตว์มีพิษอื่น ๆ

5.2. หลังการตัดแต่งกิ่งควรนำกิ่งที่ตัดทิ้งออกไปนอกสวนหรือทำลาย

5.3. เศษวัสดุจากขณะบรรจุกันต์ต่าง ๆ ที่ใช้งานในสวนแก้วควรกำจัดหรือทำลายให้ถูกวิธี

5.4. อุปกรณ์เครื่องใช้ต้องทำความสะอาดและเก็บไว้ให้เรียบร้อยหลังการใช้งาน หากชำรุดควรซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดีพร้อมจะใช้ ปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัย

5.5. เก็บรักษาปุ๋ยสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชไว้ในที่ปลอดภัยห่างไกลจากอาหาร แหล่งน้ำ ที่อยู่อาศัยและสัตว์เลี้ยง

5.6. คู่มือรักษาอุปกรณ์เครื่องใช้ รวมทั้งโรงเรือนหรือโรงงาน ที่ใช้ในการผลิต แปรรูป ยาง ได้แก่ มีดกรีดยาง ถังเก็บน้ำยาง ตะกวจักรกีดเครื่องใช้อื่น ๆ จะต้องทำความสะอาด ก่อน และหลังการใช้เก็บให้เรียบร้อย ซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี ใช้ได้อย่างปลอดภัยตลอดจนการ เก็บยางแผ่นเพื่อรอจำหน่ายอย่างถูกวิธี

6 ศัตรูยางพาราและการป้องกัน

6.1 โรคที่สำคัญและการป้องกันกำจัด

6.1.1 โรคใบร่วงและฝักเน่า

สาเหตุ เกิดจากเชื้อรา

ลักษณะอาการ ใบร่วง ก้านใบชำสีดำมีน้ำยางเกาะติดอยู่ ฝักยางจะเน่า

ดำและไม่แตกร่วงจากต้น

การแพร่ระบาด ระบาดมากในพื้นที่ที่มีฝนตกชุก และความชื้นสูง หรือ พื้นที่ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลลมมรสุม พบในภาคใต้ฝั่งตะวันตกบางพื้นที่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พัทลุงสงขลา นราธิวาส จันทบุรี และตราด

การป้องกัน ปลูกยางพันธุ์ต้านทานโรค ตัดแต่งกิ่ง และกำจัดวัชพืชในสวน ยางให้โล่งเตียนเพื่อลดความชื้นและความรุนแรงของโรค ใช้สารป้องกันกำจัดโรค (ตารางที่ 3)

6.1.2 โรคราแป้ง

สาเหตุ เกิดจากเชื้อรา

ลักษณะอาการ ใบอ่อนร่วง ใบที่ไม่ร่วง แผ่นใบจะมีแผลขนาดไม่

แน่นอนมีปุยเชื้อราสีขาวเทาปกคลุมอยู่ ต่อมาแผลจะเป็นรอยด่างสีเหลืองซีดและกลายเป็นสีน้ำตาล ดอกยางมีปุยเชื้อราปกคลุมก่อนที่จะดำแล้วร่วง

การแพร่ระบาด ระบาดมากในพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมกลางวันร้อน กลางคืนเย็น และชื้นตอนเช้ามีหมอกพบในบางพื้นที่ของจังหวัดนราธิวาส สงขลา และยะลา และเป็นช่วงที่ต้นยางผลิใบใหม่

การป้องกันกำจัด ปลูกยางพันธุ์ต้านทานโรค ใช้สารป้องกันกำจัดโรค

(ตารางที่3)

6.1.3 โรคใบจุดก้ำปลา

สาเหตุ เกิดจากเชื้อรา

ลักษณะอาการ แผลบนใบมีสองลักษณะ เป็นจุดกลมทึบ สีน้ำตาลดำ

ขอบแผลสีเหลือง และแผลลายก้ำปลา ต่อมาใบจะร่วง สำหรับแผลบนกิ่งก้านเป็นรูปยาวรี ตาม ความยาวของกิ่งก้าน กลางแผลจะชำ ต่อมากิ่งก้านจะแห้งตาย

การแพร่ระบาด ระบาดในพื้นที่ทั่วไป เฉพาะแหล่งที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมจะระบาดมากในช่วงฤดูฝนพบในบางพื้นที่ของจังหวัด ระนอง พังงา สุราษฎร์ธานี และนราธิวาส

การป้องกันกำจัด ปลูกยางพันธุ์ต้านทานโรค ตัดแต่งกิ่งก้าน และกำจัดวัชพืชในสวนยางให้โล่งเตียนเพื่อลดความชื้นและความรุนแรงของโรค ไม่ควรปลูกงา ถั่วเหลือง และมะละกอ ในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรค เนื่องจากเป็นพืชอาศัยของโรค

6.1.4 โรคราสีชมพู

สาเหตุ เกิดจากเชื้อรา

ลักษณะอาการ บริเวณที่ถูกทำลายจะเป็นรอยปริมีน้ำยางไหลซึมเป็นทางยาวและมีเส้นใยสีขาว คล้ายใยแมงมุมปกคลุม เมื่อเชื้อราเจริญดูกลามเข้าถึงเนื้อไม้จะเห็นผิวเปลือกเป็นแผ่นสีขาว และมีกิ่งใหม่แตกออกบริเวณใต้รอยแผล

การแพร่ระบาด ระบาดในพื้นที่ทั่วไปเฉพาะแหล่งที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมจะระบาดมากในช่วงฤดูฝน พบใน บางพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และจันทบุรี

การป้องกัน ปลูกยางพันธุ์ต้านทานโรค ตัดแต่งกิ่งก้าน และกำจัดวัชพืชในสวนยางให้โล่งเตียนเพื่อลดความชื้นและความรุนแรงของโรค ดันที่เป็นโรค ให้ตัดส่วนที่โรคต่ำกว่ารอยแผล 2-3 นิ้ว เศษส่วนที่เป็นโรคทาสารป้องกันโรคเคลือบรอยแผลที่ตัด ใช้สารป้องกันกำจัดโรค (ตารางที่ 3)

6.1.5 โรคเส้นดำ

สาเหตุ เกิดจากเชื้อรา

ลักษณะอาการ บริเวณเหนือรอยกรีดเป็นรอยชำต่อมาเป็นรอยบวมขยายตัวตามแนวขนานกับลำต้น เมื่อเดือนเปลือกออกให้ลึกถึงเนื้อไม้จะเห็นลายเส้นสีดำบนเนื้อไม้

การแพร่ระบาด ระบาดในพื้นที่ที่มีฝนตกชุก และความชื้นสูง โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคใบร่วงอย่างรุนแรง พบในภาคใต้ฝั่งตะวันตกบางพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พัทลุง สงขลา จันทบุรี และตราด

การป้องกัน ปลูกยางพันธุ์ต้านทานโรค ตัดแต่งกิ่งก้าน และกำจัดวัชพืชในสวนยางให้โล่งเตียนเพื่อลดความชื้นและความรุนแรงของโรค ไม่ควรเปิดกรีดยางในช่วงฤดูฝน เพื่อป้องกันการเกิดโรคเส้นดำ ใช้สารป้องกันกำจัดโรค (ตารางที่ 3)

6.1.6 โรครากขาว

สาเหตุ เกิดจากเชื้อรา

ลักษณะอาการ พุ่มใบมีสีเหลืองบางส่วนหรือทั้งต้น เมื่อขุดดูรากจะพบเส้นใยสีขาวปลายแบนเกาะติดอยู่บนผิวราก เมื่อเส้นใยแก่ จะกลมมนสีเหลืองซีดมีดอกเห็ดเกิดบริเวณโคนต้นลักษณะเป็นแผ่นแข็งครึ่งวงกลมแผ่นเดียวหรือซ้อนกันเป็นชั้น ๆ ผิวด้านบนของดอกเห็ดเป็นสีเหลืองส้ม โดยมีสีเข้มและอ่อนเรียงสลับกันเป็นวง ผิวด้านล่างเป็นสีส้มแดงหรือน้ำตาล ขอบดอกเป็นสีขาว

การแพร่ระบาด ระบาดในพื้นที่สวนยางปลูกใหม่หลังจากโคนต้นไม้ในป่าที่เป็นแหล่งโรค และระบาดมากในช่วงฤดูฝนพบในบางพื้นที่ของ จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา พัทลุง ตรัง กระบี่ พังงาและสุราษฎร์ธานี

การป้องกัน พื้นที่ที่มีการระบาดของโรค ไม่ควรปลูกพริกชี้หนู มะเขือเปราะ มันเทศ มันสำปะหลัง น้อยหน่า ลองกอง สะตอจำปาตะ สะเดาเทียม ทั้ง และทุเรียน เพราะเป็นพืชอาศัยของโรค ขุดคูล้อมรอบต้นยางที่เป็นโรค ไม่ให้รากยางที่เป็นโรคสัมผัสกับรากที่ไม่เป็นโรค ใช้สารป้องกันกำจัดโรค (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การใช้สารป้องกันกำจัดโรคยางพารา

โรค	สารป้องกันกำจัดโรคพืช	อัตราการใช้น้ำ 20 ลิตร	วิธีการใช้/ข้อควรระวัง
โรคใบร่วงและ ฝักเน่า	เมทาแลกซิล 35 เอสดี ฟอสอีทิล-อะลูมิเนียม (80% ดับบลิวพี)	40 กรัม 40 กรัม	ต้นยางอายุน้อยกว่า 2 ปีให้ พ่นพุ่มใบก่อนฤดูการโรค ระบาด ทุก 7 วัน
โรคราแป้ง	เบ โนมิล (50% ดับพลิวพี)	20 กรัม	ต้นยางอายุน้อยกว่า 2 ปี ให้ พ่นพุ่มใบ ตั้งแต่เริ่ม ผลิตใบ อ่อน ทุก 7 วัน
โรคใบจุดก้างปลา	ไตรดีมอร์ฟ (75% อีซี) เบ โนมิล (50% ดับพลิวพี)	10 มิลลิลิตร 40 กรัม	
โรคราสีชมพู	เบ โนมิล (50% ดับพลิวพี) ไตรดีมอร์ฟ (75% อีซี)	2000-4000 กรัม 1200-2400 มิลลิลิตร	ขุดเปลือกบริเวณแผลออก แล้วทาสารเคมี ทุก 7 วัน
โรคเส้นดำ	เมทาแลกซิล(35% เอสดี) ออกซาไดซิล+แมนโคเซบ (10%+56% ดับพลิวพี) ฟอสอีทิล-อะลูมิเนียม (80% ดับพลิวพี)	280 กรัม 20 มิลลิลิตร 100 กรัม	พ่นหรือทาหน้ากรีดยาง ทุก 7 วัน พ่นหรือทาหน้ากรีดยาง ทุก 2-4 วัน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

โรค	สารป้องกันกำจัดโรคพืช	อัตราการใช้น้ำ 20 ลิตร	วิธีการใช้/ข้อควรระวัง
โรครากขาว	ไซโพรโคนาโซล (10% เอสแอล)	100-200มิลลิลิตร (10-20 มิลลิลิตร/ น้ำ 2 ลิตร/ต้น)	ขุดดินรอบโคนต้นเป็นร่อง กว้าง และลึกประมาณ 10- 15 เซนติเมตร ราคสาร เคมีลงในร่อง ต้นละ 2-3 ลิตร ทุก 6 เดือน
	ไตรดีมอร์ฟ (75% อีซี)	100-200มิลลิลิตร (10-20 มิลลิลิตร/ น้ำ 2 ลิตร/ต้น)	
	โพพิโคนาโซล (25% อีซี)	200 มิลลิลิตร (30 มิลลิลิตร/น้ำ 3 ลิตร/ต้น)	
	เฟนิโคลนิน (40% เอฟเอส)	66-100 กรัม (10-15 กรัม/น้ำ 3 ลิตร/ต้น)	

6.2 แมลงศัตรูที่สำคัญและการป้องกันกำจัด

6.2.1 ปลวก

ลักษณะและการทำลาย ปลวกกัดกินรากยางและภายในลำต้นจนเป็นโพรงทำให้พุ่มใบของต้นยางมีสีเหลืองผิดปกติ และอาจทำให้ต้นยางตายได้

การป้องกันกำจัดใช้สารป้องกันกำจัดแมลง (ตารางที่ 4)

6.2.2 หนอนทราย

ลักษณะและการทำลาย เป็นตัวอ่อนของด้วงชนิดหนึ่ง มีรูปร่างเหมือนตัว ซี สีขาวจะกัดกินรากยาง ทำให้พุ่มใบของต้นยางมีสีเหลืองผิดปกติ เมื่อขุดดูราก จะเห็นรอยถูกกัดกินรอบ ๆ รากแก้วจนถึงโคนต้น ทำให้ต้นยางตายเป็นหย่อม ๆ พบมากในแปลงต้นกล้ายางที่ปลูกในดินทราย

การป้องกันกำจัด ใช้สารป้องกันกำจัดแมลง (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การใช้สารป้องกันกำจัดแมลงศัตรูยางพารา

แมลงศัตรูพืช	สารป้องกันกำจัด	อัตราการใช้น้ำ 20 ลิตร	วิธีการใช้/ข้อควรระวัง
ปลวก	ฟิโพรนิล (5% เอสซี)	80 มิลลิลิตร	ราดรอบต้นยางที่ถูกปลวกทำลายและต้นข้างเคียง ต้นละ 1-2 ลิตร
หนอนทราย	เอ็นโดซัลแฟน+บีพีเอ็มซี (4.5% จี)	5 กิโลกรัม/ไร่	โรยรอบ ๆ ต้นยางแล้วกลบดิน
	ฟิโพรนิล (5% เอสซี) คาร์โบซัลแฟน (20% อีซี)	80 มิลลิลิตร 40-80 มิลลิลิตร	ราดรอบต้นยางที่ถูกหนอนทรายกัดกินและต้นข้างเคียง ต้นละ 1-2 ลิตร

6.3 วัชพืชและการป้องกันกำจัด

6.3.1 วัชพืชฤดูเดียว เป็นวัชพืชที่ครบวงจรชีวิตภายในฤดูเดียว ส่วนมากขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

6.3.1.1. วัชพืชใบแคบ มีลักษณะที่เห็นได้ชัดคือ ใบจะเรียวยาวเส้นใบจะขนานกัน ระบบรากเป็นรากฝอยไม่มีรากแก้ว ได้แก่ หญ้าตีนนก หญ้าตีนกา หญ้านกสีชมพู หญ้าตีนติด หญ้าใบไผ่ หญ้ามาเลเซียหญ้าหวาย

6.3.1.2. วัชพืชประเภทใบกว้าง ลักษณะที่เห็นเด่นชัดคือ เส้นใบแตกเป็นร่างแห ระบบรากมีทั้งรากแก้วและรากฝอย ได้แก่ หญ้าเขมร สาบเร้งสาบกา หญ้ายาง

6.3.2 วัชพืชข้ามปี เป็นวัชพืชที่ส่วนมากขยายพันธุ์ด้วยต้น ราก เหง้า หัว และไหล ได้ดีกว่าการขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

6.3.2.1. วัชพืชประเภทใบแคบ ได้แก่ หญ้าคา หญ้าจรวงดอกเหลือง หญ้าแพรก

6.3.2.2. วัชพืชประเภทใบกว้าง ได้แก่ สาบเสือ ขี้ไก่ยาย

6.3.3 เฟิร์น เป็นพืชชั้นต่ำขยายพันธุ์ด้วยสปอร์ ไม่มีดอก ไม่มีเมล็ด ใบอ่อนจะม้วนงอ ลำต้นเป็นเหง้า ได้แก่ ลิเกา โชน ผักกูด ต้นสามร้อยยอด

การป้องกันกำจัด

- ไถและพรวนดินอย่างน้อย 2 ครั้ง ก่อนปลูก

- เก็บเศษซากวัชพืชออกให้หมดหลังการพรวนดิน
- ใช้แรงงาน ขุด ถาก คายหรือตัดวัชพืชที่ขึ้นในแถวข้าง และควรทำก่อนวัชพืชออกดอก
- ใช้วัสดุคลุมดิน โดยนำวัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ เช่น เปลือกถั่ว ฟางข้าว ชังข้าวโพดหรือกระดาษหนังสือพิมพ์ เป็นต้น คลุมโคนต้นยางเฉพาะต้น หรือตลอดแนวเว้นระยะพอควรไม่ชิดโคนต้นยาง
- ปลูกริมโคนต้นยางได้แก่ คาโลโบโกเนียม เซนโตรซิมา และเพอราเรีย ห่างจากแถวข้างประมาณ 2 เมตร
- ใช้สารพ่นสารกำจัดวัชพืชตามคำแนะนำในตารางที่ 5

ตาราง 5 การใช้ สารป้องกันและกำจัดวัชพืชในสวนยางพารา

วัชพืช	สารป้องกันกำจัดวัชพืช	อัตราการใช้/ไร่	วิธีใช้
วัชพืชทุกชนิด ยกเว้นหญ้าคา	พาราควอต(27.6% เอสแอล)	400 มิลลิลิตร	ใช้กำจัดวัชพืชใบแคบและใบกว้างพ่นวัชพืชอายุอ่อนระวังอย่าให้ สัมผัสส่วนยอดหรือส่วนที่มีสีเขียวของพืชปลูก
	ไกลโฟเซต (48% เอสแอล)	200 มิลลิลิตร	ใช้กำจัดวัชพืชใบแคบ ใช้ผสมน้ำสะอาดและเครื่องพ่นชนิดที่ทำจากอลูมิเนียม ทองเหลือง ทองแดง สแตนเลส หรือพลาสติก เท่านั้น
หญ้าคา	ไกลโฟเซต (48% เอสแอล)	750-1,000 มิลลิลิตร	อัตราที่แนะนำขึ้นกับความหนาแน่นของวัชพืช

7 คำแนะนำการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัย

7.1 การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างเหมาะสม

7.1.1. ตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องพ่นอย่าให้มีรอยรั่ว เพราะจะทำให้สารพิษเปียกเปื้อนเสื้อผ้า และร่างกายของผู้พ่นได้

7.1.2. ต้องสวมเสื้อผ้าและรองเท้าให้มิดชิด รวมทั้งหน้ากาก หรือผ้าปิดจมูก และ
 ศรีษะเพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ

7.1.3. อ่านฉลากคำแนะนำคุณสมบัติ และการใช้ก่อนทุกครั้ง

7.1.4. ควรพ่นในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ หลีกเลี่ยงการพ่นในเวลาแดดจัด
 หรือลมแรง และผู้พ่นต้องอยู่นอกลมตลอดเวลา

7.1.5. ภายหลังจากพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ผู้พ่นต้องอาบน้ำ สระผมและ
 เปลี่ยนเสื้อผ้าทันที เสื้อผ้าที่เป็นสารเคมีต้องซักให้สะอาดทุกครั้ง

7.1.6. ไม่เก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ใช้ จะสลายตัวถึงระดับ
 ปลอดภัยโดยดูจากตารางคำแนะนำการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

7.1.7. ทำลายภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้ว อย่างทิ้งตาม ร่องสวน แม่น้ำลำ
 คลอง

7.2 การใช้เครื่องพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

7.2.1 เครื่องพ่น นิยมใช้มี 2 ชนิด ได้แก่

- เครื่องพ่นแบบสูบโยกสะพายหลัง
- เครื่องยนต์พ่นสารชนิดใช้แรงดันน้ำ

7.2.2 วิธีการใช้

- เครื่องพ่นแบบสูบโยกสะพายหลัง ใช้อัตราการพ่น 60-80 ลิตรต่อไร่
 เลือกใช้หัวพ่นแบบกรวยขนาด (เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.6 มิลลิเมตร) สำหรับ การพ่นสารป้องกันกำจัด
 สารฆ่าแมลงและโรคพืช

- เครื่องยนต์พ่นแบบกรวยขนาดกลาง (เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.0-1.2 มิลลิเมตร)
 ปรับความดันในระบบพ่นไว้ที่ 10 บาร์ หรือ 150 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว ถ้าเป็นหัวพ่นแบบกรวยชนิด
 ปรับ ให้ได้ละอองกระจายกว้างที่สุด ซึ่งจะได้ละอองขนาดเล็กสม่ำเสมอ เหมาะสำหรับการพ่น
 สารป้องกันกำจัดแมลง และโรคพืช

- สำหรับการพ่นสารกำจัดวัชพืช ต้องแยกใช้เครื่องพ่นเฉพาะ ควรเลือกใช้
 หัวพ่นแบบพัดหรือแบบปะทะ ใช้อัตราการพ่น 60-80 ลิตรต่อไร่ หลังพ่นไม่ควรรวบกวาดผิวน้ำดิน
 ขณะพ่นกดหัวพ่นต่ำ เพื่อให้ละอองสารเคมีตกลงบนพื้นที่ต้องการควบคุมวัชพืชนั้น ระมัดระวัง
 พ่นซ้ำและแนวเดิน เพราะจะทำให้ปริมาณสารเพิ่มเป็นสองเท่า

- ใช้ความเร็วในการเดินพ่น ประมาณ 1 ก้าวต่อวินาที พ่นให้คลุมทั้งต้นไม่ควร
 พ่นจื๋นนานเกิน เพราะจะทำให้ยาโชกและไหลลงดิน และควรพลิก-หงายหัวพ่นขึ้นลงเพื่อให้ละออง
 แทรกเข้าทรงพุ่มได้ดีขึ้น โดยเฉพาะด้านใต้ใบ

- สำหรับการพ่นสารกำจัดวัชพืช ควรถือหัวพ่นที่ความสูงเดียวกันตลอดการปฏิบัติงาน

- การพ่นสารทุกครั้งให้เริ่มพ่นจากด้านใต้ลมก่อน จากนั้นขยายแนวการพ่นขึ้นเหนือลม ขณะเดียวกันให้หันหัวพ่นไปทางใต้ลมตลอดเวลา เพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

8 การกรีดยาง

เพื่อให้ได้น้ำยางมากที่สุด ต้นยางเสียหายน้อยที่สุด ชีตอายุการกรีดยางให้นานที่สุด และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด มีหลักการกรีดยาง และระบบกรีดยาง ดังนี้

8.1. การเปิดกรีดยาง ควรเปิดกรีดยางเมื่อจำนวนต้นยางที่มีขนาดเส้นรอบต้นไม่ต่ำกว่า 50 เซนติเมตร ที่ความสูง 150 เซนติเมตรจากพื้นดินไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนต้นยางทั้งหมด

8.2. ใช้ระบบกรีดยางครั้งละต้น วันเว้นวัน

8.3. เปิดกรีดยางครั้งละต้นที่ระดับความสูง 150 เซนติเมตร จากพื้นดิน รอยกรีดยางมุม 30 องศา กับแนวระนาบ และเอียงจากซ้ายบนลงมาขวาล่าง

8.4. ตัดรางรองรับน้ำยาง ห่างจากรอยกรีดยางด้านหน้าลงมาประมาณ 30 เซนติเมตร ถ้าไม่กรีดยางควรคว่ำถ้วยไว้เพื่อไม่ให้สิ่งสกปรกตกลงไปในถ้วยรับน้ำยาง

8.5. กรีดยางให้ลึกใกล้เนื้อไม้มากที่สุด แต่ต้องไม่ถึงเนื้อไม้

8.6. ควรกรีดยางตอนเช้าในช่วงเวลา 06.00-08.00 นาฬิกา เพราะทำงานได้สะดวก ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์ให้แสงสว่าง ไม่เสี่ยงอันตราย ไม่ทำลายสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

8.7. ควรกรีดยางไม่เกิน 500 ต้นต่อคนต่อวัน

8.8. หมั่นลับมีดกรีดยางให้คมอยู่เสมอ

8.9. หยุดกรีดยางในช่วงยางผลัดใบจนถึงใบที่ผลิใหม่เป็นใบแก่

9 การแปรรูปยาง

น้ำยางที่ได้สามารถนำไปขายในรูปของน้ำยางสดหรือนำไปแปรรูปเป็นยางแผ่นดิบ

9.1 วิธีการผลิตยางแผ่นดิบ เพื่อให้ได้ยางแผ่นดิบที่มีคุณภาพดีและได้ราคาตรงตามมาตรฐานจำเป็นต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้ การแปรรูป ควรทำในโรงเรือน วิธีการผลิต และลักษณะของยางแผ่นคุณภาพดีมีดังนี้

9.1.1. เก็บรวบรวมน้ำยาง ใส่ในถังเก็บน้ำยางที่มีฝาปิด

9.1.2. กรองน้ำยางด้วยเครื่องกรองลวด เบอร์ 40 และ 60 โดยวางเครื่องกรองซ้อนกัน 2 ชั้น เบอร์ 40 ไว้ข้างบน และเบอร์ 60 ไว้ข้างล่าง

9.1.3. ตรงน้ำยางพันธุ์สงขลา 36 แนะนำให้ใส่สารโซเดียมเมตาไบซัลไฟต์ในอัตราส่วน 0.02-0.06 กรัม ของเนื้อสารบริสุทธิ์ ต่อน้ำหนักเนื้อยางแห้ง 1 กิโลกรัมใส่ลงตะก

9.1.4. เตรียมน้ำกรด โดยใช้น้ำกรดฟอร์มิค ชนิดเข้มข้น 90% อัตราส่วน 2 ซ้อนแกงผสมกับน้ำสะอาด 3 กระป๋องนม

9.1.5. ตรงน้ำกรดที่ผสมแล้ว 1 กระป๋องนมเทลงในน้ำยางในตะกที่ผสมน้ำแล้ว กวนให้เข้ากัน

9.1.6. ใช้ใบพายกวาดฟองอากาศออกจากตะกให้หมด

9.1.7. ปิดตะกเพื่อป้องกันมิให้ฝุ่นละอองหรือสิ่งสกปรกตกลงในน้ำยางที่กำลังจับตัวทิ้งไว้ประมาณ 30-45 นาที

9.1.8. เมื่อยางจับตัวแล้ว กอนนำไปนวดรินน้ำสะอาดหล่อไว้ทุกตะก เพื่อสะดวกในการเทแต่งยางออกจากตะก

9.1.9. เทแต่งยางออกจากตะกบนโต๊ะนวดยางที่ปูด้วยอลูมิเนียม หรือแผ่นสังกะสี ใช้ท่อเหล็กขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 นิ้ว ยาวประมาณ 80 เซนติเมตร นวดยางให้หนาประมาณ 1 เซนติเมตร

9.1.10. นำยางที่นวดแล้ว เข้าเครื่องรีดดอก 1 ครั้ง ให้เหลือความหนาไม่เกิน 2 มิลลิเมตร

9.1.11. นำแผ่นยางมาผึ่งให้แห้งไว้ในที่ร่มประมาณ 6 ชั่วโมง ห้ามนำไปผึ่งแดด เพราะจะทำให้ยางเสื่อมคุณภาพ

9.1.12. เก็บรวบรวมยางโดยพาดไว้บนราวในโรงเรือน เพื่อผึ่งให้แห้ง ใช้เวลาประมาณ 15 วัน รอจำหน่าย

9.2 ลักษณะยางแผ่นคุณภาพดี แผ่นยางมีความสะอาดและปราศจากฟองอากาศตลอดแผ่น

9.2.1. มีความชื้นในแผ่นยางไม่เกิน 1.5%

9.2.2. มีความยืดหยุ่นดี และมีลายดอกเด่นชัดตลอดแผ่น

9.2.3. แผ่นยางบาง มีความหนาของแผ่นไม่เกิน 3 มิลลิเมตร

9.2.4. เนื้อยางแห้งใส มีสีสวยสม่ำเสมอตลอดแผ่น ลักษณะสีเหลืองทองหรือเหลืองอ่อน ไม่มีสีคล้ำหรือรอยดำ

9.2.5. น้ำหนักเฉลี่ยต่อแผ่น 800-1,200 กรัม

9.2.6. แผ่นยางเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 38-46 เซนติเมตร ความยาว 80-90 เซนติเมตร

10 การบันทึกข้อมูล

- 10.1 สภาพแวดล้อม เช่น อุณหภูมิ ความชื้น ปริมาณน้ำฝน
- 10.2 พันธุ์ ระยะปลูก
- 10.3 วันปลูก วันปลูกซ่อม วันตัดแต่งกิ่ง วันใส่ปุ๋ย ชนิดปุ๋ยที่ใช้ วันพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ชนิดและอัตราที่ใช้ วันเปิดกริด จำนวนวันกริด
- 10.4 วันที่มีโรคแมลงแต่ละชนิดระบาด
- 10.5 ค่าใช้จ่าย ผลผลิต ราคาขาย รายได้จากการจำหน่ายยางแผ่น / เศษยาง
- 10.6 อุปสรรค และปัญหาทุกชนิด

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย ชุดที่ 1

เรื่อง เศรษฐกิจ-สังคมและวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่ส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของเกษตรกรชาวไทยมุสลิมในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ชื่อเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ (นาย/นาง/นางสาว)

.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล..... อำเภอระแงะ จังหวัด
นราธิวาส อายุ.....ปี ระดับการศึกษา

.....

ตอนที่ 1 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

1. อาชีพหลัก

.....

2. อาชีพรอง (1)..... (2).....

3. ขนาดและพื้นที่ถือครอง

3.1 พื้นที่ทั้งหมด.....ไร่

3.2 พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด.....ไร่

3.3 พื้นที่สวนยาง.....ไร่

- ของตนเอง.....ไร่

- เช่า.....ไร่

- ทำฟรี.....ไร่

- จ้างผู้อื่น.....ไร่

- อื่นๆไร่

3.4 พื้นที่ปลูกไม้ผล.....ไร่

3.5 พื้นที่ทำนา.....ไร่

3.6 พื้นที่ทำไร่นาสวนผสม.....ไร่

3.7 อื่นๆ.....ไร่

4. กิจกรรมอื่นนอกจากการทำสวนยาง

.....

.....

.....

5. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในปัจจุบัน (ไม่รวมลูกจ้าง) รวมทั้งสิ้น คน

สมาชิกในครอบครัว	อายุ	ความเกี่ยวข้องกับการทำงานในฟาร์ม		
		ทำงานในภาค เกษตร	ทำงานนอกภาค เกษตร	ไม่ได้ใช้แรงงาน ในครัวเรือน
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

5. แรงงานจ้างเต็มเวลา จำนวน..... คน กิจกรรมที่ทำคือ.....

.....

6. ค่าจ้างที่ต้องเสียไปตลอดปีสำหรับลูกจ้างเต็มเวลา จำนวน บาท
(การกรีดยางแบบแบ่งผลผลิตถือว่าเป็นลูกจ้างเต็มเวลาด้วย)

7. ท่านเสียค่าจ้างบางเวลาสำหรับกิจกรรมการเกษตรกับกิจกรรมอะไรบ้าง.....

โดยค่าจ้างที่ต้องเสีย จำนวน บาท/ปี

8. รายได้สุทธิจากการทำสวนยางบาท/ปี

9. รายได้สุทธิของครัวเรือน (พ.ศ.2548)บาท/ปี

9.1 รายได้ภาคเกษตร (การปลูกพืชอื่นๆ, จากการเลี้ยงสัตว์, รับจ้างในภาคการเกษตร)

.....

.....

.....

9.2 รายได้นอกภาคเกษตร

.....
.....
.....
.....

10. ค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนทั้งหมดบาท/ปี
(ค่าอาหารในการบริโภค ,ค่าเล่าเรียนบุตร ,ค่ารักษาพยาบาล ,ค่าไฟฟ้า,ค่าเครื่องนุ่มห่ม,
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ)

.....
.....
.....

11. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มอะไรบ้าง

.....
.....

12. ท่านได้รับความรู้ในเรื่องการทำสวนยางจาก

.....
.....
.....

13. ข้อมูลการเลี้ยงสัตว์

.....
.....
.....

14. ข้อมูลการปลูกพืช (นอกจากยางพารา)

.....
.....
.....

ตอนที่ 2. ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในสวนยางพารา

1. ท่านมีอาชีพการทำสวนยางมานาน ประมาณ.....ปี
2. ข้อมูลทั่วไปของการปลูกยางพารา
 - 2.1 กิจกรรมในสวนยางพารา
 - 2.2 ข้อมูลการทำสวนยางแบ่งตามช่วงอายุยางที่ 1-6 ปี , 7-15 ปี, 16-20 ปี, 25 ปีขึ้นไป
 - พื้นที่
 - พันธุ์
 - จำนวนต้นที่ปลูก
 - ระยะปลูก
 - การได้รับการสงเคราะห์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

 - การให้น้ำ, จำนวนครั้งในการใส่, ปริมาณการใส่ปุ๋ยแต่ละครั้ง, ช่วงเวลาไหน (เดือน) ,ใช้เวลาในการใส่ (กี่ชั่วโมง ช่วงไหน), ค่าใช้จ่ายในการใส่ปุ๋ย/ปี

.....

.....

 - การกำจัดวัชพืช (วิธีการ,แรงงาน,ค่าใช้จ่าย,จำนวนครั้งที่ทำ)

.....

.....

 - การดูแลโรคและแมลง (โรคเส้นดำ ไบร่วง เปลือกแห้ง ราขาว ฯลฯ)

.....

.....

 - ขั้นตอนและวิธีการกรีดยาง

.....

.....

- ยางพาราที่กรี๊ดได้.....ไร่
- จำนวนที่กรี๊ด/วัน.....ไร่
- ในรอบ 1 เดือน กรี๊ด ได้กี่ตัน/วัน.....วัน
- ในรอบ 1 ปี กรี๊ดได้กี่วัน
- เวลาที่ออกไปกรี๊ดยางกึ่งนาฬิกา
- กรี๊ดได้กี่ตัน/วัน.....
- เวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมน้ำยาง.....
- จำนวนที่จ้างกรี๊ด/วัน.....ไร่
- ขั้นตอนการแปรรูปยางแผ่น

.....

.....

.....

.....

2.3 อุปกรณ์เกี่ยวกับการผลิตยางที่มีอยู่ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2.4 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตยางพารา (โรค ดิน เงินทุน พื้นที่ ความรู้)

.....

.....

.....

ตอนที่ 3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำสวนยางพารา

3.1 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จากการทำสวนยางพารามีผลต่อสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ เช่น แหล่งน้ำ สภาพดินอย่างไรบ้างในภาพรวม ส่งผลกระทบทำให้อะไรเปลี่ยนแปลงไปบ้าง

.....

.....

.....

.....

3.2 ผลกระทบต่อสุขภาพ

สุขภาพทางกาย

1. สุขภาพโดยทั่วไป ท่านคิดว่าการทำงานยางพาราที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของท่านอย่างไร (อาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นจากการทำงานมีอะไรบ้าง)

.....

.....

2. ในปัจจุบันความแข็งแรงของร่างกายท่านอยู่ในระดับใด หรือทำงานได้มากน้อยเพียงใด

.....

.....

3. เมื่อท่านปฏิบัติงานในสวนยางพาราท่านได้รับอุบัติเหตุจากการทำงานอย่างไรบ้าง (จากอุปกรณ์การทำงาน, จากสารเคมีต่างๆที่ใช้)

.....

.....

4. ปัจจุบันท่านมีอาการหรือความผิดปกติเกี่ยวกับร่างกายอะไรบ้าง ที่เป็นอยู่เสมอหรือประจำ หรือ (อาการที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากการทำงานในสวนยางพาราหรือสารเคมีที่ใช้เกี่ยวกับการทำสวนยาง)

.....

.....

สุขภาพทางจิต

1. ท่านคิดว่าปัจจุบัน ท่านมีความสุข ความทุกข์ในชีวิตอะไรบ้าง

.....

.....

2. สาเหตุที่เกี่ยวข้องที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจจากการทำสวนยางพารามีอะไรบ้าง

.....

.....

3. ท่านพอใจในอาชีพการทำสวนยางหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์สำหรับใช้ในการวิจัย ชุดที่ 2

เรื่อง เศรษฐกิจ-สังคมและวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
และสุขภาพของเกษตรกรชาวไทยมุสลิมในอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ชื่อ.....สกุล.....
บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล..... อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

คำแนะนำให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับคำตอบ หรือเติมคำตอบในช่องว่าง

1. อายุ ปี
2. จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาสูงสุด..... ปี
3. อาชีพหลักของเกษตรกร (ที่มีรายได้สูงสุด)

() 1. ทำสวนยางพารา	() 2. ทำสวนผลไม้
() 3. เลี้ยงสัตว์	() 4. ค้าขาย
() 5. รับจ้างภาคเกษตร	() 6. รับจ้างนอกภาคเกษตร
() 7. รับราชการ	() 8. อื่น (ระบุ)
4. อาชีพรองของเกษตรกร (ที่มีรายได้รองลงมา)

() 1. ทำสวนยางพารา	() 2. ทำสวนผลไม้
() 3. เลี้ยงสัตว์	() 4. รับจ้างภาคเกษตร
() 5. รับจ้างนอกภาคเกษตร	() 6. ค้าขาย
() 7. อื่น (ระบุ).....	
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น..... คน
 - 5.1 จำนวนสมาชิกที่ใช้แรงงาน.....คน
 - 5.2 จำนวนแรงงานในภาคเกษตร.....คน
 - 5.3 จำนวนแรงงานในการทำสวนยาง.....คน

6. ขนาดและพื้นที่ถือครอง

- 6.1 พื้นที่ถือครองทั้งหมด.....ไร่
- 6.2 พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด.....ไร่
- 6.3 พื้นที่สวนยาง.....ไร่
- 6.4 พื้นที่ปลูกไม้ผล.....ไร่
- 6.5 พื้นที่ทำนา.....ไร่
- 6.6 อื่นๆ.....ไร่

7. รายได้ของครัวเรือน (พ.ศ.2548)

7.1 รายได้สุทธิจากการทำสวนยางบาท/ปี

7.2 รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนบาท/ปี

8. ค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนทั้งหมดบาท/ปี

9. ท่านมีหนี้สินจากการกู้ยืมหรือไม่

() 1. มีหนี้สิน (ระบุ)บาท

() 2. ไม่มีหนี้สิน

10. แหล่งเงินกู้ที่ท่านกู้ยืม

() 1. ธ.ก.ส.

() 2. กองทุนหมู่บ้าน

() 3. สหกรณ์การเกษตร

() 4. ญาติพี่น้อง

() 5. เพื่อนบ้าน

() 6. อื่นๆ (ระบุ).....

11. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันใดบ้าง

() 1. ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม

() 2. กลุ่ม ธ.ก.ส.

() 3. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร

() 4. กองทุนหมู่บ้าน

() 5. กลุ่มกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

() 6. อื่นๆ.....

12. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพาราจากแหล่งใดบ้าง และบ่อยครั้งเพียงใด

แหล่งข้อมูล	ระดับการรับรู้ข่าวสาร			
	5 ครั้ง/ปี ขึ้นไป (4)	3-4 ครั้ง/ ปี (3)	1-2 ครั้ง/ปี (2)	ไม่ได้รับ เลย (1)
1. วิทยุ				
2. โทรทัศน์				
3. หนังสือพิมพ์				
4. ป้าย/โปรเตอร์/แผ่นพับ/สิ่งพิมพ์อื่นๆ				
5. จากการสนทนากับเพื่อน				
6. เกษตรตำบล/เกษตรอำเภอ				
7. เจ้าหน้าที่กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง				
8. อื่นๆ(ระบุ).....				

ตอนที่ 2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราของเกษตรกร

คำแนะนำ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับคำตอบ หรือเติมคำตอบในช่องว่าง

1. ท่านมีอาชีพการทำสวนยางมานาน ประมาณ.....ปี
2. ท่านเรียนรู้วิธีการและขั้นตอนเกี่ยวกับการทำสวนยางและการปฏิบัติงานในสวนยางจากใคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ใส่ตัวเลขเรียงลำดับ)
 - () 1. จากครอบครัวและญาติ
 - () 2. จากนายจ้าง
 - () 3. ได้รับการอบรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - () 4. จากเพื่อน
 - () 5. ฝึกด้วยตนเอง

- () 6. อื่นๆ (ระบุ).....
3. ท่านใช้เวลาในขั้นตอนการปฏิบัติงานในสวนยางพาราจนเสร็จงานประมาณวันละชั่วโมง
เวลาต้นไปกรีดยาง.....นาฬิกา กรีดยาง ถึงเวลานาฬิกา
4. จำนวนต้นยางที่กรีดยางทั้งหมดต้น/วัน
5. ท่านกรีดยางวันละกี่แห่งแห่ง/วัน
6. ท่านใช้เวลานอนพักผ่อนหลังทำงานเสร็จหรือไม่ กี่ชั่วโมง
() 1. ไม่นอนพัก () 2. นอนพัก (ระบุ).....ชั่วโมง/วัน
7. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสวนยางพารา (เลือกเฉพาะสวนยางที่ท่านกรีดยางในปัจจุบัน)
- 7.1 พื้นที่สวนยางพาราที่ท่านกรีดยางในปัจจุบันเป็นของใคร
() 1. ตนเอง () 2. ผู้อื่น
- 7.2 จำนวนพื้นที่สวนยางที่ท่านกรีดยางในปัจจุบัน.....ไร่
- 7.3 การได้รับทุนสงเคราะห์
() 1. ได้รับสงเคราะห์ () 2. ไม่ได้
- 7.4 ลักษณะพื้นที่สวนยาง
() 1. ที่ลุ่ม () 2. ที่ราบ
() 3. ที่ลาดเชิงเขา () 4. ที่ลาดชัน
- 7.5 ลักษณะดิน
() 1. ดี () 2. ปานกลาง () 3. ไม่ดี
- 7.6 ชื่อพันธุ์ยางที่ใช้ปลูก..... อายุต้นยาง.....(ปี)
- 7.7 การเว้นระยะปลูกระหว่างต้นและแถว ของการปลูกยางพารา
() 1. 3X7 () 2. 3X8
() 3. 3X9 () 4. 4X6
() 5. 2.5X8 () 6. อื่น.....
- 7.8 ในการปลูกยาง ท่านใช้วิธีการปลูกยางด้วยวิธีใด
() 1. ปลูกด้วยดินตอดิตตาพันธุ์ดี (ยางตาเขียว)
() 2. ปลูกด้วยต้นยางชำถุง
() 3. ปลูกด้วยเมล็ดยางงอกหรือต้นยางอ่อน เพื่อติดตาพันธุ์ดีในปีต่อไป
- 7.9 การปลูกพืชคลุมดินในช่วงเดียวกับการปลูกยาง
() 1. ปลูก (ระบุ)..... () 2. ไม่ปลูก
- 7.10 มีการปลูกพืชแซมยาง ในสวนยางหรือไม่

- () 1. ปลุก (ระบุ)..... () 2. ไม่ปลุก
- 7.11 มีการปลุกพืชร่วมยาง ในสวนยางของท่านหรือไม่
- () 1. ปลุก (ระบุ)..... () 2. ไม่ปลุก
- 7.12 การใส่ปุ๋ยให้แก่ต้นยางหรือไม่
- () 1. ใส่ (ระบุ)..... () 2. ไม่ใส่
- 7.13 ในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช ท่านปฏิบัติเองหรือจ้าง
- () 1. ทำเองทั้งหมด () 2. จ้างทำทั้งหมด () 3. ทำเองและจ้าง
- 7.14 ในการกรีดยางพารา ท่านใช้ระบบการกรีดยางพาราแบบใด
- () 1. กรีดยางหนึ่งใบในสองของลำต้น () 2. กรีดยางหนึ่งใบในสามของลำต้น
- () 3. กรีดยางมากกว่าหนึ่งหน้าต่อต้น () 4. อื่นๆ(ระบุ).....
- 7.15 ในปัจจุบัน ท่านกรีดยางที่ระดับความสูงของหน้ายางอยู่ที่ระดับใด
- () 1. ต่ำกว่าเข่า () 2. ต่ำกว่าเอวแต่ไม่เกินเข่า
- () 3. ต่ำกว่าระดับสายตาแต่ไม่เกินเข่า () 4. ระดับสายตา
- () 5. สูงกว่าระดับสายตา () 6. อื่นๆ(ระบุ)
- 7.16 การกรีดยางที่ระดับความสูงของหน้ายางระดับใด ที่ท่านกรีดยางแล้วรู้สึกปวดเมื่อยมากที่สุด
- () 1. ต่ำกว่าเข่า () 2. ต่ำกว่าเอวแต่ไม่เกินเข่า
- () 3. ต่ำกว่าระดับสายตาแต่ไม่เกินเข่า () 4. ระดับสายตา
- () 5. สูงกว่าระดับสายตา () 6. อื่นๆ(ระบุ).....
- 7.17 ความถี่ในการกรีดยางของท่านเป็นอย่างไร
- () 1. กรีดยางทุกวัน () 2. กรีดยางวันเว้นวัน
- () 3. กรีดยางสองวันเว้นวัน () 4. กรีดยางสามวันเว้นวัน
- () 5. กรีดยางห้าวันเว้นวัน () 6. อื่นๆ (ระบุ).....
- 7.18 ในสวนยางของท่าน ท่านใช้ภาชนะอะไรรองรับน้ำยาง
- () 1. ใช้ถ้วยดินเผา () 2. ใช้กะลามะพร้าว () 3. ใช้ถ้วยพลาสติก
- 7.19 ท่านใช้อุปกรณ์อะไรในการนวดยางแผ่น
- () 1. ใช้อุปกรณ์ช่วยนวด (แท่งไม้หรือท่อ PVC)
- () 2. ใช้เท้าช่วยนวด
- () 3. ใช้มือช่วยนวด
- 7.20 ในการกรีดยางใช้เครื่องกรีดยางแบบใด

- () 1. ใช้แบบมือหมุน () 2. ใช้แบบมอเตอร์

ตอนที่ 3 ข้อมูลการปฏิบัติงานในสวนยางพารา

3.1 วัฒนธรรมการปฏิบัติงานด้านวัตถุวิสัย

คำชี้แจง คำถามในตอนนี้เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่สอดคล้องตามหลัก GAP เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับยางพารา แบบสัมภาษณ์นี้ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด แต่ต้องการคำตอบที่ใกล้เคียงกับการปฏิบัติงานจริงของเกษตรกรมากที่สุด

คำแนะนำ โดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติงานของเกษตรกรมากที่สุด

ระดับการให้คะแนน	4 หมายถึง	ปฏิบัติมาก
	3 หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
	2 หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
	1 หมายถึง	ไม่ปฏิบัติเลย

การเตรียมพื้นที่ทำสวนยางพารา

1. ในการเตรียมพื้นที่ปลูกยางต้องมีการโค่นต้นไม้เก่า ถางป่า และเผาเศษวัชพืช เศษไม้ ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

ท่านคิดว่าจากการเตรียมพื้นที่ปลูกยาง เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างไรบ้าง

- () ดิน อย่างไร (ระบุ).....
() น้ำ อย่างไร (ระบุ).....
() พืช อย่างไร (ระบุ).....
() สัตว์ อย่างไร (ระบุ).....

2. หลังจากโค่นต้นไม้ออก เหลือตอที่ยังไม่ตาย ท่านใช้สารมาตัดต้นไม้หรือไม่ ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

ท่านคิดว่าจากการใช้สารฆ่าตอ เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างไรบ้าง

- () ดิน อย่างไร (ระบุ).....
 () น้ำ อย่างไร (ระบุ).....
 () พืช อย่างไร (ระบุ).....
 () สัตว์ อย่างไร (ระบุ).....

3. ต่อมายังเหลืออยู่ ท่านใช้วิธีการเผาตอหรือไม่ ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
 () 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

ท่านคิดว่าจากการเผาตอ เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างไรบ้าง

- () ดิน อย่างไร (ระบุ).....
 () น้ำ อย่างไร (ระบุ).....
 () พืช อย่างไร (ระบุ).....
 () สัตว์ อย่างไร (ระบุ).....

4. เมื่อเตรียมพื้นที่เสร็จ ก่อนขุดหลุมปลูก ต้องไถพลิกและไถพรวนดินอย่างน้อย 2 ครั้ง ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
 () 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

ท่านคิดว่าจากการไถพลิกและไถพรวนดิน เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างไรบ้าง

- () ดิน อย่างไร (ระบุ).....
 () น้ำ อย่างไร (ระบุ).....
 () พืช อย่างไร (ระบุ).....
 () สัตว์ อย่างไร (ระบุ).....

5. หากในพื้นที่ของท่านเป็นพื้นที่ลาดเอียง ท่านมีการทำขั้นบันไดหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
 () 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

ท่านคิดว่าหากในพื้นที่ลาดเอียงไม่มีการทำขั้นบันได จะเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างไร

- () ดิน อย่างไร (ระบุ).....
 () น้ำ อย่างไร (ระบุ).....
 () พืช อย่างไร (ระบุ).....

() สัตว์ อย่างไร (ระบุ).....

การปลูกยางพารา

1. การคัดเลือกพันธุ์ยางที่ปลูก ควรเลือกตามความเหมาะสมของลักษณะพื้นที่ ท่านปฏิบัติตามมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

การปลูกพันธุ์ยางที่ไม่เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ จะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างไรบ้าง

() ดิน อย่างไร (ระบุ).....

() น้ำ อย่างไร (ระบุ).....

() พืช อย่างไร (ระบุ).....

() สัตว์ อย่างไร (ระบุ).....

2. ตามหลักวิชาการ ได้กำหนดระยะปลูกระหว่างต้นและแถว คือ 2.5 X 8 หรือ 3X7 ท่านปฏิบัติตามมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

การปลูกยางในระยะที่ห่างหรือชิดเกินไป จะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างไรบ้าง

() ดิน อย่างไร (ระบุ).....

() น้ำ อย่างไร (ระบุ).....

() พืช อย่างไร (ระบุ).....

() สัตว์ อย่างไร (ระบุ).....

3. การเตรียมหลุมปลูกยาง หลุมปลูกควรมีขนาด 50X50X50 ซม. ท่านปฏิบัติตามมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

4. ในสวนยางของท่านมีการปลูกพืชคลุมตระกูลถั่วเพื่อบำรุงดิน ท่านปฏิบัติตามมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

5. การเลือกต้นตอยางหรือยางชำถุงขนาด 1-2 ฉัตรที่จะนำมาปลูก ต้องเลือกต้นที่แข็งแรง สมบูรณ์ ปราศจากโรคและ ศัตรูพืช ท่านปฏิบัติตามมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

6. หากต้นยางที่ปลูกตาย ควรปลูกซ่อมภายใน 1-3 เดือนหลังปลูก ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
- () 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก
7. ก่อนเข้าช่วงฤดูแล้ง ควรใช้เศษพืชคลุมบริเวณโคนต้นยาง ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
- () 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก
8. การตัดแต่งกิ่งจะทำเมื่อต้นยางอายุ 1ปี ที่ระดับความสูงต่ำกว่า 2 เมตร ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
- () 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก
9. ในการตัดแต่งกิ่งควรทำในช่วงฤดูฝน ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
- () 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก
10. หลังตัดแต่งกิ่งควรนำกิ่งที่ตัดออกไปทิ้งนอกสวน เพื่อรักษาความสะอาดของสวนยาง ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
- () 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

การใส่ปุ๋ยยางพารา

1. การใส่ปุ๋ย ควรใส่ขณะที่ดินมีความชื้นและไม่มีฝนตกหนัก ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
- () 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก
2. ต้นยางพารา ก่อนเปิดกรีด เมื่อต้องการใส่ปุ๋ยต้องกำจัดวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ย ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
- () 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก
3. การใส่ปุ๋ยก่อนเปิดกรีด วิธีการใส่ ต้องหว่านแล้วกลบในช่วง 2 ปีแรก ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก
4. การใส่ปุ๋ยขางพาราที่เปิดกรีดแล้ว ควรให้ปุ๋ยครั้งละ 500 กรัม/ต้น ปีละ 2 ครั้ง ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก
5. การใส่ปุ๋ยขางที่เปิดกรีดแล้ว การใส่ปุ๋ยครั้งแรกของปีจะใส่ช่วงต้นฤดูฝน ช่วงปลายเดือนเมษายน ถึงเดือน พฤษภาคม หลังยางผลัดใบ ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก
6. การใส่ปุ๋ยขางที่เปิดกรีดแล้ว การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 จะใส่ในช่วงเดือนสิงหาคม ถึง เดือน กันยายน ก่อนที่ใบยางจะแก่ ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก
7. การใส่ปุ๋ยขางที่เปิดกรีดแล้ว ใส่โดยการหว่านปุ๋ยบริเวณห่างจากโคนต้นประมาณ 3 เมตร หรือบริเวณพุ่มใบ ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก
8. การใส่ปุ๋ยที่ดี ควรใช้วิธีคราดกลบหรือขุดหลุมลึกประมาณ 5-10 ซม. จากผิวดิน ใส่ปุ๋ยแล้วเกลี่ยดินกลบ ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก
9. การใส่ปุ๋ยขางพาราให้เกิดประสิทธิภาพที่สุด ควรใส่ปุ๋ยเคมีควบคู่กับปุ๋ยอินทรีย์ ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด
- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก
- ท่านคิดว่า การใส่ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียว ในสวนขางพารา จะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างไร
- () ดิน อย่างไร (ระบุ).....
() น้ำ อย่างไร (ระบุ).....
() พืช อย่างไร (ระบุ).....

() สัตว์ อย่างไร (ระบุ).....

การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช

1. ในการกำจัดวัชพืช ใช้แรงงานคนตาก หรือใช้เครื่องตัดหญ้า ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

2. การกำจัดวัชพืช ใช้วิธีการปลูกพืชคลุมดิน โดยหว่านพืชตระกูลถั่วในแปลงยาง ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

3. ท่านใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชในสวนยาง มากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

การใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชในสวนยางพารา ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างไร

() ดิน อย่างไร (ระบุ).....

() น้ำ อย่างไร (ระบุ).....

() พืช อย่างไร (ระบุ).....

() สัตว์ อย่างไร (ระบุ).....

4. ท่านใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชที่มาทำลายต้นยาง มากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก ท่านคิดว่า

การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มาทำลายต้องยาง ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างไร

() ดิน อย่างไร (ระบุ).....

() น้ำ อย่างไร (ระบุ).....

() พืช อย่างไร (ระบุ).....

() สัตว์ อย่างไร (ระบุ).....

5. เมื่อพบปลวกกัดกินรากและลำต้นยาง ท่านได้ใช้สารเคมีที่เจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่แนะนำ (หรือสารเคมีกำจัดปลวกที่จำหน่ายตามท้องตลาด) หยอดบริเวณโคนต้นท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

4. การฉีดพ่นสารเคมีที่ถูกต้องวิธี ขณะฉีดพ่นสารเคมี ต้องยื่นเหนือทิศทางลม ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

5. หลังจากฉีดพ่นสารเคมี ต้องชำระล้างร่างกายทันที ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

การกรีดยางพารา

1. การเปิดกรีดหน้ายางแรก จะต้องกรีดที่ระดับความสูงของหน้ากรีดอยู่ในระดับ 150 ซม. จากพื้นดิน เส้นรอบต้นขนาด 50 ซม. ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

2. ในการกรีดหน้ายาง ต้องกรีดข้างให้รอยกรีดทำมุม 30-35 องศา โดยเอียงจากซ้ายบนมาทางด้านขวา ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

3. ตามหลักวิชาการในการกรีดยางนั้น ไม่ควรกรีดทุกวัน หรือติดต่อกันหลายวัน ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

4. การกรีดยาง ไม่กรีดยางในช่วงยางผลัดใบ ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

5. การกรีดยางจะกรีดใกล้เชื้อเจริญมากที่สุดเพื่อให้ได้น้ำยาง โดยระวังไม่ให้กรีดลึกเกินไป เพราะหน้ายางจะเป็นแผลและเปลือกงอกใหม่อาจมีผิวขรุขระไม่สามารถกรีดซ้ำ ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

6. เวลากรีดขางตามเจ้าหน้าที่ฯแนะนำ ควรกรีดตอนเช้าเวลา 06.00-08.00 ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

7. หลังและก่อนการกรีดขาง ควรตรวจสอบอุปกรณ์ใช้งานต่างๆ เช่น มีดกรีดขาง ถังใส่น้ำยาฯ ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานทุกครั้ง ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

8. ขณะเก็บน้ำยาฯ ไม่ใส่จี้ยางหรือใบไม้ลงในถังเก็บน้ำยาฯ ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

การแปรรูปยางแผ่น

1. ควรทำความสะอาดเครื่องมือทำยางแผ่นทุกชนิด ก่อนและหลังการใช้งาน เครื่องมือควรเป็ยกน้ำทุกครั้งก่อนใช้ ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

2. การกรองน้ำยาฯต้องกรองด้วยที่กรองเบอร์ 40 และ 60 ซ้อนกันหรือกรองด้วยฟาง เพื่อเอาสิ่งสกปรกออก ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

3. ตามสูตรการทำยางแผ่นคุณภาพดี ให้ตวงน้ำยาฯที่กรองแล้วใส่ตะกวด ตะกวดละ 3 ลิตร ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

4. การทำยางแผ่น หลังจากตวงน้ำยาฯแล้ว ให้เติมน้ำสะอาด 2 ลิตร ลงผสมในน้ำยาฯ อัตราน้ำยาฯ 3 ส่วน ต่อ น้ำ 2 ส่วน (อัตราส่วนเปลี่ยนแปลงหากน้ำยาฯเจือจางกรณีฝนตกหรือสาเหตุอื่น) ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

5. การใช้น้ำกรดผสมในน้ำยา ให้ใช้ไม้พายกวนน้ำยาในตะกวด 1-2 เทียว ตวงน้ำกรดที่ผสมกับน้ำแล้วประมาณ 1 กระป๋องนม เทลงในน้ำยาให้ทั้งตะกวด ขณะที่เทน้ำกรด ใช้ไม้พายกวนประมาณ 6 เทียว ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

ท่านคิดว่ากรดน้ำส้มที่ผสมในน้ำยา เมื่อไปปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างไร

() ดิน อย่างไร (ระบุ).....

() น้ำ อย่างไร (ระบุ).....

() พืช อย่างไร (ระบุ).....

() สัตว์ อย่างไร (ระบุ).....

6. ในขณะที่กวนน้ำยาจะมีฟองเกิดขึ้น ให้ใช้ไม้พายกวาดฟองออก ไว้ขายเป็นเศษยาง ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

7. ขณะที่รอให้ยางจับตัว ให้ใช้วัสดุปิดตะกวด เพื่อปกครองสิ่งสกปรกหรือฝุ่นละออง ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

8. เมื่อยางจับตัวแล้ว ควรรินน้ำหล่อในตะกวดเพื่อสะดวกในการเทถังยางออกจากตะกวด ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

9. ในการนวดยาง ควรนวดแผ่นบนโต๊ะหรือพื้นที่สะอาด นวดด้วยมือหรือไม้กลม ให้ยางหนาประมาณ 1 เซนติเมตร ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

() 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย

() 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

10. นำยางแผ่นที่นวด เข้าเครื่องรีดสั้น 3-4 ครั้ง บางประมาณ 3-4 มิลลิเมตร แล้วรีดดอก ท่านปฏิบัติ
 มากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
 () 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

11. แผ่นยางที่รีดดอกแล้ว ควรล้างน้ำสะอาดเพื่อล้างน้ำกรดและสิ่งสกปรกออก ท่านปฏิบัติมากน้อย
 เพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
 () 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

12. ขั้นสุดท้ายในการทำยางแผ่น ให้นำแผ่นยางฝั่งในที่ร่มประมาณ 6 ชม. ไม่ควรตากแดด เพราะจะ
 ทำให้ยางแผ่นเสื่อมคุณภาพได้ง่าย ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

- () 1. ไม่ปฏิบัติเลย เพราะ..... () 2. ปฏิบัติน้อย
 () 3. ปฏิบัติปานกลาง () 4. ปฏิบัติมาก

ตอนที่ 4 วัฒนธรรมการทำงานด้านจิตวิสัย

4.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราและการทำยางแผ่น

ลักษณะ	ความรู้ความเข้าใจ		
	ใช่ (3)	ไม่ แน่ใจ (2)	ไม่ใช่ (1)
1. ใช้สารฆ่าตอทำลายตอไม้เก่าเพื่อเตรียมพื้นที่ปลูกยาง เป็นวิธีที่ดีที่สุด
2. พันธุ์ยางที่ใช้ควรเป็นพันธุ์ที่เจ้าหน้าที่สงเคราะห์การทำสวนยางแนะนำให้ปลูก การเลือกต้องดูให้เหมาะสมตามลักษณะของพื้นที่
3. การปลูกยางพาราต้องขุดหลุมขนาด 50X50X50 เซนติเมตร
4. การปุ๋ยยางพาราต้องใส่ปุ๋ยเคมี เพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น
5. เมื่อต้นยางที่ปลูกมีอายุ 1 ปี ควรตัดแต่งกิ่งแขนงให้ชิดลำต้น ในระดับความสูงต่ำกว่า 2 เมตร
6. หลังจากปลูกยาง ควรปลูกพืชตระกูลถั่วเป็นพืชคลุมดิน แทนการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช
7. การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช สามารถทำได้เมื่อยางอายุ 1 ปีขึ้นไป
8. การกำจัดวัชพืชเป็นการป้องกันไม่ให้มาแย่งธาตุอาหารในดินของต้นยาง และป้องกันไม่ให้เกิดแหล่งอาศัยของโรค แมลงและสัตว์มีพิษ
9. เมื่อต้องการพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช ต้องทำในเวลาแดดจัด และต้องฉีดพ่นที่โคนต้นยาง
10. ต้นยางสามารถเปิดกรีดได้เมื่อมีขนาดเส้นรอบต้นไม่ต่ำกว่า 50 เซนติเมตร ที่ความสูง 120 เซนติเมตรจากพื้นดิน
11. เมื่อกรีดยางในช่วงที่ฝนตก หรือขณะที่เปลือกยางเปียก ทำให้เปลือกยางเน่า
12. ยางแผ่นที่รีดดอกเสร็จ ต้องล้างน้ำให้สะอาด แล้วนำไปตากในที่ร่มเป็นเวลา 6 ชั่วโมง

4.2 ความพอใจในงานที่ทำ ระดับความพอใจในการปฏิบัติงานภายในสวนยางพาราและอาชีพการ
ทำสวนยาง

ลักษณะ	ระดับความพอใจ			
	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1. ท่านคิดว่าสวนยางของท่านมีความสะดวกในการทำงานในระดับใด
2. ท่านมีความสุขสบายใจ ในการปฏิบัติงานภายในสวนยางของท่านอยู่ในระดับใด
3. ท่านคิดว่าท่านมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานภายในสวนยางมากน้อยเพียงใด
4. ท่านมีความพอใจในรายได้จากการทำสวนยางอยู่ในระดับใด
5. ท่านมีความภูมิใจในอาชีพการทำสวนยางของท่านอยู่ในระดับใด
6. ท่านคิดว่าอาชีพการทำสวนยางของท่านก่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิตมากน้อยเพียงใด
7. ท่านเกิดอาการเบื่อหน่ายเมื่อต้องเดินทางไปกรีดยางในเวลาเช้ามีด มากน้อยเพียงใด
8. เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงในสวนยาง ท่านสามารถแก้ปัญหาได้มากน้อยเพียงใด
9. ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลง จนไม่อยากจะทำสวนยางได้มากน้อยเพียงใด
10. ท่านรู้สึกไม่สบายใจเมื่อต้องใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในสวนยาง
11. ท่านรู้สึกไม่สบายใจเมื่อต้องใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลงในสวนยาง
12. ท่านมีความรู้สึกที่ อาชีพการทำสวนยางของท่านเป็นอาชีพที่ลำบาก ต้องทำงานหนัก มากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 5 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

5.1 จากการปฏิบัติงานในสวนยางพารา ที่ต้องเตรียมพื้นที่ปลูกยาง ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดวัชพืช ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ อย่างไรบ้างในภาพรวม (ทั้งในพื้นที่ที่ทำเกษตร และพื้นที่อื่นๆ)

ลักษณะ	ระดับการเปลี่ยนแปลง			
	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
ผลกระทบต่อพืช				
1. ปริมาณพันธุ์พืชในท้องถิ่นที่พบเห็นเป็นประจำ มีจำนวนลดลงเล็กน้อยเพียงใด
2. ปริมาณพืชผักพื้นบ้านที่ใช้บริโภคเป็นอาหาร มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อยเพียงใด
3. ปริมาณพันธุ์พืชต่างๆ ที่ใช้เป็นยาสมุนไพร มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อยเพียงใด
4. จำนวนต้นไม้ใหญ่หรือไม้ยืนต้น ในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อยเพียงใด
ผลกระทบต่อสัตว์				
5. ปริมาณสัตว์น้ำในแหล่งตามธรรมชาติที่พบเห็นหรือจำได้เป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อยเพียงใด
6. ปริมาณนกที่พบเห็นเป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อยเพียงใด
7. ปริมาณสัตว์เลื้อยคลานที่พบเห็นเป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อยเพียงใด
8. ปริมาณแมลงที่ไม่ใช่ศัตรูพืช มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อยเพียงใด
9. ปริมาณสัตว์หน้าดิน (ไส้เดือน ค้าง) ที่พบเห็นเป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อยเพียงใด

ลักษณะ	ระดับการเปลี่ยนแปลง			
	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
ผลกระทบต่อดิน				
10. เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน มากน้อยเพียงใด
11. ปริมาณความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีการเปลี่ยนแปลงลดลงมากน้อยเพียงใด
12. ปริมาณความกระด้าง ดินแข็ง แน่น เกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด
13. ปริมาณความร่วนซุยของดิน มีการเปลี่ยนแปลงลดลงมากน้อยเพียงใด
ผลกระทบต่อแหล่งน้ำ				
14. ความใสสะอาดของแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่พบเห็นเป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงลดลงมากน้อยเพียงใด
15. จำนวนพืชน้ำ ที่เป็นวัชพืช เช่น ผักตบชวา ที่เจริญเติบโตในแหล่งน้ำธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด
16. คุณภาพ ความใสสะอาดของแหล่งน้ำใต้ดินที่ท่านใช้ประโยชน์เป็นประจำ มีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพลดลงมากน้อยเพียงใด
17. ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่ (คลอง ลำธาร) มีการเปลี่ยนแปลงลดลงมากน้อยเพียงใด
18. ปริมาณน้ำในแหล่งกำเนิดต้นน้ำจากป่าเขาในพื้นที่ (น้ำตก) เปลี่ยนแปลงลดลงมากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 6 ผลกระทบต่อสุขภาพ

6.2.3 ระดับอาการที่เกิดขึ้นกับสุขภาพโดยรวมของเกษตรกร

ลักษณะ	ระดับ			
	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
สุขภาพทางกาย				
1. ท่านคิดว่าท่านมีอาการเกี่ยวกับหัวใจ เช่น ใจสั่น เหนื่อยง่าย หลังการปฏิบัติงาน ภายในสวนยางพารา มากน้อยเพียงใด
2. ท่านคิดว่าท่านมีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ หายใจขัด เมื่อสัมผัสหรืออยู่ใกล้สารเคมีที่ใช้ในระบบการผลิตยาง มากน้อยเพียงใด
3. เมื่อไปปฏิบัติงานในสวนยาง หากรับประทานอาหารไม่ตรง เวลาท่านมีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร(โรคกระเพาะ) มากน้อยเพียงใด
4. ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับตาและการมองเห็น เช่น ตามัว ตาฟาง ตาอักเสบ ในขณะที่ไปกรีดยาง ในเวลากลางคืนหรือเข้ามิด มากน้อยเพียงใด
5. ท่านคิดว่าการกรีดยาง ทำให้เกิดอาการปวดเมื่อยบริเวณข้อมือ มากน้อยเพียงใด
6. ท่านคิดว่าการกรีดยาง ทำให้เกิดอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อบริเวณหลัง และปวดเมื่อยบริเวณต้นคอ มากน้อยเพียงใด
7. ท่านคิดว่าการกรีดยาง ใกล้โคนต้นยาง ในการนั่งยองๆ ส่งผลให้เกิดอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อบริเวณขา มากน้อยเพียงใด
8. ท่านมีอาการปวดเกร็งกล้ามเนื้อท้ายทอย หลังหรือไหล่ เมื่อต้องแบกหมักน้ำยางไปยังโรงยางทำยางแผ่น มากน้อยเพียงใด
9. ท่านประสบกับอุบัติเหตุ หกล้ม มีดบาด ใต้บาดแผลที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยาง บ่อยครั้งเพียงใด อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น (ระบุ).....

ลักษณะ	ระดับ			
	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
10. ท่านประสบปัญหาเกี่ยวกับสัตว์กัดต่อย เช่น งู ตะขาบ แมลงป่อง ยุง ภายในสวนยาง มากน้อยเพียงใด (ระบุ).....
11. เมื่อท่านได้สัมผัส สารเคมีหรือสารกำจัดศัตรูพืช ที่ใช้ในการทำสวนยาง ท่านมีอาการคันผิวหนัง เป็นผื่นแดง ผิวแตก เป็นตุ่มบวมมากน้อยเพียงใด
12.เมื่อสัมผัสกับกรดฟอร์มิค (กรดน้ำส้ม) โดยตรงเกิดอาการผิวหนัง เป็นผื่นแดง ผิวแตก มากน้อยเพียงใด
สุขภาพทางด้านจิตใจ				
13. ท่านรู้สึกเครียดมากน้อยเพียงใดเมื่อต้องออกไปกรีดยาง ตอนกลางคืน
14. คนในครอบครัวท่านมีความรู้สึกกังวลใจ เมื่อท่านต้องออกไปกรีดยางตอนกลางคืนมากน้อยเพียงใด
15. ท่านรู้สึกกลัวและมีความทุกข์จากอันตรายต่างๆที่อาจเกิดขึ้นในการออกไปกรีดยาง มากน้อยเพียงใด
16. ท่านมีความรู้สึกเครียด เมื่อรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย มากน้อยเพียงใด
17. ท่านมีความเครียด เรื่องหนี้สินที่กู้ยืมลงทุนทำสวนยางมากน้อยเพียงใด
18.ท่านคิดว่าชีวิตตัวเองมีคุณค่า จากประกอบอาชีพสวนยางพารามากน้อยเพียงใด
19. ท่านมีความกระวนกระวายใจ ไม่สบายใจ เมื่อเกิดปัญหาต่างๆเกี่ยวกับ โรคและแมลง ที่ทำลายต้นยาง มากน้อยเพียงใด
20. ท่านมีความรู้สึกกังวลใจเมื่อฝนตกเพราะไม่สามารถไปกรีดยางได้ มากน้อยเพียงใด

ลักษณะ	ระดับการเปลี่ยนแปลง			
	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
21. ท่านพึงพอใจกับความสามารถของตนเอง ในการปฏิบัติงานในสวนยางพารามากน้อยเพียงใด
22. ท่านมีความรู้สึกประสบความสำเร็จและก้าวหน้าในชีวิตจากการประกอบอาชีพการทำสวนยางมากน้อยเพียงใด
23. ท่านรู้สึกกังวลใจต้องสูญเสียรายได้จากการกรีดยาง เมื่อถูกส่งชื่อเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ หรือร่วมกิจกรรมต่างๆ มากน้อยเพียงใด
24. ท่านรู้สึกกังวลใจต้องสูญเสียรายได้จากการกรีดยาง เมื่อต้องไปร่วมงานแต่งงาน หรือไม่ร่วมงานบุญ มากน้อยเพียงใด
สุขภาพทางสังคม				
25. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆภายในครอบครัวมากน้อยเพียงใด
26. บุคคลในครอบครัวให้ความสนใจความทุกข์ ความสุขของกันและกัน มากน้อยเพียงใด
27. ท่านคิดว่าการทำสวนยาง ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีการทำกิจกรรมร่วมกันมากน้อยเพียงใด
28. เมื่อสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย คนในครอบครัวมีเวลาช่วยกันดูแลสมาชิกในครอบครัว มากน้อยเพียงใด
29. ท่านมีความเอื้ออาทรต่อคนอื่นๆภายในสังคมมากน้อยเพียงใด
30. ในชุมชนของท่านมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรมากน้อยเพียงใด
31. เมื่อมีงาน พิธีกรรมหรือกิจกรรมต่างๆ สมาชิกในชุมชนจะช่วยเหลือกันมากน้อยเพียงใด
32. ท่านมีความรู้สึกมีความสุข เมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่นมากน้อยเพียงใด
33. ท่านได้ช่วยเหลืองานต่างๆ ภายสวนยางของเพื่อนบ้านบ่อยครั้งเพียงใด

ลักษณะ	ระดับการเปลี่ยนแปลง			
	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
34. ท่านได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านในกิจกรรมต่างๆ ภายในสวนยางบ่อยครั้งเพียงใด
35. หลังจากปฏิบัติงานภายในสวนยางเสร็จสิ้นแล้ว ท่านได้ไปพูดคุยกับเพื่อนบ้านบ่อยครั้งเพียงใด
36. ท่านคิดว่าการทำสวนยางทำให้มีเวลาน้อยหรือไม่มีเวลาไปเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ในชุมชน มากน้อยเพียงใด
สุขภาวะทางจิตวิญญาณ				
37. ท่านคิดว่าการทำสวนยางทำให้ท่านมีความสุข ความพึงพอใจ ในชีวิตของท่านมากน้อยเพียงใด
38. ท่านคิดว่าที่ผ่านมาชีวิตท่านมีคุณค่าต่อชุมชน มากน้อยเพียงใด
39. ท่านคิดว่าชีวิตท่านในปัจจุบันพบกับความสำเร็จที่วางไว้ มากน้อยเพียงใด
40. ท่านคิดว่าตนเองมีจิตใจที่เข้มแข็งเมื่อต้องประสบปัญหา และต้องแก้ไขปัญหา มากน้อยเพียงใด
41. ท่านคิดว่าเมื่อท่านมีความทุกข์ใจ ท่านสามารถเยียวยาตัวเองได้มากน้อยเพียงใด
42. ท่านได้นำความเชื่อและหลักธรรมคำสอนทางศาสนา มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตมากน้อยเพียงใด
43. อาชีพการทำสวนยางทำให้ท่านสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางด้านศาสนาได้ครบถ้วนมากน้อยเพียงใด
44. ถ้าเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นๆแล้ว ท่านคิดว่าอาชีพทำสวนยางทำให้ท่านสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางด้านศาสนาอย่างเคร่งครัดและครบถ้วนมากน้อยเพียงใด

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	นางสาวฮาฟิซา เมะมิง		
รหัสประจำตัวนักศึกษา	4642050		
วัน เดือน ปีเกิด	1 เมษายน 2523		
วุฒิการศึกษา	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา	
วุฒิ			
วิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง	2545	
ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน			
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 3	สำนักงานเกษตรอำเภอเจาะไอร้อง		